

Vég Csaba

SUMER

NYELV ÉS ÍRÁS

RÖVID ÁTTEKINTÉSE

Vég Csaba

SUMER NYELV ÉS ÍRÁS
RÖVID ÁTTEKINTÉSE

Budapest, 2012.

© Vég Csaba, 2009., 2012.

<http://vegcsaba.hu/sumer>

Minden jog fenntartva.

A szerző előzetes írásbeli engedélye nélkül jelen könyvet vagy annak részleteit más nyelvre lefordítani, valamint bármilyen formátumban vagy eszközzel reprodukálni, tárolni és közölni tilos.

A címlapon: **Gudea** pecséthengere – **Gudea** kormányzót **Ningirsu** isten, **Ningišzida** (az Alsóvilág istene) elé vezeti.

(Más értelmezésben: **Ningišzida** isten **Enki** elé vezeti.)

Felirat: „**Gudea, Lagaš kormányzója**”.

(Sir Charles Leonard Woolley 1928-as vázslata alapján)

A hátlapon: **Inana** (akkádul **Ištar**) istennő ábrázolása.

(Burney Relief – „*Queen of the Night*”, British Museum, London.)

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Lilith_Periodo_de_Isin_Larsa_y_Babilonia.JPG)

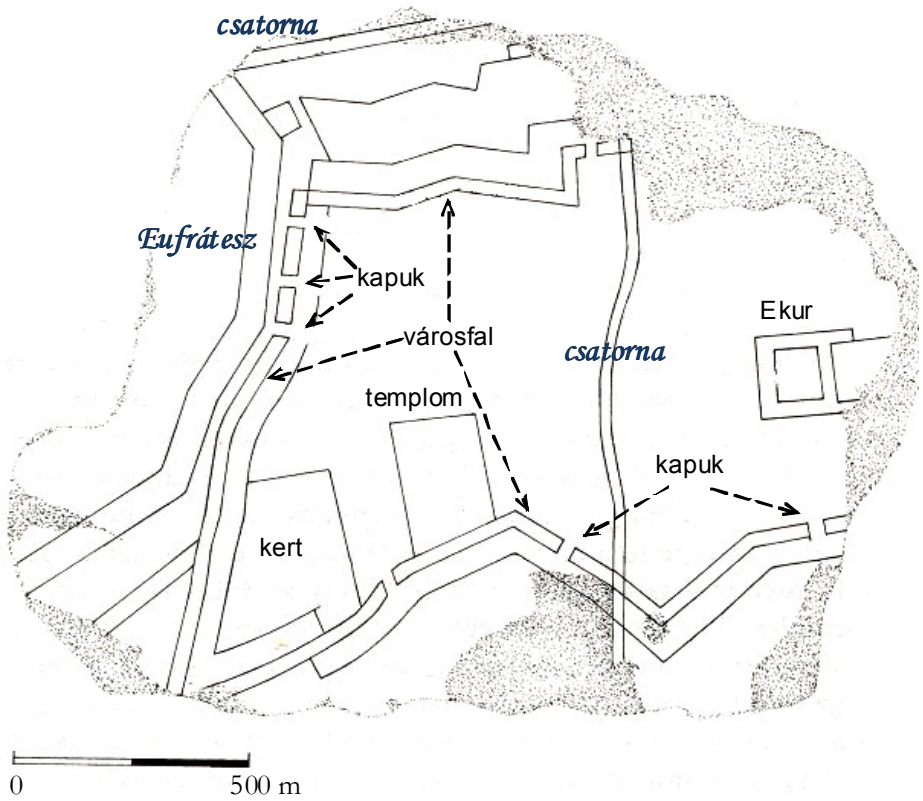
Elektronikus könyv forma / A5 nyomtatott méret

Induljunk el egy többezer éves időutazásra, írott történelmünk kezdetéhez!

A magukat „engi”-nek, azaz „igaz uraknak” nevezett sumer népé az a nyelv és írás, melyen a legkorábbi hosszabb szövegek fennmaradtak. A szövegeket olvasva megismerhetjük, hogyan fejezték ki magukat, s hogyan gondolkoztak, éreztek a régmúlt emberei. Ismerjük meg a városok királyait, a „sorsszabó” isteneket, közmondásaikat, történeteiket!

Rövid áttekintésünk csupán ismertetőként, s nem a tudományosság igényével született. Célja, hogy lépésről lépésre bemutassa a sumer nyelv és írás jellegzetességeit, hogy egyes szövegeket felismerhessünk és megérthessünk.

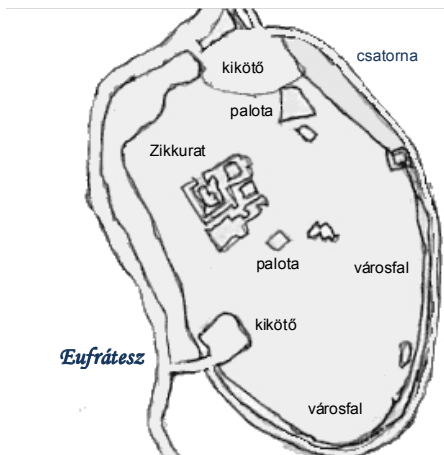
Bizonyos szavak, nyelvi szerkezetek fordításában még ma is sok a bizonytalanság, így az itt szereplő fordítások esetenként eltérnek más, közölt változatoktól.

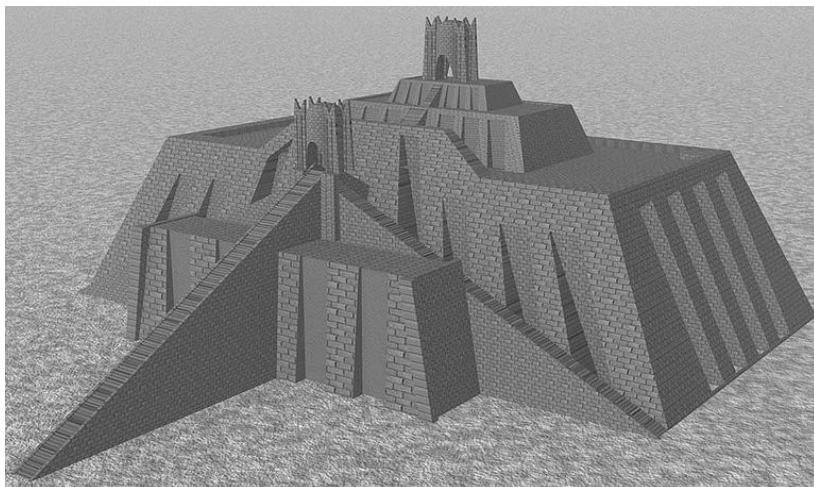
Nibru (Nippur) korabeli töredékes térképe

*Ókori Mezopotámia hozzávetőleges térképe
(a tengerpart és a folyómedrek megváltoztak)*

Ur (Urim) térképe és rekonstruált látképe

Zikkurat (Ur) rekonstrukciója

A „Rövid áttekintés” a következőképpen készült (a források jegyzéke a könyv végén található):

Az Oxfordi Egyetemen elérhető egy, több mint háromszáz szöveget tartalmazó szöveggyűjtemény (**ETCSL**), amely a szövegeknek az ékjelekből történő átírását (transzliteráció) és angol nyelvű fordítását tartalmazza. A nyelvtani ismertetések egyrészt Dietz Otto Edzard „*Sumerian Grammar*” c., 2003-ban megjelent könyve alapján készültek, amely jelenleg a legutolsó, könyv formában megjelent átfogó mű ebben a témában. Másrészt pedig, Daniel A. Foxvog, a Kaliforniai Egyetem (Berkeley) nyugalmazott asszirológus professzorának Interneten elérhető összefoglalóját használtam fel („*Introduction to Sumerian Grammar*”, 2010 júniusi változat). A legújabbnak Jagersma „*A Descriptive Grammar of Sumerian*” Interneten elérhető dolgozata tekinthető – ezt egyes pontosításokban használtam fel. A Pennsylvaniai Egyetemen elérhető egy sumer-angol szótár (**ePSD**), illetve a szótagok (transzliterációk) ékjel-változata. Foxvog ugyancsak készített egy kivonatos szótárat, „*Elementary Sumerian Glossary*” címen (2010. júniusi változat).

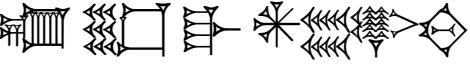

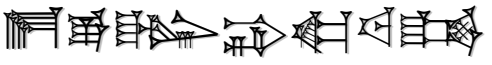

A Rövid áttekintés összes példája az ETCSL szövegeiből származik, amelyekből egy számítógépes program segítségével válogattam az éppen ismertendő témának megfelelően. Az ePSD és a *Glossary* segítségével szószedetet állítottam össze és a szövegeket újrarendeltem (így a fordítás néha eltér az ETCSL változatától), és egy másik program segítségével ékjelekként is megjelenítettem. Néhány, ritka esetben a transzliterációt is módosítottam a szótárak alapján.

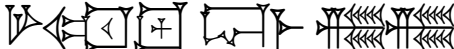

Fejezetenként és szemelvényekként kb. 12 új jel szerepel (az összetett ékjelek miatt nem pontosan), így a „Rövid áttekintés” kb. 300 jelet használ, amellyel a szövegek nagy része már elolvasható.

Külön köszönet Tanos Bálintnak a nyelvtan ellenőrzésében nyújtott értékes segítségéért és megjegyzéseire.

Tartalom

1.		15
2.		23
3.		33
4.		42
5.		55
		65
6.		69
		79
7.		85
		90

8.		96
		110
9.		117
		136
10.		145
		161
11.		177
		199
12.		214
		229
13.		253
		285

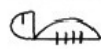

14.		303
		331
		347
	<i>Jegyzetek</i>	367
	<i>Szótár</i>	401
	<i>Irodalom</i>	435

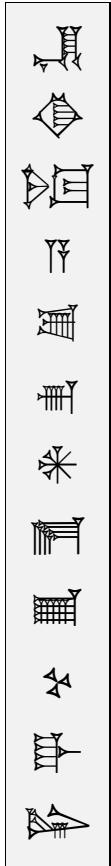
1.

A sumerek az írásra ékjeleket használtak. Az ósumer időkben ezek figuratív alakzatok voltak, amelyeket később elforgattak 90 fokkal és vázlatosabban rajzoltak.

Körülbelül i.e. 3000. után a képek főbb vonalait általában íróvesszővel nyomkodták a puha agyagba, amelyet utána kiégettek. Az íróvessző vége formázott volt, így látszik a vessző benyomásának helyén a vonalak kezdete, az „ék”. Az ékírásos jelek már csak emlékeztetnek az eredeti képekre, így bizonyos jelek esetén nem is ismerjük az eredeti alakzatokat. Később, az akkád hódítás után még vázlatosabbak lettek a jelek.

Tekintsük meg az AN („ég/isten”), UTU („nap”), LU₂ („férfi”) és E₂ („ház”) jelek (1) eredeti, (2) az elforgatott és vázlatosabb „ósumer” jelet, (3) egy régebbi és (4) egy újabb sumer ékírásos, valamint (5) az óbabiloni változatot:

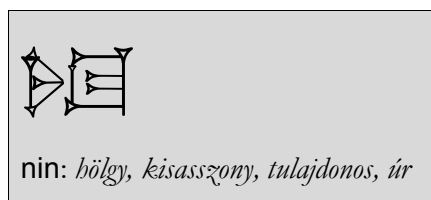
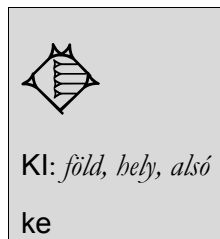
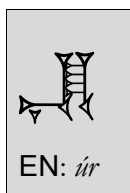

A következő főbb időszakokat különböztetik meg az írás és a nyelv szempontjából:

- Ó-Sumer időszak (i.e. 2500-2350)
- Ó-Akkád („Szargon”) időszak (i.e. 2350-2150)
- Ur III-ik dinasztia időszaka (i.e. 2100-2000)
- Ó-Babiloni időszak (i.e. 1900-1600)
(ekkor a sumer már holt-nyelv, hasonlóan a középkori latinhoz)

A következőkben az Ur III-ik dinasztia ékjeleit használjuk, ugyanis ezek alapján a korábbi és a későbbi egyszerűsített ékírásos jelek is viszonylag jól felismerhetők. (Egy szakértőnek így néha anakronisztikusnak tűnhet, hogy korábbi, vagy későbbi szöveget is ezekkel a jelekkel írunk le.)

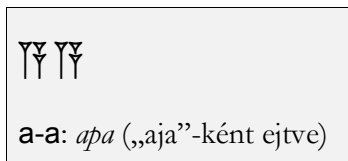
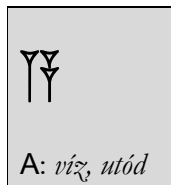
Nézzünk néhány ékírásos jelet!

A jel nevét nagybetűvel adjuk meg, az ettől eltérő, további olvasatait pedig kisbetűvel. A KI ékjel például ejthető **ki** vagy **ke** módon is.

Egy ékjel egyrészt jelenthette a képnek („szójelnek”) megfelelő fogalmat, másrészt egy, esetleg több szótagot is, amelyek akár teljesen függetlenek is lehetnek az eredeti fogalomtól.

(Egy jel különböző hangértékei nem mindig egy korszakban jelentek meg, pl. a *sumerek* a /ke/ szekvenciát nem a KE jellel írták, hanem *ke4*-nek.)

Az $\Upsilon\Upsilon$ (a) *víz*et (valamint *utódot* is) jelent, az $\Upsilon\Upsilon\Upsilon\Upsilon$ (a-a) apát.

A *zu* jelentése „*tudni*”. Az *a-zu* szó pedig „*gyógyító*” jelentésű.

A *zu* szótag toldalékként egyben az „*a te...*” birtokos szerkezetek képzésére is alkalmas.

a-a-zu („*apád*”)

A *zu* toldalék megszólításra is szolgált:

en-zu („(ő)uraságod”)

nin-zu („úrnőiség”)

nun-zu („hercegséged/ hercegnőiség”)

Az ebben a részben szereplő hangzósításokat alapvetően a magyar-
nak megfelelően olvashatjuk ki, mindössze az **a** helyett az „a” és „á”
hang közötti hangot kell ejtenünk, a **ĝ** jelet pedig „ng”-nek ejtjük
(pl., mint a „hang” végén).

diĝir: *isten*

AN: *ég, felső, (lomb)korona, An*

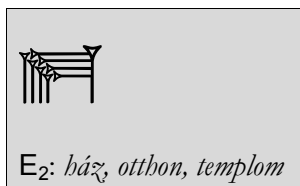
Az (AN) ékjel kiolvasható diĝir módon (kiejtve: „*dīngir*”), ami
istent jelent, vagy **an**-ként, ami jelentheti az eget, vagy An istent, az
Ég istenét.

Egy ékjelet többféle módon is kiolvashatunk, ugyanakkor egy szótagot többféle ékjel is leírhat. Például az „e” hangot többféle jel is ábrázolhatja. A hangzós átírásban az alapjelet **e**-nek írják, a második változatot **e₂** vagy **é**, a harmadik változatot **e₃** vagy **è** módon jelölik. A többi változatnál indexként pedig a soron következő számokat (**e₄**, **e₅**, stb.) használják. A hang értéke ugyanaz marad, ebben az esetben „e”; tehát nem fogjuk „é” hangként kiejteni.

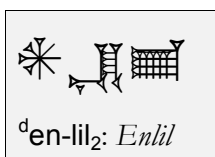
e₂-zu

báza_d/otthonod/templomod

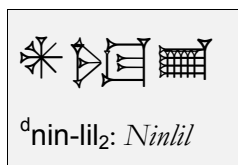

E₂: báza, otthon, templom

Bizonyos jeleket az ékírásban a sumer pontosító jelölőként („determinatívumként”) használ. Ezeket szavak, nevek elé vagy mögé írták, és nem ejtették ki. Ilyen jel a **DIĜIR**, amely istenek nevei előtt áll. A hangzósításban ezeket (pl. „d”) felső indexként jelöljük (és még egyszer: nem ejtjük ki).

^den-lil₂: Enlil

^dnin-lil₂: Ninlil

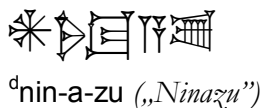
KID

lil₂: levegő, szellem

A sumer istenségek központi alakja, a főisten Enlil („a levegő ura”), aki An (más változatban Enki) fia. Enlil felesége Ninlil („a levegő úrnője”).

Enki a „föld ura”, az ő felesége pedig Ninkī.

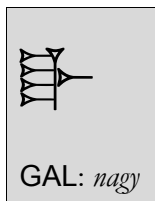

Ninazu a gyógyítás férfi istene. Ebben az esetben a **nin** nem nőt, hanem urat, azaz valaminek az urát jelenti.

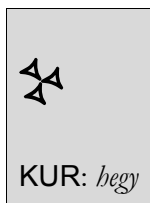
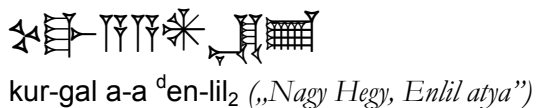

A sumer nyelvben a jelző a jelzett szó mögött van.

Az (**an gal**) jelentése: „*nagy An*” („*Nagy Ég Isten*”).

A „*Nagy hegy*” egyben Enlil jelölője is.

e₂-kur-gal („Nagy Hegy-bázsa”)

Ekur-nak, azaz „Hegy bázának” nevezték Enlil templomát.

nun-zu nun gal^den-lil₂

Hercegséged, nagy herceg, Enlil

nin-zu a-zu gal

Hölgyem, nagy gyógyító (ez Inana egyik megszólítása)

(A nin-zu szó szerinti jelentése „Őhölgyeséged”, azaz megszólítás.)

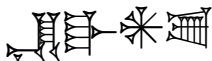
Ismerjünk meg a gal és zu szótagokkal képzett két újabb szót!

gal-zu: *ügyes*

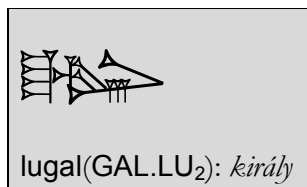
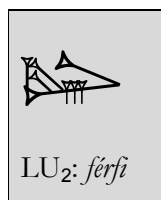
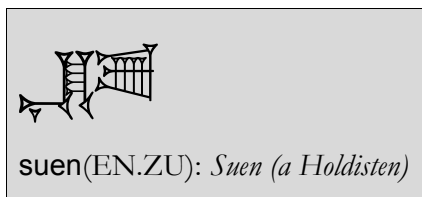
gal-an-zu: *bölcs*

en gal-an-zu („bölcs úr”)

A sumerek elemi jelek összekapcsolásával további ékírásos jeleket alkottak, például az EN és a ZU jelek egymásután írásával (jelölve: EN.ZU vagy EN+ZU) kapjuk a **suen** jelet, Ninlil fiának, a Holdistennek az akkád nevét. Suen felesége Ningal.

A GAL és LU₂ jelek együtteséből kapjuk a „király” jelentésű, **lugal** módon kiejtett jelet.

Önmagában a lu₂ „férfi” jelentésű, pl.

lu₂-zu („(a te) férfid”)

Olvassuk ki a következő jeleket!

lugal-zu kur-gal a-a en-lil₂

Fel séged, Nagy Hegy, Enlil atya

2.

A sumer nyelv és írás témakörében még ma is nagyon sok a fémér folt. A sumerek alapvetően ékjeleket alkalmaztak, amelyek pontos kiejtését nem ismerjük. A sumer népet ugyanis meghódították az akkád nyelvű népek. A sumer nyelv volt a tudományok, a művészetek és a diplomácia nyelve, s a hódítás után holt nyelvként még több mint ezer évig az is maradt, hasonlóan a középkori latinhoz. Az ékjelek hangzós átírását azonban alapvetően akkád nyelven írt szövegekből ismerjük, annak a hangzórendszerén átszűrve.

A hangzós átírásban a következő magánhangzókat veszik:

a i e u

Csak ennyit, mivel az akkádban nem volt több magánhangzó. Ezeket a magyarhoz hasonlóan ejtik, bár sem a pontos kiejtés, sem a hangok hossza nem ismert. Az **a**-t a magyar „a” és „á” hang között ejtik, mint pl. az angol „father” szóban.

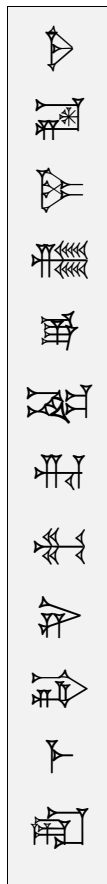
Egyesek feltételezik, hogy volt egy „o” hang is. Valószínű, hogy több magánhangzó volt, ugyanis pl. „du”-ként hangzósítva több, különböző jelet is találunk, amely jelenti pl., hogy „jön, megy”, „épít”, „elenged”, stb.

Az átírás mássalhangzóit a következők:

b p m g k ô

d t n (dr) z s š

h l r

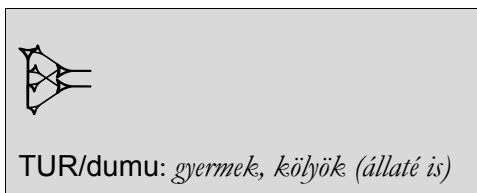
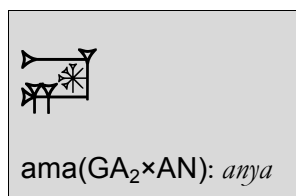
A mássalhangzókat a magyarhoz hasonlóan ejtjük (az „r” hangot pl. valószínűleg ugyancsak pergették) a következő eltérésekkel:

- **s** ejtése: „sz”. A **munus** magyar kiejtéssel: „munusz”.
- **š** ejtése: magyar „s”
- **ĝ** ejtése: „ng”, hasonlóan, ahogy pl. a hang, peng szavakban találjuk; bizonyos esetekben lehetséges, hogy „mg” módon ejtették.
- **h** ejtése kemény „h”, hasonlóan pl., ahogy a német „doch” szóban ejtjük; egyes átírásokban ezt megkülönböztetve jelölik, pl.: **h̄**.

Egyesek kutatók feltételeznek egy bizonytalan kiejtésű „dr” hangot, amit az átírásokban többféle módon is írnak.

Egyesek ugyancsak feltételezik, hogy volt egy másik „l” és egy másik „h” hang is.

Nézzünk néhány további sumer szót, illetve ékjelet:

^ddumu-zi(d)

Dumuzi isten (szó szerint: „*az igaz fiú*”, Inana társa)

Itt a sumer egy különlegességét látjuk, nevezetesen, hogy egyes szóvégi mássalhangzókat a kiejtésben elhagyunk (hasonlóan pl. a franciához). Az elhagyandó mássalhangzót hangzósításkor esetenként zárójelbe írják.

munus zid ama ^dnin-lil₂

igazságos nő, anya, Ninlil

(Figyeljük meg, hogy a **nin** összetett ékjelének első része megegyezik a **munus** jelével!)

Egy újabb szókapcsolat:

dumu munus („*lány gyerek*”)

Fontos, hogy a sumer nyelvben nincs sem határozott, sem határozatlan névelő, így pl. a **dumu** lehet „*a fiú*”, vagy „*egy fiú*” jelentésű is! A **tur** („*kicsi*”, jelzőként) jele megegyezik a **dumu** („*gyermek*”) jelével, sőt, esetenként jelzőként „*gyermek*” jelentése is lehet.

dumu tur („*kis gyermek*”)

A sumer nyelvben a „minden egyes” jellegű többes számot ismétléssel képezzük, pl.:

en-en („minden egyes úr”)

kur-kur („minden ország”, ill. „hegység”, azaz: „sok hegy”)

Jelzős szerkezet esetén csak a jelző ismétlődik:

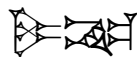
diĝir-gal-gal („összes nagy istenség”)

A jelző ismétlődése azonban a melléknév fokozását is jelentheti, így az előző kifejezés olvasható úgy is, hogy „batalmas isten”.

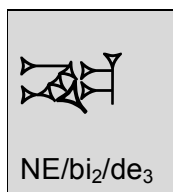

Személyre vonatkozó, azaz „személyes” főnevek esetén a többes szám jele az **-(e)ne**.

Magánhangzóra végződő szó esetén nem jelenik meg az **-(e)ne** toldalékból a kezdő **-e**.

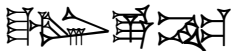

dumu-ne („gyerekek”)

Az ékjelek és a hangzósítás mellett a kifejezések felbontását is ábrázolni szokták. Az előbbi kifejezést pl. **dumu+(e)ne** módon, jelezve, hogy a **dumu** szót a többes szám **(e)ne** jele követi.

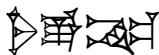
Ha a szó mássalhangzóra végződik, akkor a **ne** előtt megjelenik az **e**:

lugal-e-ne

nin-e-ne

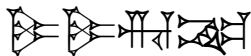

munus-e-ne

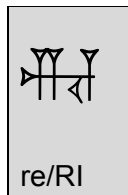

A felbontások: **lugal+(e)ne**, **nin+(e)ne**, **munus+(e)ne**.

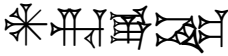
Jelzős szerkezetnél az **-(e)ne** a jelző utánra kerül. A **tur** jelző esetén egy újabb különlegességgel találkozunk: Mássalhangzóra végződő jelzőnél bizonyos esetekben a hangkötésben a jelző utolsó hangja, a mássalhangzó megismétlődik.

dumu-tur-re-ne („*kis gyermekek*”)

A felbontás megadásával pontosíthatjuk, hogy itt többes számról van szó: **dumu+tur+(e)ne**.

diġir-re-e-ne („istenek”, diġir+(e)ne)

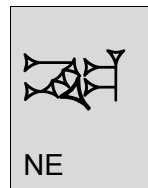
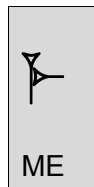
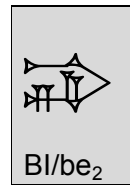
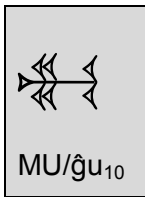
Az ékjelek ebben az esetben a hangkötést és a toldalék „e” részét is hangsúlyozzák. Ettől függetlenül, a kiejtésben nem ismétljük a hangokat (kiejtve: „dingirene”)!

Korábban láttuk, hogy a **-zu** toldalék az „a te...” birtokos szerkezeteket képzí. Hogy adhatjuk meg a többi számban, illetve személyben a toldalékokat? Íme a táblázat:

-ġu ₁₀	„až én...”	-me	„a mi...”
-zu	„a te...”	-zu-ne-ne	„a ti...”
-(a)ni	„až ő...”	-(a)ne-ne	„nekik a...”
-bi	„annak a...”	-bi	„ažoknak a...”

Az alapvető ékjelek a következők (a **zu** és **ne** jeleket már ismerjük):

lugal-ġu₁₀ („királyom”)

lugal-zu („királyod”)

lugal-a-ni („királya”, azaz lugal+(a)ni)

A sumer nyelvben a főneveknek nincs neme (hím-, nő- vagy semleges nem), de egy főnév lehet *személyes*, ha az emberi egyént vagy egyéneket, esetleg isteneket, természetfölötti lényeket nevez meg, vagy a főnév lehet *személytelen*, ha tárgyra, állatra, dologra, vagy csoportként tekintett egyénekre vonatkozik.

Személytelen esetben a **-bi** végződést használjuk.

lugal-bi („királya / királyuk”, pl. országnak / országoknak)

nin-a-ni („úrnője / úrnőjük), pl. adott személynek”)

A toldalék (a többes szám jeléhez hasonlóan) a jelző utánra kerül.

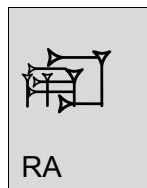
dumu-munus-a-ni („lánya”)

Az **-(a)ni** használatakor néhány esetben, így a **tur** jelző esetén is, a hangkötésnél megismétlődik a záró mássalhangzó:

dumu-tur-ra-ni („*kisgyermek*”)

(Ebben az esetben sem ejtünk két „r” hangot!)

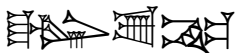

A példában láthatjuk a hangkötés egyik szerepét: a **ra** szótag miatt tudjuk, hogy az előtte lévő jelet nem **dumu**, hanem **tur** módon kell kiejteni, hiszen ennek az utolsó mássalhangzójához kapcsolódik a **ra** toldalék.

A többes szám jele a birtokos toldalék mögé kerül

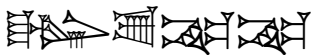

lugal-ĝu₁₀-ne („*királyaim*”)

lugal-zu-ne („*királyaid*”)

Tekintsük a következő jeleket (Foxvog mintapéldái alapján):

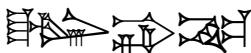

lugal-zu-ne-ne (lugal+zunene); ez viszont: „*királyotok*”.

lugal-a-ne₂-ne („*(ő) királyai*”, azaz lugal+(a)ni+(e)ne)

Az utolsó esetben a **ni** jellel azonos jelet látunk, amit azonban **ne**₂ módon hangzósítanak (azaz „ne” módon ejtenek). Ez is a sumer nyelv egyik jellegzetessége, azaz bizonyos toldalékok magánhangzóit illesztjük, hasonlóan a magyar nyelvhez, pl. „gyermekkel”, „királylyal”...

lugal-be₂-ne („királyai”, *azaz* lugal+bi+(e)ne)

Most is, a **bi** jellel azonos jelet látunk, de azt **be**₂ módon hangzósítják.

A **-bi** („*annak a...* / *azoknak a...*” jelentésű) toldaléknak van egy másik használati módja, ugyanis mutató névmást is („*az a...*”) jelenthet. (A magyar nyelvet ismerők számára nem meglepő, amikor az „az” szó vonatkozhat tárgyra, vagy mutathat is.)

A **dumu-bi** így értelmezhető „*fia(/fiuk)*” módon vagy „*az a fiú*” jelentéssel is.

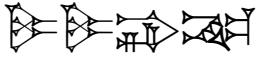

e₂-bi („*annak a háza*” / „*az a ház*”)

e₂-be₂-ne („*házai*” / „*azok a házak*”)

A **bi** jelet itt is **be**₂-ként hangzósítják.

dumu-tur-be₂-ne („azok a kisgyermekék”)

en en-bi („ott, az összes úr”)

3.

A sumer nyelvben a létezéssel kapcsolatos szerkezeteket az „m” nyelvtani elemmel képzik, a ragozás és az összevonások miatt azonban ezeket különböző jelsorokkal írjuk le.

- -me-en (m+(e)n) „*vagyok*”
- -me-en (m+(e)n) „*vagy*”
- -(*mgb*)m/-am₃ (m+Ø) „*van*”
- -me-en-de₃-en (m+(e)nden) „*vagyunk*”
- -me-en-ze₂-en (m+(e)nzen) „*vagytok*”
- -me-eš (m+(e)š) „*vannak*”

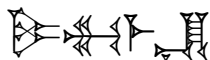
(Most csak a „*vagyok*” és a „*vagy*” szerkezeteket nézzük meg, a többit majd a későbbi részekben.)

A „*vagyok*” és a „*vagy*” toldalékok megegyeznek, azonban általában a szövegkörnyezetből kiderül a jelentés, például, ha tudjuk, hogy valaki kijelent magáról valamit.

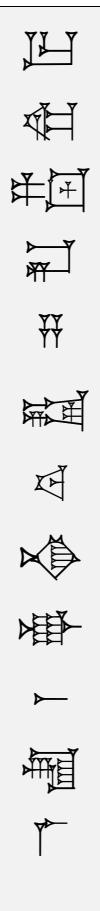

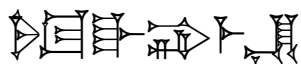
lugal me-en („*király vagyok*”)

A me-en, illetve a hasonlóan kapcsolódó jeleket ugyancsak összevonva ejtjük („men”).

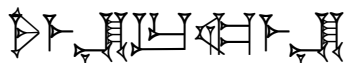

dumu-ĝu₁₀-me-en („*fiam vagy*”)

nin gal-bi-me-en („nagy úrnőjük vagy/vagyok”)

munus-me-en ur-saĝ-me-en

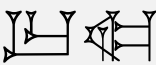
nő vagyok, barcos vagyok

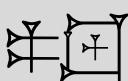
UR: *férfi, kutya, szolgáló (női is)*

SAG
saĝ: *fej*

ur-saĝ: *bős, barcos*

sipad(PA.LU): *pásztor*

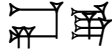

(A saĝ jelentése „fej”, de több szóban is előfordul, pl. ur-saĝ: „barcos”, dumu-saĝ: „elsőszülött”).

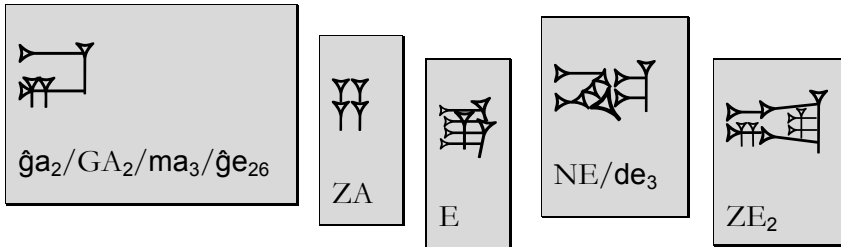

sipad-zid-bi-me-en

jó pásztora vagyok

A „*vagyok/vagy*” szerkezetet pontosíthatjuk a megfelelő személyes névmással. Ehhez ismernünk kell a sumer „*én-te-ő*” szavakat.

- $\hat{g}a_2$ -e „*én*” régen: $\hat{g}e_{26}$ -e
- za-e „*te*” régen: ze₂
- e-ne „*ő*” régen: a-ne
- me-en-de₃-en „*mi*”
- me-en-ze₂-en „*ti*”
- e-ne-ne „*ők*” régen: a-ne-ne

A **me-en-de₃-en** kiolvasása „menden”, stb. Ha visszalapozunk, láthatjuk, hogy a „menden”/„menzen” („*mi*”/„*ti*”) megegyeznek a „*vagyunk*” és „*vagytok*” kifejezésekkel.

Az **ne** és a **de₃** szótagokat ugyanaz a (már ismert) ékjel írja le.

A személyes névmásokkal már hangsúlyozhatjuk a kijelentések alanyát:

ĝe₂₆-e lugal me-en („király vagyok”)

A kijelentés tovább is hangsúlyozható:

ĝe₂₆-e me-en lugal me-en („én magam vagyok a király”)

za-e ur-saĝ-me-en („barcos/bős vagy”)

za-e nin an ki-me-en („Te ég és föld úrnője vagy”)

Az **a-ba** jelenti a „ki” kérdőszót.

a-ba-me-en za-e („Ki vagy Te?”)

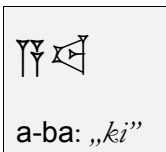

BA

Vagy másképp:

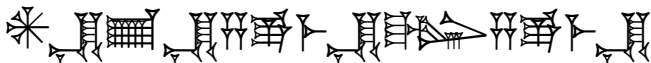

a-ba-me-en za-e-me-en

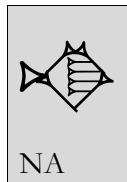
a-ba: „ki”

Egy másik példa:

^den-lil₂ en za-e-me-en lugal za-e-me-en

Enlil! Úr vagy! Király vagy!

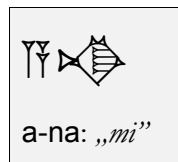

Az **a-na** (de nem **an-a**) jelentése: „*mi*”.

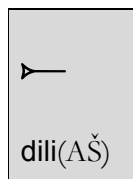
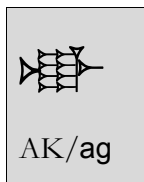

a-na bi₂-ak

Mit csináljak?

ak: a „*tesz/ csinál*” ige; a **bi₂-ak** pedig a ragozott formája

Inana egyszer így panaszodik apjának, Enkinek:

munus-me-en dili-gu₁₀-ne a-na bi₂-ak

Nő vagyok, egyedül mit tehetnék?

dili(AŠ): az AŠ jel **aš** módon hangzósítva „*egy*” jelentésű, a **dili** jelentése pedig „*egyedül*”.

A sumer nyelvben a birtokos szerkezetet az **-ak** segítségével jelölik, a toldalékolás, a szótagírás hangzóösszevonásai és a szóvégi „k” elhagyása miatt azonban ez különböző jelsorokkal jelenhet meg.

A birtok megelőzi a birtokost. Tehát elől szerepel az, amiről beszélünk, s ez nem kap külön jelölést, majd ezt követi a birtokos.

Nézzünk egy egyszerűbb esetet!

e₂ dumu („a *fiú háza*”, azaz e₂ dumu+ak)

A szóvégi „k” elmarad, és az „a” hang is törlődik, így ebben az esetben a birtokost nem különbözteti meg külön jel.

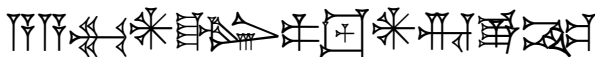
Egy korábbi példánkban láthattuk a következő kifejezést:

nin an ki

Ég és föld úrnője

Enlil „mondja” ezt magáról:

a-a-gu₁₀ an lugal sipad di-gir-re-e-ne

atyám, An, a király, istenek pásztora

Ha a szó mássalhangzóra végződik, akkor megjelenik az „a” hang, sőt, a szótagírásban a mássalhangzót is magához ragasztja.

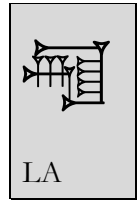
e₂ gal lugal-la

„a király nagy háza”, azaz e₂ gal lugal+ak

Azonos módon hangzósított hangok más írásjellel is megjelenhetnek:

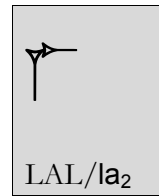

e₂^den-lil₂-la₂ („Enlil háza”, azaz e₂^den-lil+ak)

en gal^den-lil₂-la₂ dumu e₂-kur-ra

nagyura Enlilnek, fia Ekur-nak

en di gir lugal^den-lil₂-la₂-me-en

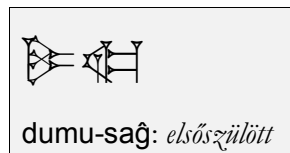
úr, isten, király vagy, Enlil

Enki egy kijelentése a következő:

dumu-sa g an-na-me-en

An elsőszülöttje vagyok

Majd két sorral később:

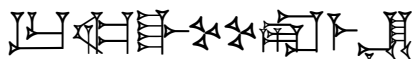

a-a kur-kur-ra-me-en

országok atyja vagyok

A kur-kur jelentése: minden (idegen) ország, azaz, a Sumeren kívüli világ. A szomszédos Elám a Zagrosz-hegységben helyezkedett el.

Tekintsük meg egy Nergalnak írt himnusz egyik sorát!

ur-saĝ gal kur-kur-ra-me-en

országok nagy harcosa vagyok

Ninisina (a gyógyítás úrnője) pedig ezt „mondja”:

nin gal diĝir-re-e-ne-me-en

istenek hatalmas úrnője vagyok

Két újabb idézet:

dumu ur-saĝ a-a ^den-lil₂-la₂-me-en

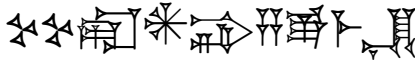
hős fia vagy Enlil atyának

sipad kur-kur-ra-me-en

országok jó pásztora vagy

A birtok tehát megelőzi a birtokost. Lehetőség van azonban a sorrend megfordítására a **-bi** vagy **-ani** szerkezet felhasználásával.

kur-kur-ra diġir-bi za-e-me-en

országok istene Te vagy

Itt első a birtokos („minden ország”), a birtokot pedig a **-bi** toldalék jelöli.

A fordított szerkezet („anticipált genitívus”) a kiemelt összetevő hangsúlyozására szolgál.

És egy másik példa:

lugal-la diġir-ra-ni („a király istene”)

4.

Korábban láttuk, hogy a „... *vagyok/vagy*” szerkezeteket a „-men” (m+(e)n) toldalékkal képezzük. A „... *van*” szerkezetek toldaléka az -am₃.

a-na-am₃ ne-e

Mi ez?

Itt a **ne-e** a közelre mutató „*ez*” szó.

Korábban láttuk, hogy az **a-na** jelentése „*mi*”.

Az **am₃** ékjele valójában A.AN (az A és AN jelei egymás után). (Ez a jel ugyanakkor **šeg₃** olvasattal, mint „*égi víz*”, az esőt is jelenti.)

^den-lil₂ lugal-am₃

Enlil király (van)

A hangkötés miatt esetenként megjelenik egy kötő szótag:

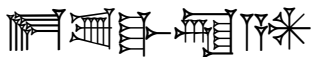

^den-lil₂ lugal-la-am₃

Enlil király (van)

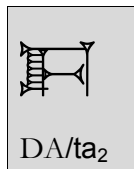

AM₃(A.AN)
šeg₃/šeg₃: *eső*

e₂-zu gal-la-am₃

a házad nagy

lu₂-zid-da-am₃

(ő) igaz férfi (van)

A sumer királylistában Eana királyáról találjuk a következőt:

dumu ^dutu en-am₃ lugal-am₃

Utu fia, úr, király

utu: *Utu napisten*

UD/u₄: *Nap, nap, idő, mikor, vihar*

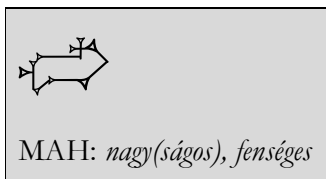
babbar: *fehér*

Utu a napisten neve. Az **ud** vagy **u₄** szótagként (azaz **u(d)** módon) is ejtett ékjel jelenti egyben a *Napot* (az égen), a *napot* (mint időmértéket), az időt, „*mikor*” és „*amikor*” értelmében, sőt, a vihart is. Az ékjel **babbar** módon hangzósítva pedig „*fehér*” jelentéssel is bír.

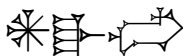
A mah jelentése „fenséges”.

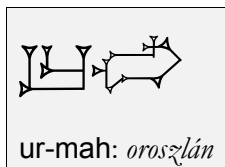
e₂-mah („fenséges ház”)

MAH: nagy(ságos), fenséges

an gal mah („fenséges nagy An”)

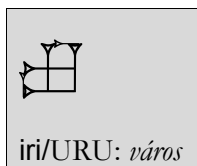
ur-mah: oroszlán

Egy Ninurtáról szóló himnuszban találjuk ezt a részletet:

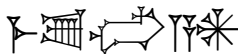

iri-zu mah-am₃ e₂-zu mah-am₃

városod fenséges, házád fenséges

iri/URU: város

me-zu mah-am₃

isteni hatalmad fenséges

me: létezés

(A várost jelentő szót régebben uru módon hangzósították.)

A me szónak, ami (az „m” hang alapján) a létezéssel kapcsolatos toldalékokat is jelzi, önállóan a „lényeg” és az „isteni létezési mód” a jelentése, illetve olyan isteni, égi, mennyei hatalomként értelmezhető, amely lehetővé teszi a mindenható isteni cselekedeteket.

További részletek:

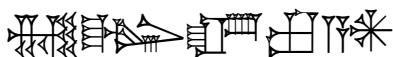
nin-ġu₁₀ me-zu me mah-am₃

úrnök, mennyei hatalmad fenséges hatalom

^dsuen en-zu mah an ki aga-zu aga mah-am₃

Suen, Ég és Föld fenséges ura, koronád fenséges korona

nam-lugal aga iri-am₃

a királyság a város koronája

A létezéssel kapcsolatos szerkezetre tehát az „m” utal, így, ha magánhangzóra végződik a szó, akkor toldalékként nem csak az -am₃, hanem más szót is megjelenhet. Erre majd később látunk példát.

A nam- a „-ság/-ség” képzőhöz hasonló funkciójú, így előtagként több szóban is megtaláljuk, például:

nam-mah („fenséged”)

nam-ur-saĝ-zu („bősiesség/ barciasságod”)

Önállóan a **nam** szó jelentése „sors”. Ebben az értelmében gyakran a **tar** („kivág/ kiszab”) szóval együtt találkozunk vele, pl. **nam tar-ra**.

diĝir nam tar-ra („sorsot megszábó isten”)

Šulgi király egy kijelentése a következő:

lu₂ nam tar-ra^d en-lil₂-la₂-me-en

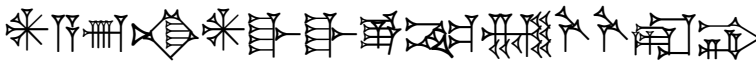
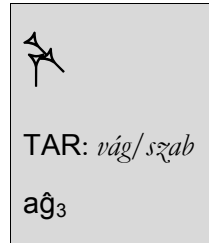
Enlil szabta sorsú férfi vagyok

Néhány további kifejezés, részlet:

en zid nam-tar-ra

igaz úr, sorsot megszábó

^da-nun-na diĝir gal-gal-e-ne nam tar-tar-ra-bi

minden sorsot megszábó hatalmas Anuna istenek

iri^{ki} nam-tar-ra an^d en-lil₂-la₂

An és Enlil által megszábott sorsú város

A **ki**, azaz „*bely*” itt jelölőként szerepel; ez általában városok neve vagy a várost jelentő *iri* szó *után* szokott állni, és a hangzósításban nem mondják ki, hasonlóan a ^d jelölőhöz.

A **nam** önálló jelentése tehát „*sors*”. A **na-nam** szókapcsolat a „*valóban*” jellegű hangsúlyozást jelenti.

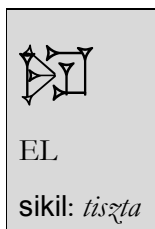
e₂ nam kur-kur-ra tar-ra na-nam

a templom, ahol valóban, minden ország sorsát megszábják

^dnin-lil₂ ki-sikil tur-bi na-nam

Ninlil, az egyik fiatal kislány volt közülük

A **sikil** jelentése önmagában „*tiszta*”, a **ki-sikil** jelentése már „*fiatal lány*”.

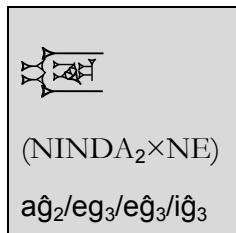
A ki szótaggal több szó is kezdődik. Az aĝ₂ jelentése „mér”, de a ki aĝ₂ jelentése „szeretett”, jelzőként és főnévként (és majd látjuk, egyben igeként) is.

dumu ki aĝ₂-ĝu₁₀ („szeretett fiam”)

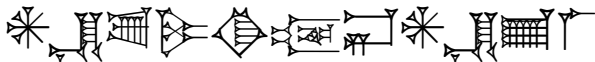
iri ki aĝ₂ ^dnin-lil₂-la₂ („Ninlil szeretett városa”)

(NINDA₂×NE)

aĝ₂/eg₃/eĝ₃/iĝ₃

A „szeretett” gyakran ki aĝ₂-ĝa₂ módon szerepel. Nanna-ra, a Holdistenre – akit az akkádok „Suen”-nek neveztek –, vonatkozik a következő sor:

^dsuen dumu ki aĝ₂-ĝa₂ ^den-lil₂-la₂

Suen, Enlil szeretett gyermeke

Tekintsük meg a következő kétsoros részletet!

ki aĝ₂-bi na-nam ki aĝ₂-bi na-nam

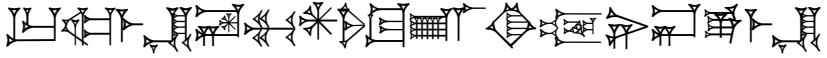
szeretettje, valóban, szeretettje, valóban

en e₂-kur-ra ki aĝ₂-bi na-nam

Ekur szeretettje az úr, valóban

Olvassuk el a következő szöveget!

ur saĝ-me-en ama-ĝu₁₀ ^dnin-lil₂-la₂ ki aĝ₂-ni ĝe₂₆-e-me-en

barcos vagyok, anyám, Ninlil kedveltje

A **na-nam** az elmesélő hangsúlyozást is jelenti. Ennek érdekessége, hogy egyszerre „bizonygató” és egyszerre „kételkedő” szerepű (épp úgy, mint a magyarban a „*volt, vagy sem*”, vagy az „*egyszer volt, hol nem volt*”).

iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam

volt egyszer egy város, volt egyszer egy város

A létezés „m” jele, így az **-am₃** is, az „*olyan, mint*” összehasonlítás leírására is alkalmas.

Az Ekur-hoz (Enlil templomához) írt himnusz kezdő sorai a következők:

e₂ gal kur-ra-am₃ gal

a templom nagy, mint egy hegy

e₂ ^den-lil₂-la₂ kur-ra-am₃ gal

Enlil temploma nagy, mint egy hegy

e₂ ^dnin-lil₂-la₂ kur-ra-am₃ gal

Ninlil temploma nagy, mint egy heg

A sumer nyelvben az **-a** toldalék (többek között) hely-, illetve időhatározó szerepű. Helyhatározóként egyszerre „*-ban*”, illetve „*-on*” jelentésű is.

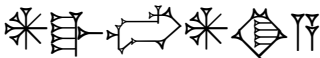
e₂-a („*házban*”)

Az **-a** időhatározóként is szolgál:

ud-da („*mai napon / most*”)

Egy szófordulat az **an ki-a**, azaz „*égen és földön*”.

an gal mah an ki-a („*fenséges nagy An égen és földön*”)

Olvassuk el a következő sort!

^den-lil₂ an-na ^den-lil₂ lugal-am₃

Enlil az égben, Enlil király!

Ez utóbbi esetben nem tudjuk eldönteni, hogy a szókapcsolat pontosan „*Enlil az égben*” vagy „*ég Enlilje*” jelentésű. Tehát, ha az **-ak** birtokos szerkezetből megjelenik az „a”, de eltűnik a „k” hang, akkor ez pontosan egybeesik a helyhatározóval.

Fontos, hogy az **-a** helyhatározó toldalék sosem tűnik el, mindig megjelenik. Elképzelhetőnek tarják, hogy azért, mert ezt követte egy ki nem ejtett mássalhangzó. Mivel a helyhatározó mindig a ragozott szó végére kerül, ezért nem tudjuk, hogy mi lehetett ez a kiejtésben elhagyott hangzó.

Ha a cselekvés/történés a hely *felé* irányul, akkor az **-a** toldalék, vagy esetenként helyette az **-e** használatos. Ugyanez a toldalék jelzi a személytelen (azaz nem emberi személyt, esetleg egy csoportot leíró) főnevek részes esetét is, pl. *háznak*.

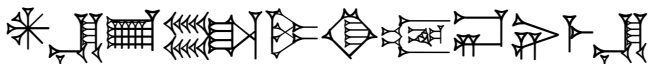
e₂-e („*házba/háznak*”)

Tehát a fenti szerkezet is többféleképpen értelmezhető.

(Hogyan jelenthet egy toldalék egyszerre irányt és részes esetet is? A magyarban találunk ilyen példát, a régies „*fordulj az erdőnek*” (azaz *felé*), vagy a „*menj délnek*” pontosan ilyen.)

Az **-e** toldalék ugyanakkor az „*által*” (illetve „*figyelembe véve*”, „*vonatkozóan*”) jelölésére is szolgál, és ez már komoly fejtörést okoz a sumer nyelvvel foglalkozóknak. (Hogy a helyzet bonyolultabb legyen, a magánhangzó utáni **-e** gyakran eltűnik, vagy a szóvégi magánhangzóvá alakul.)

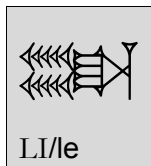
A hangkötés szabályai itt is érvényesek, pl. ^den-lil₂-le (^den-lil₂+e),
an-ne (an+e).

^den-lil₂-le dumu ki aĝ₂-ĝa₂-ni-me-en

Enlil szeretett fia vagyok

Azaz: „Enlil által szeretett fia vagyok”.

me-bi me an-ne₂ nam tar-ra

mennyei hatalma An által megszabott sorsú mennyei batalom

Személyes (személyre vonatkozó) főnevek részes esetének kifejezésére ugyanakkor a **-ra** toldalék használatos.

^dnin-lil₂ nin diĝir-re-e-ne-ra

istenek(nek) úrnője

A **-ra** végéről az „a” esetenként elmaradhat, vagy más magánhangzóvá válhat. (Sőt, néha az egész toldalék elmarad.)

A sumerek önmagukat **en-gi** módon nevezték meg, országukat pedig **ki-en-gi**-nek.

ki-en-gi

A **gi** egyrészt jelenti a nádat is (az ékjele erre utal), másrészt jelzőként „*igaz*”, „*biztonságos*”, „*stabil*”, „*megbízható*”, „*szilárd*” jelentésű.

Az **en-gi** jelentése tehát „*igaz úr*”, sumer pedig az „*igaz urak földje*”.
(*Sumerék a saját országukat gyakran nevezik kalam-nak.*)

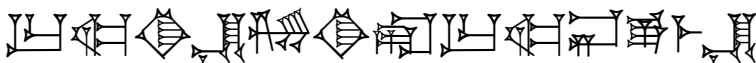
A **ki-en-gi** megnevezés alsó Mezopotámiára vonatkozott. Felső Mezopotámia neve **ki-uri** (amely Assur városát és a Nimród alapította Ninivét is magába foglalta). A **ki-en-gi ki-uri** így Alsó és Felső Mezopotámiát jelentette. A két nyelvű szövegekben ezt a kifejezést fordították akkád nyelvre „Sumer és Akkád” módon („s” és nem „sz” betűvel ejtve!), és innen következtek az asszirológia kezdetén a történészek arra, hogy az Akkád területeken kívül kellett lenni egy Sumernak nevezett területnek. Így kapta ez a terület, ez a nép és nyelv a „Sumer” elnevezést.

ki-en-gi ki-uri

Šulgi király így írja le önmagát:

ur-saĝ ki-en-gi^{ki}-ra ur-saĝ ĝe₂₆-e-me-en

Sumer(nak) harcosa vagyok, harcos vagyok

𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆𒊩𒌆

sipad zid ki-en-gi-ra-me-en

Sumer jó pásztora vagyok

*Šulgi király nevét említő mérő súly Ur városából
(Louvre, Oriental Antiquities, Richelieu, first floor, room 2, case 6;
AO 22187; De Clercq Collection; Gift of H. de Boisgelin, 1967)*

(wikimedia, „Jastrow” képe)

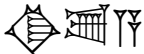
http://en.wikipedia.org/wiki/File:Weight_Shulgi_Louvre_AO22187.jpg

5.

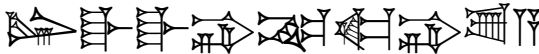
Láthattuk, hogy a szóvégi **-a** toldalék jelentheti a cselekmény helyét vagy idejét, de egy birtokviszony végződése is lehet, amikor az **-a(k)** toldalékból elmarad a „**k**”.

Az **-a** végződés arra is alkalmas, hogy egy igéből igenevet képezzünk (amit esetenként önállóan, főnévként is értelmezhetünk). Láttunk már erre példát: a **tar** jelentése „*vágni/ szabni*”, a **tar-ra** jelentése így „*vágott/ szabott*” lesz, pl. **nam tar-ra** „*sorsszabott*”.

A **zu** jelentése „*tudni/ ismerni*”, így a **zu-a** jelentése „*ismert*”.

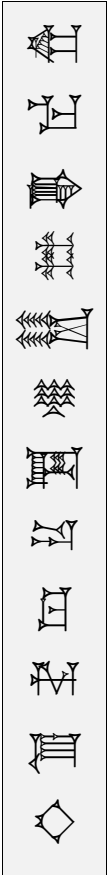
ki-zu-a („*ismert föld*”)

lu₂-gal-gal-be₂-ne inim-bi zu-a

nagyuraik szavai ismertek

A KA jel **ka** módon olvasata „*száj*” jelentésű, **inim** olvasat esetén a jelentése „*szó*”, **dug₄** módon pedig „*mond*”. (A KA jelnek összesen több mint 15 olvasatát ismerik.) A jel pontos olvasatát csak a szövegekörnyezetből, illetve esetenként a hangkötések alapján lehet megállapítani.

inim-ma-ni zid-da („szavai igazak”)

A **ma** szótag itt hangkötőként szerepel.

Csak közbevetésként: a MA ékjel önállóan is szerepelhet az „ország” jelentésű **ma-da** szó rövidítésére, de többnyire mindkét szótagot kiírják. Egy sor, példaként a **ma-da** szóra:

ki-en-gi kur gal ma-da an ki

Sumer, nagy hegy/vidék, ég és föld országa

Az **inim** szóra egy másik példa (Ninurta útjának leírásából):

nam-lugal-zu inim-bi mah-am₃

királyságod szavai (parancsai) fenségesek

A következő példában a KA jelet követő **ga** szótag, a dug₄-ga, „(ki)-mondott” szóra utal. Itt is az igét követő **-a** toldalékot látjuk, amely az igéből melléknevet vagy főnevet képez.

^den-lil₂-me-en dug₄-ga-zu mah-am₃

Enlil, amit mondtál, fenséges

MA/ġa/mada/peš₃

GA/ka₃

Három újabb példa:

inim dug₄-ga-zu („mondott szavaid”)

a-a-zu dug₄-ga-ni mah-am₃

apád által mondottak fenségesek

nin-ġu₁₀ dug₄-ga-zu zid-da

Úrnőm, amit mondtál, igaz

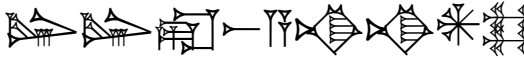
Egy mondás:

lu₂ lu₂-ra a-na na-an-dug₄

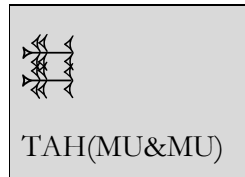
ember embernek mit mondhat

Vagy egy másik változatban:

lu₂ lu₂-ra dili a-na na-an-tah

ember embernek mi az, amit egyáltalán adhat

Itt a dug₄ „mond”, ill. a tah „ad/növel” ragozott formáival találkozhatunk. (Korábban láttuk, hogy az a-na jelentése „mi?”.)

A **tud** ige jelentése „szülni”, a **tud-da** így született jelent.

Ninazuról (a gyógyítás istenéről) olvashatjuk ezt a sort:

a zid kur gal-e ^dnin-lil₂-le tud-da

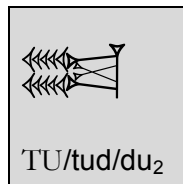
igaz utód, Nagy Hegy (Enlil) és Ninlil szülötte

Inanára vonatkozik a következő sor:

nin-^gu₁₀ nam-nin-e tud-da

Úrnőm, úrnőségre született

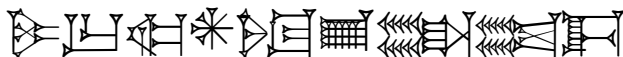
Egy példa Uturól, a Napistenről:

^dutu dumu ^dnin-gal-e tud-da

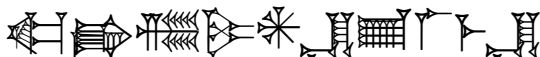
Utu, Ningal szülte fiú

Suen istenről (azaz Nannáról) ezeket a sorokat olvashatjuk:

dumu ur-sa^g ^dnin-lil₂-le tud-da

harcos fiú, Ninlil szülötte,

dug₄-ga zid dumu ^den-lil₂-la₂-me-en

Enlil igaz szavú fia vagy

Ugyancsak Suenről néhány sor:

en zid nam tar-ra ^dnin-lil₂-le tud-da

sorszábó igaz úr, Ninlil szülötte,

^dsuen dumu ki ag₂ ^dnin-lil₂-la₂

Suen, Ninlil szeretett fia

Majd néhány sorral lejjebb:

me-zu me mah-am₃ an-ne₂ šum₂-ma-a-am₃

isteni hatalmad fenséges isteni hatalom, An által adott

A šum₂ jelentése „ad”, a šum₂-ma így „adott”.

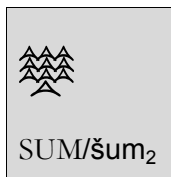
A tud-da jelentése tehát „szülöt”. Az ama-a-tud jelentése „házi-szolga”, azaz házban született szolga. (A szolgát pozitív értelemben is vegyük: a pap az istenek szolgája, a király a nép szolgája...)

Šulgi király írja:

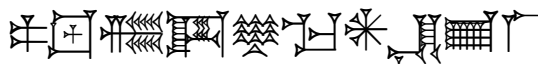

ama-a-tud an-na-me-en

An házi-szolgája vagyok

Majd később ezt írja magáról:

sipad zid a₂ šum₂-ma d'en-lil₂-la₂

jó pásztor, Enlil adta erejű

Az a₂ jelentése „kar”, de „erő” is.

Lípit-Eštar király egy sora:

a₂ mah šum₂-ma d'en-lil₂-la₂-me-en

fenséges erőmet Enlil adta

Még egy példa a šum₂ szóra:

lugal d'en-lil₂-le a₂ šum₂-ma

Enlil adta erejű király

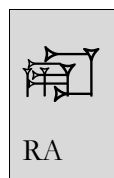
A tum₂ ige jelentése „illik/illeszkedik/megfelel”. A tum₂-ma jelentése így „megfelelő”. (A tum₂ szótagot a DU ékjellel írjuk le, aminek szintén sok, több mint 15 hangzósítását ismerik.)

Olvassuk el a következő két sort!

dumu nun e₂-kur-ra e₂ nam-dumu zid-da

Ekur hercegi fia, az Iga₂ fiatalág templomának...

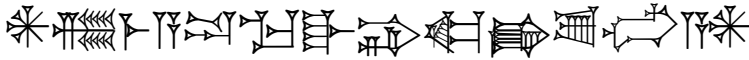

lugal^den-lil₂-ra tum₂-ma-am₃

...királyához, Enlilhez illő

Inana megdicsőülésének versében ezt találjuk:

diġir zid me-a tum₂-ma gal-bi dug₄-ga-zu mah-am₃

mennyei hatalomhoz illő igaz istennő nagysága, megnyilatkozásod fenséges

Ugyancsak itt, Inanáról olvashatjuk a következő sort:

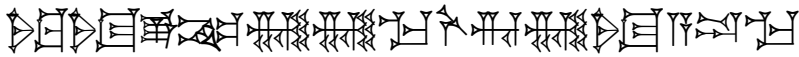

aga zid-de₃(NE) ki aġ₂ nam-en-na tum₂-ma

igaz koronádhoz illő az „en”-papság szeretete

(A de₃ módon hangzósított szótag ékjele a NE.)

Egy Inanáról szóló himnusz egyik sora a következő:

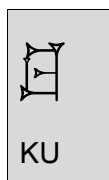

nin₉ nin-e-ne nam nam-ma-tar-re nam-nin-a tum₂-ma

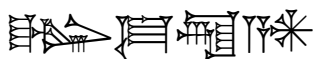
úrnők testvére („búga/nővére”), sors által úrnőségre méltó

A nin₉ („leánytestvér”) ékjele egyetlen ékkel tér el az „úrnő” jelentésű nin/ereš jeltől. Valójában a nin₉ módon hangzósított jelet a SAL és a KU összetett ékjele (azaz SAL.KU) alkotja, a nin jele pedig a SAL.TUG₂. (A sal ige önálló jelentése „vékonynak/finomnak lenni”).

Korábban láttuk, hogy a SAL jel **munus** módon hangzósítva „*nő*” jelentésű.

A hul₂ jelentése „*örül/ boldog(nak lenni)*”, a hul₂-la (természetesen egy „l” hanggal ejtve) így „*boldog*”.

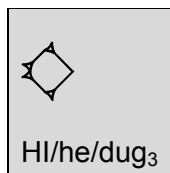
lugal hul₂-la-am₃ („*a király boldog*”)

A dug₄(KA) jelentése „*beszél*”. Ugyancsak így hangzósítják a „*jó*” jelentésű dug₃ szót. (A pontos olvasatuk valószínűleg eltért.)

nun-zu nun gal^den-lil₂ en dug₃

(*ő*)hercegséged, nagyherceg, Enlil, jó úr

Anról két sor:

an-e dug₄-ga-ni nam dug₃ tar-ra-am₃

An beszéde jó sorsot szab

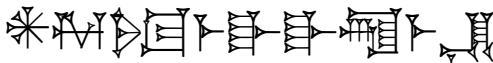
an gal-e dug₄-ga-ni nam dug₃ tar-ra-am₃

nagy An beszéde jó sorsot szab

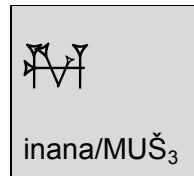
Inana a szerelem, a termékenység és a háború istennője. (A nevét régebben „Inanna” módon ejtették; viszont a sumer nyelvben – az újabban felfedezett hangzósító szabályok alapján – kevés kivételtől eltekintve, összevonták az ismétlődő mássalhangzókat. Tehát: Inana.)

A neve talán a **nin-an-na**, azaz az „Ég úrnője” szókapcsolatból származik. Más neveken is említik, például Innin, Ennin, Ninnin, Ninni, Ninanna, Ninnar, Innina, Nana, Nin, stb. Akkád nyelven a neve Ištar. Ugyanennek az ékjelnek (természetesen az istennő nevét bevezető DIGIR jel nélkül) a jelentése **muš₃** hangzósítással „üres terület”, „úr”.

^dinana nin me gal-gal-la-me-en

Inana, minden hatalmas isteni erő úrnője vagy

Másutt olvashatjuk:

^dinana za-e mah-me-en

Inana, fenséges vagy

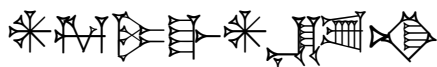
És még egy példa:

za-e-me-en en ki-aĝ₂ ^dinana-me-en

úr, Inana szeretettje vagy

Inana apjaként Urukban **An**, Ur városban **Nanna** (a Holdisten, akkádul: **Suen**) van megemlítve, de másutt **Enlil**, ill. **Enki** is szerepel.

^dinana dumu gal ^dsuen-na

Inana, Suen nagy gyermeke

Inana temploma Eanna, az „Ég háza”.

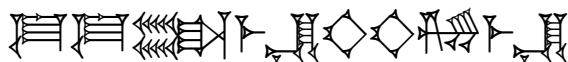
^dinana nin e₂-an-na-ra

Inana, Eanna úrnője

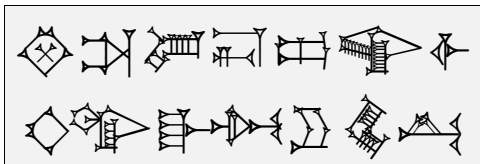
Ahogy igék esetén az „-a” toldalék melléknevet (ill. esetenként főnevet) képez, igéknél az „-e” toldalékkal határozószót képezhetünk.

Inanáról egy újabb sor:

hul₂-hul₂-le-me-en dug₃-dug₃-ge-me-en

nagyon boldog vagy („boldogan létezel”), nagyon jó vagy

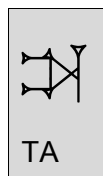
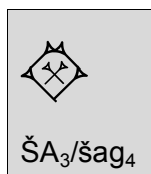
Olvassuk el Šulgi király magasztaló versének néhány sorát!

(1)

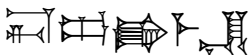
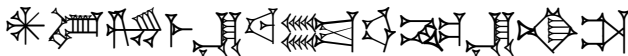
lugal-me-en šag₄-ta ur-saĝ-me-en

király vagyok, születésemtől harcos vagyok

A šag₄(ŠA₃) jelentése „szív”, illetve a „test belseje”, itt: „méh”. A -ta szótaggal képezzük a „-tól / -től” ragot, šag₄-ta jelentése így „méhtől”, azaz „megszületésemtől fogva”.

(2)

^dšul-gi-me-en ba-tu-ud-de₃-en-na-ta nitah kalag-ga-me-en

Šulgi vagyok, születésemtől fogva erős férfi

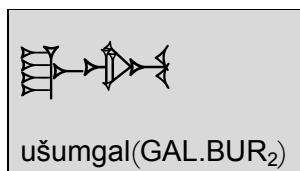
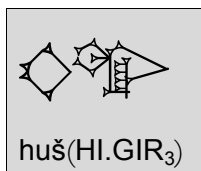
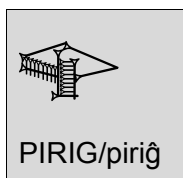
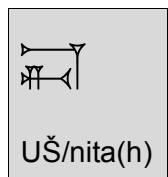

A šul ékjele a DUN. Önálló jelentése kb. „*fiatalnak lenni*”.

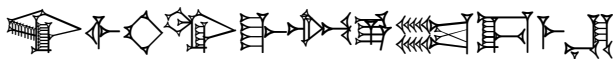
A tud₂ („szül”) ige itt szótagolva, **tu-ud** módon van írva. A szót az „*óta*” jelentésű **ta** nyelvtani elem zárja.

nita(h)(UŠ): „*férfi*”. Az UŠ ékjel olvasatai **nitah/nita** (azaz **nita(h)**), amely „*férfi*” jelentésű, **ġeš₃/ġiš₃**, amely jelentése „*férfi nemiszerv*”, valamint további olvasatok az **unu₈**, **us₂**, és természetesen az **uš**. A **dumu-nita** jelentése „*fiú*”, illetve a **nam-nita** jelentése „*férfiasság*”.

A **kalag**(KAL) jelentése „*erősnek lenni*”, illetve „*batalmasnak*”, azaz „*batalommal bírónak lenni*”. A **kalag-ga** jelentése tehát „*erős/batalmas*”. A **kal** (amit ugyancsak a KAL jel ír le) „*ritka/értékes*” értelmű.

(3)

piriġ igi huš ušumgal-e tud-da-me-en

rémisztő szemű oroszlán vagyok, sárkány szülötte

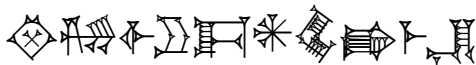
piriġ(PIRIG): „*oroszlán*”. Korábban talákoztunk egy másik, ugyan-csak „*oroszlán*” jelentésű kifejezéssel: **ur-mah**.

igi(IGI): „*szem*”. (Az IGI több összetett ékjelnek is a része.)

huš(HI.GIR₃): „*rémisztő/ haragos*”. (A HI ékjellel már találkoztunk.)

ušumgal(GAL.BUR₂): „*sárkány*”, az összetett ékjel szerint „*nagy kígyó*”. A BUR₂ jel egyik olvasata ugyanis **ušum**, ami kígyót jelent.

(8)

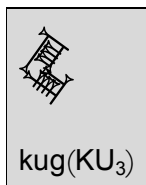
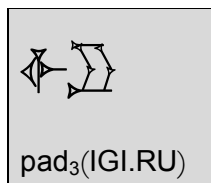

šag₄-ge pad₃-da an kug-ga-me-en

szent An szíve által kiválasztott vagyok

pad₃(IGI.RU): „*talál/felfedez/megnevez*”, a pad₃-da így „*kiválasztott*”.
(Az összetett ékjel első része az önállóan „*szem*” jelentésű IGI.)

kug(KU₃): „*szent/szentnek lenni/tisztának lenni*”.

(9-11)

lu₂ nam tar-ra ^den-lil₂-la₂-me-en

Enlil szabta sorsú férfi vagyok

^dšul-gi ki aĝ₂ ^dnin-lil₂-la₂-me-en

Šulgi, Ninlil szeretettje vagyok

mi₂(SAL) zid dug₄-ga ^dnin-tur₅(TU)-ra-me-en

Nintur igaz kedveltjének mondott vagyok

mi₂(SAL): „kedvelt/magasztal”. A SAL ékjele megegyezik a munus („nő”) szó ékjelével.

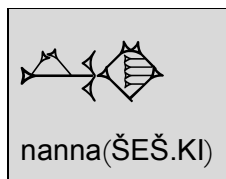
^dnin-tur₅(TU): Ninhursağa (azaz „a hegységek úrnője”) istennő egyik megnevezése Nintur (vagy Nintu), azaz a „születés úrnője”. A sumer uralkodók magukat Ninhursağa gyermekeinek tekintették.

(13)

lugal kalag-ga ^dnanna-a-me-en

Nanna hatalmas királya vagyok

^dnanna(r)(ŠEŠ.KI): Nanna(r), a Holdisten; akkádul Suen. A šeš jelentése önállóan „testvér”, az ékjel így szó szerint: „a föld testvére”.

(15)

^dšul-gi hi-li-a pad₃-da ^dinana-me-en

Šulgi, Inana gyönyörrel választotta vagyok

hi-li: „élvezni/gyönyör”

6.

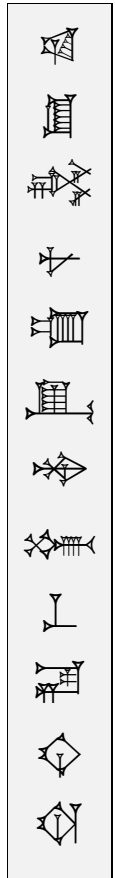
A sumerek a szótöveket alapvetően olyan ékjellel írták le, amelyek régi képjelekből származnak. Mivel a hasonló jellegű szavakat azonos ékjellel jelölték, így egy-egy jel kiolvasása, a „hangzósítás” többféle módon is történhet. Például a KA jel olvasható **ka** („száj”), **inim** („sző”), **dug₄** („mond”) vagy **gu₃** („hang” – eddig nem szerepelt) módon is. Maga a jel pedig a „fej” (**saĝ**(SAG)) ékjelen a száj területének a bejelölése (emlékezzünk: az eredeti ékjelek oldalra vannak fordítva).

Az ékjelek ugyanakkor adott szótagokként is kiolvashatók, és a ragozás ezen szótagok segítségével történik.

Egy ékjel tehát többféleképpen is kiolvasható. A megfelelő változatot részben az ékjel elhelyezkedése alapján azonosíthatjuk (pl. igei vagy melléknévi hely), részben pedig a ragozás segítségével, ugyanis legtöbbször a szóvégi magánhangzót megismétlik a következő rag szótagjának elején, így is könnyítve a kiolvasást. Például, a Šulgi szövegben előforduló **ba-tu-ud-de₃-en-na-ta** kiolvasása valószínűleg „*batudenata*” volt.

Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy egy szótag többféle ékjellel is leírható. Talán ennek az az oka, hogy a sumer több hangra épült, mint az akkád nyelv, amelyen később az átírásokat rögzítették.

Általános szabály, hogy amennyiben egy ékjel olvasatát nem ismerik, akkor a hangzósításban csak a jel nevét szerepeltetik, nagybetűkkel írva.

Az ékjelek következő fajtáit szokták megemlíteni:

Alapjelek, pl. KI („föld”), SAG (saĝ – „fej”), A (a – „víz”)

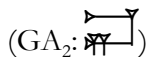
Kapcsolt jelek, pl. GAL.LU (lugal), PA.LU (sipad – *pásztor*)

A kapcsolt jeleket esetenként a + jellel (GAL+LU) írják le. (Érdekes, hogy több, jelzős szerkezetből származtatható szó esetén fordított sorrendben kell kimondanunk a szótagokat. Ennek talán az az oka, hogy az eredeti írásmódban a jelző-jellegű módosítót az alap ékjel *főlé* írták, amelyek a későbbi elforgatott írásmódban a jel elé kerültek.)

Fordított vagy bizonytalan sorrendű kapcsolt jelek. Ha a szótagokat fordított sorrendben kell kiejteni, vagy azok sorrendje bizonytalan, akkor azt a pont helyett kettősponttal jelölik, pl. gin:za (za-gin – „lazúrkeő”).

Beírt jelek, pl. ama(GA₂×AN) – „anya”, ag(NINDA₂×NE)

„Beírt” jelek esetén egy alapjelen belül egy másik helyezkedik el, amit a × („szorzás”) jellel jelölnek.

Jelölt („díszített”) *jelek*. Ekkor az alapjelet egy bizonyos helyen megjelölik, például a fej (SAG) jelét a szájjal helyén (KA).

Az akkád írnokok elnevezései alapján ezeket *gunû* (valószínűleg a sumer **gun₃-a** – „színezett, díszített” szóból származva) ill. *šēššíg* jeleknek (talán a sumer **še** korai formája alapján) is nevezik. Így például a DA-*šēššíg* = A₂, illetve SAG-*gunû* = KA.

(DA: A₂: (SAG: KA:

Ismételt jelek: amikor az alapjelet egymás fölé írva duplázzák, esetenként háromszorozzák. Ilyen jelek például a következők:

URI (BUR×2) – „*Akkád*”, MUL (AN×3) – „*csillag*”

Korábban láttuk az **-a** (*-ban/-ba, -on/-ra*), az **-e** (*-felé*, ill. „személytelen” *-nak*, ill. *által*) és a **-ra** („személyes” *-nak*) ragokat.

A **-ta** rag a „*tól/-től*” jelzésére szolgál, mind hely, mind időbeli, mind pedig átvitt értelmében.

e-ne an-ta ki-a gub-ba-am₃ („*ő az égből a földre lépett*”)

Az „*áll*” jelentésű **gub** ékjele a DU, amely többek között **du** („*megy*” egyes számú befejezetlen formája), **ĝen/gen** („*megy*”) módon is ol-

vasható, illetve azzal korábban **tum₂** („megfelelő”) hangzósításban találkoztunk.

A Sumer királylista első sora a következő:

nam-lugal an-ta ed₃-de₃-a-ba

a királyság az égből leszállt

ed₃(LAGAR-gunú.DU)

Az ed₃ ékjele a LAGAR-gunú.DU, jelentése „leereszkedik” vagy „felemelkedik” (a rag alapján azonosíthatjuk a jelentést).

A LAGAR önállóan egy papi tisztséget is jelöl; itt az ékjel „jelölt”, „díszített” formáját látjuk.

(A NE ékjel de₃ hangzósításával már találkoztunk.)

A „-tól kezdve” módon használt -ta ragra korábban már láttunk példát Šulgi énekében: „születésemtől”...

Néhány újabb példa:

ud tur-ra-ni-ta nam-ma-ni tar-ra-am₃

fiatalága napjaitól a sorsa megszábot

nam gal tar-ra a-a ^den-lil₂-la₂-ta

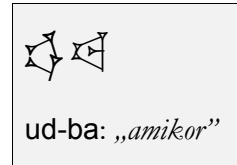
nagy sorsa Enlil atyától megszábot

Egy szófordulat a következő:

ud-bi-ta („*azóta*”)

Korábban láttuk, hogy az **ud-da** szó „*mai napon/most*” jelentésű. Az **ud-bi-a** jelentése „*azon a napon/amikor*”, amit gyakran **ud-ba** módon rövidítenek.

A **-ta** rag átvitt értelemben is használható:

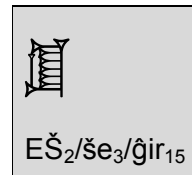

šag₄-ga-ni-ta („*szívesen („ő szívéből”)*”)

šag₄-hul₂-a-ni-ta

boldogan („*ő boldog szívéből*”)

A **-še₃**, **-eš₂**, illetve általában a **-magánbagzóš** rag a cél (azaz **-ba/-be**, **-ig**, stb.) kifejezésére szolgál, időbeli és átvitt értelemben is.

ur-saġ-me-en ġe₂₆-e iri-ġu₁₀-še₃ ga-ġen

én, a harcos, városomba el fogok menni

(A példában az ige előtti **ga-** előtag az óhajtás kifejezésére szolgál.)

A királylista Etana királyról így ír:

e-ta-na sipad lu₂ an-še₃ ba-ed₃-de₃

Etana, emberek pásztora, az égbe felemelkedett

(Az ige előtti **ba-** előtag több mindent jelenthet; itt a befejezettséget jelöli.)

Az időbeli értelmezésre egy példa:

ud nam tar-ra-še₃ („a sorsszabó napig”)

A **da** szó önállóan „oldal” jelentésű. (Az ékjel „jelölt” A₂ formája pedig „kar/szárny/ág” értelmű.)

Ragként a **-da** szótag a „-val/-vel” társ-, illetve eszközhatározót jelzi.

a-a^den-lil₂-da

Enlil atyával

Egy másik példa:

^dutu iri-da e₂-nun-an-na dumu ^dnin-gal-e tud-da

Utu, Ningal a várossal együtt szült az Égi herceg templomában

A **-bi-da** („avval”) végződés az „és” kifejezésére is szolgál, amelyet gyakran csak **-bi** módon rövidítenek.

A sumer igei szerkezet, az „ige-lánc” rendkívül bonyolult, többszörösen összetett. Ha egy sumer nyelvet tárgyaló írást olvasunk, a szöveg több mint fele csak az igével foglalkozik.

Legegyszerűbb úgy olvasni az igéket, hogy azonosítjuk az ige-lánc előtagját (ha van) és az igét, melyet általában képjel-jellegű ékjellel írnak („logogramma”, azaz „szójel”), majd megkeressük a ragozást, illetve az egyes módosító elemeket, mely utóbbiakat szótagszerűen írnak.

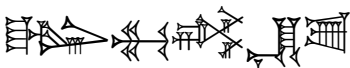
Kezdőtag lehet például az óhajtást jelző **ga-** vagy a befejezettséget jelző **ba-**.

Korábbi példánkban láttuk:

iri-gu₁₀-še₃ ga-ĝen („városomba el fogok menni”)

A kérést jelző előtag a **he₂**.

lugal-ĝu₁₀ he₂-en-zu („királyom, tudd meg”)

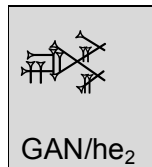
(Itt az ige a záró **zu**.)

A következő két példában az egyszerű, létezésre utaló ragozott formát láthatjuk.

kur-kur-re sipad zid-bi he₂-me-en

légy az országoknak igaz pásztora

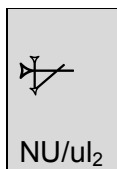
he₂-me-en dumu diġir-za he₂-me-en

legyél, istened fia legyél

A sumer nyelv az „igen”-t is „(badd) legyen” értelemben a **he₂** szótaggal fejezi ki, **he₂-em**, **he₂-am₃** vagy **he₂-a**, esetleg mindössze **he₂** módon.

he₂-am₃ („igen (legyen az)”)

A tagadást jelző előtag a **nu**.

nu-um („nem”)

A **nu+am₃** jelentése „nem” (a szótaghoz az egyes szám 3-ik személyt jelző **-m** nyelvtani elem kapcsolódik). Ezt többnyire **nu-um** módon írják a hangkötés szabályai szerint, gyakran viszont csak **nu** módon rövidítik.

A királylistán olvashatjuk:

a-ba-am₃ lugal a-ba-am₃ nu lugal

Ki volt a király, ki nem volt (nem tudjuk)...

Enmerkar és Aratta urának versengéséből olvassunk el néhány sort
(A $\hat{g}al_2$ „létezik” jelentésű):

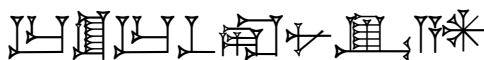
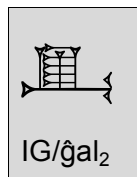
ud-ba muš nu- $\hat{g}al_2$ -am₃ ĝir₂ nu- $\hat{g}al_2$ -am₃

Azon a napon, mikor nem lesz kígyó, nem lesz skorpió

kir₄(KA) nu- $\hat{g}al_2$ -am₃ ur-mah nu- $\hat{g}al_2$ -am₃

biéna nem lesz, oroszlán nem lesz

ur-ĝir₁₅(EŠ₂) ur-bar-ra nu- $\hat{g}al_2$ -am₃

kutya, farkas nem lesz

muš: „kígyó”

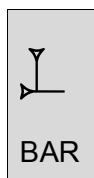
ĝir₂: „skorpió”

kir₄(KA): „biéna”

ur-mah: „oroszlán”

ur-ĝir₁₅(EŠ₂): „kutya”

ur-bar: „farkas”

Egy másik példa:

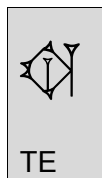
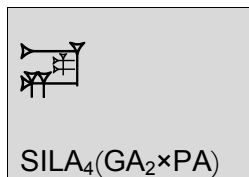
ur-bar-ra-ke₄ sila₄ nu-ub-kar-re

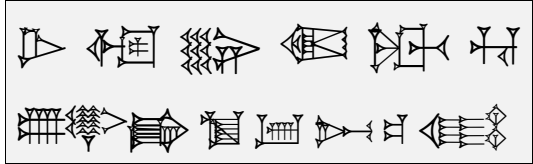
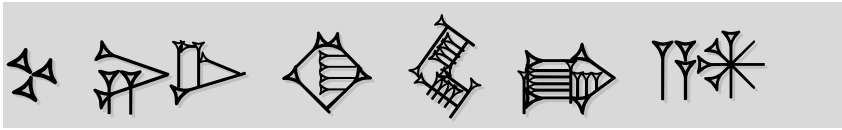
farkas bárányt nem visz el

$ke_4(KID)$: azonos az ékjele a lil_2 hangzósítással.

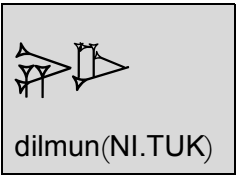
$sil_4(GA_2 \times PA)$: „*bárány*”

$kar(TE.A)$: „*erővel ehvís*”

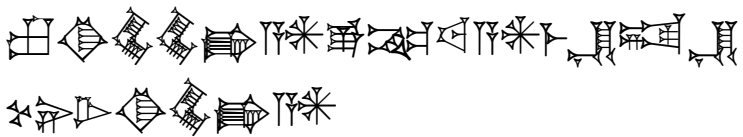

Olvassuk el az egyik sumer teremtéstörténet, Enki és Ninhursága (a „*hegységek úrnője*”) történetét. A történet az értetlen, szent tisztaságú területen kezdődik.

(1)

iri^{ki} kug-kug-ga-am₃ e-ne ba-am₃ me-en-ze₂-en
 kur dilmun^{ki} kug-ga-am₃

a város szent tisztaságú, akiknek adatott, ti vagytok, Dilmun országa szent

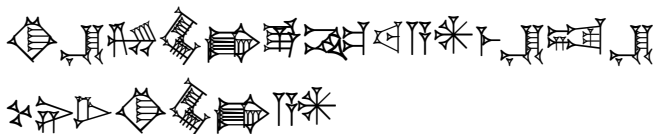
(Itt az ismétlődés a **kug-kug-ga** szóban a fokozást, a nagyobb intenzitást jelenti. Emlékezzünk: a **kug** igeként „*tisztának/szentnek lenni*”).

Korábban láttuk, hogy az **e-ne** jelentése „*ő*”, a **me-en-ze₂-en** jelentése pedig „*ti*”.

ba: „*ad*”, „*juttat*”, ill. itt igenévként „*juttatott*”.

dilmun(NI.TUK): Dilmun egy, Sumertól délre eső területet jelölt, amellyel kereskedést folytattak, így ugyanez az ékjel a „*Dilmunból származó balta*” jelentésű is. A pontos elhelyezkedése nem ismert, de sokan a mai Perzsa-öbölben található Bahrein szigettel vagy a Katar-félszigettel azonosítják. Mint „*távoli vidék*”, rendelkezett a „*Paradicsom*”, „*Az örök élet édene*” mitológiai jelentéssel is. Ez tehát a Teremtés helyszíne.

(2-4)

ki-en-gi kug-ga e-ne ba-am₃ me-en-ze₂-en
kur dilmun^{ki} kug-ga-am₃

Sumer szent, s tinektek adatott, Dilmun országa szent

kur dilmun^{ki} kug-ga-am₃ kur dilmun sikil-am₃

Dilmun országa szent, Dilmun országa tiszta

kur dilmun^{ki} sikil-am₃ kur dilmun^{ki} dadag-ga-am₃

Dilmun országa tiszta, Dilmun országa ragyogó

dadag(UD.UD): az UD egyben a dag₂ ékjele, kettőzve (dadag: UD.UD) pedig „*ragyogó*” jelentésű. (a -ga toldalék alapján tudjuk, hogy ilyen módon hangzósítják).

(5)

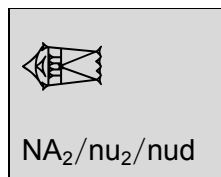
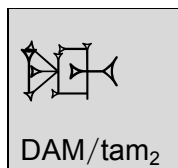
dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u₃-bi₂-in-nu₂

Dilmunban egyedül fektette le őt

u₃(IGI.DIB): itt szótag, nyelvtani elem. (Önálló jelentése „*alvás*”: az *igi* „*szem*” jelentésű, a *dib* pedig „*elmegy*”).

bi₂(NE) és in(IN): itt szótagként szerepelnek

nu₂, nud(NA₂): „*fekszik*”; itt ez az ige.

(6-7)

ki^den-ki dam-a-ni-da ba-an-da-nu₂-a-ba

A föld, ahol Enki hitvesével lefeküdt

ki-bi sikil-am₃ ki-bi dadag-ga-am₃

Az a föld szűz, az a föld ragyogó

dam(DAM): „*hitves*”, (*tam₂* módon hangzósítva: „*megbí*”, „*bis*”)

(Figyeljük meg a **-da** társhatározót: **dam-a-ni-da**, azaz: „*hitvesével*”)

(ki-bi: a -bi itt mutató szerepű: „az a föld”)

(8-10)

dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u₃-bi₂-in-nu₂

Dilmunban egyedül fektette le őt

ki^den-ki^dnin-sikil-la ba-an-da-nu₂-a-ba

A föld, ahol Enki lefektette Ninsikilát

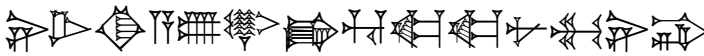

ki-bi sikil-am₃ ki-bi dadag-ga-am₃

Az a föld szűz, az a föld ragyogó

nin-sikil-la: „szűzi úrnő”, Ninhursága egyik megszólítása.

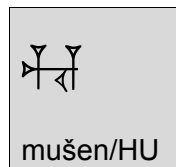
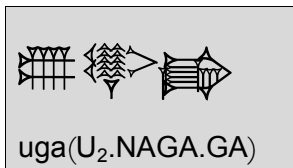
(11)

dilmun^{ki}-a uga^{mušen} gu₃-gu₃ nu-mu-ni-be₂

Dilmun földjén a varjú nem károgott („hangokat nem mondott”)

uga^{mušen}(U₂.NAGA.GA): „varjú”, „holló”

mušen(HU): „madár”; ékjeleket *követően* jelöli, hogy az ékjeleket egy adott madár megnevezéseként (és nem valamely más hangzósítással) kell kiolvasnunk (hasonlóan a KI jelhez, illetve a jelek *előtti* DIGIR jelhez – ezt sem ejtjük ki).

gu₃(KA): „bang”; az ékjele a „száj”, „mond” ékjelével egyezik meg. Itt kettőzve többes számban jelenik meg („*bangokal*”).

be₂(BI): A „mond” többes számú befejezett formája. (Ugyanez az egyes számú befejezetlen forma is.)

(12)

dar^{mušen}-e gu₃ dar^{mušen}-re nu-mu-ni-ib-be₂

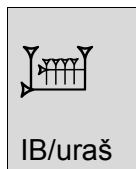
A fogoly nem kerregett

dar^{mušen}(DAR): „fogoly (madár)”.

-re: „az” – lásd később; itt: „az a fogoly (madár)”

ib(IB): itt szótagként.

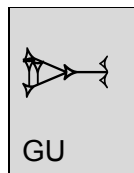

(13)

ur-gu-la saĝ ġiš nu-ub-ra-ra

Oroszlán nem gyilkolt

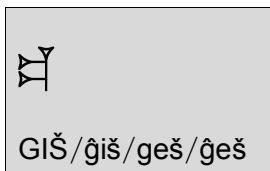

ur-gu-la: „oroszlán” (ugyancsak „oroszlán” jelentésű a pirig szó.)

saĝ ġiš ra: „gyilkol”, szó szerint: „fejbe (saĝ) fával (ġiš) csapja (ra)”

ġiš(GIŠ/geš/ġeš): „fá”

ra(RA): önállóan a „*lecsap*” ige

(14)

ur-bar-ra-ke₄ sila₄ nu-ub-kar-re

Farkas bárányt nem vitt el

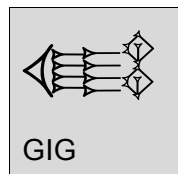
bar: „*külső*”

ur-bar-ra: „*farkas*”, azaz „*kinti kutya*”

ke₄(KID): azonos az ékjele a lil₂ hangzósítással.

sila₄(SILA₄=GA₂×PA): „*bárány*”.

kar(TE.A): „*erővel elvisz*”.

(20-21)

igi-gig-e igi-gig-me-en nu-mu-ni-be₂

A szemfájás (hogy) „szemfájás vagyok” nem mondta

saġ-gig-e saġ-gig-me-en nu-mu-ni-be₂

A fejfájás (hogy) „fejfájás vagyok” nem mondta

gig(MI.NUNUZ): „*betegség/ betegnek lenni*”

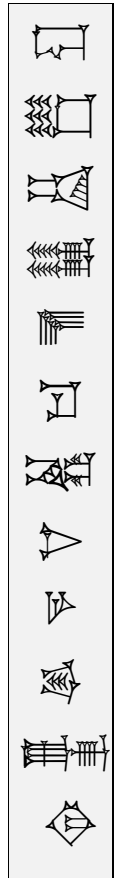
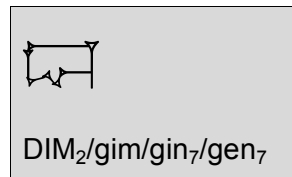
7.

A sumer főnévi alaprágok a következők (a -Ø az úgynevezett „zéró-morféma”):

-Ø	(alapeset, „abszolútív”)
-e	<i>által</i> („ergatív”) <i>felé</i> (személytelen részes) <i>-nak</i>
-a	(hely/idő) <i>-ban/-on</i>
-ra/-r*	(személyes részes) <i>-nak</i>
-ta	(forrás) <i>-ból/-től</i>
-še ₃ /*š	(cél) <i>-ba/-ra</i>
-da	(társ/eszköz) <i>-val</i>
-gin ₇	(hasonlító) <i>mint ..., -ként</i>

A listából csak az utolsó -gin₇ hasonlító ragot nem ismerjük.

Olvassunk el Inana egyik himnuszából két sort:

an-gin₇ mah-a-za he₂-zu-am₃

mint az ég, olyan magasztos vagy („mint az ég, magasztosságod”), tudják meg

ki-gin₇ daġal-la-za he₂-zu-am₃

mint a föld, olyan hatalmas vagy, tudják meg

(Figyeljük meg, hogy a **daġal** „szélesnek/hatalmasnak lenni” ékjele megegyezik az **ama** „anya” ékjelével.)

Az Enmerkarról szóló egyik szöveg elején találjuk a következő sorokat:

iri^{ki} an ki-da mu₂-a

Város, eget a földdel összenőtt,

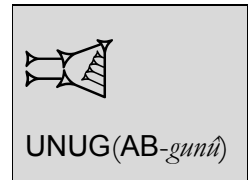
unig^{ki}-ga mu-bi^dtir-an-na-gin₇

Unug, neved, mint szivárvány,

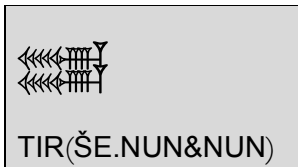

an-ne₂ us₂-sa-bi si-muš₃ gun₃-a

éggel határos, sokszínű ragyogású,

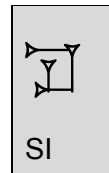
UNUG(AB-*gunû*)

TIR(ŠE.NUN&NUN)

SA

SI

an-na gub-ba-bi u₄-sakar gibil na-nam

égen (állsz), mint növekvő Hold újulsz meg, valóban

mu₂(SAR): „növekszik”

unug: „Unug” város, amit akkád nyelven később Uruk módon ejtettek. Jele az AB ékjel „jelölt” (gunû) változata.

mu(MU): „név”, ill. „bírnév”, de „év”, ill. „fia vkinek” jelentésű is

tir-an-na: „szivárvány”, azaz „égi íj/ív”, mivel a tir önállóan „íj” jelentésű is

us₂(UŠ): „határosnak/szomszédosnak lenni” (az ékjellel korábban nitah olvasattal találkoztunk)

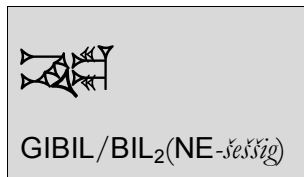
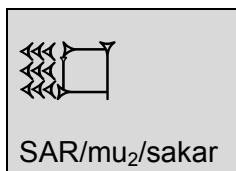
si-muš₃: „ragyogás” (a muš₃ ékjele azonos Inana ékjelével)

gun₃(DAR): „sokszínűnek lenni”

gub(DU): „áll/elhelyezkedik”

u₄-sakar(UD SAR): „növekvő Hold”

gibil: „új” (de jelent „tűziját” is; bil₂ módon „tűz” jelentésű)

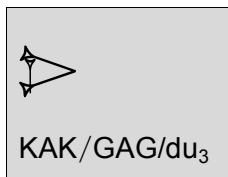

Olvassuk tovább a szöveget:

me gal-gal nam-nun-na du₃-a

batalmas mennyei erők által pompázatosan felépített

KAK/GAG/du₃

kur sikil-la ud dug₃-ga ki ĝar-ra

tiszta országban, jó napon alapított

GAR/ĝar/ša₂/niĝ₂

nam-nun: „nagyszerű/fényűző/pompázatos”

du₃: „építeni, csinálni, végrehajtani”

ki-ĝar: „alapított”, önállóan a ki „föld”, a ĝar pedig „elhelyezni”

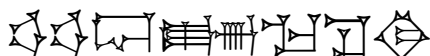

iti-gin₇ kalam-ma e₃(UD.DU)-a

mint a Hold, figyelsz az országban

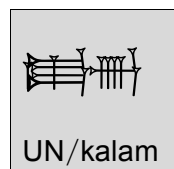

ITI/ITUD(UD×EŠ)

ud zalag-gin₇ kalam-ma si sa₂

mint ragyogó Nap sugárzol az országban

UN/kalam

iti(vagy itud): „Hold”

kalam(UN): „ország”

e₃(UD.DU): „figyel”, de „elmegy/jár/ kel” jelentésű is

si sa₂: „jó”, „javít”, „jót hoz”

DI/de/sa₂

Korábban láttuk, hogy az **a-ba** „*ki*”, az **a-na** pedig „*mi*” jelentésű. Nézzünk meg néhány további kérdő szerkezetet!

a-ba-am₃ („*Ki az?*”)

a-na-am₃ („*Mi az?/Miért?*”)

a-na-aš („*Minek/Miért?*”) Esetleg: **a-na-še₃(-am₃)**

a-na-gin₇ („*Milyenként/Hogyan?*”)

A **me** szótaggal helyre vonatkozó kérdőszavakat képezhetünk:

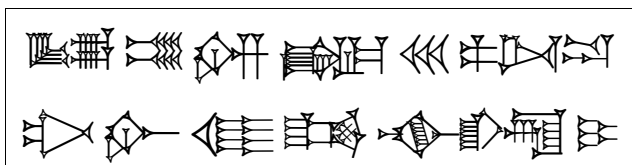
me-a („*Hol?*”)

me-še₃ („*Hova/Merre?*”)

me-ta („*Honnan?*”)

Olvassuk el Gudea énekét Bau istennőről, Nanna(r) Holdisten feleségéről.

(1-4)

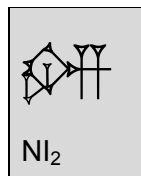
nin-ġu₁₀ munus sag₉-ga dumu an kug-ga

Úrnőm, elbűvölő hölgy, szent An gyermeke

hi-li du₈-du₈-a ki aġ₂^den-lil₂-la₂

vonzerővel ékes (szétáradó vonzerejű), Enlil kedveltje

ni₂ gal gur₃-ru an-šag₄-ta e₃-a

Félelmetesen (félelmet hordozóan) figyelő az ég közepéből

nin mi₂ dug₄-ga diġir-re-e-ne

Istenek által magasztalt úrnő (akinek magasztatást mondanak)

sag₉(ŠA₆): „jónak/szépnek lenni”

du₈(GABA): „szétárad”

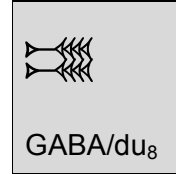
ni₂: „félelem”

gur₃(IL₂): „bordoꞑ”

an-šag₄: „ég közepe”, az ekliptika, ahol a Nap, a bolygók és (kis eltéréssel) a Hold jár

mi₂(SAL): „magasztalás”

(5-8)

^dba-u₂ munus sag₉-ga dumu an kug-ga

Bau, elbűvölő hölgy, szent An gyermeke

hi-li du₈-du₈-a ki aĝ₂ ^den-lil₂-la₂

vonzerővel ékes (szétáradó vonzerejű), Enlil kedveltje

ni₂ gal gur₃-ru an-šag₄-ta e₃-a

Félelmetesen (félelmet bordozóan) figyelő az ég közepéből

nin mi₂ dug₄-ga diĝir-re-e-ne

Istének által magasztalt úrnő (akinek magasztalást mondanak)

ba-u₂: „Bau istennő”, a Holdisten, Nanna(r) felesége

(9-12)

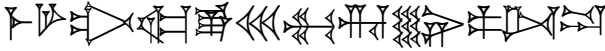
nin-ġu₁₀ an-šag₄-ta me mu-e-de₆

Úrnőm, ég közepéből az isteni hatalmat elbozod

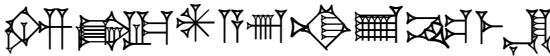
a-a tud-da-zu an lugal-e

Szülőatyád, An, a király

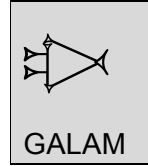
me niġ₂ galam saġ-e-eš mu-ri-in-rig₇

isteni erő képességét adományozta

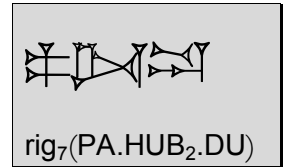

ni₂ guru₃ ^da-nun-na-ke₄-ne-me-en

Félelmetes (félelmet bordozó) az Anunának között

GALAM

rig₇(PA.HUB₂.DU)

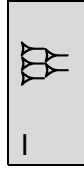
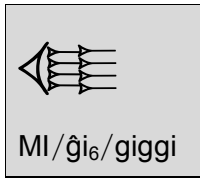
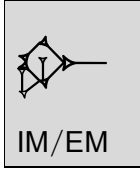
de₆(DU): „hoz” (ugyanaz az ékjele a du vagy ġen módon hangzósított „megy” szónak is)

niġ₂(GAR): „dolog”

galam(GALAM): „ügyesség”, ill. „ügyesnek, művészeknek, kifinomultnak lenni”

rig₇(PA.HUB₂.DU): „adományoz”

a-nun-na(k): „Anuna” – azaz szó szerint „berzeji vér/utód”. Az Anuna istenek szabják meg a sorsot.

(41-42)

lu₂ zid šag₄-ga im-mi-ni-pad₃ sipad zid gu₃-de₂-a

Szívedből igaz férfiút választottál, a jó pásztor Gudeát

ama^dba-u₂ iri-za lagaš^{ki}-a me-teš₂ he₂-e-i-i

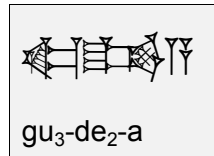
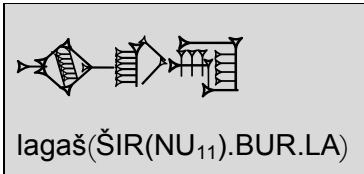
Bau anya, városodban, Lagašban, magasztaljának

gu₃-de₂-a(KA-de₂-a): „Gudea”, Lagaš kormányzója; a név szószerinti jelentése „elhívott/elhivatott”.

lagaš(ŠIR(NU₁₁).BUR.LA): „Lagaš”, amelyet Širpurla ékjeleivel írunk le.

me-teš₂(me-UR): „magasztalás”

i: „előhoz”

A Bauról szóló himnusz első sorai Gudea egyik („H”, Louvre) diorit szobráról:

^dba-u₂

munus sag₉-ga

dumu an-na

nin iri kug-ga

nin he₂-ĝal₂

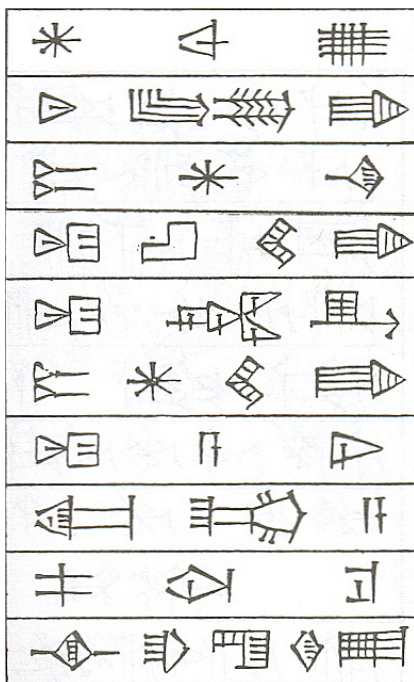
dumu an kug-ga

nin-a-ni

gu₃-de₂-a

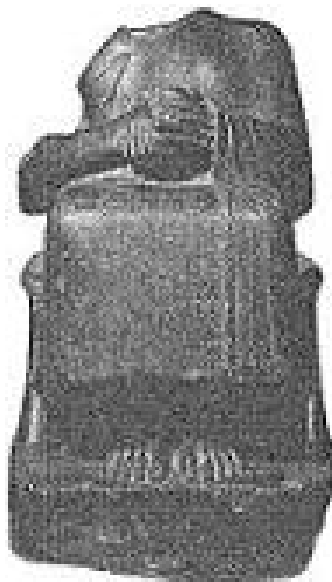
ensi₂(PA.TE.SI)

lagaš(ŠIR.BUR.LA)^{ki}-ke₄

*Bau, jó hölgy, An gyermeke,
szent város úrnője*

*bőség úrnője, szent An gyermeke
úrnője Gudeának,
Lagaš kormányzójának*

8.

Olvassuk el a Nanna(r)-ról (akkádul: Suen) szóló egyik ének első öt sorát:

en zid nam tar-ra ^dnin-lil₂-le tud-da

sorszábó igaz úr, Ninlil szülötte („Ninlil által szült”)

^dsuen dumu ki aĝ₂ ^dnin-lil₂-la₂

Suen, Ninlil szeretett fia

e₂-kur-re e₂ ^den-lil₂-la₂-ka

Ekur-ban, Enlil házában

^dsuen gaba-šu-ĝar nu-mu-ni-tuku-am₃

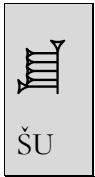
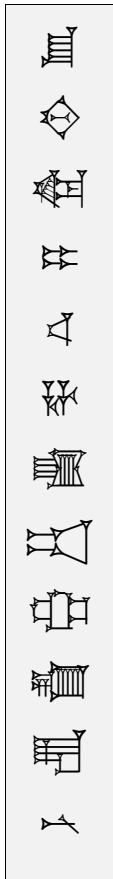
Suen, nincs riválisod

me-zu me mah-am₃ an-ne₂ šum₂-ma-a-am₃

isteni hatalmad fenséges isteni hatalom, An által adott

gaba-šu-ĝar: „rivális”. A šu ékjele önállóan: „kéz”.

tuku(TUK): „megszerez”. A TUK ékjellel korábban a dilmun (NI.TUK) részeként találoztunk.

A Suenről szóló részletben olvashatjuk ezt a kifejezést: e_2^d en-lil₂-la₂-ka, azaz „Enlil házában”.

A birtokos szerkezetet a sumer nyelvben az -ak rag fejezi ki, azonban általában a záró k hangot nem ejtik, sőt, magánhangzó végződés esetén az -a hangot is elhagyják.

e_2 lugal-la („a király háza”, azaz e_2 lugal+ak)

e_2 dumu („a fiú háza”, azaz e_2 dumu+ak)

Ha a szóhoz kapcsolódik egy további rag, például az -a helyhatározó, akkor megjelenhet az -a(k), azonban szótagolva írva és a hangkötés szabályait alkalmazva:

e_2 lugal-la-ka („a király házában”, azaz e_2 lugal+ak+a)

e_2 dumu-ka („a fiú házában”, azaz e_2 dumu+ak+a)

Azonban:

e_2 lugal-la-še₂ („a király házába”, e_2 lugal+ak+še₂)

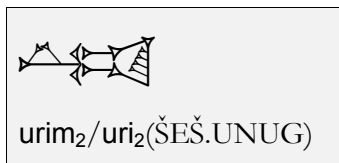
e_2 dumu-še₂ („a fiú házába”, azaz e_2 dumu+ak+še₂)

Többszörös birtokviszony esetén ugyancsak a hangkötés szabályai érvényesülnek:

e_2 dumu lugal-la-ka („a király fiának háza”)
(e_2 dumu lugal+ak+ak)

e₂ dumu lugal urim₂^{ki}-ma-ka-ka („Ur királya fiának háza”)
 (e₂ dumu lugal urim₂^{ki} +ak+ak+ak)

urim₂(ŠEŠ.UNUG, azaz ŠEŠ.AB-gunû) „Ur városa”, azaz az ékjelek alapján: Unug (akkádul „Uruk”) testvére (ŠEŠ).

A záró **-a** hang tehát utalhat birtokviszonyra (**-ak**) vagy helyhatározóra is (**-a**). A birtokviszony jelzése elmaradhat (általában magánhangzóra végződő szavaknál) a hangkötések szabályai alapján, a helyhatározó **-a** hangja viszont sosem, az mindig szerepel. (Feltételezik, hogy a helyhatározó **-a** hangját követte egy mássalhangzó, amit a hangkötések alapján mindig elhagytak, az azt megelőző **-a** hangot viszont így mindig ejtették.)

Nungalról szól a következő két sor:

nin-me-en an-ne₂ nam mu-un-tar ĝe₂₆-e dumu an-na-me-en

Úrnő vagyok, An által szabott sorsú, én An gyermeke vagyok

e₂-gal ki-tuš(KU) kug nam-lugal-la-ka ĝe₂₆-e diĝir-bi-me-en

Királyi miveltem szent lakhelyének, Egalnak istennője vagyok

ki-tuš(KI-KU): „*tartózkodási hely*”; önállóan a tuš(KU) jelentése „*ülni/tartózkodni*”.

A birtokviszony fordítva is kifejezhető a birtokos névmások segítségével:

e₂-a lugal-bi („*a ház ura („királya*”)”), azaz e₂+ak lugal+bi)

lugal-la diġir-ra-ni („*a király istene*”, azaz lugal+ak diġir+ani)

lugal-la nam gal tar-ra-ni („*a király megszábot nagy sorsa*”)

A sumer nyelvben a főnévi szerkezet a következő mintát követi:

Főnév* [Melléknév]* ([Névmás] [Többszám]) Eset

Azaz

- a főnevet/főneveket követheti egy vagy több vonatkozó melléknév
- ezt követheti birtokos vagy mutató névmás
- ezután következhet a többszám jele
- végül a szerkezetet az eset zárja le. Alapesetben („absolutivus”) itt „zéró-jelölő” (azaz „-Ø”) van.

A Név más, Többes szám és Eset hangjainál a hangkötéseket kell alkalmazni.

Nézzük például az **ama** (főnév) + **bi** (mutató név más, „az a”) + **-(e)ne** (többes szám) + **-ta** („-tól”) szerkezetet:

ama-be₂-ne-ta („anyjaitól”)

A **lu₂** (főnév) + **gal-gal** (melléknév) + **bi** (birtokos név más, „az ő”) + **-(e)ne** (többes szám) + **-Ø** (alapeset, „absolutivus”) esetén:

lu₂ gal-gal-be₂-ne („azok a nagyurak”)

Birtokos szerkezet esetén elől van a birtok, a birtokos főnévi szerkezete pedig a Főnév-Melléknév után ékelődik be (!) az **-ak** raggal zárva, amelyet a birtok módosítói (név más, többes szám) és esete követ. Ez a sumer „főnévi-lánc”:

$F_n [M_n] \{ F_n [M_n] ([N_m] [T_{sz}]) -ak \} ([N_m] [T_{sz}])$ Eset

Például ^d**a-nun-na-ke₄-ne** (**a**+{**nun+ak**}+**(e)ne**), azaz „herceg(i) utódok” (és nem hercegek utódja, azaz a többes szám az utódokra vonatkozik).

A **dumu e-ta-na-ke₄** jelentése: „Etana fia által” (és nem „Etana által”).

A személyes névmás szótagolása kicsit módosulhat, ha azt birtokos toldalék vagy a helyre utaló („*bol/bova*” kérdésre válaszoló) rag követi.

		+ak	+a
„ <i>aṣ éṅ...</i> ”	-ġu ₁₀		-ġa ₂
„ <i>a te...</i> ”	-zu		-za
„ <i>aṣ ō...</i> ”	-(a)ni		-(a)na
„ <i>annak a...</i> ”	-bi		-ba
„ <i>a mi...</i> ”	-me	-me	-me-a
„ <i>a ti...</i> ”	-zu-ne-ne	-zu-ne-ne	-zu-ne-ne-a
„ <i>nekik a...</i> ”	-(a)ne-ne	-(a)ne-ne	-(a)ne-ne-a

A második oszlopban az „*enyémnek*”, „*tiednek*”, „*övének*” stb., a harmadik oszlopban pedig az „*enyémben*”, „*tiedben*” stb. olvasható. Mivel egyes számban megegyeznek a formák, ezért csak a szövegkörnyezetből lehet eldönteni, hogy pl. az **e₂-za** az éppen „*báznak*” vagy „*bázádban*” jelentésű.

nam-mah-zu ^den-lil₂-la₂ niġ₂ šag₄-ga-na-ka

Hatalmad Enlilnek kedves („Enlil szívének dolga/ szívében dolog”)

(Azaz ^den+lil₂+ak és šag₄+ani+ak+ak vagy šag₄+ani+ak+a.)

A birtokviszony **-ak** jelét a létezést jelentő **-m** nyelvtani elemmel összekapcsolva a birtoklásra vonatkozó állítást fogalmazhatunk meg. A hangok együttesen **-kam** szótagként jelennek meg, amelyet általában egy **-a** hang vezet be: **-(a)-kam**.

-ĝa₂-(a)-kam (-ĝa ₂ +ak+am)	„(a _z) a _z enyém”
-za-(a)-kam (-za+ak+am)	„(a _z) a tiéd”
-e-ne-kam (-ene+ak+am)	„(a _z) a _z övé”
-e-ne-ne-kam (-enene+ak+am)	„(a _z) a _z övéké”

Inana a következőket „mondja”:

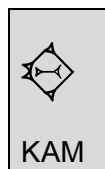
an ĝa₂-a-kam ki ĝa₂-a-kam me-e ur-saĝ-ĝen

a_z ég a_z enyém, a föld a_z enyém, nagy harcos vagyok

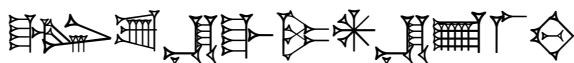

unug^{ki}-ga e₂-an-na ĝa₂-a-kam

a_z uruki Eanna („Ég-háza”) a_z enyém

A szerkezet nem csak névmásokkal alkalmazható:

lugal-zu en gal dumu ^den-lil₂-la₂-kam

király, nagyúr, Enlil fia vagy

Egy újabb példa:

ur-saĝ ka-ga₁₄-ni ka ušumgal-la-kam

a harcos szája, mint a sárkány szája

igi-ni igi piriĝ-ĝa₂-kam

tekintete az oroszlán tekintete

ka(g) (KA): „száj”, ka(g)+(a)ni „szája”

ka ušumgal-la-kam: ka ušumgal+ak+(a)m „sárkány szája (van)”

igi: „szem/tekintet”

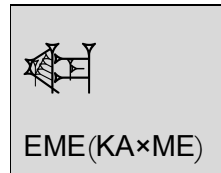
Az **eme** szó „nyelv” jelentésű (mind a beszélt nyelv, mind testrész értelmében).

Az EŠ₂ egyik hangzósítása a **gir**₁₅, amely magyarra a „helyi, otthoni” szavakkal fordítható. A korábban szereplő **ur-gir**₁₅ így „(házi) kutya”.

A sumerek a nyelvüket **eme-gir**₁₅-nek (ill. **eme-gi**₇, azaz **eme-gi(r)**-nek), „otthoni nyelvnek” nevezték.

eme-gir₁₅ („otthoni nyelv”)

Az **eme-gir**₁₅ mellett létezett a nyelvnek egy másik változata, amit **eme-sal**-nak, „*női nyelvnek*” vagy „*finom/lágy nyelvnek*” nevezték; ezt elsősorban az irodalmi művek dialógusaiban a női szereplőket idézve találhatjuk meg, illetve egyes kultuszénekekben fordul elő.

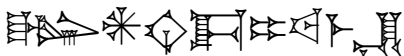
eme-sal („*lágy nyelv*”)

Az **eme-sal** csak bizonyos hangzócserekből tér el az alapnyelvtől (pl. **ĝ** helyett **m** használata, így **ĝe**₂₆ helyett **me**), illetve néhány szóhelyettesítésben (pl. **nin** helyett **ga-ša-an**, stb.). Korábbi példánkban Inana a **me-e ur-saĝ-ĝen** „*nagy harcos vagyok*” kifejezésben **ĝe**₂₆-e helyett **eme-sal** dialektusban a **me-e** szót használja.

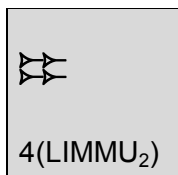
Šulgi korábban idézett énekéből olvassunk el még néhány sort:

(4-5)

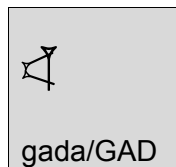
lugal an ub-da 4(LIMMU₂)-ba-me-en

ég négy sarkának királya vagyok

na-gada sipad saĝ gig₂(MI)-ga-me-en

gulyása, pásztora vagyok a feketefejúeknek

ub: „*sarok*”

4(LIMMU₂): „*négy*” – a jel négy éket tartalmaz; olvasata: **limmu**₂

na-gada(NA-GAD): „*gulyás*”

saġ gig₂: „*feketefejű*”; a környező népet a „feketefejűek népének” is nevezték, valószínűleg a fekete hajuk, esetleg a sötétebb bőrük miatt. A MI ékjele írja le az éjszakát is ġi₆ olvasattal.

(22-25)

inim gen₆(GI)-na-bi ha-ma-da-sa₂-am₃

az igaz szavak tanácsként elérjenek

niġ₂-si-sa₂-e ki ha-ba-aġ₂-ġa₂-am₃

az igazság szeretett legyen

niġ₂-erim₂(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aġ₂-ġa₂-am₃

rosszindulatú dolgok nem szerethetők

inim niġ₂-erim₂ dug₄-ga hul ha-ba-ra-gig-ga-am₃

kimondott rosszindulatú szavak gonosz betegséget okozhatnak

gen₆(GI): „*igaz*”

sa₂: „*tanács*”

niġ₂-si-sa₂: „*igaz*”

erim₂(NE.RU): „*rosszindulatú/ ellenséges*”

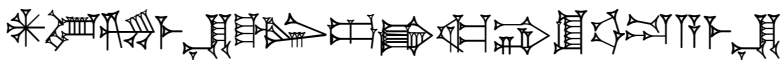
la-ba-: tiltás, lásd később

hul(IGI.UR): „*rossz/gonosz/rossz szagú/hamis/bűnöző*”

gig(MI.NUNUZ): „betegnek lenni”

(26-27)

^dšul-gi-me-en lugal kalag-ga saĝ-bi-še₃ e₃-a-me-en

Šulgi vagyok, hatalmas királyi főként figyelek

a₂-nun-ĝal₂ zag-še-ni-še₃ hul₂-la i₃(NI)-me-en-na-ke₄-eš

vállam ereje miatt boldog vagyok

a₂-nun-ĝal₂: „erős/hatalmas”

zag-še: „váll” (itt: zag-še-ni-še₃,
azaz zag-še+(a)ni+še₃; a ŠE jelet korábban a
TIR(ŠE.NUN&NUN) „íj” szóban láttuk)

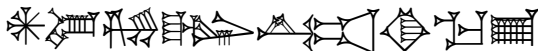

ZAG

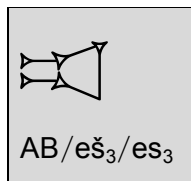
Olvassunk bele most Šulgi királynak egy másik (Šulgi B) énekébe:

(3-5)

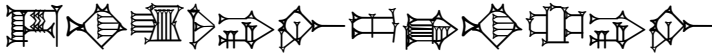

^dšul-gi lugal urim₅(ŠEŠ.AB)^{ki}-ma-ke₄

Šulgi, Urim királya

AB/eš₃/es₃

a₂-na za₃(ZAG)-mi₂-bi-im kalag-ga-na šir₃-bi-im

ereje verselt, hatalma énekelt

gal-an-zu niĝ₂ saĝ-bi-še₃ e₃-a-na mu da-ri₂-bi-im

született (saját főből való) figyelő bölcsessége, neve örök marad

urim₅(ŠEŠ.AB): Uri(m) (akkádul Ur) egyszerűbb ékjele;
eš₃(AB): önálló jelentése: „szent hely/ létesítmény”

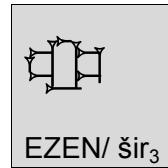
za₃-mi₂: szó szerint „ima/ vers/ líra”

šir₃(EZEN): „ének/ (össze)köt”

gal-an-zu: „bölcsesség”

niĝ₂: „saját”; niĝ₂ saĝ: „saját fő”

da-ri₂: „örök/ örökké való”

(11-12)

lugal a lugal-e ru-a nin-e tud-da-me-en

(én a) király, király által nemzett utód, úrnő által szült vagyok,

^dšul-gi-me-en dumu-gi₇ šag₄ zid-ta nam dug₃ tar-ra-me-en

Šulgi vagyok, nemes, igaz mébtől (születésemről) fogva jó sorssal áldott

ru: szó szerint „elhelyezni/ lerakni”

dumu-gi₇: kb. „nemes”, ill. „édes gyermek”

(13-14)

tur-ra-ĝu₁₀-ne e₂-dub-ba-a-a-am₃

Gyermekként az íróiskolában voltam

dub ki-en-gi ki-uri-ka nam-dub-sar-ra mi-ni-zu

Sumer és Akkád tábláiból az írást megtanultam

e₂-dub-ba: „íróiskola („tábla ház”)”

dub(DUB): „írótábla”

dub-sar: „írnök”; a sar szó szerint: „karcol”

dub-sar-gal: „mester írnök”

dub-sar-tur: „írnök tanuló”

(15-17)

nam-dumu-gir₁₅ ĝe₂₆-e-gin₇-nam im nu-mu-un-sar

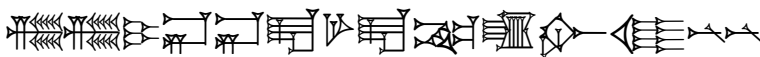
nemességből, ahogy én, (úgy senki) más nem ír (agyagot)

nam-dub-sar-ra ki nam-kug-zu-ba lu₂ im-mi-re₆-re₆

írnökiségért, abova bölcsességért járnak

zi-zi-i ĝa₂-ĝa₂ šudum niĝ₂-šid-de₃ zag im-mi-til-til

keivonást, összeadást, számítások kiszámolását jól elvégeztem

im: „agyag”

nam-kug-zu: „bölcsesség” (önállóan a kug „szent”, „tisztta” és „fényes” jelentésű is)

ki nam-kug-zu-ba (ki+ak namkugzu+bi+a): „bölcsesség helyén”

lu₂: itt határozatlan névmás („valaki(k)”)

re₆(DU): „jár(ogat)”

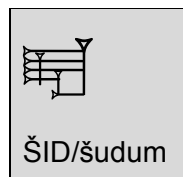
zi(ZID): „keivon/ levág/ töröl”, de „emel” is

ĝa(r): „összeadni”

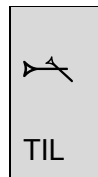
šudum(ŠID): „számolás”

zag(ZAG): „jól”, de „oldal” jelentésű is

til(TIL): „teljesít”

ŠID/šudum

TIL

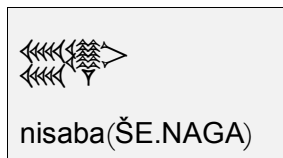
Šulgi tehát joggal mondhatta magáról (Šulgi-A: 19)

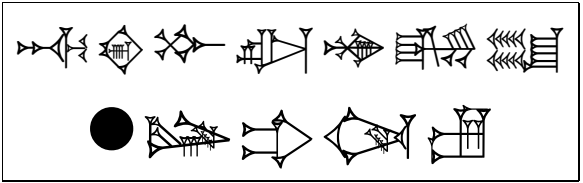
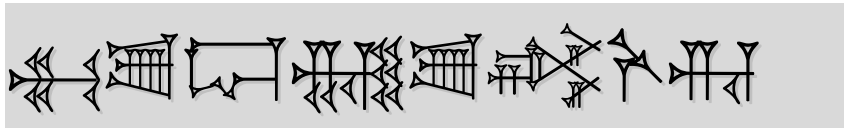
dub-sar gal-zu ^dnisaba-kam-me-en

Nisaba bölcs írnoke vagyok

nisaba(ŠE.NAGA): „Nisaba”, az írás és a számolás istennője

nisaba(ŠE.NAGA)

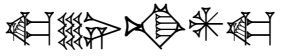
A következő idézetben Namzid tara (azaz „Jósorsú”, vagyis „Áldott”) nevű férfi tart hazafelé, miután letelt Enlil templomában a szolgálati ideje, s ekkor Enlil beszédbe elegyedik vele.

(1-3)

nam-zid-tar-ra ^den-lil₂ mu-zal(NI)-le(LI)

Namzid tara („Áldott”) és Enlil gyalogoltak (haladtak)

inim in-na-an-dug₄

neki azt mondta

me-ta-am₃ nam-zid-tar-ra

honnán (jössz) Namzid tara?

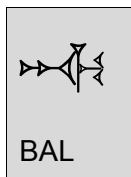
zal(NI): „balad/ telik”

(4-6)

e₂^den-lil₂-la₂-ta

Enlil templomából

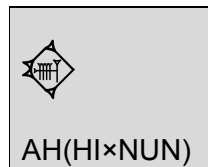

BAL

bal gub-ba-ĝu₁₀ bi₂(NE)-silim(DI)-ma-am₃

szolgálati időm teljessé vált

AH(HI×NUN)

ki gudug-e-ne-ka udu(LU)-bi-da i₃(NI)-gub-bu-nam

gudug papok földjének jubaival szolgáltam

bal(BAL): „szolgálati idő”

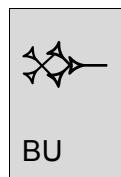
gub(DU): „áll”, „feladatra kijelölve”

gudug(HI×NUN.ME): egy papi méltóság

ki gudug-e-ne-ka (ki gudug+(e)ne+ak+a)

udu(LU): egy papi méltóság

silim(DI): „letelt/ teljes lett”, de „egészségesnek lenni” jelentésű is

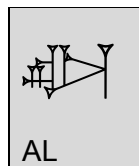
BU

(7-10)

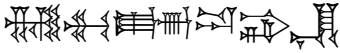

e₂-ĝu₁₀-še₃ al-du-un

házamba tartok

AL

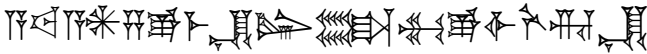
nam-mu-un-gub-be₂-en

ne állíts meg

ĝiri₃-ĝu₁₀ ud tab₂-tab₂

sietek (lábam tűzben ég)

a-ba-am₃ za-e-me-en lu₂ en₃(LI) mu-e-ši(IGI)-tar-re-en

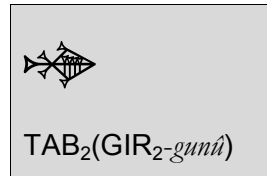
ki vagy te, aki kérdezel?

ĝiri₃(GIR₃): „láb”

ud: itt „tűz”

tab₂(TAB₂): „ég”

en₃ tar: „kérdesz”

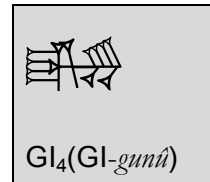

(11-14)

ĝe₂₆-e^d en-lil₂-me-en

én Enlil vagyok

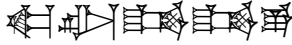
^den-lil₂-le igi-ni mu-ni-in-gi₄

Enlil a szeme előtt megváltozott

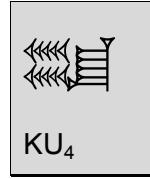
uga^{mušen}-aš u₃-mu-ni-in-kur₉(KU₄)

hollóvá vált

gu₃(KA) al-de₂-de₂-e

károgot

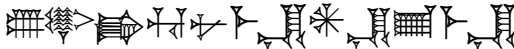

gi₄: „fordul/ változik”

-aš: az irányt jelző -eš₂/ -še₃ itt a hangzóösszevonás szabályai alapján -aš szótaggá módosul.

kur₉(KU₄): szó szerint: „belép”

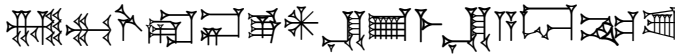
(15)

uga^{mušen} nu-me-en^den-lil₂-me-en

nem vagy holló, Enlil vagy

(16)

nam mu-tar-ra ge₂₆-e^den-lil₂-me-en a-gin₇ bi₂-zu

a sorsszábó, Enlil vagyok, ahogy azt tudod

nu-me-en: „nem vagy/ nem vagyok”

a-gin₇: „ahogy”

(17-18)

ud en-me-šar₂-ra šeš ad-da-zu šaġa(LU₂×KAR₂)-da-a

mikor a számtalan mennyei batalom ura, atyád testvére fogoly volt

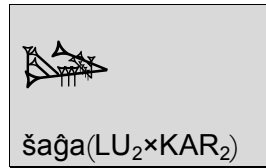

nam^d-en-lil₂ ba-e-de₆-a ud-de₃ en-gin₇ nam ga-zu-e-še

az enlili batalmat magadhoz ragadtad, azóta úrként a sorsot ismered

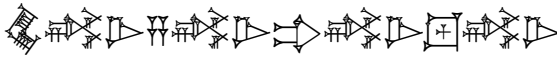
šar₂(SAR₂): jelentése: „minden/összes/számos/számtalan”, illetve számértékként: „3600”

šaġa/šaga/heš₅(LU₂×KAR₂): „elnyomott/fogoly”, itt a pontos olvasata bizonytalan

Enlil így válaszol Namzid tara közvetett, félve, csak gondolatban feltett kérdésére, melyben a sorsát tudakolta:

(19-21)

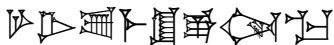
kug he₂-tuku(TUK) za he₂-tuku gud he₂-tuku udu he₂-tuku

lehet nemesféméd, lebet drágaköved, lebet ökröd, lebet juhod,

ud nam-lu₂-ĝišgal-lu al-ku-nu

amikor az ember napja közleledik

niĝ₂-tuku-zu me-še₃ e-tum₃-ma

gazdagságod hova bordozod?

GUD/gu₄/gar₄

kug: jelentése itt: „fém/nemesfém”

za: „gyöngy/drágakő”

gud(GUD): „ökör”

udu(LU): „jub”

ĝišgal(URU×MIN): „állomás”

ku-nu: „közélténi”

niĝ₂-tuku: „gazdagság/vagyon” (niĝ₂: „dolog”, tuku: „megszerzett”)

tum₃(TUM₃): „boz”

TUM₃(NIM×KAR₂)

ĜIŠGAL(URU×MIN)/ulu₃/u₁₈/lu₇

(22-23)

^den-lil₂-me-en nam mu-tar-ra

Enlil vagyok a sorsot megszábó

a-ba-am₃ mu-zu

mi a neved?

(24)

nam-zid-tar-ra mu-ĝu₁₀-um

Namzid tara („Jó sorsú”, „Aldott”) a nevem

(25-27)

mu-zu-gin₇ nam-zu he₂-tar-re

neved szerint legyen sorsod megszabva

e₂ lugal-za-ka e₃-a

királyod házáat elhagyva

ibila-zu e₂-ĝa₂ si sa₂-e he₂-en-dib-dib-be₂-ne

örökösöd templomomba igazul járjanak

ibila(TUR.UŠ): „örökös” (az UŠ a nitah „férfi” ékjele is)

e₂-ĝa₂(e₂+ĝu₁₀+a), azaz „házamba(n)/ templomomba(n)”

dib(DIB/DAB): „jár”; az ékjelet korábban az u₃(IGI.DIB) „alvás”
részeként láttuk

9.

A sumer igei szerkezetek szemlélete jelentősen eltér a közismert európai nyelvekétől. Egyrészt nincs „*múlt-jelen-jövő*” idő, hanem az igének van egy befejezett és egy befejezetlen aspektusa. A *befejezett* („perfektum”) jelöli a már megtörtént, vagy már elhatározott cselekvést, történést, a *befejezetlen* („imperfektum”) pedig azt, ami éppen történik, vagy ami bizonytalan, hogy történni fog, például azt még csak tervezzük. A befejezett aspektust az akkádok **hamtu** („gyors”), a befejezetlent **maru** („lassú”) elnevezésekkel jelölték. *(Az újabb kutatások szerint itt relatív igeidőről van szó, az előidejűség, ill. az egy- és utóidejűség kifejezéséről.)*

A befejezett igék „ergatív” jelölésűek, azaz nem „*alany-tárgy*” konstrukciókban épülnek fel. Befejezett igék esetén az az elsődleges, hogy mivel történt az esemény – ez van alapesetben –, és ehhez adhatjuk meg, hogy mindez ki *által* történik, azaz, hogy ki a cselekvő.

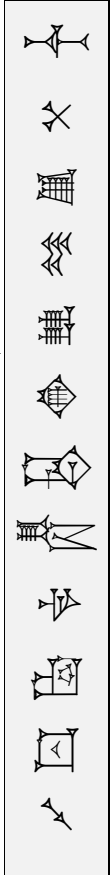
e₂ ba-du₃ („a templom megépült”)

lugal-e e₂ ba-an-du₃

a király megépítette a templomot („templom a király által megépült”)

Az ige mindig a mondat szerkezet végére kerül.

Magának az igenek négyféle alakja lehetséges. A (1) *befejezett* forma az alapváltozat, amely (2) *többes számban* (ha az több dologgal történik) megváltozhat, de nem feltétlenül. A többes számú forma lehet egy teljesen más szó, esetenként pedig az alapalak duplikálódik („*teljes reduplikáció*”: itt a záró mássalhangzó nem hagyódik el, mint majd befejezetlen esetben). A duplázódás azonban általában a történet/cselekvés ismétlődését vagy intenzitását jelölheti. (*Fő funkciója a tevékenység többségének a jelölése.*)

Duplázódik például a **du₃[du₃du₃-du₃]** „*épül*” ige.

ba-du₃-du₃ („*megépültek*”)

Az alapváltozat befejezett alakjához képest az ige (3) *befejezetlen* formája is megváltozhat – de nem feltétlenül. Ez a változás is lehet a duplikálódás (itt a hangzóösszevonások figyelembevételével, a záró mássalhangzó elhagyódik, és az ige így ismétlődik), így a kapott szó meg is egyezhet a befejezett többes számú alakkal.

Végül, (4) a *befejezetlen többes számú alak* is megváltozhat.

A legegyszerűbb eset, ha az ige mind a négy alakban ugyanaz, ilyen például a **šum₂[šum₂]** „*ad*”, vagy a **sar[sar]** „*ír*” ige.

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	šum ₂	šum ₂
<i>befejezetlen</i>	šum ₂	šum ₂

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	kur ₉	kur ₉
<i>befejezetlen</i>	ku ₄ -ku ₄	ku ₄ -ku ₄

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	dug ₄	e/be ₂
<i>befejezetlen</i>	e/be ₂	e/be ₂

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	ġen	re ₆
<i>befejezetlen</i>	du	su ₈ (-b)

A befejezetlen forma duplikálására példa a $\text{kur}_9[\text{kur}_9(\text{KU}_4); \text{ku}_4\text{-ku}_4]$ „*belép*” ige.

A $\text{dug}_4[\text{dug}_4(\text{KA}), \mathbf{e}; \mathbf{e}, \mathbf{e}]$ „*mond/csinál*” esetén a befejezett többes számú és a befejezetlen alakok azonosak.

Esetleg az ige mind a négy formája is különböző lehet. („*Tőaltermáció*”, 7 ilyen sumer ige van.) Ilyen a „*megy*” $\hat{\mathbf{g}}\text{en}[\hat{\mathbf{g}}\text{en}(\text{DU}), \mathbf{re}_6(\text{DU}); \mathbf{du}, \mathbf{su}_8(\text{-b})]$. (A különböző olvasatok ellenére $\hat{\mathbf{g}}\text{en}$, \mathbf{re}_6 és \mathbf{du} szavakat mind a DU ékjelével írjuk. A \mathbf{su}_8 jele a két egymás feletti DU, azaz a DU&DU).

A sumer igék felépítését a bonyolult szerkezet és a szótagolási szabályok miatt többféle módon is értelmezzük. (Diakonoff mondása szerint: „*abány sumerológus, annyiféle sumer nyelvtan létezik*”). Mivel nekünk alapvetően csak a nyelv áttekintése a célunk, ezért a következőkben egy egyszerűsített modellt mutatunk be.

- A sumer ige-lánc elején az igemód(ok)ra utaló előtag(ok) szerepelhetnek, leggyakoribbak a $\mathbf{n}(\mathbf{u})\text{-}/\mathbf{l}(\mathbf{a})\text{-}$ („*nem*” – tagadó), $\mathbf{h}(\mathbf{e}_2)\text{-}$ („*hadd/legyen*” – megengedő), $\mathbf{g}(\mathbf{a})\text{-}$ („*bár*” – óhajtó), $\mathbf{na}\text{-}$ („*nem kellene*”), $\mathbf{ba}\text{-ra}\text{-}$ („*nem szabad*” – tiltó), stb., illetve lehet időbeliségre utaló előtag, pl. $\mathbf{u}_3\text{-}$ („*mikor/miután*”), stb.
- Az ezután következő $\mathbf{m}(\mathbf{u})\text{-}$ előtag az irányultságot jelezheti („*ide*”, „*innenső*”, „*itt*”, „*beszélő felé*” jelentésű, pl. „*megy*” igét „*jön*”, „*hoz*” igét „*elvisz*” értelművé módosítja). Ugyanez a nyelvi elem (!) alkalmas annak a jelzésére, amikor az elbeszélő a cselekvés/történés célja, pl. „*mondta nekem*”.
- Ezt követheti a befejezettséget jelző $\mathbf{b}(\mathbf{a})\text{-}$ előtag, pl. „*épül*” → „*megépült*”. Ugyanez jelzi, ha egy személytelen főnév a

cselekvés/történés célja vagy iránya, pl. az „*(annak) vizet ad*” kifejezésben.

- Ha ezek egyikével sem kezdődik az ige, akkor itt egy ejtést könnyítő magánhangzó (általában i-) jelenik meg.
- A cselekvés jellegére utalhatnak a határozói ragok.
- A következő a személyi előrag – ha szerepel –, ami befejezett aspektusban arra utal, hogy ki a cselekvő (ki által történt a cselekvés).
- Ezt követi az ige.
- Befejezett aspektusban az igét a tárgyra utaló utórag követi.

(Ez egy erősen egyszerűsített szerkezet.)

Befejezett aspektusban a cselekvő és a tárgy személyragjai a következők (a Ø a „zéró jelölő”):

	<i>cselekvő</i>		<i>tárgy</i>
én	-MGH-	IGE	-(e)n
te	-e-		-(e)n
ő	-n-		-Ø
az	-b-		
mi	-Ø		-(e)nden
ti	-Ø		-(e)nzen
ők	-n-IGE-(e)š		-IGE-(e)š
azok	(<i>nincs ilyen</i>)	-IGE	

Korábbi példánkban: **e**₂ **ba-du**₃ „*a templom megépült*”. A **ba-** a befejezettségére utal. A tárgy egyes szám harmadik személyt nem jelzi külön rag. De: **lugal-e e**₂ **ba-an-du**₃ „*a király által a templom megépült*”. Itt a „cselekvőre” (a királyra) az **-n-** előrag utal.

Másik példánkban: ^dba-u₂ an-šag₄-ta me mu-e-de₆, azaz „*Bau, az ég közepéből a mennyei hatalmat (te) elhozod*”. Itt a mu- „(ide) el-” irányultságot jelez, -e- az egyes szám második személy cselekvő ragja („elhozod”), az egyes szám harmadik személyű tárgyat pedig nem jelzi külön rag.

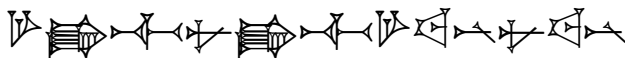

A ba- tehát a befejezettségre utal (pontosabban: arra is utalhat).

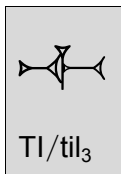

nam-kalag-ga-zu me-še₃ ba-an-ġen nam-ur-saġ-zu me-a
erőd hova tűnt, hősiességed hol van?

Egy régi közmondás:

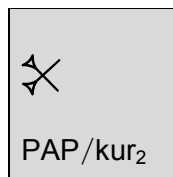

niġ₂ ga-til₃(TI) nu ga-til₃ niġ₂ ba-til nu ba-til

niġ₂ nu-kur₂(PAP)-ra-am₃

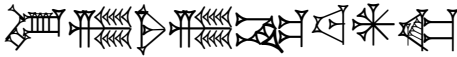
*a szándék nem szándék, a befejezett dolog befejezetlen
semmi sem változik*

ga-til₃: „felajánlás/ eskü”

kur₂(PAP): „különbözik/ más”

És még egy példa:

šul zid munus zid-de₃ ba-an-dug₄

a jó legénynek a jó hölgy (ezt) mondta

A **m(u)-** az irányultságot jelezheti, beleértve azt is, amikor a cselekvés célja az elbeszélő.

Dilmun földjéről olvashattuk: uga^{mušen} gu₃-gu₃ nu-mu-ni-be₂, azaz „*varjú hangokat ki nem mondott*”. A **nu-** „nem” tagadás, a **mu-** irányultság, az **-n-** a cselekvőre utal, a **be₂** pedig a **dug₄** „mond” ige többes számú változata („*több hangot*”).

Šulgi ezt írta: nam-dumu-gir₁₅ ġe₂₆-e-gin₇-nam im nu-mu-un-sar, azaz „*a nemességből úgy, mint én, agyagot más nem írt meg*”. A **nu-** „nem” tagadás, a **mu-** az irányultság („*megír*”).

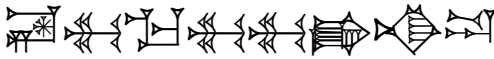
Ugyancsak Šulgitól olvastuk: nam-dub-sar-ra mi-ni-zu „*az írást elsajátítottam(megtudtam)*”. Itt az **m-** a visszahatásra utal (a beszélő „*tudta meg*”).

Az igeláncot kezdő igemódok közül a **g(a)-** az óhajtást jelzi, azaz, hogy az elbeszélő a cselekvést meg szeretné tenni, így közvetve utalhat arra, hogy az a jövőben hajthat végre.

Korábbi példában olvashattuk: ġe₂₆-e iri-ġu₁₀-še₃ ga-ġen „*városomba megyek*”. Itt a **ga-** az óhajtást/jövőbeliséget jelzi.

Gudea egyszer álmában egy éjjeli látomást látott, amely jelentését nem értette, és ezt mondja:

ama-ġu₁₀ ma-mu-ġu₁₀ ga-na-de₆

anyámnak álmodat elviszem/el szeretném vinni

ma-mu: „*álmom*”

Illetve korábban:

ga-na ga-na-ab-dug₄ ga-na ga-na-ab-dug₄

rajta, elmondom, rajta, elmondom

inim-ba ha-mu-da-gub

megengedő szavaknak mellettem kell állni

Itt a **ga-na** önállóan biztató, „*rajta/gyerünk*” jelentésű.

A szókezdő **ha-** itt a **h(e₂-)** „*badd/legyen*” megengedő igemód.

Ez az álmom egy templom, az Eninnu, azaz az „*50 templomának*” az építéséről szolt:

e₂-a-ni du₃-ba mu-na-dug₄

(az ő) templomának építését mesélte

Ha az ige sem az igemódra utaló, sem a **m(u)-** vagy **ba-** nyelvtani elemekkel nem kezdődik, akkor egy ejtést könnyítő magánhangzó iktatódik be. Ez legtöbbször az **i-**.

mu mah-zu kalam-ma i₃-gal₂

fenséges neved bejárja az országot (szétterül az országon)

an-zag-še₃ mu-zu pa bi₂-in-e₃

ég sarkában neved megjelen

pa e₃: „*megjelen*”; itt a **bi₂-in-e₃** esetén a befejezettséget jelző **b(a)-** a hangkötés miatt **bi₂** hangként jelenik meg.

Dél-Mezopotámia keleti részén, Unugtól („*Uruktól*”) keletre állt Lagaš város, melyről a környező vidéket is elnevezték. A várostól kb. 25 km-re észak-nyugatra fekvő Ĝirsu város is Lagaš területéhez tartozott, sőt, Gudea idejében ez volt a terület fővárosa, ill. később is sokáig szellemi központ maradt.

Gudea önmagát Lagaš terület kormányzójának (**ensi₂(PA.TE.SI)**) nevezte (és nem királynak). A kb. három Budapestnek megfelelő terület – Lagaš – tucatnál is több nagyobb méretű várost foglalt magába.

Gudeát, a templomépítőt említi a következő téglafelirat:

^dinana

nin kur-kur-ra

nin-a-ni

gu₃-de₂-a

ensi₂(PA.TE.SI)

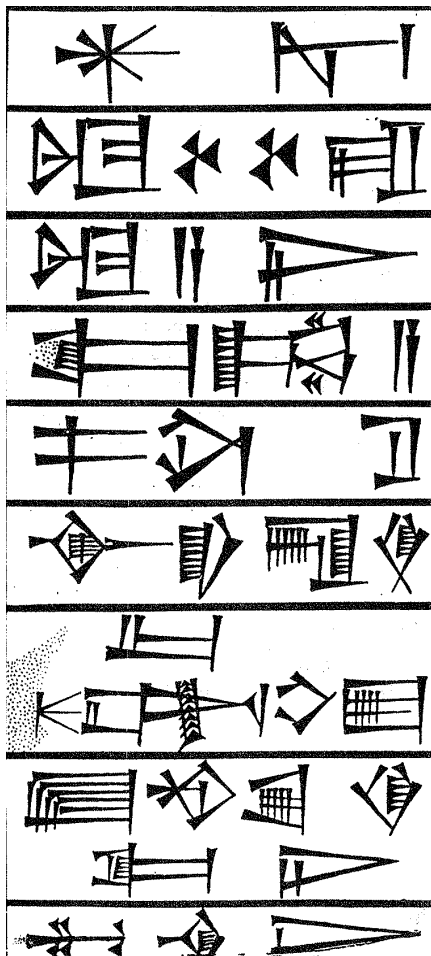
lagaš(ŠIR.BUR.LA)^{ki}

ur ^dġa₂-tum₃-du₁₀-ke₄

e₂ ġir₂-su^{ki}-ka-ni

mu-na-du₃

*Inana,
minden ország úrnője,
ura Gudea,
Lagaš kormányzója
Gatumdug férjje,
Ġirsu templomát
felépítette*

ensi₂(PA.TE.SI): „*kormányzó/ álomfejtő*”; az eredeti jelentése talán „*szellemi vezető*”.

^dġa₂-tum₃-dug₃(GA₂.TUM₃.HI): „*Gatumdug*” Lagaš város istennője, Ningirsu felesége, An leánya.

Ĝirsu főváros istene Ningĝirsu („Ĝirsu ura”) volt, akit általában Ninurtával, a föld és a szántás istenével azonosítanak. Ebben a városban épült fel az „50” temploma, az Eninnu. Az 50 templomának megépítését említi a következő téglafelirat:

^dnin-ĝiš-zid-da

diĝir-ra-ni

gu₃-de₂-a

ensi₂

lagaš^{ki}-ke₄

lu₂ e₂-ninnu

^dnin-ĝir₂-su-ka

in-du-a

e₂-ĝir₂-su^{ki}-ka-ni

mu-na-du₃

Ninĝišzidának, istenének

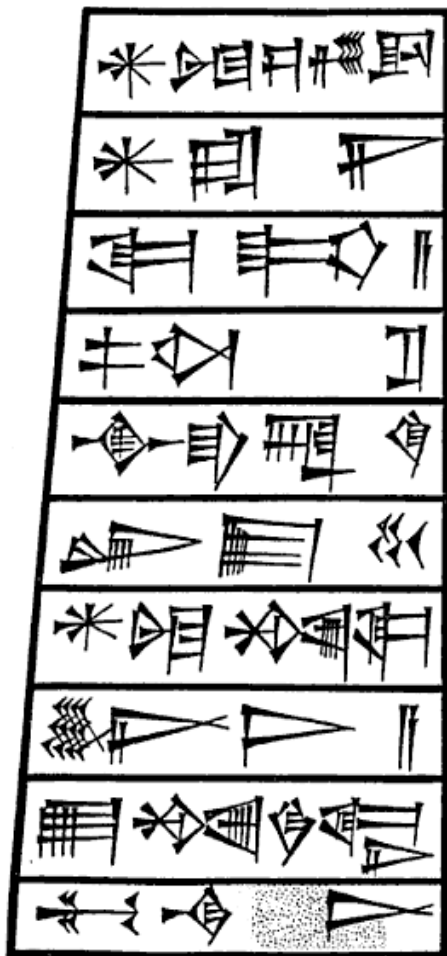
Gudea, Lagaš kormányzója

Ninĝirsu Eninnu templomát

építő férjja,

Ĝirsu templomát

felépítette

(Az 50 temploma valójában az e₂ ninnu anzud babbar azaz „az 50 fehér/ragyogó anzud (madár) temploma”.)

^dnin-ĝiš-zid-da: „Ninĝišzida” („a jó fa ura”) az alsó világ istene.
(Eninnu az „alvilág”, pontosabban az alsó világ temploma volt.)

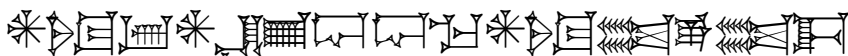
Ninurta Lagaš istene, „Enki hőse”, akit általában Ninĝirsu istenséggel azonosítanak és íjjal-nyíllal vagy egy buzogánnyal ábrázolnak.

Olvassunk el néhány sort Ninurta visszatéréséről Nibruba! Nibru „Enlil városa”, mely nevét az akkádok Nippurként ejtették.

(1-2)

an-gin₇ dim₂-ma dumu ^den-lil₂-la₂
mint An teremtőtől, Enlil fia („gyermeké”)

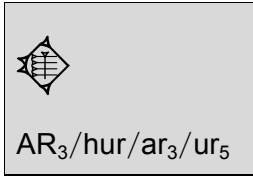

^dnin-urta(IB) ^den-lil₂-gin₇ dim₂-ma ^dnin-tur₅-e tud-da
Ninurta, mint Enlil teremtőtől, Nintur szülötte

dim₂(DIM₂; az ékjel megegyezik az összehasonlító gin₇ jelével):
„teremt/ készít/ előboz”

^dnin-urta(NIN-IB): „Ninurta”; az IB másik olvasata uraš

^dnin-tur₅(NIN-TU): Ninhursaĝa (azaz „a hegység úrnője”) istennő egyik megnevezése Nintur (vagy Nintu), azaz a „születés úrnője”. A sumer uralkodók magukat Ninhursaĝa gyermekeinek tekintették.

(3-4)

a₂-ġal₂ diġir ^da-nun-na-ke₄-ne hur-saġ-ta e₃-a

Anuna istenek segítője, hegyekből (el)jött

ni₂ huš ri-a dumu ^den-lil₂-la₂ ne₃-ni-ta nir-ġal₂

rémületet hozó, Enlil fia, magabiztos erejű (erejétől magabiztos)

a₂-ġal₂ diġir ^da-nun-na-ke₄-ne: „Anuna istenek segítője”

hur-saġ: „hegység/ dombság/ puszta”

ni₂ huš: „rémisztő megjelenés”

ri: „lerak/ elhelyez/ kiró/ lerak/ elenged/ elmegy/ árad”; a ri önmagában „távolí” jelentésű is

ne₃(PIRIG): „erő”

nir-ġal₂: „megbízott/ tekintélyes”, ill. itt „biztos”

(5-6)

lugal-ġu₁₀ ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš₂ he₂-i-i

királyom, fenséges életerejű vagy, fenséged badd dicsérjük

^dnin-urta ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš₂ he₂-i-i

Ninurta, fenséges életerejű vagy, fenséged hadd dicsérjűk

ši/zi: „élet(erő)” (akkádul *napištu*)

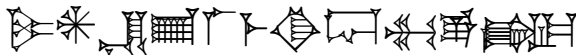
me-teš₂ i: „dicsér”, szó szerint: „magasztalást előboz”

(9-10)

ur-saĝ huš-a me an-gin₇ mu-e-il₂

rémisztő barcos, (az) isteni hatalmat – mely mint az ég – felemelted

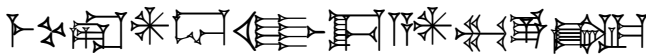

dumu ^den-lil₂-la₂ me ki-gin₇ mu-e-il₂

Enlil fia, isteni hatalmat – mely mint a föld – felemelted

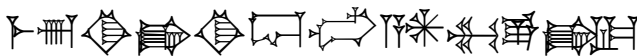
mu-e-il₂: „felemel” itt az -e- a második személyre utal.

(11-12)

me kur-ra an-gin₇ dugud-da-am₃ mu-e-il₂

ország isteni hatalmát – mely mint az ég, fontos – felemelted

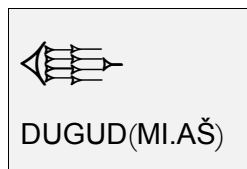

me eridug^{ki}-ga ki-gin₇ mah-am₃ mu-e-il₂

Eridug isteni hatalmát – mely mint a föld, fenséges – felemelted

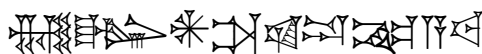
dugud(DUGUD=MI.AŠ): „kemény/ontos”

eridu(g)(NUN): „Eridu(g)”, egy város Urim (azaz „Ur”) közelében, amely elsősorban szellemi központ volt: amikor feltárták, 14 templomot találtak, részben egymásra, a régiek romjaira építve.

A királylista szerint Eridu az első város, ahol királyság volt.

Íme a királylista első két sora:

nam-lugal an-ta ed₃-de₃-a-ba

A királyság az égből leszállt

eridug^{ki} nam-lugal-la

Eriduban volt a királyság

Az újabb kor szellemi központja Nibru (akkádul „Nippur”) lett, az Eufrátesz másik ágán, az Uruktól északra fekvő város.

Nibru Dél-Mezopotámia (ki-en-gi) szellemi központja volt. A város fő helye volt az Ekur, Enlil temploma, de Inana is rendelkezett itt templommal.

Olvassuk tovább, Ninurta mit „mond” Nibruról:

(168-169)

iri ki aĝ₂-ĝu₁₀ eš₃ nibru^{ki} an-gin₇ gu₂ he₂-eb₂-us₂

szeretett városom, szent hely, Nibru – mint az ég – emelkedjen

iri-ĝu₁₀ iri šeš-ĝu₁₀-ne-ka gu₂-gal-bi he₂-a

városom testvéreim városai közül – erős legyen

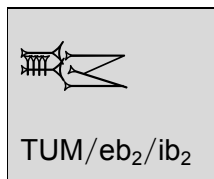
eš₃(AB): „szent hely/ szentély”

gu₂(GU₂): „nyak/ teljesség/ erő”

ib₂(TUM): itt szótagként szerepel

us₂(UŠ): „emelkedik/ követ/ oldal”

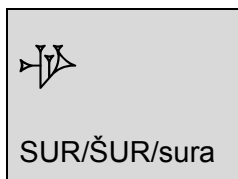
gu₂ us₂: „felemeli a fejét(nyakát)”, átvitt értelemben: „felemelkedik”

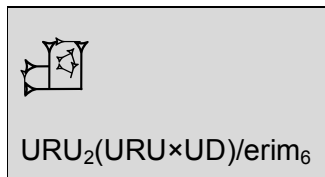
TUM/eb₂/ib₂

GU₂

SUR/ŠUR/sura

URU₂(URU×UD)/erim₆

(171-172)

ki-sur-ra uru₂-ĝa₂ pu₂ a dug₃-ga ki-en-gi-ra he₂-a

városom területe Sumer édesvizű („jó vizű”) kútja legyen

^da-nun-na diĝir šeš-ĝu₁₀-ne he₂-em-ši-gurum-e-de₃-eš

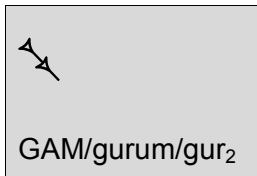
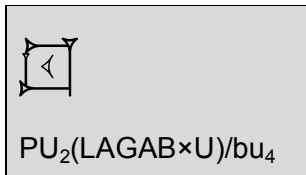
Anuna istenek, testvéreim, hajoljanak ott meg

ki-sur: „*batárkijelölés*”

uru₂: „*város*”

pu₂: „*forrás / ciszterna*”

gurum: „*meghajlít / beteker*”, de „*kör*” is

(173-174)

mušen dal(RI)-a-bi uru₂-ĝa₂ gud₃ he₂-em-ma-an-us₂

szálló madár városomban fészket rakbasson

lu₂-kar-ra-bi ĝissu-ĝu₁₀-še₃ ni₂ he₂-em-ši-ib-te-en-te-en

a menekült árnyas védelmemben hűsölbessen

gud₃(U₂.KI.SUM.GA): „*fészkek*”

lu₂ kar: „*szőkevény*”

ĝissu(GIŠ.MI): „*védelem / árnyék*” (a „*fa*” és a „*sötét / fekete*” jelek alapján: „*fa sötétje*”).

ni₂ te-en: „*hűvös*”

A na- kezdetű igék befejezetlen esetben a „nem kellene” szerkezetet ábrázolják. Ez megjelenhet javasló („nem kellene?”) vagy ellenző („nem kellene”) helyzetben is. Ellenző módra példa a következő sor: (a du a ĝen „megy” befejezetlen változata):

na-an-ga-ba-e-da-du-e igi-zu ki-ĝu₁₀-uš-še₃

nem mehetsz el, fordulj felém („szemed helyem felé”)

Egy sumer közmondás, amit a rosszkedő gyerekekre mondhattak:

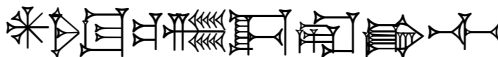
dumu si nu-sa₂ ama-a-ni na-an-u₃-tud

diĝir-ra-ni na-an-dim₂-dim₂-e

rossz (nem jó) gyermeknek (anyjától) nem kellene megszületni istenétől teremődni

Egy másik közmondás:

^dnin-ĝiš-zid-da-ra ga-til₃ na-an-na-ab-be₂-en

Ninĝišzidának (azt, bogy) „bagy-élni”, nem mondhatod

És még egy, harmadik:

he₂-lu-a nam-ba-lal

he₂-si-a na-an-su-su

he₂-eb(IB)-šeĝ₆(NE) na-an-te-en-te-en

Legyen bőséges és nem lehet hiányos

Legyen kiváló és nem egészítik ki

Forrjon, és nem fog kibúlni

lu: „bőséges/ mindenféle”; ugyanez a jele az udu „bárány” szónak is

lal(LA₂): „hiányos/ kicsi/ jelentéktelen”, ill. „minusz” jel is

su(g): „kiegészít/ ká pótol”

šeĝ₆(NE): „forr/ szárít/ éget”, ill. ugyanez az ékjel: kum₂ „forró”

A na- ugyanakkor egy elbeszélő módot is jelölhet. Olvassunk el néhány sort Nanše istennő (Enki és Ninhursága lányának) városáról, Niĝin-ről (más olvasatban: Nina):

iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam me-bi na-pad₃-de₃

volt egyszer egy város, volt egyszer egy város, mely mennyei hatalma nyilvánvaló

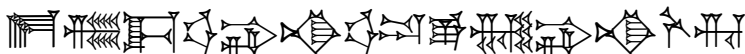
iri^{ki} kug-ga iri^{ki} na-nam me-bi na-pad₃-de₃

szent város, a város, melynek valóban, mennyei hatalma nyilvánvaló

kur a-ta il₂-la iri^{ki} na-nam me-bi na-pad₃-de₃

vízből hegyként kiemelkedő, a város, valóban, mennyei hatalma nyilvánvaló

e₂ zid-da ud-bi na-ed₂-e nam-bi na-tar-re

fénye igaż templomát éri („templomára megy”), sorsa megszábot

a-ta: „amitől”

ud: itt: „fény”

A **na-nam** bizonygató „valóban” jelentésű.

A **na-** szótag több, hasonló szóban is előfordul:

lu₂-na-me „valaki/bárki”, **nig₂-nam** vagy **nig₂-na-me** „valami”

Egy kifejezés (másik változatával már korábban találkoztunk):

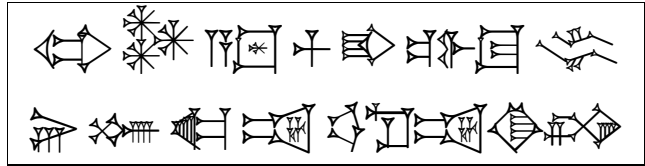
i₃-ne-eš₂ lu₂ u₃ lu₂-ra a-na na-an-dug₄

most mit lehet mondani („most ember és embernek mit mondhat”)?

A kifejezésben két új, gyakran szereplő szóval is találkozunk:

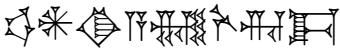
i₃-ne-eš₂: „most”

u₃: „és” (ez egy viszonylag későbbi korban megjelenő szó. Korábban az egyszerű felsorolást vagy a **-bi** utótagot használták hasonló célra.)

Lagaš kormányzója, Gudea (az „*elbívott/elbivatott*”) egy éjszaka éjjeli látomást (maš-ĝi₆) látott...

(A1.1-3)

ud an ki-a nam tar[-re]-da

Amikor égen és földön a sorsot megszábták

/lagaš\ [ki]-e me gal-la [saĝ] an-še₃ mi-ni-ib₂-il₂

Lagaš nagy mennyei hatalmát az égnek felemelte

^den-lil₂-e en ^dnin-ĝir₂-su₂-še₃ igi zid mu-ši(IGI)-bar

Enlil Ninĝirsu urára helyeslően tekintett

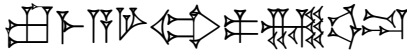
ib₂(TUM): itt szótagként szerepel (ez gyakorlatilag egy 'b' morfémat jelent meg)

il₂(IL₂=GA.GIN₂): „emel(kedik)”

ši(IGI): itt szótag

igi bar: „tekint” – összetett (több szóból álló ige)

(A1.4)

iri-me-a niĝ₂-du₇ pa nam-e₃

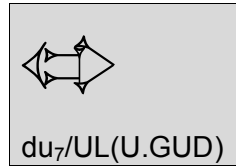
városunkban helyes dolgok jelentek meg

iri-me-a(iri+me+a): „város”+„-unk+„-ban”

du₇(UL=U.GUD): „helyes”

pa e₃: „megjelen” – összetett (több szóból álló) ige

A szövegben a nam+ige az elbeszélő módot jelzi.

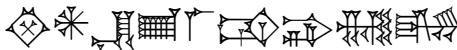

(A1.5-8)

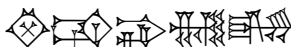
šag₄ gu₂-bi nam-gi₄

a szív megtelt („a szív teljességébe fordult”)

šag₄ en-lil₂-la₂ gu₂-bi nam-gi₄

Enlil szíve megtelt

šag₄ gu₂-bi nam-gi₄

a szív megtelt

a-ĝi₆ uru₁₆(EN) nam-mul ni₂ il₂-il₂

túláradóan ragyogott („emelkedő áradás fénylett”), túlsordult („emelkedett”)

gu₂(GU₂): „teljesség/összeg”

gi₄: „fordul”

a-ĝi₆(A-MI): „bullám/áradás”

uru₁₆(EN): „emelkedik/nő”

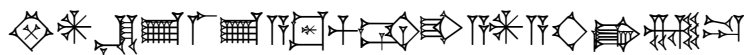
mul(MUL= ANx3): „csillag/ragyogás”

ni₂: „önmaga” (de ugyanez a jele a „félelem” szónak is)

il₂: „emelkedett” (ni₂ il₂-il₂: „saját maga emelkedik” – és nem más által)

(A1.9)

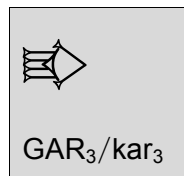
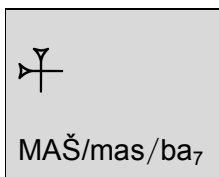
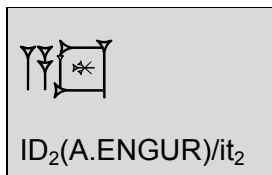

šag₄ ^den-lil₂-la₂-ke₄ ^{id}idigna-am₃ a dug₃-ga nam-de₆

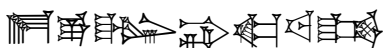
Enlil szíve, mint a Tigris (folyó) jó vizet bording

id₂(A.ENGUR = A.LAGAB×HAL): „folyó/csatorna”, illetve a folyók neve előtt használatos jelölő

idigna(MAŠ.GU₂.GAR₃): „Tigris (folyó)”

(A1.10-13)

e₂-e lugal-bi gu₃(KA) ba-de₂

a templom a királyát szólítja

e₂-ninnu me-bi an ki-a pa e₃ mu-ak-ke₄

Eninnu mennyei hatalmát égen-földön megjelentem („megjelentté teszem”)

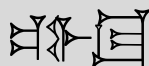
ensi₂ lu₂ ġeštug₃ daġal-kam ġeštug₃ i₃-ġa₂-ġa₂

kormányzó, hatalmas bölcsesség férfija, bölcsességeknek helyet ad

niġ₂ gal-gal-la šu mi-ni-mu₂-mu₂

hatalmas dolgot visz végbe (növel)

ġEŠTUG₃(GIS.PI.TUG₂)

gu₃ de₂:(KA DE2) „szólít”; gu₃ de₂-a „szólított/ hívott”

ninnu:(NINNU=5×U) „50”; e₂-ninnu: „50 háza”.

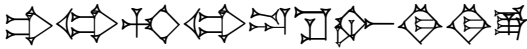
ak(AK/AG): „tesz” (az ak egy ún. „light verb”, ami gyakran csak azt a funkciót bordozza, hogy rajta jelennek meg az igei nyelvtani elemek, és jelzi, hogy itt ígéről van szó, ezért sokszor szükségtelen fordítani)

ensi₂(PA.TE.SI): „kormányzó”

ġeštug₃(GIS.PI.TUG₂): „bölcsesség/terv” (a TUG₂ ékjelet korábban a nin szó elemeként láttuk).

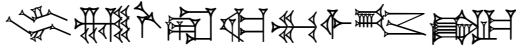
šu mu₂(ŠU SAR): „magnövel/ kiterjeszt/ nagyít”

(A1.14-16)

gud du₇ maš₂ du₇-gub(DU) si im-sa₂-sa₂-e

hibátlan ökröt, hibátlan kecskét terel áldozatra

šeg₁₂ nam tar-ra saĝ mu-ši-ib₂-il₂

sorszabott téglát emel (fejére?)

e₂ kug du₃-de₃ gu₂-bi mu-ši-ib₂-zig₃(ZI)

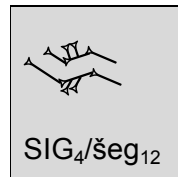
ragyogó templomot épít, teljessé emel

maš₂(MAŠ₂=MAŠ.DUG): „kecske”

si sa₂: „egyenesség/függőlegesség tesz”, ill. „terel”

šeg₁₂(SIG₄): „tégla”

zig₃(ZI): „emel”

(A1.17-19)

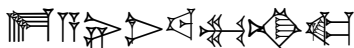
lugal-ni-ir ud ne maš-ĝi₆-ka

a királyának ezen a napon éjjeli látomás

gu₃-de₂-a en^dnin-ĝir₂-su₂-ra igi mu-ni-du₈-am₃

Gudeának, Ninĝirsu urának megjelent („szemének áradt”)

e₂-a-ni du₃-ba mu-na-dug₄

templomának építését mesélte

ud ne: „ezen a napon”

maš-ġi₆(k): „éjjeli látomás/jós álom”; ġi₆ „éj”. (a MAŠ jel a Tigris folyó ékjelében szerepel); maš „jóslat/kecske” – ugyanis a kecske belsősegeiből jósoltak.

du₈: „árad”; ill. igi-nu-du₈ „vak”

(A1.20-21)

e₂-ninnu me-bi gal-gal-la-am₃

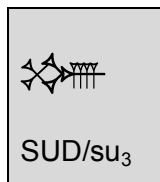
Eninnu mennyei hatalma végtelen („batalmas”) volt

igi mu-na-ni-ġar

ezt látta

igi ġar: „megjelenik/ránéz”

(A1.22-23)

gu₃-de₂-a šag₄-ga-ni su₃(SUD)-ra₂(DU)-am₃

Gudeának a(z) álom) lényege távoli volt (azaz: nem értette)

inim-e mi-ni-kuš₂-u₃

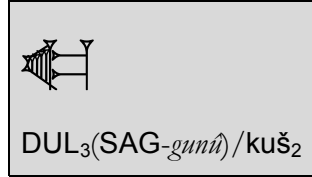
az értelem nyugtalanította

šag₄: „középe”, itt: „lényege”

su₃: „távolí”

inim: a „szó” mellett „értelem/ lényeg” értelmű is

kuš₂-u₃: „fárad/ nyugtalanít”

DUL₃(SAG-*gunû*)/kuš₂

(A1.24-25)

ga-na ga-na-ab-dug₄ ga-na ga-na-ab-dug₄

rajta, elmondom, rajta, elmondom

inim-ba ha-mu-da-gub

a szavaknak mellettem kell állni

(A1.26-29)

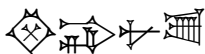
sipad-me nam-nun-ne₂ saĝ ma-ab-šum₂-šum₂

a pásztorhoz, hozzáam, nagyszerű dolog jött

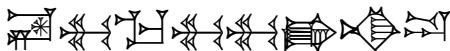
niĝ₂ maš-ĝi₆-ke₄ ma-ab-de₆-a-ĝa₂

éji látomás jött hozzáam

šag₄-bi nu-zu

lényegét nem tudom

ama-ĝu₁₀ ma-mu-ĝu₁₀ ga-na-de₆

anyámból álmodat el kell vinnem

saĝ šum₂: „ellene megy” (saĝ „fő”, šum₂ „ad”)

nam-nun: „nagyszűrű/pompás”

ma-mu: „álmom”

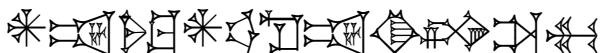
Gudea „anyjának”, illetve „isteni nővérenek” Nanšét, az álmofejtés istennőjét nevezi.

(A2.1-3)

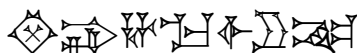
ensi kug-zu me-te-na-ĝu₁₀

szent álmofejtő a megfelelő nekem

⁹nanše nin₉ diĝir sirara₆-ta-ĝu₁₀

Sirarából Nanše, isteni nővérem

šag₄-bi ha-ma-pad₃-de₃

a lényegét nyihvánítsa meg

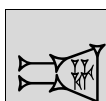
ensi(EN.ME.LI): „*álmfejő*”

me-te: „*megfelelő*”

nanše(NINA=AB×HA): „*Nanše*”

sirara₆(UD.MA₂.NINA.KI.TAG): „*Sirara*”

(Nanše, Sirara, Nina/Niġin jelölése ugyanazon az ékjelen alapszik.)

NINA(AB×HA)/nanše /sirara

SIRARA₆(UD.MA₂.NINA.KI.TAG)

A templomépítés két hengere a Louvre-ban kiállítva

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:GudeaZylinder.jpg>

10.

A befejezett aspektus (**hamtu** „gyors”) a „relatív-igeidők” szemlélete szerint az „előidejűséget”, míg a befejezetlen (**marû** „lassú”) aspektus az egyidejűséget vagy utóidejűséget jelzi.

(M. Civil szerint a két aspektus-nak az eredeti sumer elnevezései **lugud₂**(LAGAB) „rövid” és **gid₂**(BU) „hosszú” lehettek: az ige rövidebb befejezett formája a befejezetlen aspektus esetén hosszabbá válik.)

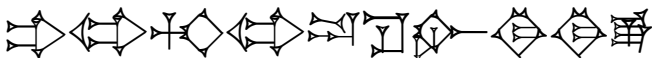
A befejezetlen ige a következő formák egyikét veheti fel:

(1) A befejezett formához egy **-e** utórag kapcsolódik; ez a leggyakoribb változat. (Talán (Krecher szerint) ez az **-e** azonos a „mond/csinál” igével, a **du(g)** befejezett többes számú/folyamatos változatával.) (*Az -e az valószínűleg -ed, csak a /d/ sok környezetben nem jelenik meg írásban.*)

iri-še₃ i₃-du-e

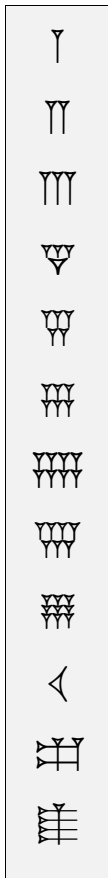
a városba elmegyek

gud du₇ maš₂ du₇-gub(DU) si im-sa₂-sa₂-e

hibátlan ökör, hibátlan kecske terelődik

(Ebben a példában a forma az ige többes-számú ismétlésével kombinálódik.)

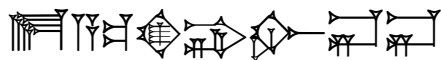
(2) A befejezett ige forma duplázódhat, esetleg a záró mássalhangzó elhagyásával. Az ige duplázódása így esetenként jelezhet többes számot vagy befejezetlen aspektust (mint a cselekvés/történés többszöröződését) is. *(Az igeék kb. 25%-a jelzi a marút reduplikációval.)*

^dnin-urta ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš₂ he₂-i-i

Ninurta, fenséges életerejű vagy, fenséged hadd dicsérjük

A következő példában a **gar** „le/elhelyez” ige utolsó mássalhangzója elhagyódik az ismétlés során, így **ġa₂-ġa₂** lesz:

e₂-a ġiš-hur(AR₃)-bi im-ġa₂-ġa₂

a templom tervét (éppen) rakta le

Az ige ismétlése így jelentheti, hogy valami több dologgal kapcsolatban történt, vagy, hogy valami többször történt, például ismétlődve, egy folyamat során.

(3) Egy-két igenél a magánhangzóval végződő befejezett alapformához befejezetlen aspektusban egy mássalhangzó kapcsolódik, amikor azt egy újabb magánhangzó, pl. a befejezetlenséget jelölő **-e** hang követi. De: általában mindkét olvasatnak ugyanaz az ékjele.

Ilyen ige pl. az e₃/ed₂ „jön/figyel”. Két korábbi példa:

iri-me-a niġ₂-du₇ pa nam-e₃

városunkban helyes dolgok jelentek meg (befejezett)

e₂ zid-da ud-bi na-ed₂-e

fénye igaz templomát éri („templomára megy” – befejezetlen)

Másik ilyen ige a **te/teĝ₃(TE)** „megközelít”:

gu₃ an-na ba-te gu₃ ki-ta ba-te

a kiáltás elért az égbe, a kiáltás a földet elérte (befejezett)

Befejezetlen aspektus (egy sor egy levélből):

dumu diĝir-ra-ni-ir gub-ba a-a ama-ni ni₂ teĝ₃-ĝe₂₆-e-ra

a fiú, aki istenét szolgálja, (és) atyjához, anyjához tisztelettel közelít

(A ni₂ félelmet és tiszteletet is jelent.)

És egy sor Ninurtáról (befejezetlen):

ur-saĝ gal an-gin₇ ib₂-ba-na a₂-bi lu₂ nu-teĝ₃-ĝe₂₆

nagy barcos, aki, mint az ég, tombolsz, erődhöz más férfi nem közelít

(4) Bizonyos igeéknél a forma változhat az aspektus és/vagy az egyes/többes szám alapján. Bár ez rendkívül kevés igenél jelenik meg, ugyanakkor ezek nagyon gyakran használt szavak.

Az ebbe a típusba tartozó, leggyakrabban előforduló igék:

- „boz” [de₆, tum₂/tum₃; lah₄/lah₅],
- „mond/tesz/csinál” [dug₄, e; e]
- „meghal” [uš₂, ug₇; ug₇]
- „jön/megy” [ġen, re₆; du, su₈]

Ez utóbbi igazi különlegesség, mivel mind a négy változatát különbözőképpen olvassuk.

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	de ₆	tum ₂ / tum ₃
<i>befejezetlen</i>	lah ₄ / lah ₅	lah ₄ / lah ₅

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	dug ₄	e
<i>befejezetlen</i>	e	e

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	uš ₂	ug ₇
<i>befejezetlen</i>	ug ₇	ug ₇

	<i>egyes</i>	<i>többes</i>
<i>befejezett</i>	ġen	re ₆
<i>befejezetlen</i>	du	su ₈ (-b)

Korábban láttuk a befejezett aspektus személyragjait:

	<i>cselekvő</i>		<i>tárgy</i>
én	-MGH-	IGE	-(e)n
te	-e-		-(e)n
ő	-n-		-∅
az	-b-		
mi	-∅		-(e)nden
tí	-∅		-(e)nzen
ők	-n-IGE-(e)š		-IGE-(e)š
azok	<i>(nincs ilyen)</i>	-IGE	

Ha a befejezetlen ige csak tárgyra utal, cselekvő nincs jelezve (aki *által* történik az esemény), akkor ugyanez marad a ragozás. (Az előző példák ilyenek.)

Ha a befejezetlen ige utal a cselekvőre is, akkor a cselekvő jelenik meg utóragként, és a tárgyra utalhat előrag (tehát fordítva!).

...	<i>tárgy</i>		<i>cselekvő</i>
én	-e-/-MGH-/-n-	IGE	-(e)n
te	-e-/-MGH-/-n-		-(e)n
ő	-n-		-∅
az	-b-		
mi	-∅		-(e)nden
tí	-∅		-(e)nzen
ők	-ne-		-(e)ne
azok	<i>(nincs ilyen)</i>		

A ragok alapvetően ugyanazok, mint befejezett esetben, kivéve a többes szám személyes harmadik esetet, amikor **-(e)š** helyett **-(e)ne** rag lesz.

Enlil és Namzidara párbeszédében láthattuk a következő sort (figyeljük meg az ige befejezetlenségét jelző **-e-** megjelenését is):

nam-mu-un-gub-be₂-en (*engem. -un-*) *ne állíts meg (te: -en)*

A számok 1-10-ig a következők:

1	aš/dili	𐎠	diš	𐎠	6	aš ₃	𐎠𐎠𐎠
2	min	𐎠𐎠			7	imin	𐎠𐎠𐎠
3	eš ₅	𐎠𐎠𐎠			8	ussu	𐎠𐎠𐎠𐎠
4	limmu	𐎠𐎠	limmu ₂	𐎠𐎠	9	ilimmu	𐎠𐎠𐎠
5	ia ₂	𐎠𐎠			10	u	𐎠

Az ékjeleknek, főleg a kisebb értékek esetén még további változatai is vannak (pl., hogy a három éket milyen módon helyezték el).

A kiejtések bizonytalanok, mivel az akkád átírásokban gyakran csak a számok jelei szerepeltek. Kérdéses például, hogy a kiejtésben hogyan különböztették meg az 1 és a 6 értékeket. Bizonyos számoknál ugyancsak lehetséges, hogy a sumerek a záró **-u** hangot nem ejtették.

A mennyiségjelzőként használt szám a jelző helyére, a főnév után kerül. Korábban olvashattuk Šulgitól: **lugal an ub-da 4**(LIMMU₂) „ég négy sarkának királya”.

Enki és Ninhursagâ történetében találjuk a következő sorokat (figyeljük meg, hogy a hónap jele valójában a nap jele, benne a 30 – azaz háromszor tíz – számmal):

ud 1-am₃ itud 1-a-ni („Neki egy hónapja egyetlen nap volt”)

ud 2-am₃ itud 2-a-ni („Két hónapja két nap volt”)

Sorszámok esetén vagy csak a szám szerepel, vagy az kiegészül a birtokos jelzővel és a létigével (-kam).

ud 2-kam-ma („a második napon”)

A Napistenhez szól a következő sor:

^dutu lu₂ 2 du 3-kam-ma-bi za-e-me-en

Utu, két gyaloglónak (kísérőként) a harmadik vagy

Egy mézskőtábla-felirat (első és hátsó oldal):

^dba-u₂

munus sag₉-ga

dumu an-na

nin iri-kug-ga

nin-a-ni

gu₃-de₂-a

ensi₂(PA.TE.SI)

lagaš(ŠIR.BUR.LA)^{ki}

*Bau, jó hölgy, An gyermeke,
(a) szent város úrnőjének ura,
Gudea, Lagaš kormányzója*

lu₂ e₂-ninnu

^dnin-ĝir-su-ka

e₂-ĝidru e₂-ub-imin-a-ni

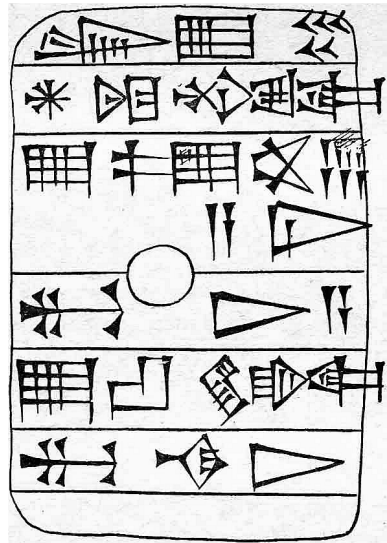
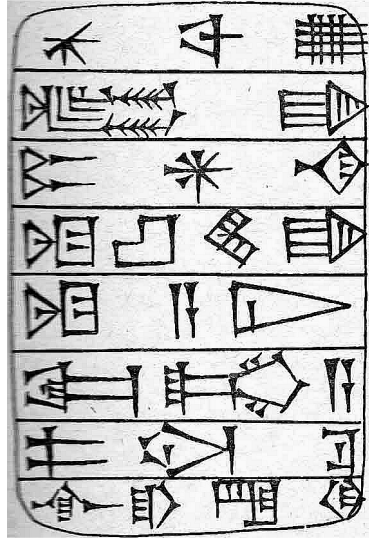
mu-du₃-a

e₂-iri-kug-ga-ka

mu-na-du₃

*Ninĝirsu Eninnu (templomának) férfija,
Hatalom házát,
Hétsarkú házát építő,
(a) szent város templomát felépítettem.*

ĝidru(PA): „hatalom”

A sumer történetek szerint egyszer az alsó világ madár formájú szörnye, az **Imdugud** (akkád nyelven Zu vagy Anzu(d)) madár Enliltől (más változatban: Enkitől) elrabolta a sorstáblát. Ezt a táblát, amelyre a sorsot írják (**dub nam-tar-ra**) végül az istenek hőse, Ninurta szerezte vissza és vitte vissza Abzuba, a föld alatt elterülő mitikus óceán világába (az alsó világba), az istenek lakhelyére. A történet nagyrészt már csak akkád fordításban olvasható (Anzu-ének).

Egy fennmaradt sumer nyelvű részletben az Imdugud madár az összecsapásuk után így panaszkodik Ninurtának:

dug₄-ga-ni-ta ^{ĝiš}tukul(KU)-zu hul-a mu-ni-in-tag

Parancsára(szavától) fegyvered rosszat tett nekem

tukul(KU): „fegyver”

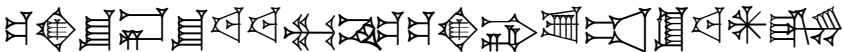
hul(IGI.UR): „rossz/gonosz/rossz szagú/hamis/bűnöző”

tag(TAG): „érint/megköt/megtámad” (az ékjellel korábban a SIRARA₆(UD.MA₂.NINA.KI.TAG) részeként találkoztunk).

me šu-ĝa₂ šu ba-ba-ĝu₁₀-ne me-bi abzu-še₃ ba-an-ĝi₄

Birtokolt mennyei hatalmam elvesztettem, az a mennyei hatalom Abzuba visszatért

ĝiš-hur šu-ĝa₂ šu ba-ba-ĝu₁₀-ne ĝiš-hur-bi abzu-še₃ ba-an-ĝi₄

Tervem elvesztettem, az a terv Abzuba visszatért

dub nam-tar-ra-/bi₁ abzu-še₃ ba-an-gi₄ me ab-la₂-e-en

A sorstábla Abzuba visszatért, hatalmam elvesztettem (elfüggesztődött)

šu-ĝa₂(r): „kezelt”

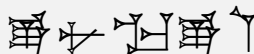
šu-ba(r): „elenged/elfelejt”

abzu(ZU.AB): „Abzu”, az alsó világ, a mitikus földalatti óceán

gi₄: „visszatér”

ĝiš-hur: „rajz/terv”

la₂: „függ/függesztődik”

(akkád) e-nu-ma e-liš

Az akkád nyelven fennmaradt teremtésmítosz, az **e-nu-ma e-liš** is megemlíti a sorstáblát. A mítosz az első két szaváról kapta a nevét, mely annyit jelent „*mikor fent*”. Az első két sor (akkád nyelven):

e-nu-ma e-liš la na-bu-ú šá-ma-mu

mikor fent az ég névtelen volt

šap-liš am-ma-tum šu-ma la zak-rat

és lent a föld még nem kapott nevet

Gudea egy felirata (téglaóra pecsétyszerűen nyomott jelek):

^dnin-ĝir₂-su

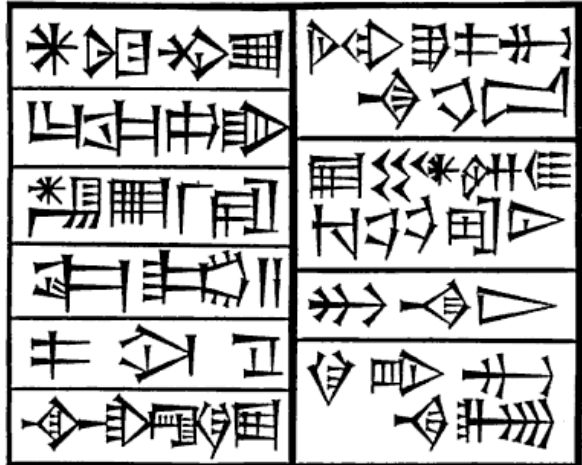
ur-saĝ kalag-ga

^den-lil₂-la₂-ra

gu₃-de₂-a

ensi₂

lagaš^{ki}-ke₄

Ninĝirsu,

hatalmas harcosa

Gudea,

Lagaš kormányzója

niĝ₂-du₇(UL=U.GUD)-e pa mu-na-e₃(UD.DU)

e₂-ninnu ^dim-dugud(MI)^{mušen}-babbar₂-ra-ni

mu-na-du₃

ki-bi mu-na-gi₄

Jó dolgok által (világra) elhozva

a ragyogó Imdugud (madár) Eninnu templomát

felépítettem (és) helyreállítottam

du₇(UL=U.GUD): „belyes”

ki-gi₄: „helyreállít”

A befejezetlen aspektusnál a **-(e)d** nyelvtani elem, amelyet a befejezetlenséget jelölő **-e** hang követ, a lehetőség, ill. szükségesség módját jelzi. Ez legtöbbször a **-de₃(NE)** ékjelként jelenik meg (de nem keverendő össze pl. a hangkötés miatt így írt szótaggal).

*(Itt az **-ed** morféma jelenik meg, amiből gyakran elmarad az **e**, és utána a marú paradigma miatt gyakran **-e** áll, ezért írják sokszor **de₃-mal**.)*

en-ki en nam tar-tar-re-de₃

Enki, az úr, aki a sorsot megszáthatja

Az Ekur templomáról írták:

me-bi me abzu lu₂ igi nu-bar-re-de₃

mennyei hatalma Abzu mennyei hatalma; arra senki sem pillanthat

šag₄-bi ab su₃-ra₂ an-zag nu-zu-a

belseje széles tenger, mely horizontot nem ismer

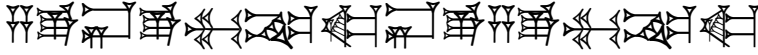
su₃(d): „messzi/ távoli/ mély”

ab: „tenger”

A **-d(e)** utórag befejezett igéket követően is megjelenhet, de ebben az esetben a jelentése még nem tisztázott.

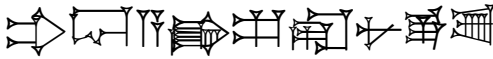

Néhány szólásmondás:

za-e ġe₂₆-e mu-de₃-dug₄ ġe₂₆-e za-e mu-de₃-dug₄

te beszélész velem, én beszélék veled

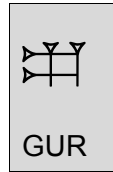

gud-gin₇ a-ga gur-ra nu-e-zu

mint egy ökör, megfordulni nem tudsz

a-ga: „hátra/ hátul/ hátsó rész (pl. épületé)”

gur/gurum: „hajlít/ fordul”

usu(A₂.KAL) diġir-ġa₂ ni₂-ġa₂ ba-til

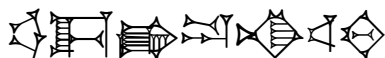
istenem ereje az enyémet (sajátomat) teljessé tesz

usu(A₂.KAL): „erő”

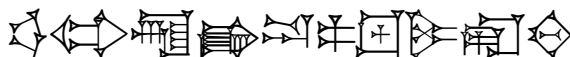
ni₂: „saját”

til: „befejez/ kiegészít/ teljessé tesz”

Egy hosszabb mondás:

ud-da ga-ĝen na-gada-kam

ud ul-la ga-ĝen sipad-tur-ra-kam

ga-ĝen ga-ĝen-na-am₃ ud mi-ni-ib-zal-zal-e

„ma megyek” a gulyásé

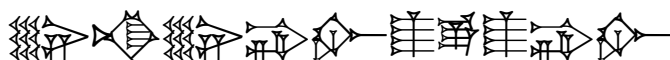
„holnap megyek” a kispásztoré

a „majd megyek” az „majd megyek” (és) a nap csak telik

ud ul-la: „holnap”

ul: „(időben) távoli”

zal(NI): „baladni/ telni”

in-na in-bi-im aš₂-e aš₂-bi-im

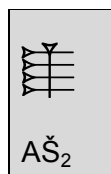

nam-tar-ra ki gibil-gibil-la₂-bi

sértésre sértés, átokra átok,

a sors a földön megújul

in: „sértés/ erőszak”

aš₂(AŠ₂): „kívánság”, de egyben. „átok” is
gibil: „megújul”, ill. „tűz”

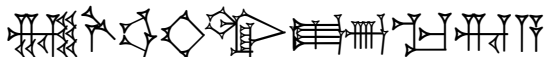

aš₂-e gi₄-a aš₂-a ba-ni-in-gi₄
átokkal válaszulva átkot kapsz vissza

dumu-ĝu₁₀-me-en diĝir-zu kur₂-ra-am₃
a fiam vagy (még ha) az istened (is) fordult ellened

kur₂(PAP): „különböző/ idegen/ más/ ellenséges/ megváltozik”

nam-tar ud huš kalam-ma ri-a
a sors düböngő vihar, országot elfújó

ud: „nap/ vihar”

huš: „rettenetes”

kalam: „ország”

ri: „távol/ távolít”

dub-sar-me-en mu ni₂-za nu-zu
írnok vagy (és) saját nevedet nem tudod (leírni)?

ni₂: „saját”

dub-sar eme-gir₁₅ nu-mu-un-zu-a

a-na-am₃ nam-dub-sar-ra-ni

*sumert nem tudó írnok
az milyen írnokság?*

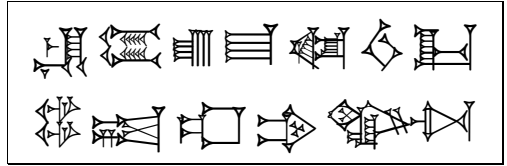
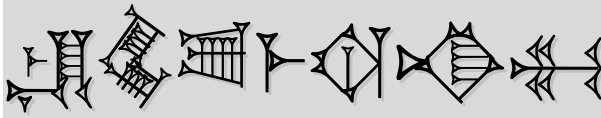
dub-sar-re mu 1(DIŠ)-am₃ he₂-en-zu

šū-ni he₂-sag₉-sag₉ e-ne-am₃ dub-sar-re

*írnok, csak egyetlen sort tudjon,
ha az szép, akkor (ő) valóban írnok*

mu: „név/ szövegsor/ év/ fia valakinek”

Gudea Nanše istennőhöz, az álomfejtés és jóslás istennőjéhez indult, hogy álmának megfejtéséhez segítséget kérjen. Nanše istennő kegyhelye **Sirara** templom-együttesben volt, amely **Nigin** (más kiejtésben: **Nina**) város területén belül helyezkedett el. **Nigin**, „a tengerből sziklaként kiemelkedő” valószínűleg tengeri kikötő volt.

Gudea útközben megállt Bagara városában, és annak urával együtt Ningirsuhoz imádkozott:

(A2.10-12)

ur-saĝ piriĝ zig₃(ZI)-ga gaba-šu-ĝar nu-tuku

harcos, erős oroszlán, nincs ellenfeled

^dnin-ĝir₂-su₂ abzu-a gal-di

Ninĝirsu, Abzuban magas rangú

nibru^{ki}-a nir-ĝal₂

Nibruban tisztelt

zig₃(ZI): „emelkedik”

gaba-šu-ĝar: „ellenfél”

tuku: „birtokol”

gal-di: „magas rangú/emelkedett”

(A2.13-15)

ur-saĝ /ma-a-dug₄ šu zid ga-mu-ra-ab-ĝar

barcos, amit mondtál, jól szeretném kezelni

^dnin-ĝir₂-su e₂-zu ga-mu-ra-du₃

Ninĝirsu, templomodat fel szeretném építeni

me šu ga-mu-ra-ab-du₇

mennyei hatalmát teljessé szeretném tenni

šu du₇: „teljesen felszerelt/jól működő”

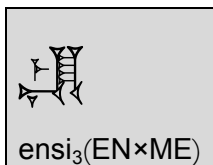
(A2.16-20)

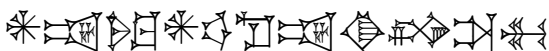
nin₉-zu dumu eridug^{ki}-ge tud-da

búgod, Eridu szülte gyermek

nir-ĝal₂ me-te-na nin ensi₃ diĝir-re-ne-ke₄

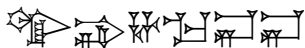
a megfelelő illetékes, istenek álomfejtő úrnője

^dnanše nin₉ diġir sirara₆-ta-ġu₁₀

Nanše, isteni nővérem Sirarából

ġiri₃-bi ha-ma-ġa₂-ġa₂

azt az utat hadd tapossam

gu₃ de₂-a-ni ġiš ba-tuku-am₃

kérő szavai meghallgattak

ġiri₃(GIR₃): „út/láb”

ġa₂(GA₂): „tapos”

ġiš tuku: „meghallgat”

Gudea ezután védő istennőjének, Ġatumdug istennőnek áldozott és az istennő templomának belső szentélyében feküdt le. (Ġatumdug istennő Ningġirsu felesége, és Ġirsu város istennője.)

(A2.24-27)

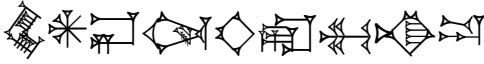
ensi₂-ke₄ ^dġa₂-tum₃-dug₃-še₃ ki-nu₂-a-ni ba-gub

a kormányzó Ġatumdug istennőnél készítette el alvóhelyét

ninda(GAR) ġeš bi₂-tag a sed₆(MUŠ₃) i₃-de₂

kenyeret áldozott (ajánlott fel), hideg vizet öntött

kug ^dġa₂-tum₃-dug₃-ra mu-na-ġen

szent Ġatumdughoz ment

siškur₂ mu-na-be₂

imádkozott

SIŠKUR

ki-nu₂: „alvóhely/ ágy”

ninda(GAR): „kenyér”

ġeš-tag: „felajánlani”

sed₆(MUŠ₃): „hideg/ hűt/ tél”

de₂: „önt/ boz/ formál/ teremt”

siškur(SIŠKUR=AMAR×ŠE): „ima” (néha kettőzve írják)

siškur₂(SIŠKUR. SIŠKUR)

Gudea tehát imádkozni kezdett:

(A2.28-29, 3.1-3.2)

nin-ġu₁₀ dumu an kug-ge tud-da

úrnóm, szent An szülte gyermek

nir-ġal₂ me-te-na diġir saġ zig₃

a megfelelő illetékes, büszke isten

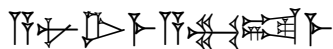
sud: „távoli/mély/sokáig tart”

(A3.6-3.10)

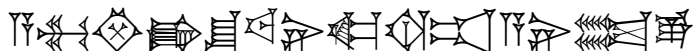
ama nu-tuku-me ama-gu₁₀ ze₂-me

anyám nincs, te vagy anyám

a nu-tuku-me a-gu₁₀ ze₂-me

apám nincs, te vagy apám

a-gu₁₀ šag₄-ga šu ba-ni-dug₄ unu₆(TE.AB)-a i₃-tud-e

apám (magját) méhbe helyezted, trónra szültél

^dga₂-tum₃-dug₃ mu kug-zu dug₃-ga-am₃

Gatumdug, neved szentsége hangzik

gi₆-a ma-ni-nu₂

éjjel közeledben („nálad”) fekszem le

unu₆(TE.AB): „trón/szentély”

gi₆(MI): „éj”

nu₂(NA₂): „lefekszik”

(A3.17-21)

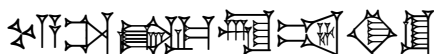
nin-ġu₁₀ ^dġa₂-tum₃-dug₃ ġa₂-ra ha-mu-u₃-ru

úrnőm, Gatumdug, vigyázz rám

iri-še₃ i₃-du-e ġiškim-ġu₁₀ he₂-sag₉

a városba menve jó jelem legyen

kur a-ta il₂-la niġin₆^{ki}-še₃

a vízből hegként kiemelkedő Niġinbe

sukkal-dug₄ sag₉-ga-zu igi-še₃ ha-ma-ġen

jó szellemed elől menjen

^dlamma sag₉-ga-zu ġiri₃-a ha-mu-da-ġen

jó őrző istenséged az úton velem jöjjön

uru₃: „vigyázonak/ébernek lenni” (itt szótagolva: u₃-ru)

ġiškim(IGI.DUB): „jel”

sag₉(ŠA₆): „jónak/szépnek lenni”

sukkal(LUH): itt valószínűleg az u₂ helyett szerepel

u₂-dug₄: „szellem/démon”

igi-še₃: „előtt”

^dlamma(KAL): „védő isten”

(A3.22-25)

ga-na ga-na-ab-dug₄ ga-na ga-na-ab-dug₄

rajta, elmondom, rajta, elmondom

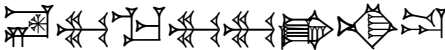
ga-na ga-na-ab-dug₄ ga-na ga-na-ab-dug₄

rajta, elmondom, rajta, elmondom

inim-ba ha-mu-da-gub

a parancs (ügyében) mellém álljon

ama-ĝu₁₀ ma-mu-ĝu₁₀ ga-na-de₆

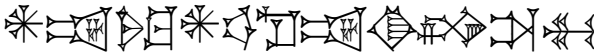
anyámboz álmomat el kell vinnem

(A3.26-29, A4.1-4.2)

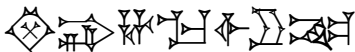
ensi₃ kug-zu me-te-na-ĝu₁₀

szent álomfejtő a megfelelő nekem

^dhanše nin₉ diĝir sirara₆-ta-ĝu₁₀

Sirarából Nanše, isteni nővérem

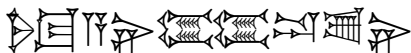
šag₄-bi ha-ma-pad₃-de₃

a lényegét nyihvánítsa meg

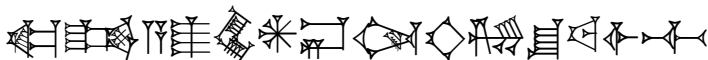
gu₃ de₂-a-ni ġiš ba-tuku-am₃

kérő szavai meghallgattak

nin-a-ni siškur₂ ra₂-zu-ni

úrnője az esdeklő imát

gu₃-de₂-a-aš₂ kug ^dġa₂-tum₃-dug₃-ge šu ba-ši-ti

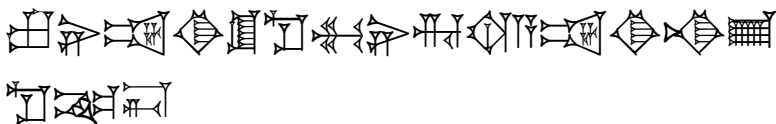
Gudea kívánságát szent Ġatumdug elfogadta

a-ra-zu/a-ra₂-zu: „esdeklés”

šu-teġ₄(II): „elfogad”

aš₂(AŠ₂): „kívánság”, de egyben. „átok” is

(A4.4)

iri-ni niġin₆^{ki}-še₃ <ma₂ mu-ni-ri> kar niġin₆^{ki}-na-ke₄ ma₂ bi₂-us₂

városa, Niġin felé irányította a hajót, Niġin rakpartján a hajó kikötött

ma₂: „hajó”

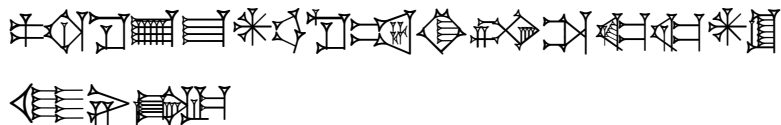
ri: „irányít”

kar: „rakpart”

us₂: itt: „kiköt”

Gudea tehát megérkezett Nanše istennő városába.

(A4.5-7)

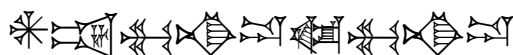
ensi₂-ke₄ kisal diġir sirara₆-ta-ka saġ an-še₃ mi-ni-il₂

a kormányzó a sirarai istennő belső udvarában fejt az égnek emelte

ninda ġiš bi₂-tag a sed₆ i₃-de₂

kenyeret áldozott (ajánlott fel), hideg vizet öntött

^dnanše mu-na-ġen šud₃(KA×ŠU) mu-na-ša₄(DU)

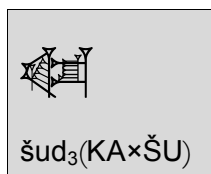
Nanšehez ment, imát mondott

kisal: „belső udvar”

šud₃ ša₄: „imádkozik”

KISAL

šud₃(KA×ŠU)

(A4.8-11)

^dnanše nin uru₁₆(EN) nin me ^dkal-^dkal-la

Nanše, dicsőséges úrnő, minden védő isteni batalom úrnője

nin ^den-lil₂-gin₇ nam tar-tar-re

úrnő, mint Enlil, sorsszabó

^dhanše-ĝu₁₀ dug₄-ga-zu zid-dam

Nanšém, szávaidd igazak

saĝ-bi-še₃ e₃-a-am₃

előre valók

saĝ e₃: „elsőbbséges/előljáró”

(A4.12-13)

ensi diĝir-re-ne-me

istenek álomfejtője

nin kur-kur-ra-me ama inim-ĝu₁₀ ud-da ma-mu-da

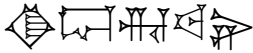
országok úrnője, anya, ügyem ma egy álom

És Gudea elkezdí mesélni az álmát.

(A4.14-19)

šaĝ₄ ma-mu-da-ka lu₂ 1(DIŠ)-am₃ an-gin₇ ri-ba-ni

álomban volt egy férfi, mint az ég hatalmas

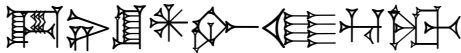
ki-gin₇ ri-ba-ni

batalmas, mint a föld

a-ne saĝ-ĝa₂-ni-še₃ diĝir-ra-am₃

a feje, mint egy isten

a₂-ni-še₃ anzud₂^{mušen}-dam

karjai, mint az Imdugud madaré

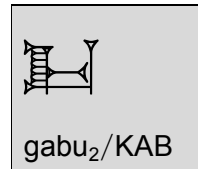
sig-ba-ni-a-še₃ a-ma-ru-kam

alsóteste, mint az áradás

zid-da gabu₂(KAB)-na piriĝ i₃-nu₂-nu₂

jobbán és balján oroszlán feküdt

šag₄ ma-mu-da-ka: „álmom lényegében”

ri(b): „kiemelkedő/ hatalmas”

sig-ba: „alsótest”

sig-ba-ni-a: „alsóteste” (valószínűleg a sig-ba-a-ni tévesztése)

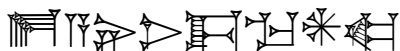
a-ma-ru: „áradás”

zid: „jobb (oldal)”

gabu₂(KAB): „bal (oldal)”

nu₂(NA₂): „fekszik”

(A4.20-22)

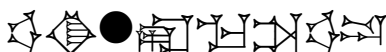
e₂-a-ni du₃-da ma-an-dug₄

temploma építéséről beszélt

šag₄-ga-ni nu-mu-zu

de értelmét nem tudom

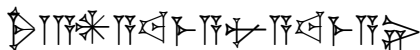

ud ki-šar₂-ra ma-ta-e₃

a Nap a horizonton felkelt

ki-šar₂: „teljes föld/ mindenség/ horizont”

(A4.23-26, A5.1)

munus 1(DIŠ)-am₃ a-ba me-a nu a-ba me-a-ni

volt egy nő, ki volt, ki nem volt

saĝ-ĝa₂ e₃ ki garadin₃ mu-ak

(?) kévéket készített

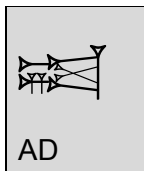
gi-dub-ba kug NE-a šu im-mi-du₈

nemesfém íróvesszőt kezében tartott

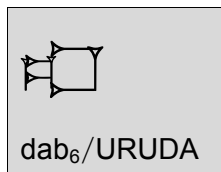
dub mul-an dug₃-ga im-mi-ĝal₂

táblán a mennyei csillagok voltak

ad im-dab₆(URUDA)-gi₄-gi₄

azzal tanácsot adott

garadin₃: „kéve”

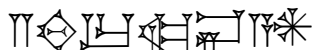
gi-dub-ba: „íróvessző (nád)”

kug me-a: „ragyogó fém/ nemesfém” (a NE-a valószínűleg elírás)

šu du₈: „(keze)ben tart”

ad gi₄: „tanácsol” (ad önállóan „hang/ zaj”)

(A5.2-4)

2(MIN)-kam ur-saĝ-ĝa₂-am₃

másodíknak egy harcos jött

a₂ mu-gur le-um za-gin₃(KUR) šu im-mi-du₈

karját behajlítva egy lazúrkeő írotáblát tartott

e₂-a ĝiš-hur(AR₃)-bi im-ĝa₂-ĝa₂

templom tervét helyezte el

gur/gurum: „hajlít”

le-um: „írótábla”

za-gin₃(ZA-KUR): „lazúrkeő”

ĝa₂(GA₂): „tápos/helye”

(A5.5-7)

igi-ĝu₁₀-še₃ dusu(IL₂) kug i₃-gub

előttem ragyogó földhordó kosár állt

ĝiš^su₃-šub(RU) kug si ib₂-sa₂

ragyogó téglöntő forma egyenesedett

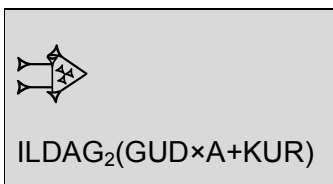

šeg₁₂ nam tar-ra ĝiš^su₃-šub-ba ma-an-ĝal₂

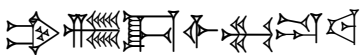
sorsszabott téglá öntőformába került

dusu(IL₂): „földhordó kosár”

ĝiš^su₃-šub(RU): „téglöntő forma”

(A5.8-10)

ildag₂ zid-da igi-ĝu₁₀ gub-ba

jó nyárfa szemem előtt állt

ti-gid₂(BU)^{mušen}-lu₂ a ud mi-ni-ib₂-zal(NI)-zal-e

tigidla madár dallal töltötte a napot

dur₃(ANŠE.ARAD) a₂ zid-da lugal-ĝa₂-ke₄ ki ma-hur-hur-e

fiatal számar királyom jobb karjánál a földet törte fel

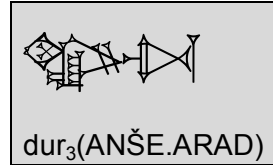
ildag₂: „nyárfa”

ti-gid₂(BU)^{mušen}-lu₂: „tigidla (madár)”

a: itt „madarének”

zal(NI): „befejez/ melegít/ renget/ időt tölt...”

dur₃(ANŠE.ARAD): „fiatal csődör számar”

(A5.11-12)

ensi₂-ra ama-ni^d nanše mu-na-ni-ib₂-gi₄-gi₄

a kormányzónak anyja, Nanše válaszolt:

sipad-ĝu₁₀ ma-mu-zu ĝe₂₆ ga-mu-ra-bur₂-bur₂

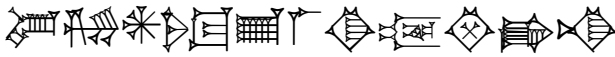
pásztorom, álmod én neked megfejttem (felfedem)

(Nanše álmofejtéséhez további jeleket is ismernünk kell, így azt a következő fejezetben találjuk meg.)

11.

Korábban láttuk, hogy az **a-ba** jelentése „*ke?*”.

Šulginak ezt írják (Šulgi-D, 13-15):

šul-gi^d nin-lil₂-la₂ ki aĝ₂ šag₄-ga-na

Šulgi, Ninlil szívének kedveltje

lugal-ĝu₁₀ za-gin₇ a-ba an-ga-kalag a-ba an-ga-a-da-sa₂

királyom, mint tiéd, kinek olyan az ereje, ki lenne riválisod („veled egyenlő”)

a-ba za-gin₇ šag₄-ta ĝeštug₂-ga šu daĝal mu-ni-in-dug₄

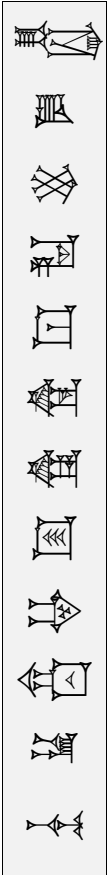
mint tiéd, született bölcsességét kinek mondanák ennyire kiterjedtnek

kalag: „erő/ hatalom”

sa₂: „egyenlő/ egyenes”

ĝeštug₂(GIŠ.TUG₂.PI) gub: „bölcsesség/ tervez/ vágyódik”
(ĝeštug₃ esetén GIŠ.PI.TUG₂ a sorrend)

šu daĝal: „kiterjed”

Az **a-na** jelentése pedig „mi”. Két példa:

šeš-ġu₁₀ a-na-zu a-ra-gig

testvérem, mid fáj neked?

za-e ġe₂₆-e tah-ma-ab ġe₂₆-e za-e ga-ra-ab-tah

a-na-me lu₂ ba-an-tum₃

(segítség) adsz nekem, adok neked; mit tehetne bárki ellenünk

tah(MU&MU): „ad”

tum₃: „boz”

Az **a-ba** „ki” egyben „(az) aki”, az **a-na** „mi” pedig „(az) ami” értelmű is. Az előző példában megjelent a lu₂ „személy” szó, ami ugyancsak lehet „ak?” értelmű is. Hasonlóan alkalmazhatók a niġ₂ „dolog” és a ki „hely” szavak is.

A vonatkozó névmások így a következők:

lu ₂ : „(az a személy) aki”	a-ba: „(az) aki”
niġ ₂ : „(az a dolog) ami/ amelyik”	a-na: „(az) ami/ amelyik”
ki: „(a hely) ahol”	ud-b(i)-a: „akkor”

Igék előtt a **na-** a bizonytalan, „*nem kellene*” igemódot ábrázolják. Főnevek, vagy vonatkozó névmások után a **na-me** (általában melléknévként megjelenve) a határozatlanságot jelöli („*egy/valamely/másik*”).

an-na dug₄-ga-ni inim ki-bi-še₃ ĝar-ra

Amit An kijelentett

diĝir na-me saĝ la-ba-ab-šum₂-mu

egy (másik) isten sem szegülhet annak ellen

saĝ šum₂: „*ellene megy/ ellenszegül*”

la-ba-: ige előtt a tiltás kifejezése

Figyeljük meg, hogy a **nu-** (tagadás) a **-ba-** előtt **la-** szótaggá válik.

A leggyakrabban a **na-me** a következő szavakkal együtt fordul elő:

lu₂ na-me: „*valaki/ bárki/ más valaki/ senki*”

niĝ₂ na-me: „*valami, stb.*”

ki na-me: „*valahol, stb.*”

ud na-me: „*valamikor, stb.*”

A **na-me** önállóan a **lu₂ na-me** „*valaki, stb.*” rövidítése.

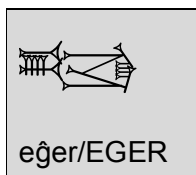
eđer-ġu₁₀-ta niġ₂ na-me bi₂-in-gub

niġ₂ na-me igi nu-mu-un-du₈

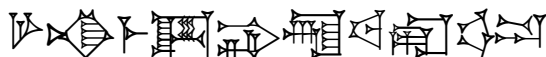
mögöttem van valami?

semmit nem látok

gub: „áll”

eđer: „bátul/ mögötte”

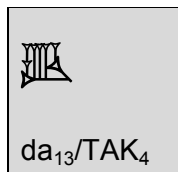
niġ₂ na-me a₂-bi la-ba-ra-e₃

lu₂ na-me a₂-bi la-ba-an-da₁₃-da₁₃

erejüktől semmi sem szökhetett meg,

senki sem szabadulhatott

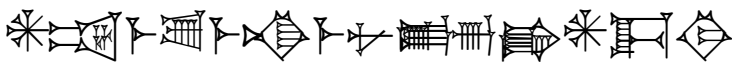
da₁₃(TAK₄): „félbeszakát/ megszőkik”

ud na-me lugal kalam-ma-ke₄ ġi^{is}tukul-še₃ nu-gi₄

soba más ország királya fegyverét ellenem („nekem”) nem fordította

A na-me lehet „valamily más” értelmű is:

^dnanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa₂

Nanše, mennyei hatalmaddal más mennyei hatalom nem ér fel

Enlilről írták a következőt:

diġir na-me igi nu-mu-ni-in-du₈

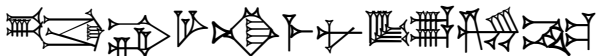
más isten rá nem tekinthet

Az **eġer** „*bátul/mögötte/utána*” jelentésű, ami időre és térre is vonatkozhat.

eġer-be₂: „*azután/azt követően*”

eġer-bi-ta: „*azóta*”

eġer-bi niġ₂ na-me nu-sag₉-ge-de₃

ezután semmi sem ment jól

ud ul ud kur₂-ra ud-da eġer-bi-še₃

távoli időben, más időkben, ez utáni időkben

Mezopotámia – a „Folyóköz” – két nagy folyója a Tigris és az Eufrátesz.

A Tigris sumer neve **idigna**(MAŠ.GU₂.GAR₃), mely elé a folyók neve előtti **id** előjelet teszik. A név talán az **id-i-ĝin-na** „*rohanó*” (azaz „*sebes*”) „*folyó*” kifejezésből származik. (Akkád neve **idiglat**.)

Az Eufrátesz eredeti sumer neve **buranun** vagy **buranuna** (ékjelekkel: UD.KIB.NUN vagy csak KIB.NUN). (Akkádul: **Pu-rat-tu**).

A két folyó egymástól csak kb. 80 km távolságban ered az Örmény felföld hegyei között, majd Felső-Mezopotámia síkságára érve kb. 1500 km hosszan futnak egymás mellett délkeleti irányban. **Kiš** város környékén kb. 50km távolságra megközelítik egymást, majd egy időre szétválnak. Jelenleg a két folyó a Perzsa-öböl előtt egyesül, de az ókori időkben a két folyónak két külön torkolata volt.

A keleti Tigris a gyorsabb folyó, míg az Eufrátesz lassabb és a medre is szélesebb.

Ahogy a sumer közmondás mondja:

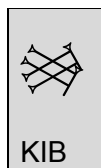

id₂idigna uz^{mušen}-am₃ id₂buranun-na kur-gi₄^{mušen}-am₃

az *Idigna kacsa, a Buranuna liba*

uz(ŠE.HU): „*kacsa*” (A HU és a **mušen** ékjele azonos.)

kur-gi₄^{mušen}: „*liba / lúd*”

Inana istennő Agade szentélyébe költözött.

(7-9)

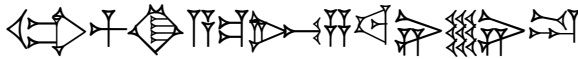
ud-ba eš₃ a-ga-de₃^{ki} kug dⁱ inana-ke₄

akkor Agade szentélyét a ragyogó Inana

ama₅ mah-a-ni-še₃ im-ma-an-du₃-du₃

fenséges asszonyszobájává emelte

ul-maš^{ki}-a ĝiš^{gu} gu-za ba-ni-in-gub

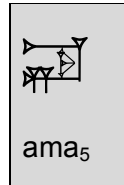
trónját Ulmašba állította

eš₃(AB): „szentély”

ama₅: „asszonyszoba/terem”

Ul-maš: Inana temploma Agadéban

ĝiš^{gu} gu-za: „szék/trón”

Agade volt a későbbi akkád birodalom központja – Akkadu néven. Innen kapta az akkád nyelv is a nevét. A várost a régészek még nem találták meg, így csak hozzávetőleges helye ismert.

Inana bőséget hoz Agade városába.

(13-15)

iri^{ki}-bi dur₂ ki ġar šum₂-mu-de₃

a városnak székhelyem legyen adva

DUR₂

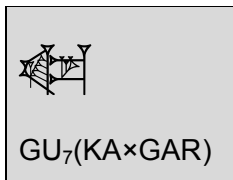
uġ₃-bi u₂ nir-ġal₂ gu₇-u₃-de₃

a nép jó növényeket egyen

uġ₃-bi a nir-ġal₂ na₈-na₈-de₃

a nép jó vizet igyon

GU₇(KA×GAR)

dur₂: „alja / hátulja”

dur₂ ġar: „széke / székhely”

ki ġar: „alap”

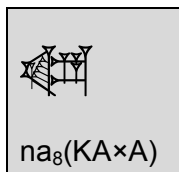
šum₂: „ad”

uġ₃(UN): „nép”

U₂: „növény”

gu₇: „eszik”

na₈(g): „iszik”

na₈(KA×A)

(29-30,33)

um-ma-bi ad gi₄-gi₄ ba-an-šum₂

(Inana) a_z idős nőknek tanácsot adott

ab-ba-bi ka-inim-ma ba-an-šum₂

atyáknak idéző imádságokat adott

di₄(TUR)-di₄-la₂-bi šag₄ hul₂-la ba-an-šum₂

gyermekeknek boldog szívét adott

um-ma: „idős bölgy”

ad gi₄: „tanács”

ka-inim-ma: „ima/ráolvasás”

di₄(TUR): „kicsinek lenni”

(38-39)

kur-kur u₂-sal-la i-im-nu₂

országok nyugton maradtak („nyugodtan feküdtek”)

uḡ₃-bi ki sag₉-ga igi bi₂-ib-du₈

népük jó ajándékokat hozott

u₂-sal-la nu₂(d): „nyugodtan fekszik”

igi du₈: „meghallgatási ajándék”

Agade városban tehát bőség volt. A történet szerint a király, a mohó Naram-Suen azonban még többet akart, mind többet és többet kért. Az Ekur templomból Enlil figyelmeztette a királyt, hogy mindez megbosszulhatja magát és a dolgok valóban elkezdtek rosszabbra fordulni.

(57-58)

inim e₂-kur-ra me-gin₇ ba-an-ĝar

Ekur szava mennyei erőként teljesült

a-ga-de₃^{ki} tuku₄-e mu-un-na-la₂-la₂

Agadén reszketés uralkodott el

tuku₄: „reszketés / remegés”

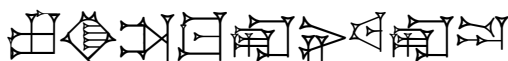
tuku₄

(59-62)

ul-maš^{ki}-a ni₂ im-ma-ni-in-te

Ulmašban (Inanát) félelem fogta el

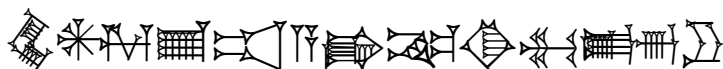
iri^{ki}-ta dur₂-ra-ni ba-ra-ĝen

városból székbélyét elvitte

ki-sikil ama₅-na šub-bu-gin₇

mint a szűz, aki lányszobáját elhagyja

kug^dinana-ke₄ eš₃ a-ga-de₃^{ki} mu-un-šub

ragyogó Inana Agade szentélyét elhagyta

la₂: „felüggyel/felfüggesztődik/leköt”

ni te(ĝ): „félelem fogja el” („félelem” + „közélt”)

šub: „esik/ejtí/lefekteti”

(70-73)

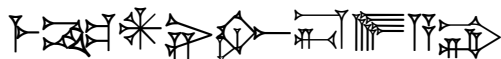
iri^{ki} ka-inim-ma-bi^dutu ba-an-de₆

Utu a várostól az idéző imádságokat elvitte

ĝeštug₂-bi ^den-ki-ke₄ ba-an-de₆

a bölcsességét Enki elvitte

me-lim₄ an-ne₂ im-us₂-sa-a-bi

a mennyei ragyogást, amit An ajándékozott

an-ne₂ an-šag₄-ga ba-e-ed₃

An az ég közepébe elvitte

me-lim₄: „(rémisztő) ragyogás”

nig₂-mi₂-us₂-sa₂: „ajándékozó”

Agadét konokságában már nem követhetik az istenei; a várost így tovább nem segíthetik, a népét magára kell hagyniuk.

(83)

nam-lugal a-ga-de₃^{ki} ki-tuš gen₆-na dug₃ nu-tuš-u₃-de₃

Agade királysága, jó lakhelye szétbullott

ki-tuš gen₆-na: „tartós lakóhely”

tuš: „tartózkodik/marad”

(84)

eđer-bi niĝ₂ na-me nu-sag₉-ge-de₃

ezután semmi sem ment jól

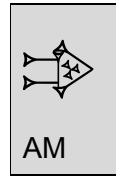
Ekkor a király éjjeli látomást lát – mégsem tesz semmit.

(86-87,92-93)

^dna-ra-am-^dsuen maš₂-ĝi₆-ka igi ba-ni-in-du₈-a

Naram-Suen-nek éjjeli látomás áradt szemének

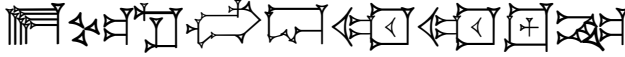
šag₄-ga-ni-še₃ mu-un-zu eme-na nu-um-ĝa₂-ĝa₂

lu₂-da nu-mu-un-da-ab-be₂

lényegét értette, nyelvére nem tette, senkinek nem beszélt róla

niġ₂-dug₄-ga: „beszéd”

(108,113)

e₂-kur^{ġiš} ma₂ mah-gin₇ gul-gul-lu-de₃

hogy az Ekur templomot, mint fenséges hajót lerombolja

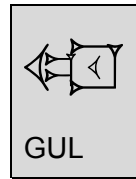

urud^{ha}-zi-in gal-gal ba-ši-in-de₂-de₂

batalmas fejszét ragadott

gul: „rombol”

urud^{ha}-zi-in: „fejsze”

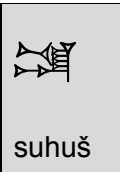
GUL

(116,119,126)

suhuš kalam-ma-ka ki ba-e-la₂

az ország gerince („alapja”) a földre omlott

suhuš

gu₂ kur-kur-ra ki-še₃ ba-an-da-ab-la₂

országok a fejüket („nyakukat”) földig meghajtották

suhuš: „alap”

ki la₂: „földre zuhan”

gu₂: „nyak”

(144-147)

e₂^den-lil₂-la₂-še₃ ōiš^šma₂ gal-gal kar-ra ba-an-us₂

Enlil templománál hatalmas hajók kötöttek ki

niĝ₂-gur₁₁ iri^{ki}-ta ba-ra-e₃

a kincseket a városból elvitték

niĝ₂-gur₁₁(GA) iri^{ki}-ta ed₂-da-ni

és ahogy a javakat a városból elvitték

a-ga-de₃^{ki} dim₂-ma-bi ba-ra-e₃

Agadét a józanész is elhagyta

kar: „öböl”

niĝ₂-gur₁₁(GAR-GA): „tulajdon”

dim₂-ma: „tervezés/utasítás/gondolat”

Enlil haragjában az istenek által elhagyott városra küldte a rabló hor-dákat, amelyek sáskaként előzönlöttek a földeket és elpusztították a várost, megölték népét.

A nagy istenek az Enlil ellen forduló városra háromszor is átkot mondtak (A szöveg címe: „Átok Agadéra”).

A sumer ige-lánc elején az igemód(ok)ra utaló előtag(ok) szerepelhetnek

- h(e₂)- „badd/ legyen” – megengedő
- g(a)- „akar/ fog” – szándék
- na- „nem kellene/ amikor” – ellenző/javasló/elbeszélő
- n(u)-: „nem” – tagadó
- l(a)-: „nem” – tagadó, b(a)- előtt
(ez a h(e₂)- ellentéte, „nem lehet/ tilos”)
- ba-ra- „nem szabad” – tiltó
 - la-ba-ra- itt a la- a tagadást jelzi
- nu-uš- „bárcsak” – óhajtó
- u₃- „mikor/ miután” – időbeliségre utaló előtag
- š(i/a/e₃/u)- „így/ ezért”

(A modálisok („igei módok”) ennél sokkal összetettebbek; ezeknek a funkciói részben összefüggenek azszal is, hogy milyen igeidőben áll az ige.)

Egy-egy példa a ba-ra-, la-ba-ra, nu-uš-, u₃- és ši- előtagokra:

ġiri₃ kur-še₃ gub-ba-ġu₁₀ iri^{ki}-še₃ ba-ra-gub-be₂-en

hegyek felé irányítom lépteimet, városba nem mehetek

niĝ₂-erim₂(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ₂-ĝa₂-am₃

rosszindulatú dolgok nem szeretetbőke

nu-uš-in-ga-zu-am₃

bárcsak ismernék

dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u₃-bi₂-in-nu₂

akkor Dilmunban egyedül lefeküdtek

šul^dutu zi-zi-da-zu-ne uĝ₃ ši-mu-e-da-zi-zi-i

ifjú, Utu, amikor felkelsz, a nép is felkelhet veled

Az ige előtti **al-** előtag az állapot leírására alkalmas.

šeg₁₂ 2-a al-tuš ninda al-gu₇-e

téglán ülve a második kenyeret evett

A tagadás n(u)- előtagja b hang előtt l(a)- hanggá módosul:

inim lugal-la-ke₄ gu₃ de₂ lugal inim-bi li-bi-gu-ul-e

a király szavainak nem tett ellene („nem rombolta”)

lu₂-ulu₃ diĝir-da nu-me-a

nu la-ba-gu nu la-ba-tur-ra

(az ember) aki nincs istenével, annak se nagy, se kicsi nem jut („nincs”)

A la-ba-ra- általában a tiltást fejezi ki, a he₂- „lehetőséggel” ellentétes módot („nem lehet/nem szabad”).

Korábbi példákból:

niĝ₂-erim₂(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ₂-ĝa₂-am₃

rosszindulatú dolgok nem szerethetők

diĝir na-me saĝ la-ba-ab-šum₂-mu

egy isten sem szegülhet annak ellen

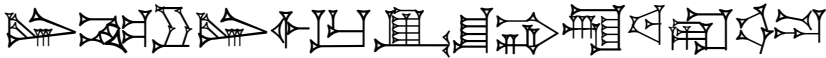
niĝ₂ na-me a₂-bi la-ba-ra-e₃

lu₂ na-me a₂-bi la-ba-an-da₁₃(TAK₄)-da₁₃

erejüktől semmi sem szökhetett meg, senki sem szabadulhatott

Egy másik példa:

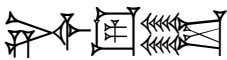

lu₂-erim₂ lu₂ hul-ĝal₂ ŝu-bi la-ba-ra-e₃

ellenség, rossz ember onnan („kezeiből”) nem menekülhet

Néhány közmondás:

niĝ₂-gi-na-da a-ba in-da-sa₂ nam-til₃ i₃-u₃-tud

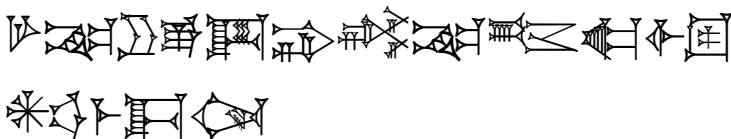
az igazsággal ki versenyezhet? az életet ad

niĝ₂-gi-na: „igazság”

sa₂: „egyenlő”

nam-til₃: „élet/ teljesség”

tud: „szül”

niġ₂-erim₂-e a₂-bi he₂-bi₂-ib₂-kuš₂-u₃^dutu me-da tum₃

ha a rossz kerekedhetne felül, Utu hogy győzhetne

niġ₂-erim₂: „rossz/gonoszság”

a₂ kuš₂: „erőfeszítést tesz”

tum₃: „hoz”

ninda MAŠ šag₄-da zig₃-ga-ab

(csak) a kenyered felét add önként („szívből”)

MAŠ: „fél/fele valaminek” (bizonytalan kiejtésű)

zig₃: „emel”

/dug₄\-ga-dug₄-ga šag₄ lu₂-ulu₃-kam ġal₂-la

beszélnek (csak) beszélnek arról, hogy mi van az emberek szívében

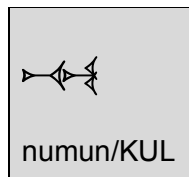

in-gu₇ nu-un-gu₇ numun sag₉-ga-am₃

megették (vagy) nem ették, a mag jó volt

gu₇: „eszik”

numun: „mag”

iri^{ki} en₃-du-bi maš₂-šu-gid₂-gid₂-bi-im

a város dala a jósa

en₃-du: „dal/ének”

maš₂-šu-gid₂-gid₂: „jós”

gud si gal-gal-zu ma-ra-an-gi₄-gi₄-de₃

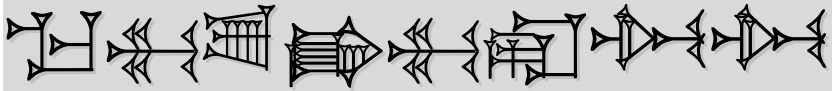
az ökröd hatalmas szarvakkal mindig visszakerül bozzád

si: „szarv”

lugal iri šag₄-ge /pad₃-da\ he₂-til₃

a király hadd éljen a kedvenc városában

Gudea tehát elment Niġin város Sirara templom együttesébe, hogy ott Nanše, az álmofejtés és jóslás istennője segítségét kérje álmának megfejtéséhez.

Gudea elmesélte álmát. Nanše istennő felelt:

(A5.11-12)

ensi₂-ra ama-ni^d nanše mu-na-ni-ib₂-gi₄-gi₄

a kormányzónak anyja, Nanše válaszolt:

sipad-ġu₁₀ ma-mu-zu ġe₂₆ ga-mu-ra-bur₂-bur₂

pásztorom, álmod én neked megfejtem (felfedem)

Az álm jelentését pedig így fejtette meg:

(A5.13-18)

lu₂ an-gin₇ ri-ba ki-gin₇ ri-ba-še₃(EŠ₂)

a férfi, hatalmas, mint az ég, mint a föld, hatalmas

saġ-ġa₂-<ni>-še₃ diġir a₂-ni-še₃

feje, mint egy isten, karja, mint

anzud₂^{mušen}-eše₂(EŠ₂) sig-ba-a-ni-še₃ a-ma-ru-eše₂

az Anzud, alsóteste áradás

zid-da gabu₂(KAB)-na piriġ i₃-nu_x(SA₄: HU.NA₂)-nu_x-a

jobbján és balján oroszlán feküdt

šeš-ġu₁₀^d nin-ġir₂-su₂ ga-nam me-am₃

testvérem, Ningirsu hát az

eš₃(AB) e₂-ninnu-na du₃-ba za-ra ma-ra-an-dug₄

szentélye, Eninnu építéséről beszélt neked

anzud₂(AN.IM.MI)

za-ra: „neked”

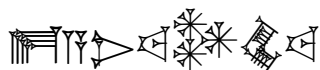
nu_x(SA₄: HU.NA₂, nud, nu_x, še₂₁, ša₂₂, sa₄): „fekszik”

nin₉-gu₁₀ ^dnisaba ga-nam me-am₃

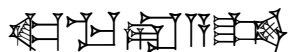
nővérem, Nisaba volt hát az

(A6.1-2)

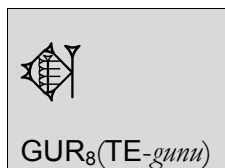
e₂-a du₃-ba mul kug-ba

a templom megépítését a szent csillagok

gu₃ ma-ra-a-de₂

jósolták

(A6.3-5)

2(MAN)-kam-ma ur-saĝ-am₃ a₂ mu-gur₈

másodiknak a barvos, karját behajlítva

le-um za-gin₃ ŝu bi₂-du₈-a

lazúrkő írotáblát tartott kezében,

^dnin-dub-kam e₂-a ĝiš-hur-ba im-mi-sig₁₀(SUM)-sig₁₀-ge

Nindub, a templom tervrajzát helyezte el

2(MAN: U.U): „2” más írásmódban

gur₈: „hajlik”

(A6.6-8)

igi-zu-še₃ dusu(IL₂) kug gub-ba u₃-šub kug si sa₂-a
előtted álló szent földbordó kosár, szent öntőformába rendeződő

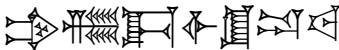

šeg₁₂ nam tar-ra u₃-šub-ba ĝal₂-la
sorsszabott téglá, öntőformába kerülő

šeg₁₂ zid e₂-ninnu ga-nam me-am₃
jó téglá, Eninnu volt hát az

(A6.9-11)

ildag₂ zid-da igi-zu gub-ba
jó nyárfá szemed előtt álló,

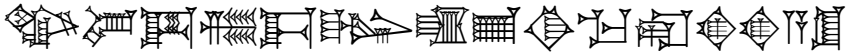

ti-gid₂(BU)^{mušen}-lu₂ a ud mi-ni-ib₂-zal(NI)-zal-a-eše₂
tigidla madár azon a napot dallal töltő (azt jelenti),

e₂ du₃-de₃ igi-zu u₃ dug₃-ga nu-ši-ku₄-ku₄
a templom építése közben szemedre nyugodt álmom nem jön

(A6.12-13)

^{anše}dur₉ a₂ zid-da lugal-zak(ZAG)-ke₄ ki ma-ra-hur-hur-a-eše₂

fiatal számar (csődör) a király jobb karjánál a földet feltörő

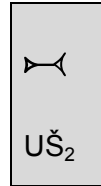
ze₂-me e₂-ninnu (uš₂?) ni-is(GIŠ)-ku-gin₇ ki im-ši-hur-e

te vagy, Eninnu földjébe paripaként (patájával) belesapó

^{anše}dur₉(DUN): „számar”; itt az ^{anše} jelölőként („determinatívum”) szerepel, a DUN ékjellel pedig Šulgi nevében találkozhattunk

ni-is(GIŠ)-ku: „csataló/paripa”

uš₂: talán a nitah(US₂), „férfi/hím” helyett

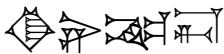
Az álom képeinek értelmezése után Nanše így folytatja:

(A6.14-15)

na ga-de₅(RI) na de₅-ĝu₁₀ he₂-dab₅(KU)

tanácsot adok, tanácsom fogadd el

ĝir₂-su^{ki} e₂ saĝ ki lagaš^{ki}-še₃ ĝiri₃(GIR₃)-zu ki i₃-bi₂-us₂

Ĝirsu földjének, Lagaš fő házának irányát kövessék lépteid

na de₅(NA RI): „tanács/ tanácsot ad/ értelmezés/ tisztázni/ megvilágósítani”

dab₅(KU): „elfogad/ megragad”

us₂(UŠ₂): „követ/ húz”

(A6.16-17)

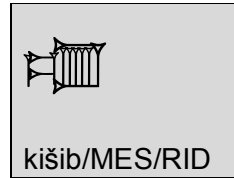
e₂ niĝ₂-gur₁₁(GA)-<ra>-za kišib u₃-mi-kur₂(PAP)
ĝiš u₃-ma-ta-ĝar

raktárad pecsétjét törd fel, fát hozzá kei

lugal-zu ^{ĝiš}gigir u₃-mu-DI (talán: sig)

királyodnak szekeret készíts

gur₁₁(GA): „balom/ felhalmoz”

e₂ niĝ₂-gur₁₁: „raktár”

kišib(MES/RID): „pecsét/ kéz/ csukló”

ĝar(GAR): „elhelyez/ lerak”

gigir(GIGIR: LAGAB×BAD): „szekér”

(A6.18-20)

anše dur₉(DUN)ur₃ u₃-ši-la₂

csődört köss elé

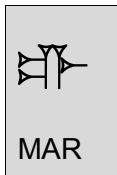
giš-gigir-bi kug NE za-gin₃-na šu u₃-ma-ni-tag

a székeret lazúrkővel díszítsd

ti mar-uru₅(GUR₈)-a ud-gin₇ i₃-e₃

mint új a tegezből, napsugárként szálljon („menjen”)

sig(DI): „beköt”, ill. „alacsony”

anše^edur₉-ur₃(DUN GA₂×NIR): „csődör”

la₂(LAL): „köt”

šu tag: „díszít”

ti: „új”

mar-uru₅(MAR-GUR₈): „tegez”

(A6.21-23)

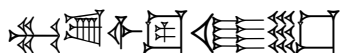
an-kar₂ a₂ nam-ur-saĝ-ka mi₂(SAL) u₃-ma-ni-dug₄

an-kart (Ninĝirsu fegyverét), hősiesség erejét, gondosan

šu-nir ki aĝ₂-ni u₃-mu-na-dim₂

saját kezéddel, szeretettel készítsd el

mu-zu u₃-mi-sar

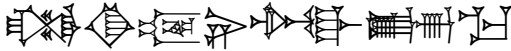
nevedet írd rá

an-kar₂(KAR₂: GAR₂-tenû): „an-*kar*”,

mi₂ dug₄(SAL KA): „*óvó szeretet*”

(A6.24-25)

balaĝ ki aĝ₂-ni ušumgal kalam-ma

szeretett hárfáján, ország sárkányának

ĝiš-gu₃-di mu tuku niĝ₂ ad gi₄-gi₄-ni

nevét játszd hangszerén, mely dolгодban kinyilatkoztatást ad

balaĝ(BALAG): „*dob*” vagy „*hárfá*” típus

ĝiš-gu₃-di: „*hangszer*”

tuku: „*játsszik*”

ad gi₄: „*tanács*”

(A7.1-4)

lugal-zu en ^dnin-ĝir₂-su₂

királyodhoz, Ninĝirsu úrhoz

e₂-ninnu anzud₂ ^{mušen} babbar₂-ra u₃-mu-na-da-kur₉-re

Eninnuba, a ragyogó Anzu madárhoz belépve

𒄠𒄡𒄢𒄣𒄤𒄥𒄦𒄧𒄨𒄩𒄪𒄫𒄬𒄭𒄮𒄯𒄰𒄱𒄲𒄳𒄴𒄵𒄶𒄷𒄸𒄹𒅀

tur dug₄-ga-zu mah dug₄-ga-am₃ šu ba-a-ši-ib₂-teĝ₄

halk szavaid, mintha kiáltás lenne, elérik

𒂗𒂘𒂙𒂚𒂛𒂜𒂝𒂞𒂟𒂠𒂡𒂢𒂣𒂤𒂥𒂦𒂧𒂨𒂩𒂪𒂫

en-na šag₄ an-gin₇ su₃-ra₂-ni

az úr szívéét, mely, mint az ég, távoli

šu teĝ₄: „megközelít/elér”; a teĝ₄ ékjele azonos a ti „íj” jelével

su₃(SUD): „távoli”

(A7.5-8)

𒀭𒀮𒀯𒀰𒀱𒀲𒀳𒀴𒀵𒀶𒀷𒀸𒀹𒁀𒁁𒁂𒁃𒁄𒁅𒁆𒁇𒁈𒁉𒁊𒁋𒁌𒁍𒁎𒁏𒁐𒁑𒁒𒁓𒁔𒁕𒁖𒁗𒁘𒁙𒁚

^dnin-ĝir₂-su₂ dumu ^den-lil₂-la₂-ka za-ra ma-ra-huĝ-ĝe₂₆-e

Ninĝirsu, Enlil fia, neked nyugalmat hoz el

𒂗𒂘𒂙𒂚𒂛𒂜𒂝𒂞𒂟𒂠𒂡𒂢𒂣𒂤𒂥𒂦𒂧𒂨𒂩𒂪𒂫

ĝiš-hur e₂-a-na ma-ra-pad₃-pad₃-de₃

templom tervét neked mutatja

𒂗𒂘𒂙𒂚𒂛𒂜𒂝𒂞𒂟𒂠𒂡𒂢𒂣𒂤𒂥𒂦𒂧𒂨𒂩𒂪𒂫

ur-saĝ-e me-ni gal-gal-la-am₃

hatalmas mennyei erők harcosa

𒂗𒂘𒂙𒂚𒂛𒂜𒂝𒂞𒂟𒂠𒂡𒂢𒂣𒂤𒂥𒂦𒂧𒂨𒂩𒂪𒂫

šu ma-ra-ni-ib₂-mu₂-mu₂

imádkozni fog érted

za-ra: azaz „részedre / neked”

huĝ(EŠ₂): „lecsendesít / megbékéltet” (itt befejezetlen aspektusban)

šu mu₂(šu SAR): „imádkozik / kiterjeszt”

(A7.9-12)

sipad zid gu₃-de₂-a

jó pásztor, Gudea

gal mu-zu gal i₃-ga-tum₂-mu

tudásban nagy, nagy dolgokra hivatott („megfelelő”)

inim ^dnanše-e mu-na-dug₄-ga-aš

Nanše szavaira

saĝ sig ba-ši-ĝar

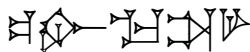
fejét meghajtja („fejét alacsonyra helyez”)

(A7.13-14)

e₂ niĝ₂-gur₁₁-ra-na kišib bi₂-kur₂

raktára pecsétjét feltöri

ĝiš im-ma-ta-ĝar

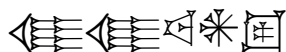
fát hoz elő

(A8.2-5)

2(MIN)-kam-ma e₂-še₃ ud-u₃-de₃ bi₂-dib

most már („másodsorra”) a templomért telnek napjai

ĝi₆-ĝi₆ ba-an-dib

telik minden éjszakája

du₆-du₆ mu-si-ig inim-ĝar mu-gi₄

törmelék dombokat megnyit, helyére fordít

ah dug₄-ga ĝiri₂-ta im-ta-ĝar

nyálka szeptet („köpet”) útból („lábtól”) ehvisz

dib: „telik”

du₆: „(törmelék/ romos) domb”

inim-ĝar: „megfelelővé/ törvényessé tesz, rendez”

du₆(NE): „tűz”

ah: „köpet/ nyálka/ hab”

Az építkezés tehát elkezdődik. Gudea azonban még bizonytalan, mert nem kapta meg **Ninĝirsu**-tól az ihletet, hogy pontosan hogyan újítsa fel a templomot. Gudea újabb áldozatot mutat be, majd imádkozni kezd.

(A8.10-11)

li^{ĝi}š u₂ sikil kur-ra-kam izi-a bi₂-si-si

borókat, hegy tiszta növényét tűzre hebezz

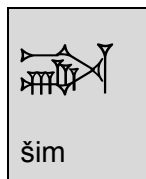
šim eren ir-sim diĝir-ra-kam

cédrusfüstölőnek, istenek illatának

i₃-bi₂-bi mu-du₃

füstjét emeli

li^{ĝi}š: „boróka”

u₂: „növény”

izi(NE): „tűz”

šim: „füstölő”

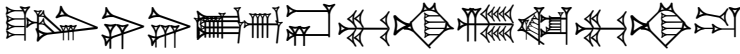
eren: „cédrus”

ir-sim(IR-NAM): „illat”

i₃-bi₂: „füst”

(A8.13-14)

lugal-<ni>-ir uĝ₃(UN)-ĝa₂ mu-na-zig₃ šud₃ mu-na-ša₄

népének királya előlép („felemelkedik”), imádkozik,

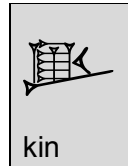

ub-šu-kin-na-ka mu-na-ĝen ka šu mu-na-ĝal₂

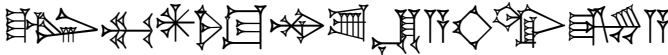
összegyűlés helyére megy, szájához emeli kezét

uĝ₃(UN): „*nép*” (ugyanaz az ékjel, mint a „*föld/ország*” esetén)

ub-šu-kin-na: „*az összegyűlés helye*”

(A8.15-19)

lugal-ĝu₁₀ ^dnin-ĝir₂-su₂ en a huš gi₄-a

királyom, Ningirsu, vadvizet terelő („megfordító”) úr,

en zid a kur gal-e ri-a

igaz úr, magát Nagy Hegy (Enlil) lövette („irányította”)

šul ka tar <gaba-ri> nu-tuku

ifjú, kinek nincs ellenfele

𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆

^dnin-ĝir₂-su e₂-zu ma-ra-du₃-e

Ninĝirsu, templomod neked építem

𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆

ĝiškim-ĝu₁₀ nu-ĝu₁₀

(de) jelet nem kaptam

ĝiškim(IGI.DUB): „jel”

(A8.20-22)

𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆

ur-saĝ niĝ₂-du₇-e gu₃ ba-a-de₂

barcos, megfelelőt tenni szólítottál

𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆

dumu ^den-lil₂-la₂ en ^dnin-ĝir₂-su

Enlil fia, Ninĝirsu úr

𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆𒀭𒄩𒂊𒌆

šag₄-bi nu-mu-u₃-da-zu

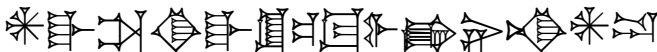
a pontos módot („lényeket”) nem ismerem

niĝ₂-du₇: „megfelelő”

12.

Inana, a hét mennyei erő birtokosa elindult az Alsóvilágba. (A történetet az „Inana leszállása az alvilágba” címen ismertetik.)

(1-4)

an gal-ta ki gal-še₃ ġeštug₂-ga-ni na-an-/gub\

a nagy égből a nagy földre vágódott

diġir an gal-ta ki gal-še₃ ġeštug₂-ga-ni na-an-[gub]

az istennő a nagy égből a nagy földre vágódott

^oinana an gal-[ta ki gal-še₃] ġeštug₂-ga-ni na-an-[gub]

Inana a nagy égből a nagy földre vágódott

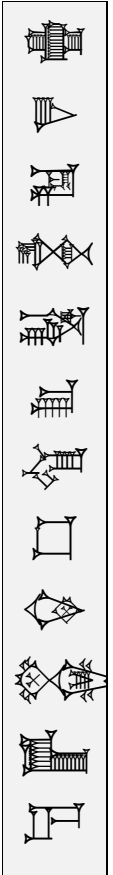

nin-ġu₁₀ an mu-un-šub ki mu-un-šub kur-ra ba-e-a-ed₃

úrnőnk az eget elhagyta, földet elhagyta, alvilágba („országba”) leszállt

ki gal: „nagy föld” – itt az Alsóvilág, amely a föld alatt terül el

ġeštug₂ gub: „tervez/vágódik”

(4-5,7,13)

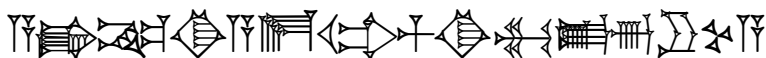
^dInana an mu-un-šub ki mu-un-šub kur-ra ba-e-a-ed₃

Inana az eget elhagyta, földet elhagyta, alvilágba leszállt

unug^{ki}-ga e₂-an-na mu-un-šub kur-ra ba-e-a-ed₃

Uruki Eannát elhagyta, alvilágba leszállt

a-ga-de₃^{ki}-a e₂-ul-maš^{ki} mu-un-šub kur-a ba-e-a-ed₃

Agadei Ulmaš templomot elhagyta, alvilágba leszállt

šub: „*ejt/esik/ zúban*”

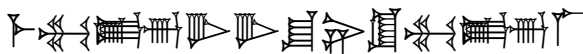
ed₃: „*felemelkedik/ leszáll*”

(14-16)

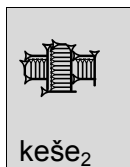
me 7-bi zag mu-ni-in-keše₂

a hét mennyei erőt magához vette („kötötte”)

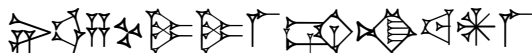
me mu-un-ur₄-ur₄ šu-ni-še₃ mu-un-la₂

mennyei erőket összegyűjtötte, kezébe fogta

keše₂

(19,22)

na⁴ za-gin₃ di₄-di₄-la₂ gu₂-na ba-an-la₂

kis lazúrköveket nyakába akasztotta

šembi.zid lu₂ he₂-em-du he₂-em-du igi-na ba-ni-in-ĝar

férfit igéző („férfi, gyere, gyere”) szemfestékét szemére helyezte

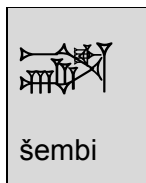
na₄: „kő/ kristály” – kövek, kristályok előtt használt jelölő

za-gin₃: „lazúr-kő”

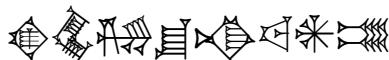
di₄(TUR): „kicsi/ apró”

šembi.zid: „szemfesték”

ĝar: „helyez”

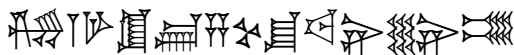

(24-26)

har kug-sig₁₇ šu-na ba-an-du₈

aranykarkötőt kezére vette

gi-1(diš)-nindan eš₂-gana₂ za-gin₃ šu ba-ni-in-du₈

1 gi ninda-pálca lazúrit kő mérőjét kezébe vette

^dinana kur-še₃ i-im-ĝen

Inana az Alsóvilágba elindult

har: „kör”

kug-sig₁₇(KUG-GI): „arany”

nindan(GAR): „ninda” – hosszmérték, 6 méter

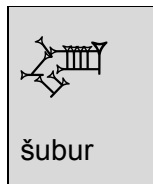
gi: „nád” – hosszmérték, 3 méter

gi-1(diš)-nindan: „1 gi ninda-pálca”

eš₂-gana₂: „mérő pálca/vonal”

gana₂

šubur

(27-28)

sukka-la-ni ^dga-ša-an-šubur-ra e-geer-a-na i-im-ge-n

követe, Ninšubur, mögötte ment

kug ^dInana-ke₄ ^dnin-šubur-ra gu₃ mu-na-de₂-e

szent Inana Ninšuburnak ezt mondta

sukkal: „követ/ titkár/ szolgáló”

ga-ša-an(=NIN): „úrno” – eme-sal („finom/női”) nyelven

(32-36)

ud-da kur-še₃ ed₃-de₃-en

amikor leszálok az Alsóvilágba

ud-da kur-še₃ ġen-na-ġu₁₀-ne

amikor az Alsóvilágba megyek

er₂ du₆-du₆-dam mar-mar-ma-ni-ib

könnyeid balmát ontsd („belyezd”)

[e₂] diġir-re-e-ne niġin₂(LAGAB)-niġin₂-na-ma-ni-ib

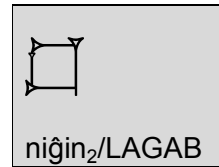
az isteneket környékezd meg

er₂: „könny”

du₆: „balmoz”

mar(=ġar): „belyez” – eme-sal nyelven

niġin₂(LAGAB): „megkerül”

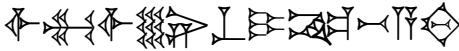

Ninšubur Inana követe, „szolgája”, „titkára” – a régi „titoktartó” értelmében véve. Ahogy Inanát a Vénusszal azonosítják, Ninšuburt – a hírnököt és utazót – pedig a tőle messzire soha el nem távolodó, gyorsan mozgó Merkúrként. Ninšubur nevének jelentése „Kelet úrnője”. (Ugyancsak šubur a jele egy kocsi-fajtának is.)

Inanát az Alsóvilág kapujánál megfosztják díszeitől, majd Ereškigal, az Alsóvilág úrnője ráemeli halált hozó szemét és rontó szavával megöli.

Ereškigal: szó szerint „Nagy föld úrnője” – az ereš szó jelentése ugyancsak „úrnő/ királynő”, amit szintén a NIN ékjelével írnak le.

(168-170)

igi mu-ši-in-bar i-bi₂ uš₂-a-kam

(Ereškigal) a szemét rávetette, a halál füstjét

inim i-ne-ne inim lipiš gig-ga-am₃

igével testét megbetegítette

gu₃ i-ne-de₂ gu₃ nam-tag-tag-ga-am₃

rákialtott, bűneit kiáltotta

i-bi₂: „füst”

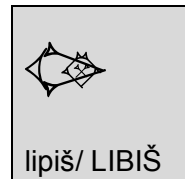
uš₂: „halál”

i: „előhoz/ elhagy/ kimegy”

lipiš: „test”

gig: „beteg”

nam-tag₂-ga: „bűn”

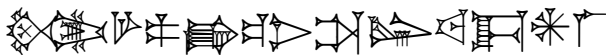
Inana tetemét karóra akasztják.

(171-172)

munus tur₅-ra uzu niĝ₂ sag₃-ga-še₃ ba-an-kur₉

a legyengült nő teste az ütésektől megtér

uzu niĝ₂ sag₃-ga^{ĝiš} gag-ta lu₂ ba-da-an-la₂

összevert búsát karóra akasztják

tur₅: „beteg”

uzu: „bús”

sag₃: „ütés”

kur₉: „belép”

gag: „szög/ karó/ nyílhegy”

la₂: „függeszt/ akaszt/ lógat”

(173-174,176,178)

[ud 3] ĝi₆ 3-am₃ um-ta-zal-la-ta

3 nap, 3 éj telt el

sukkal-a-ni^d nin-šubur-ra-ke₄

követe, Ninšubur

inim nin-a-na-še₃ ĝeštug₂ ba-ši-in-gub

úrnője szavára hallgat

er₂ du₆-du₆-dam mu-un-na-ĝa₂-ĝa₂

könnyei balmát dagasztja

e₂ diġir-re-e-ne-ke₄ mu-un-na-niġin₂-niġin₂

istenek házait megköörnyékezi

zal: „eltelik”

ġeštug₂ gub: „figyel/tervez”

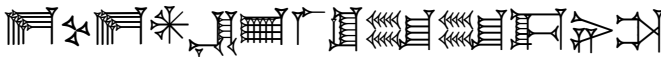
Követe, Ninšubur három nap múlva útnak indul, felkeresi az istenek templomait, hogy segítséget kérjen. Először Enlilhez, az Ekur-ba indul.

(182-184)

[e₂-kur] e₂ ^den-lil₂-la₂-še₃ ġiri₃-ni dili mu-un-gub

Ekur-ba, Enlilhez egyedül megy

[e₂-kur] e₂ ^den-lil₂-la₂-še₃ ku₄-ku₄-da-ni-ta

Enlil templomába belép

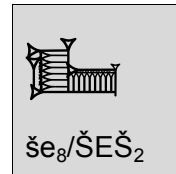

[iġi] [^den-lil₂-la₂]-še₃ er₂ im-ma-še₈-še₈

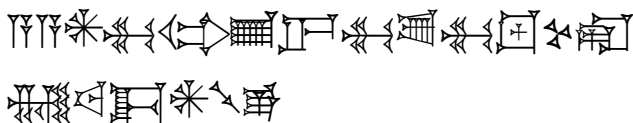
Enlil előtt könnyeit öntözi

ku₄(r): „belép”

še₈(š): „sír”

(182-185,189)

[a-a] [^dmu-ul-lil₂] du₅-mu-zu mu-lu kur-ra
nam-ba-da-an-gur₂-e

Enlil atya, gyermeked, férfiú, az alvilágban ne engedd odaveszni

[ki-sikil] /d\ga-ša-an-na kur-ra nam-ba-da-[an]-gam-e

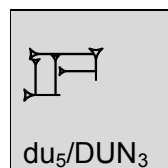
a szüzet, Inanát az Alsóvilágban ne engedd odaveszni

du₅(DUN₃)-mu(=dumu): „*gyermek*” – eme-sal

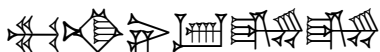
mu-lu(=lu₂): „*férfi*” – eme-sal

gur₂(GAM): „*hajlik/ív/körbe teker*”

^dga-ša-an-na(=Inana): „*Inana*” – eme-sal

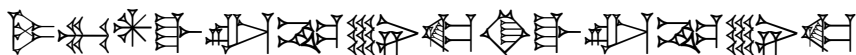

(190-192)

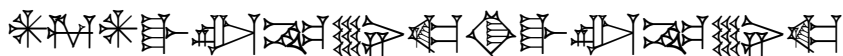
[a-a] [^den-lil₂ lipiš bal-a-ni ^dnin-šubur-ra-ke₄ mu-na-ni-ib-gi₄-gi₄

haragjában Enlil Ninšuburnak így felel

[dumu-ĝu₁₀] an gal al bi₂-in-dug₄ ki gal al bi₂-in-dug₄

a nagy égbe ő vágyott, az Alsóvilágba ő vágyott

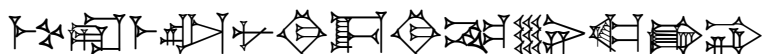
[^dinana] an gal al bi₂-in-dug₄ ki gal al bi₂-in-dug₄

a nagy égbe Inana vágott, az Alsóvilágba ő vágott

lipiš bal: „*barag*”

al dug₄: „*vágyik*”

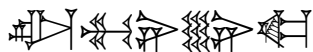
(193-194)

me kur-ra me al nu-di-da sa₂ bi₂-in-dug₄-[ga-bi kur]/-re\

he₂-eb-us₂

az Alsóvilág mennyei erői nem elérhetőek („nem vágyhatók”); az oda eljutó az Alsóvilágban maradjon

a-ba-am₃ ki-bi sa₂ in-na-an-dug₄ [ed₃-de₃] al mu-ni-in-dug₄

hova ért el, mire vágott?

sa₂ dug₄: „*érkezik*”

us₂: „*szőmszédos*”

A lányára dühös Enlil nem segített. Ninšubur tovább indult.

A sumer nyelvben az alapvető mutató névmások a következők:

- **-bi:** „*a₃ a, e₃ a*” – ezzel már sokszor találkoztunk
- **-ne:** „*e₃*” – közelre mutat
- **-ri:** „*a₃*” – távolra mutat; igeként: „*irányít*”
- **-še:** „*annál, az felé*”
- **ur₅:** „*a₃ a, e₃*” – főnévként jelenik meg

Példák a **-ne** használatára.

a-na-am₃ ne-e („*Mi e₃?*”)

ud ne-a („*e₃zen a napon*”)

(A **-ne** könnyen összekeverhető a többes szám jelével – ez utóbbi esetben előtte **-e** van; ugyancsak összekeverhető az **e-ne** „*ő*” szóval.)

Példa a **-še** használatára:

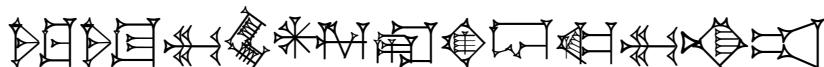
^den-lil₂-la₂-še₃ („*Enlilnél*”)

Az ur₅:

3-kam ur₅-am₃ um-ak-e

harmadszorra is azt tette

nin₉ e₅-ġu₁₀ kug ^dina-na-ra ur₅-gin₇ dug₄-mu-na-ab

úgy szól hercegi nővéremhez, Inanához

A sumer nyelvben a visszaható névmás a ni₂ „saját”.

dub-sar-me-en mu ni₂-za nu-zu

írnok vagy (és) saját nevedet nem tudod (leírni)?

mu ni₂-ġa₂

saját nevem ;)

A ni₂ ugyanakkor félelmet és tiszteletet is jelent. A ni₂ te(ġ) (összetett) igeként pedig a „lehűteni/ megnyugtatni magát/ nyugalmat hoz” (szó szerint: „megszünteti magát”) jelentésű.

ġissu-bi ki-šar₂-ra la₂-a uġ₃-e ni₂ te-en-ten

védelmeső árnyéked a mindenségre kiterjed, népnek nyugalmat hoz

ġissu(GIS): „árnyék/ védelem/ égisz”

ki-šar₂-ra: „mindenség/ horizont”

uġ₃: „nép”

la₂: „függ”, „kifeszül/ kiterjed/ rendben van”

Ettől az igétől teljesen független a ni₂-te- forma, amely a „maga áttal/ magától” kifejezésére alkalmas, pl.:

- ni₂-te-ne₂(ni₂-te+(a)ni+e) – „magától”
- ni₂-te-ne-ne(ni₂-te+(a)nene+e) – „maguktól”
- ni₂-te-na(ni₂-te+(a)ni+ak) – „saját maga”

šag₄ ni₂-te-na-ka inim am₃-mi-ib₂-sig₁₀(SUM)-ge

magában azt sóhajtotta

šag₄: „szív/ belső”

inim sig₁₀: „kifejez ötletet/ vágyat”

kug^dinana-ke₄ ni₂-te-a-ni igi im-kar₂-kar₂

szent Inana magát megvizsgálta

igi kar₂: „megvizsgál”

^dnin-urta lugal ^den-lil₂-le ni₂-te-na dirig-ga

Ninurta, akit Enlil maga fölé emelt

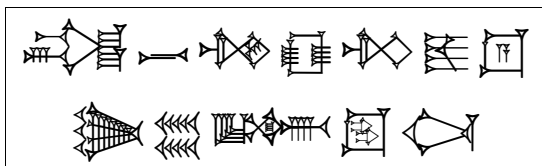
ni₂-te-ni-še₃ lugal-a-ni-še₃-am₃

önmaga ura

nin iri-ni ki aĝ₂-e ni₂-te-ni pa bi₂-in-e₃

úrnó, szeretett városod te magad tetted kiemelkedővé

Gudea tehát elkezdte a templom újjáépítését, de a várt jelet még nem kapta meg. Ekkor Ningirsu isten újabb álomban üzen:

(A9.5-10)

2(MIN)-kam-ma-še₃ nu₂-a-ra nu₂-a-ra

másodszorra az alvónak („fekvőnek”)

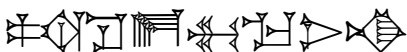
saġ-ġa₂ mu-na-gub ul₄(TAB₂) mu-tag-tag-e

fejébe állt; siettetve megérintette

ma-du₃-na ma-du₃-na

amit építész, amit építész

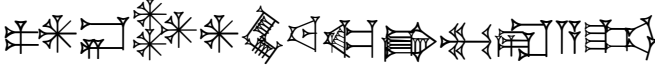
ensi₂ e₂-ġu₁₀ ma-du₃-na

kormányzó, a házam, amit építész

gu₃-de₂-a e₂-ĝu₁₀ du₃-da ĝiškim-bi ga-ra-ab-šum₂

Gudea, házam építéséhez a jelet megadom

ĝarza-ĝa₂ mul-an kug-ba gu₃ ga-mu-ra-a-de₂

a ragyogó mennyei csillagok együttállását bívom

nu₂(NA₂): „fekszenek”

ul₄(TAB₂): „sietve / noszogatva”

ĝarza(PA.AN): „ritus / szertartás / mennyei-koszmikus rend”

(A9.11-12)

e₂-ĝu₁₀ e₂-ninnu an-ne₂ ki ĝar-ra

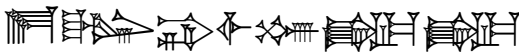
házamat, Eninnut An alapozza

me-bi me gal-gal me-me-a dirig(SI.A)-ga

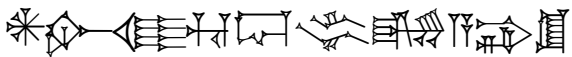
annak hatalma a legnagyobb hatalom, minden hatalmon túl tesz

(A9.13-15)

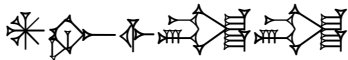
e₂ lugal-bi igi sud il₂-il₂

a templom királya messzire lát („szemét a távolba emeli”)

anzud₂(AN.IM.MI)^{mušen}-gin₇ šeg₁₂ gi₄-a-bi-še₃

Imdugud madárboz hasonlóan, bangjától

an im-ši-dub₂-dub₂

az ég remeg

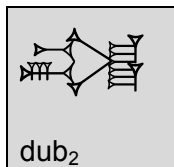
dirig(SI.A): „meghalad/felette lenni”

sud: „távol”

il₂: „emel/bordoz”

šeg₁₂ gi₄: „bangzik”

dub₂: „remeg”

(A9.20-23)

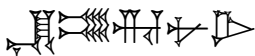
ĝe₂₆ ^dnin-ĝir₂-su a huš gi₄-a

Ninĝirsu vagyok, vad vizék terelője

ur-saĝ gal ki ^den-lil₂-la₂-ka

nagy harcos, Enlil földjén

en gaba-ri nu-tuku

úr, kinek nincs ellenfele

me 50-a zag mi-ni-keše₂(KEŠ₂)

az 50 mennyei erőt bennem fogta össze

ugu₄: „szülni”

a-ma-ru: „áradat/özönvíz”

mu: „név”

še₂₁(SA₄: HU.NA₂): „bát/szólít”

zag keše₂(ZAG KEŠ₂): „összefog/összeköt”

(A11.10-11)

e₂-ġa₂ uš ki ġar-ra-bi-da

a templomom alapjainak lerakásával

he₂-ġal₂ he₂-da-ġen

a bőség eljöhet

uš: „alap”

ki ġar: „elhelyez”

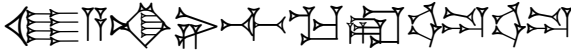
he₂-ġal₂: „bőség”

(A11.25-27,12.1-2)

lu₂ dili lu₂ 2(MIN)-da kiĝ₂ mu-da-ak-ke₄

egyik ember a másikkal együtt dolgozik

ĝi₆-a-na i₃-ti ma-ra-e₃-e₃

éjjel a Hold vigyáz majd

e-bar₇(NE)-gana₂ ud-«ma»-dam ma-ra-e₃-e₃

mintha delelő nap vigyázna

e₂ ud-de₃ ma-ra-du₃-e

templomot a nappal építi majd neked

ĝi₆-e ma-ra-ab-mu₂-mu₂

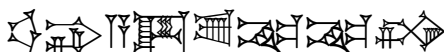
az éj növeszti majd neked

kiĝ₂(KIN): „munka”

i₃-ti: „Hold” – itt szótagolva

e-bar₇(NE)-gana₂: „napközben/délben”

(A12.10-11)

ud-bi-a a₂-zu izi bi₂-tag

amikor a kezéd tűz égeti

ġiškim-ġu₁₀ ha-mu-u₃-zu

jelemet értsd majd meg

(A12.12-15)

gu₃-de₂-a i₃-zig₃ u₃-sa-ga-am₃

Gudea felkel – (csak) álmodott

i₃-ha-luh ma-mu-dam

megrémül – álom volt

inim dug₄-ga ^dnin-ġir₂-su-ka-še₃

Ninġirsu kimondott szavai előtt

saġ sig ba-ši-ġar

fejét meghajtja

zig₃: „felemelkedik”

u₃-sa-ga: „álm” – itt szótagolva

ha-luh: „megréműl”

(A12.16-19)

maš₂ babbar₂(UD.UD)-ra šu mu-gid₂-de₃

ragyogó látomását vizsgálgatja

maš₂-a šu i₃-gid₂(BU) maš₂-a-ni i₃-sag₉

jósjelét vizsgálja, jósjele jó

gu₃-de₂-a šag₄ ^dnin-gir₂-su-ka

Gudeának Ningirsu értelmezése

ud-dam mu-na-e₃

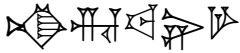
napként megvilágosodik („eljön”)

šu gid₂: „vizsgálja”

(A12.21-23)

ensi₂-ke₄ iri-na lu₂ dili-gin₇

kormányzó a várost egy emberként

na de₅(RI) ba-ni-gar

összehívja

ki lagaš^{ki}-e dumu ama dili-a-gin₇ šag₄ mu-na-AŠ-e

Lagaš földje, mint anyját a gyermekek (követi), egy emberként (szívében?) egyesül

dili(AŠ): „egy/egyedül”

na de₅(g)(NA RI): „tisztáz/megmagyaráz”

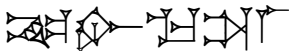
AŠ: „egyesül” – bizonytalan kiejtésű

(A13.12-13)

ensi₂-ke₄ iri mu-kug

kormányzó a várost megtisztítja

izi(NE) im-ma-ta-la₂

tüzet bordonz körbe

kug: „megtisztít”

izi(NE): „tűz”

la₂(LAL): „bordonz/mutat”

(A13.24-29)

u₅ bur₃(U) eše₃-še₃ iri mu-na-kug-ge

1 bur mérő területet a városban megtisztít

u₅ mu-na-sikil-e

a területet megtisztítja

liš^{is} u₂ sikil kur-ra-kam izi-a bi₂-si-si

borókát, hegy tiszta növényét tűzre hebezz

šim erin ir-sim diğir-ra-kam i₃-bi₂-bi mu-du₃

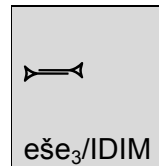
cédrusfüstölőnek, istenek illatának füstjét emeli

ud sizkur₂-ra mu-na-a-ğal₂

nappal imádkoztak

ģi₆ šud₃-de₃ mu-na-zal-e

éjjel az ima folytatódik

u₅: „terület”

bur₃(U): „bur(terület mértékegység – 64800m²)”

eše₃(IDIM): „mérőrúd/ eše₃(mértékegység – 60 méter)”

(A terület mértékének bizonytalanságát az adja, hogy a **bur** egyben a 10 jele is, ugyanakkor a sumer nyelvben elől van a mértékegység és azt követi a mérték. Tehát 10 **eše** esetén fordítva lennének a jelek.)

(A14.1-2, 5-6)

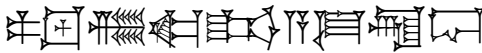
^da-[nun-na] ki lagaš^{ki}

Lagaš Anunáí (is)

e₂ ^dnin-ġir₂-su-ka du₃-de₃

Ninġirsu házát építtették

sipad zid gu₃-de₂-a hul₂-la-ġin₇

jó pásztor Gudeát boldogság

im-ma-na-ni-ib₂-ġar

tölti el

(A27.11-13)

e₂ ġi-bi kur gal ki us₂-sa

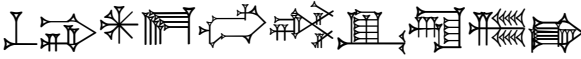
a templom – eleje hatalmas hegy, (jól) megalapozva

šag₄-bi nam-šub šir₃ ha-mun

belseje imák énekétől zeng

bar-bi an e₂ mah he₂-ĝal₂-la zig₃-ga

külseje a fenséges templomnak az ég teljességébe emelő

igi: itt „*eleje*”

šag₄: „*belseje*”

nam-šub: „*imádság/ráolvasás*”

mun: „*harmonikus*”

bar: „*külső*”

Eninnu egy templomgazdaság volt. Az imádságokkal a templomban otthont teremtettek az isteneknek, elsősorban a város védőistenének, az alvilág mind az 50 mennyei erejével rendelkező Ningirsunak.

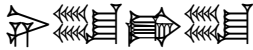
A szinte számtalan mennyei erővel az emberek munkája bőséget hozhatott el a templomnak, a városnak, a népnek és az egész vidéknek.

(A28.3-9)

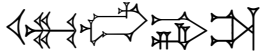
e₂ gud-bi-ta

a tehenek háza

i₃ kur₉ ga kur₉

tejet ad, vaját ad

udun(U.MU)-mah-bi-ta

kemencéje

gug₂ gal si gal

sok süteményt, sok édességet (kijlít?)

ĝiri₂-PA-na-bi

csúrje

gud gu₇ udu gu₇

ökröt etet, juhöt etet

e₂ ki šukur₂(U.GAR)-bi uz(ŠE.HU)-ga eš₃ ĝa₂-ĝa₂

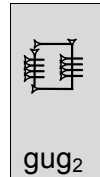
templom földjének élleme a kolostort, szentélyt élelmezi

i₃: „vaj”

ga: „tej”

udun(U.MU)-mah: „kemence”

gug₂: „sütemény”

gug₂

si: „szarv-alakú”

ġiri₂-PA-na: „kés-féle”, talán a szénához használt villa; itt talán „csűr” értelmű

šukur₂(U.GAR): „élelemadag/porció”

gu₇: „etel”

uz-ga: „szentély/ cella/ kincstár”

eš₃: „szentély/ oltár”

ġa₂: „helyez”

A templomépítés leírásának első hengerének végén ott a felirat:

(A30.15-16)

e₂ ^dnin-ġir₂-su-ka du₃-a

Ninġirsu templomának építéséről

za₃-mi₂ mu-ru-bi-im

(szóló) dal közepe

za₃-mi₂: „ima/ dal/ líra”

mu-ru-b: „közepe/ női nemi szerv/ kapu” – itt szótagolva

Az első henger 814 sora után a templomépítés éneke a másik hengeren folytatódik...

(B1.1-3)

e₂ dim gal kalam-ma

templom, ország hatalmas őrbelye

an ki-da mu₂-a

eget a földdel összekonó („összenövesztő”)

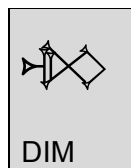

e₂-ninnu šeg₁₂ zid^den-lil₂-e nam dug₃-ga tar-ra

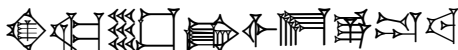
Eninnu, jó téglájának Enlil jó sorsot szabott

dim: „őrbely”

mu₂: „megnő”

(B1.4-5)

hur-saĝ nisig-ga u₆-e gub-ba

zöldellő hegység csodájaként állva

kur-kur-ta e₃-a

országokra vigyázol

hur-saĝ: „hegység/ dombság”

nisig(SAR): „zöldellő/ zöltség”

u₆ (IGI.E₂): „csoda”

gub: „áll”

(B1.6-7)

e₂ kur gal-am₃ an-ne₂ im-us₂

templom, nagy hegy, éggel határos

^dutu-am₃ an-šag₄-ge im-si

mint Utu, az ég közepét betöltöd

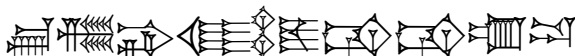
us₂: „határos/szomszédos”

an-šag₄: „ég közepe/ekliptika”

si: „betölt/feltölt”

Gudea azért (is) építi újjá a templomgazdaságot, hogy a bőség eljöhessen.

(B11.21)

gana₂ zid-bi gig ziz₂ gu₂-gu₂ um-de₆

a jó mezők búzáat, tönkölyt, babot bordoznak

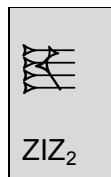
gana₂: „mező”

gig: „búza”

ziz: „tönköly”

gu₂: „bab/ borsó”

(B14.25-26)

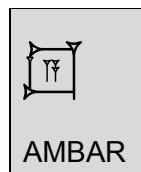
id₂-de₃ a zal-le si-a-da

a csatorna, folyó vízzel megteljen

ambar-ra hi ubi₂^{ku₆} ubi₂^{ku₆} gal₂-la-da

nádasban mindenféle hal („halak mindenféléje”) legyen

id₂: „folyó/ csatorna”

zal: „balad/ megy/ folyik”

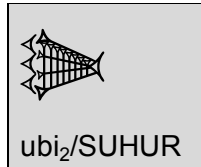
si: „megtelik/ feltöltődik”

ambar: „nádas/ mocsár/ tó”

hi: „mindenfèle/ keverék”

ubi₂(SUHUR): „hal”

ku₆(HA): halak után használt jelölő

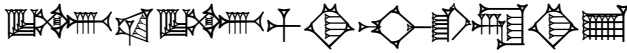

(B15.2-4)

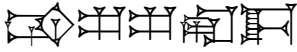
a gal-gal-e še si-si-a-<da>

batalmas víz gabonát növeljen („töltsön”)

guru₇-du₆ guru₇-maš ki lagaš^{ki}-ke₄

Lagaš földjének gabonahalmái

gu₂ gur-gur-ra-da

halmozódjanak

še: „gabona”

guru₇-du₆: „gabona halom”

guru₇-maš: „gabona halom”, másikk fajta

gu₂ gur: „halmozódik”

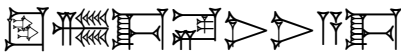

(B15.5-7)

tur₃(NUN.LAGAR) du₃-a-da a-maš du₃-a-da

istálló épüljön, jubakol épüljön

u₈ zid-da sila₄ /du₃-du₃-a-da

jó jub, báránnyal növekedjen

udu-nitah₂(ARAD) u₈ zid-bi šu ba-ba-ra-da

a kosnak jó jub enged

tur₃(NUN.LAGAR): „istálló”

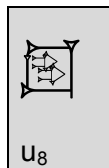
a-maš: „jubakol”

u₈: „jub”

silā₄: „jub”

nita_h₂: „kos”

šu ba(r): „enged”

(B15.12-13, 15)

anše niġ₂-tug₂-bi il₂-a-da

szamár a hámját emelje

a₂-dab₅ še si-bi eġer-bi us₂-sa-/da\

vezetője magot vetve mögötte kövesse

e₂-kin₂-kin₂ mah il₂-la-da

fenséges malom emelkedjék

niġ₂-tug₂: „bám”

a₂-dab₅: „vezető”

e₂-kin₂-kin₂: „malom”

(B15.19-20)

kisal e₂(forrás: SA)-ninnu/ke₄ hul₂-la si-a-da

Eninnu udvarát boldogság töltse be

si-im-da a₂-la₂ balaĝ nam-nar šu du₇-a

dobbal dob és lant zenei harmóniában

kisal: „udvar”

si-im: „dob” – šem₃ szótagolva

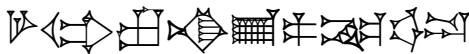
a₂-la₂: „fa dob”, „kezet megköt”

balaĝ: „nagy dob vagy bárfa”

nam-nar: „zeneiség”

šu du₇: „teljesnek/tökéletesnek/helyén lenni”

(B17.12-14)

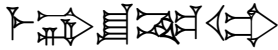
niĝ₂-du₇ iri-na-ke₄ pa bi₂-e₃

a város bősége megjelent

gu₃-de₂-a e₂-ninnu mu-du₃

Gudea Eninnu építője

me-bi šu bi₂-du₇

a mennyei erőket működővé tette

pa bi₂-e₃: „megjelentté tesz”

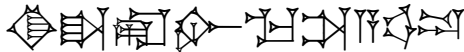
šu bi₂-du₇: „teljessé/ működővé tesz”

(B18.12-13)

iri-e ^dutu-gin₇

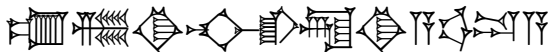
a város, mint Utu

ki-ša-ra im-ma-ta-a-e₃

a mindenséget vigyázza

(B24.1-2)

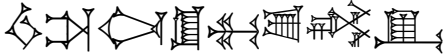
meš₃ zid ki lagaš^{ki}-[a] e₃-a

igaz barcos, Lagaš földjét őrző

^dnin-gir₂-su-ka-me

Ninġirsu, (templomod által)

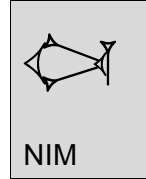
sig-ta nim-she₃ /mu-l-zu he₂-gal₂

lentől neved fentre kerüljön

e₃: „jár-ke/ figyel”

sig: „lent/ alsó/ gyenge”

nim: „fent”

(B24.6-11)

/ensi₂ zid\ e₂-e nam [dug₃] tar-ra-me

igaz kormányzónak a templom jó sorsot szabott

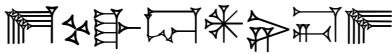
/gu₃\-de₂-a /dumu\ d nin-giš-zid-da-ka

Gudea, Ningišzida gyermeke

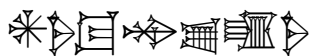
/nam\-til₃ /ha\-mu-ra-sud

legyen hosszú az élete

/e₂\ kur gal-gin₇ an-ne₂ us₂-sa

templom, nagy hegyként éggel határos

^dnin-ĝir₂-su za₃-mi₂

Ninĝirsu imája

nam-nir-ĝal₂: „*tekintély*”

mu₂: „*növel*”

za₃-mi₂: „*ima*”

13.

Inana, a hét mennyei erő birtokosa elindult az Alsóvilágba. A kapunál díszeit és ruháját elvették, utána Ereškigal tekintetétől és szavaitól holtan esett össze. Hűséges követe, Ninšubur először Enlilhez ment segítséget kérni, de hiába. A lányára dühös Enlil nem segített. Ninšubur ezután Nanna(r)-hoz, a Holdistenhez ment, de hiába, ő sem segített.

Ninšubur ezután Enkihez ment és elpanaszolta, mi történt az Alsóvilágban Inanával, a szerelem és háború istennőjével.

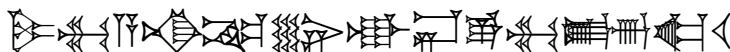
(217-221)

a-a ^den-ki ^dnin-šubur-ra-ke₄ mu-un-na-ni-ib-gi₄-gi₄

Enki atya Ninšuburnak válaszolt:

dumu-ĝu₁₀ a-na bi₂-in-ak ĝe₂₆-e mu-un-kuš₂-u

lányom mit tett? aggódom

^dinana [a-na] bi₂-in-ak ĝe₂₆-e mu-un-kuš₂-u

Inana mit tett? aggódom

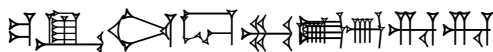
Majd ellátta őket tanáccsal, hogyan menthetik ki Inanát. Az „alak” és a „báb” az Alsóvilág kapuján átjutottak.

(254-256)

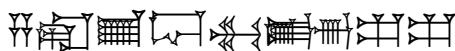
gala-tur kur-ĝar-ra inim ^den-ki-ka₃-še₃ saĝ keše₂
ba-[ši-in]-ak-eš

az alak és a báb Enki szavát követték

^{ĝiš}ig nim-gin₇ mu-un-dal-dal

ajtó mellett szűnyogként elrepültek

za-ra lil₂-gin₇ mu-un-gur-gur

záron szemléként (vagy szellőként) befordultak

saĝ keše₂: „figyel”

nim: „repülő rovar”

dal: „repül”

za-ra: „zár”; za – „bezár”

lil₂: „szellem/ lélek/ szél/ lélegzet”

gur: „fordul/ emel”

(257-260)

[ama gan-e] nam dumu-ne-ne-še₃

szülőanya a gyermekszülés miatt

[^dereš(NIN)-ki]-gal-la-ke₄ i-nu₂-nu₂-ra-am₃

Ereškigal (ott) fekszik

[mur] kug-[ga]-na gada nu-un-bur₂

ragyogó vállát vászon nem fedi

[gaba-ni] bur šaĝan(U.GAN)-na nu-un-gid₂

kehely keble nem ad tejet

ama gan: „szülő nő”

mur: „bát/váll”

gada: „vászon”

bur₂: „ruha”

gaba: „mell/mellkas/test eleje”

bur: „külső”

šaĝan: „kehely/palack”

gid₂: „szív/húsz/átad/tejet ad”, ill. „bosszú/megnézni/mérni”

(263-266)

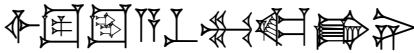
[u₃-u₈-a] /šag₄-l-ġu₁₀ dug₄-ga-ni

jaj, testem („belsőm”) – mondja

[kuš₂-u₃-me]-en nin-me a šag₄-zu in-na-[ne]-eš

fáradt vagy, úrnőnk, ó, tested – mondták („erre őke”)

[u₃-u₈-a] bar-ġu₁₀ dug₄-ga-ni

jaj, bőröm („külsőm”) – mondja

[kuš₂-u₃-me]-en nin-me a bar-zu in-na-ne-eš

fáradt vagy, úrnőnk, ó, bőröd – mondták

u₃-u₈-a: „jaj”

šag₄: „szív/ belső/ test belseje”

kuš₂-u₃: „fáradt”

bar: „külső/ test külseje”

(267-270)

[a-ba-am₃] za-e-me-en-ze₂-en

kik vagytok ti

𐎎𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒

𐎎𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒

[šag₄-ġu₁₀-ta] šag₄-zu-še₃ bar-ġu₁₀-ta bar-zu-še₃
ba-e-de₃-en-ze₂-en

testemtől testedig, bőrimtől bőridig beszéltek

𐎎𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒

[diġir he₂-me-en]-ze₂-en inim ga-mu-ra-an-dug₄

istenek legyetek, beszéltek veletek

𐎎𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒

[lu₂-ulu₃ he₂-me]-/en\-ze₂-en nam-zu-ne ga-mu-ri-ib-tar

emberek legyetek, (jó) sorsot szabok nektek

lu₂-ulu₃: „ember/emberség”

Ereškigal megenyhült az alak és a báb együttérzésére és meg akarta őket ajándékozni, amit nem fogadnak el, Enkinek adott szavuk „égi és földi életerejükre” tett esküjüket megtartva.

(271,273-274)

𐎎𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒

[zi an-na zi ki-a] mu-ni-in-pad₃-de₃-eš

égi életerejükre, földi életerejükre (tett esküjük, hogy) megtalálják – miatt

𐎎𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒𐎗𐎒

id₂ a-ba mu-ne-ba-e šu nu-um-ma-gid₂-de₃

folyó vizét ajánlja – nem fogadják el

a-šag₄ še-ba mu-ne-ba-e šu nu-um-ma-gid₂-de₃

mező gabonáját ajánlja – nem fogadják el

zi: „életerő”

pad₃: „megtalál/felfedez/megnevez”

ba: „megenged/juttat”

šu gid₂: „elfogad”

a-šag₄: „mező”

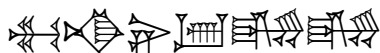
(275)

uzu niġ₂ sag₃-ga ^{ġiš}gag-ta la₂ šum₂-me-eb in-na-an-ne-ēš

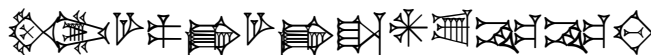
összevert testet, a karóról lógót add nekünk – mondják („erre űk”)

(276-279)

kug ^dereš-ki-gal-la-ke₄ /gala-[tur kur-ġar-ra] mu-na-ni-ib-gi₄-gi₄

szent Ereškigal alaknak és bábnak válaszol

uzu niġ₂ sag₃-ga niġ₂ ga-ša-an-zu-ne-ne-kam

az összevert test úrnőtöké

(282-284)

^dereš-ki-gal-la gala-<tur> kur-ġar-ra gu₃ [mu-na-de₂]-e

Ereškigal alaknak és bábnak ezt mondta

tum₂-mu-un-ze₂-en ga-ša-an-<zu>-ne-[ne] [...] -zu[?]-ne-ne
ba-dab₅

vigyétek úrnőtöket

^dinana inim ^den-ki-[ka₃-ta] /kur\ -ta ed₃

Inana Enki tanácsa alapján az Alsóvilágból kijut

tum₂: „boz/ bordož”

ga-ša-an(=nin): „úrnő” – eme-sal

Aki azonban az Alsóvilágba került, onnan nem távozhat. Az Anuna istenek, a sors-szabó bírák elfogják Inanát.

(285-286)

^dinana kur-ta ed₃-da-ni

Inanát az Alsóvilágból távozóban

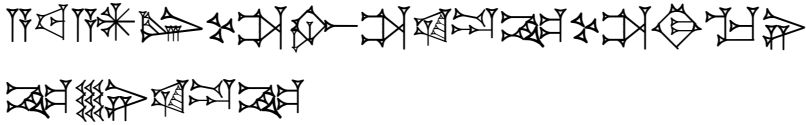

^da-nun-na-ke₄-e-ne ba-ab-ha-za-aš

az Anunák elfogják

ha-za: „fog/tart”

(285-289)

a-ba-am₃ lu₂ kur-ta im-[ta]-ed₃-de₃ kur-ta silim-ma-ni
bi₂-in-ed₃-de₃

ki vagy, az országból távozó, aki ép bőrrel távoznál?

ud-da ^dinana kur-ta ba-ed₃-de₃

amikor Inana az országból távozik

saĝ-dili saĝ-ĝa₂-na ha-ba-ab-šum₂-mu

hetyettest kell maga helyett („fejének”) adnia

ha-za: „tart/fog”

silim: „egészséges”

saĝ-dili: „magányos/egyetlen/nemes”

Inanát az alvilágból távozóan „kis és nagy ördögök” veszik körbe, hogy vagy őt vagy a helyettesét visszavigyék az alvilágba. A „halálra rémült”, mind kétségbeesettebb Inana végül kedvesét, Dumuzit nevez meg helyettesének. Az ördögök körbeveszik Dumuzit és megölik. Ereškigal döntése alapján az év felét Inana, felét pedig Dumuzi tölti az Alsóvilágban.

(407-409)

/za-e\ mu MAŠ-am₃ nin₉-zu mu MAŠ-am₃

te az év felét, nővéred az év felét

ud za-e al di-di-e ud-bi he₂-tuš-[e]

te napodon, így kérem, akkor te maradj itt

ud nin₉-zu al di-di-e ud-bi he₂-bur₂-[e]

nővéred napján, így kérem, akkor szabadulhatsz

mu: „év”

MAŠ: „fele valaminek”

nin₉: „nővér/húg”

al dug₄: „vágyik/kér”

tuš: „ül/marad”

bur₂: „elenged/szétterjed/betakar”

A sumer nyelvben a többes szám egy sajátos kifejezési módja, amikor sokféle dologról beszélnek. Ezt a jelzőként használt **hi-a**, esetleg **hi-hi-a** („*kevert/sokféle/mindenféle*”) szóval fejezik ki. (A **hi** igeként használva: „*kever*”).

gud udu še hi-a u₃-mi-gu₇

(akkor) bika, ökör sokféle gabonát eszik

mušen hi-hi-a

mindenféle madár

uĝ₃ saĝ gig₂-ga u₂ hi-a udu-gin₇ bi₂-ib₂-gu₇-a

(éhségükben) a feketefejük népe mindenféle növényt, mint a juh, ettek

A sumerek számolásakor a 10-es és 60-as számrendszer kombinációját használták. A 60-as számrendszer rendkívül alkalmas közelítő számításokra, mint általában azok számrendszerek, amelyeket alapja megegyezik az egymás utáni összeszorozott számokkal, vagy azok felével (matematikai nyelven: „*n faktoriális fele*”). Ilyen számok a következők: 1, 3, 12, 60, 360, 2520, ...

A 60-as számrendszerben ($60=3*4*5$) így pontosan kifejezhető egy érték fele, harmada, negyede, ötöde, hatoda..., csak a hetednél kapunk pontatlan értéket. (Tíz-es számrendszerben már egy érték harmada sem fejezhető ki pontosan, $0.333333\dots$) Ugyanakkor a 60-as számrendszer még nem túl nagy, a számai emberi léptékkal még áttekinthetők (a 2520-as számrendszer már sokkal bonyolultabb lenne).

◁ u(U) „10”	𒌦 nimin „40”
◁◁ niš(U.U) „20”	𒌦𒌦 ninnu „50”
◁◁◁ uš ₃ (U.U.U) „30”	𒌦 ĝeš ₂ „60”

A 60 jele így azonos az 1(DIŠ) jelével, csak egy magasabb helyi értéken, illetve azt másképp ejtik.

𒌦◁

72

Mivel 0 nem volt, így egyetlen vonalról el kellett tudni dönteni, hogy az 60 vagy 1 értéket jelzett, ill. pl. két vonalról, hogy az 2 vagy 61 vagy más értékű. (Kiejtve talán kis szüneteket használtak.) Általában véve: a szövegkörnyezetből már feltételeztek egy léptéket.

A 120-at már ĝeš₂-min („két 60” – ugyanaz, mint a „62”), a 600-at pedig ĝeš₂-u („tíz 60” – ugyanaz, mint a „70”) módon adták meg.

A 10/60 váltakozó számrendszerben a 600 már új alapszám, így az 1200 az **ġeš₂-u min** („*két 600*” – ugyanaz, mint a „602”).

A következő alapszám a 3600 **šar₂**, amely „*sok/számtalan*” jelentésű is – erre külön írónád is volt.

A 36000 **šaru** „*tíz 3600*”, a 3600-hoz hasonló **HI** „*kör*”, ill. „*sok(féle)*” és az abba írt 10 jelének a kombinációja; itt azonban megtörik a 10-es és 60-as váltakozás, így a 72000 **šar₂-niš** „*bűsz 3600*” (és nem „*két 36000*”). Ugyanakkor a 36000 többszöröseire ($2^* = 72000$, $3^* = 108000$, $4^* = 144000$, $5^* = 180000$) külön, összekapcsolt, szorosan egymás mellé írt jeleket is használtak.

A következő nagy szám a $60 \cdot 3600 = 216000$ **šargal**, amelynek a „*körbe*” írt 60 a jele.

ab₂ hi-a-ni 36000 + 3600-am₃

39600 darab sokféle tehene volt (Nanna-nak)

 šar₂ „3600”
 šaru „36000”
 šargal „216000”

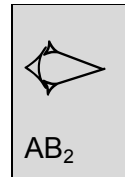
A többszörözést az **a-ra₂** („*-szoz*”) kifejezéssel lehet megadni. (Önállóan „*út/mód/ómen*” jelentésű is.)

7 a-ra₂ 7 („*bétszer hét*”)

a-ra₂ 5-kam („*ötödszörre*”)

Olvassunk el néhány sort a Holdisten, **Nanna(r)** útját leíró költeményből **Nibru** (akkádul: **Nippur**) városába. Az óbabiloni szövegben a Holdisten sumer neve után odaírták az akkád változatot (**Suen**) is.

(1-4)

ur-saĝ-e iri ama-/na\-[še₃]

^ḏnanna-^ḏsuen-e /ĝeštug₂\-[ga-ni na-an-gub]

^ḏsuen-e iri ama-/na\-[še₃]

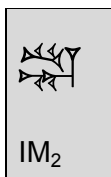
^ḏaš-im₂-babbar-re ĝeštug₂\-[ga-ni na-an-gub]

iri: „város”

ama: „anya”

ĝeštug₂ gub: „tervez/figyel valamire”

ĝeštug₂-ga-ni na-an-gub: „azt tervezgette”

A Hold másik neve **Ašimbabbar** „(égen) egyedül fénylő”, amellyel az újholdat, míg Nanna néven a teleholdat nevezik.

(5-8)

iri ama-na-še₃ a-a-[na-še₃]

^dnanna-^dsuen-e ġeštug₂-ga-ni na-[an-gub]

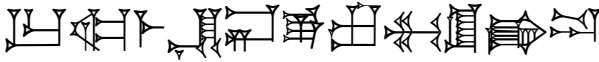

^den-lil₂-la₂-še₃ ^dnin-lil₂-[la₂-še₃]

^daš-im₂-babbar-e ġeštug₂-ga-ni na-an-gub

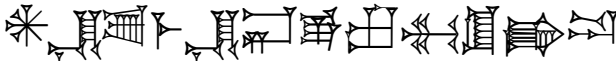
(9-12)

ur-saġ-me-en ġe₂₆-e iri-ġu₁₀-še₃ ga-ġen

ġe₂₆-e iri-ġu₁₀-še₃ ga-ġen a-a-ġu₁₀-še₃ ga-an-ši-ġen

^dsuen-me-en ġe₂₆-e iri-ġu₁₀-še₃ ga-ġen

ġe₂₆-e iri-ġu₁₀-še₃ ga-ġen a-a-ġu₁₀-še₃ ga-an-ši-ġen

ur-saĝ: „barcos”

ĝen: „megy”

(13-16)

a-a-ĝu₁₀ ^den-lil₂-la₂-še₃ ga-an-ši-ĝen

ĝe₂₆-e iri-ĝu₁₀-še₃ ga-ĝen ama-ĝu₁₀-še₃ ga-an-ši-ĝen

ama-ĝu₁₀ ^dnin-lil₂-la₂-še₃ ga-an-ši-ĝen

a-a-ĝu₁₀-še₃ ga-an-ši-ĝen

A sumer nyelvben az ige utal az aspektusra (befejezett, befejezetlen), a módra (pl. tagadó), és arra, akivel, illetve aki által történik a cselekvés-történes. *(Igen vitatott, hogy az ige az aspektusra, vagy az igeidőre utal. A frissebb kutatások fényében sokkal inkább az igeidő a valószínű.)*

Ezek mellett, az „igei-lánc” belsejében lehetnek *határozói jelölők*, amelyek a cselekvés-történes körülményeire utalnak. Ezek nem feltétlenül fordulnak elő.

- **-a-**: „*-nak*” (résztes)

A személyraggal együtt, egyetlen jelként írják. A személyrag (aki-nek a részére történik) az ergatív raghoz hasonló módon jelenik meg:

- **(-)ma-** „*nekem*” („semmi” helyett; korábban láttuk, hogy az **-m-**, így a **(-)ma-** az irányultságot is kifejezheti...)

za-e $\hat{g}e_{26}$ -e tah-ma-ab

adsz nekem

- **-ra-** „*neked*” (ergatív **-e-** rag helyett itt **-r-** szerepel)

$\hat{g}e_{26}$ -e za-e ga-ra-ab-tah

adni fogok neked

sipad- $\hat{g}u_{10}$ ma-mu-zu $\hat{g}e_{26}$ ga-mu-ra-bur₂-bur₂

pásztorom, álmod én neked megfejtem (felfedem)

- **-na-** „*neki*” (ugyanaz, **-n-**)

ensi₂-ra ama-ni ^dhanše mu-na-ni-ib₂-gi₄-gi₄

a kormányzóának anyja, Nanše választott

- **-ba-** „*annak*” (ugyanaz, **-b-**)

he₂-lu-a nam-ba-lal

Legyen bőséges és nem lesz annak hiánya

- **-me-** „*nekünk*”

- **-ne-** „*nektek*”

- **-e-ne-** „*nekik*”

- **-da-**: „-val” (társ)

ki^den-ki dam-a-ni-da ba-an-da-nu₂-a-ba

A föld, ahol Enki hitvesével lefeküdt

lu₂ dili lu₂ 2(MIN)-da kiĝ₂ mu-da-ak-ke₄

egyik ember a másikkal együtt dolgozik

- **-ta-**: „-tól”; esetenként **-da-** módon hangzósítják

ĝiš im-ma-ta-ĝar

fát boz (onnan) elő

ĝi₆ 3-am₃ um-ta-zal-la-ta

3 éj telt el (azóta)

- **-ši-/-še₃-**: „-ba/-ig” (cél)

a-a-ĝu₁₀-še₃ ga-an-ši-ĝen

apámhoz el fogok menni

igi mu-ši-in-bar

a szemét rávetette

(A **-ta-** és a **-ši-** közül csak az egyik szerepelhet – az ige csak az egyik irányt hangsúlyozhatja.)

- **-ni-**: „abol” (hely) vagy **-i-**: „felé” (irány)

me 50-a zag mi-ni-keše₂(KEŠ₂)

az 50 mennyei erőt bennem fogta össze

hi-li saĝ-ki-na ŝu ba-ni-in-ti

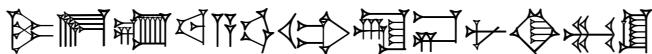
haját homlokán elrendezte

(A hely és irány is kifejezhető az igén, pl. eb₂-ta-ni-e₃.)

Olvassunk el néhány sort az írnomester által az ifjú tanítványnak adott tanácsokból!

(1-2)

dumu e₂-dub-ba-a ud ul-la ĝa₂-nu ki-ĝu₁₀-še₃

tábla házának tanulója („fia”) egyszer keress meg („gyere hozzám”)

niĝ₂ um-mi-a-ĝu₁₀ mu-un-pad₃-da za-e ga-ra-pad₃-pad₃

mesterem tanácsát neked felfedem

e₂-dub-ba: „Tábla háza, írnomiskola”

ud ul-la: „egyszer („távoli napon”)

ĝa₂-nu: „jön/megy” – szótagolva

ki-ĝu₁₀-še₃: „hozzám („helyembez”)

um-mi-a: „mester/szakértő”

pad₃: „talál/felfed/megnevez”

(3-5)

za-e-gin₇-nam nam-lu₂-tur i₃-ak šeš-gal i₃-tuku-am₃

abogy te is vagy, ifjúként nekem is volt tanítóm

um-mi-a lu₂-ta kiĝ₂-ĝa₂-am₃ a₂ aĝ₂-ĝa₂ ĝiš bi₂-in-ĝar

mesterem férfimunkát adott, instruált, helyt álltam

gi al-gu₄-ud-da-gin₇ i₃-gu₄-ud-de₃-en kiĝ₂-ĝa₂

bi₂-in-sig₁₀-ge-en

pattanó nádként ugrottam, a munkát elvégeztem

nam-lu₂-tur: „fiatalság”

šeš-gal: „idősebb testvér/ tanító/ mentor”

kiĝ₂: „munka”

a₂ aĝ₂: „parancsol irányít/ instruál”

ĝiš ĝar: „helyt áll” ? (ĝiš „fa”, ĝar „helyen van”)

a₂-ĝeš-ĝar-ra: „munka norma/ termelési norma”

gu₄-ud: „felugrik/ szökik/ táncol”

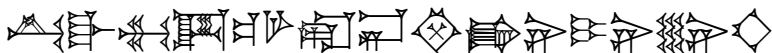
sig₁₀: „elhelyez”

(6-8)

inim um-mi-a-ĝu₁₀ nu-un-taka₄ niĝ₂ ni₂-ĝa₂ li-bi₂-ak

mesterem szarát nem hagytam (figyelmen kívül), nem saját fejemet követtem

šeš-gal-ĝu₁₀ a₂ ĝiš ĝar-ra-ĝa₂ šag₄-ga-ni i-ni-in-dug₃

mesterem a követendőket szívéből mondta

i₃-sun₅-ne na-mu-da-ši-hul₂ sa₂-ĝa₂ i-ni-in-dug₄

szerénységem miatt örült, tanácsot mondott

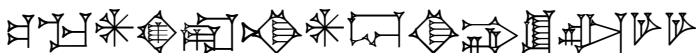
taka₄: „elhagy/visszatart”

sun₅: „szerény”

na de₅: „tisztít/tisztáz/megmagyaráz”

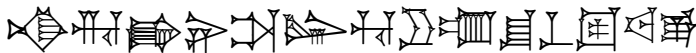
sa₂: „tanács/értelem/intelligencia”

(9-10)

ĝiš ma-an-hur-ra na-an-dim₂ ki-bi-še₃ al-ĝar-ĝar

feladatot („tervet”) adott („készített”), megoldandót („megtalálándót”)

na de₅(RI)-ga-ni-ta lu₂ hu-ru-um šu bar-dib-ba-e

tanácsait alázatosan megfogadtam

na de₅(RI): „tanács”

hu-ru-um: „fiatal/ alárendelt”

šu dib: „kezel”

(11-12)

im-ma šu-ĝu₁₀ si ba-ni-in-sa₂ us₂ zid mu-un-dab₅

az agyagon a kezem irányította, jó vonalon vezette

ka-ĝu₁₀ inim-ma ĝal₂ ba-ni-in-taka₄ ad gi₄-gi₄ ma-an-pad₃

számat szavakra nyitotta, tanácsokat adott

si sa: „egyenessé/ függőlegessé tesz”

us₂: „oldal/ sarok/ (út)vonal”

dab₅: „vezet/ megfog/ tart/ elfogad”

ĝal₂ taka₄: „nyit”

pad₃: „talál/ felfed/ megnevez”

(13-15)

ĝiš-hur lu₂ a₂ aĝ₂-ĝa₂ si sa₂-e igi ma-ni-in-si-si

az embert az az eh irányítsa – helyesre szemem vezette –

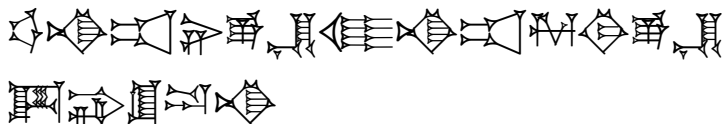
ka la₂: „marad” (ePSD: ka-la₂-a „maradék”)

tukum-bi(ŠU.GAR.TUR.LAL-BI): „ba”

igi suh: „baragos”, „választ”

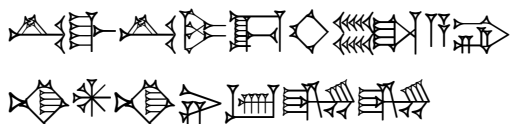

(18-20)

ud na-ab-zal-e-en ġi₆ na-ab-sed₄-e-en a₂-bi-še₃ ġen-na

ne fecsérelsd az időt, este se pihenj, dolgozdra menj

šeš-gal šeš-ban₃-da hi-li-a-bi na-an-na-ni-ib-ġi₄-ġi₄

idősebbeket, rokonaidat a szórakozásba („örömbé”) nem kellene követned

saġ-ki gal-gal-la um-ma-te inim-zu ba-dugud-de₃-en

a hatalmas koponyákat ;) (nyomukat) kövesd, szavad méltassa őket

sed₄(MUŠ₃.DI): „bideg”

a₂: „munka”

šeš-ban₃-da: „rokon (atyafi)”

hi-li: „örül”

te: „közél/ közelít”

dugud: „kemény/ fontos”

(21-22)

2-kam-ma-še₃ igi keše₂-da-zu-še₃ nu-ra-ni-ib-gi₄-gi₄

másodszer: szemképráztaó álmodozásod („szemképrázásod”(?)) ne kövesd

ki za-za teš₂ lu₂-lu₇^{lu}-ka mah-bi gu₂ he₂-ri-du₃

meghajolva, emberi büszkeséged fenségességét mellőzd

keše₂: „köt”

ki za: „meghajol”

teš₂: „büszkeség”, „egység”

lu₂-lu₇^{lu}: „ember/emberség/emberiség”

gu₂ du₃: „elbogy/elmulaszt/mellőz”

(23-24)

u₂ teš₂-a-ka šag₄ ab-sed₄-de₃ nam-tag-ga al-du₈ duh-e

büszkeséged ága („növénye”) – a szív megnyugodjon, bűn elhagyódjon

lu₂ šu sug₄-ga-ka kadra-ni ur₅-še₃ nir mu-un-ğal₂

az ember tiszta („csupasz”) kezének ajándéka, ami helyénvaló

u₂: „növény”

šag₄ sed₄: „szívet csillapít/lehűt”

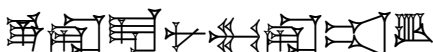
nam-tag-ga: „bűn”

duh: „elbágy/ elenged/ kinyit”

sug₄(SUD): „üres/ meztelen/ csupasz/ csupaszít/ lecsupaszít”

kadra(GAR.ŠA₃.A): „ajándék”

(27-28)

niĝ₂ um-mi-a-ĝu₁₀ mu-un-pad₃-de₃ e-ra-šid nu-mu-ra-ab-taka₄

mesterem mondásait („dolgát”) fogadd el, számításodból ne hagyd ki

ĝizzal he₂-bi₂-ak šag₄-še₃ gid₂-i-de₃ sag₉-ge-zu mu-da-an-ĝal₂

értsd meg, szív(ed)be fogadva előnyödre („neked jó”) válik („lesz”)

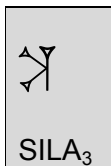
šid: „számol”

ĝizzal(GIŠ.TUG₂.PI.ŠIR.SILA₃): „bölcsetség/ megértés/ jól”

gid₂: „átvisz”

sag₉-ge: „jó”

Ezután az írnok-tanuló panaszai következnek, hogy milyen keserves is a sorsa, milyen nehéz az írnokiskolában az élete...

Néhány közmondás:

siškur₂-re nam-til₃ l₃-u₃-tud
a felajánlás(/ ima) (bosszú) életet ad

siškur(SIŠKUR=AMAR×ŠE): „ima” (néha kettőzve írják)

siškur₂(SIŠKUR. SIŠKUR)

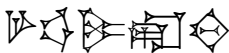
diĝir siškur-ra me-te-bi-im
istennek a felajánlás(/ ima) a dicsősége

lul dug₄-ga-ab zid dug₄-ga-ab lul ba-e-sig₁₀-ge₅
mondj hazugságot, (majd) mondj igazat – hazugságnak veszízik

lul: „hazugság”

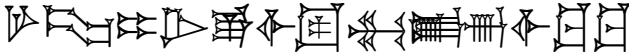
sig₁₀(SUM): „tekintik vminek/egyenlő”

niĝ₂ ud tur-ra-kam
rövid ideig tartott/tartó

kug tuku šag₄ an-hul₂ še tuku ur₅ an-sag₉

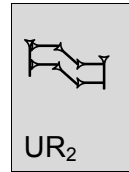
niĝ₂-ur₂-limmu₂ tuku-e u₃ mu-un-ši-ku-ku

*nemesfémed van – boldog a szíved, gabonád van – boldog a májad,
(de ha) lábasjószágod („négy lábú állatod”) van – (nyugodtan) albatsz*

niĝ₂-ĝu₁₀ niĝ₂ am₃-kur₂

A dolgaim megváltoztak („dolgaim megváltozott dolgok”)

niĝ₂-hul(IGI.UR) dim₂-ma-zu a-na-am₃ na-an-na-ab-be₂-en

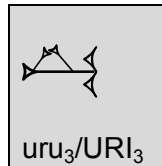
ami bánt („neked rosszat teremt”), bárkinek arról ne beszélj

niĝ₂ am₃-da-tuku-tuku igi am₃-da-uru₃-e

akinek sok-sok dolga van, szeme (mindig) őrködik

uru₃(URI₃): „őrködik”

niĝ₂ i₃-pad₃-da-zu nu-ub-be₂-en

niĝ₂ u₂-gu de₂-a-zu ab-be₂-en

*nem arról beszélés, amit találtál,
hanem amid eltűnt*

u₂-gu de₂: „eltűnik”

sag₉-ga-bi pad₃-da

hul-bi u₂-gu de₂-a

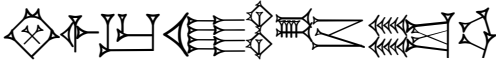
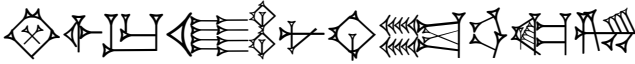
*jó dolog megtalálni,
a rossz – elveszíteni*

niĝ₂ mah gu₇-gu₇-e u₃ nu-um-ši-ku-ku

aki sokat eszik, nem alszik

u₃ ku: „alszik”

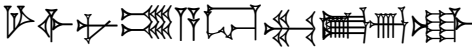
šag₄-ge šag₄ hul gig nu-ub-tu-ud
 dug₄-ge šag₄ hul gig ib₂-tu-ud

*a szív nem teremt gyűlöletet,
 a beszéd teremt gyűlöletet*

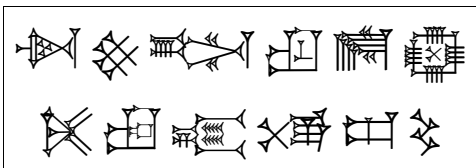
2(MIN)-a-bi lu₂ 1(DIŠ)-gin₇-nam

ők ketten, (mintha) egy ember lennének

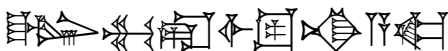
niĝ₂ igi nu-du₈-a-gin₇ mu-un-ak

olyat tett, amelyet még nem láttak

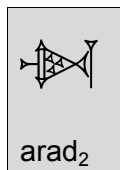
Olvassunk bele Šulgi király megbízottja, „követe”, Aradĝu és a király levelezésébe. Šulgi a követét elküldte egy tartományba, hogy szedje be az adót.

(1-5)

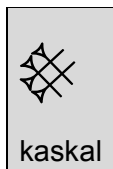
lugal-ĝu₁₀-ra u₃-na-a-dug₄

királyomnak mondd:

^marad₂-ĝu₁₀ arad₂-zu na-ab-be₂-a

Aradĝu, követed mondja:

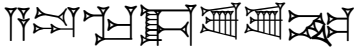
kur su-bir₄^{ki}-še₃ har-ra-an kaskal-la si sa₂-sa₂-e-ra

Szubírok országába vezető úton menve

gun₂ ma-da ge-en-gen₆-ne₂-de₃

a vidék adóját beszédni

a-ra₂ ma-da zu-zu-de₃

az úton a vidékről tájékoztatlak

m(DIŠ): „1” (általában férfi) nevek előtt használt jelölő

arad₂: „követ / megbízott / szolgálga”

har-ra-an: „útvonal”

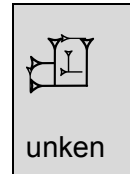
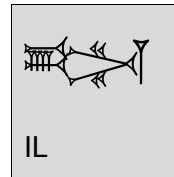
kaskal: „út”

gun₂: „adó”

ma-da: „ország / föld / vidék”

gen₆: „ellenőriz / fordít”

a-ra₂: „szor / alkalom / út / ómen”

(6-8)

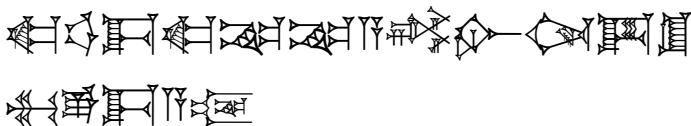
ugu(A.KA) a-pi-il-la-ša gal-zu unken-na-še₃

Apilaša fejedelem(?), a „gyűlés bölcsé”

ad gi₄-gi₄-de₃ gu₃ teš₂-a sig₁₀-ge₅-de₃

kioktatva, (velem) büszkén hangoskodott

KA ud-da-ka-ne-ne-a he₂-em-tum₃ a₂-še₃ mu-e-da-a-aĝ₂
ellenszegülése hangját hozta a kérésedre (-e-: a te)

ugu: „koponya”, „szül” – itt talán „fejedelem/aga”

gal-zu: „bölc”

unken: „összejövetel”

ud-da: „ellenáll”

gu₃ sig₁₀: „kiabál/ hangosan beszél”

teš₂: „büszke”

tum₃: „hoz”

a₂ aĝ₂: „parancsol/ irányít”

(9-10)

kan₄ e₂-gal-la-še₃ ĝen-a-ĝu₁₀-ne

a palota („nagy ház”) kapuja felé mentemben

silim-ma lugal-ĝa₂-ke₄ en₃ li-bi₂-in-tar

királyom egészségéről nem érdeklődtek

kan₄: „kapu”

silim: „egészség”

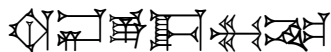
en₃-tar: „kérdező”

(11-12)

dur₂ na-ma-ta-an-zig₃ ki-a nu-ub-za

feneküket nem emelték (azaz: ülve maradtak), nem hajoltak meg

teĝ₃-ĝe₂₆-e-da-ĝu₁₀-ne

közrefogtak engem

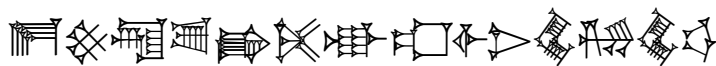
dur₂: „fenék”

zig₃: „emel”

ki za: „meghajol”

teĝ₃: „közélf”

(13-14)

e₂ kaskal-la-zu ga-rig₂-ak^{urud} šukur kug-sig₁₇ kug-babbar

úti fogadódnál arany(ozott) és ezüst(özött) villa és lándzsza (azaz: fegyver)

na⁴gug^{na4} za-gin₃ ĝar-ra-ta a-ab-du₃-du₃-a 30 sar-am₃ i-ib₂-KU

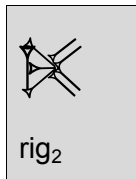
karneol és lazúr borítású emelkedett 1 hektár („30 sar”) területen

ga-rig₂: „villa/fésű” – itt „fegyver”

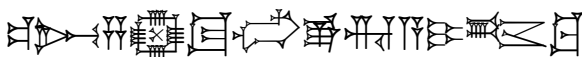
šukur: „ládzsá”

gug: „karneol (vörös ékkő)”

sar: „területesség” – 36m²

(16-18)

ĝiš gu-za barag^{tug₂} šur-e ri-a i-ib₂-tuš

ő emelt széken, öltözetben ült

ĝiš ĝiri₃-gub kug-sig₁₇-ka ĝiri₃-ni i-ib₂-ĝar

aranyozott zsámolyon volt a lába („belyezte lábát”)

ĝiri₃-ni na-ma-ta-an-kur₂

lábát meg se mozdította („meg sem változtatta”)

gu-za: „szék”

barag: „emelvény”

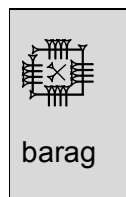
tug₂ šur: „ruha/öltözet/ köntös”

ri: „(be)fed/ takar”

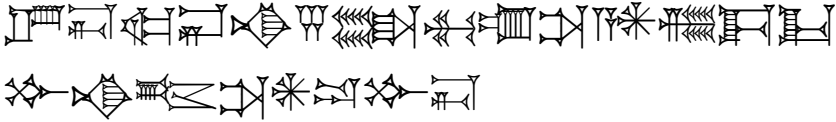
tuš: „ül”

ĝiš ĝiri₃-gub: „zsámoly (lábemelvény)”

kur₂: „változtat”

(19)

aga-us₂ saĝ-ĝa₂-na 5(lA₂) li-mu-um-ta-am₃ zid-da
gab₂-bu-na ib₂-ta-an-gub-bu-uš

5 ezer fő(?) katona volt jobbról és balról odaállítva

aga-us₂: „katona”

li-mu-um: „1000”

zid: „jó/jobb”

gab₂-bu: „bal”

gub: „áll/feladata van”

(22)

kan₄-na en₃ tar-tar-ra-a-ba lu₂ na-ma-ši-in-kur₉-re-en

kapunál történt vizsgálatomkor senki nem engedett be

(23-25)

ku₄-ku₄-da-ĝu₁₀-ne

(végül) beléptem

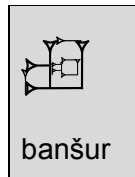
gud: „bika”

niga: „bíztott”

ġišbanšur: „áldozati asztal”

su: „test/ hús/ belek”

zig₃: „emelkedik”

(29-31)

itid ezen-^dnin-a-zu ud 5-am₃ zal-la-am₃

Ninazu ünnepének hónapjában, 5(-ik) nap elteltével

lugal-ġu₁₀ a₂-še mu-e-da-a-a-aġ₂

királyom, kérésedre

itid u₅-bi₂-gu₇ ud 1-am₃ zal-la-am₃

Ubigu hónap első napján

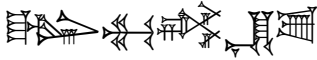
lu₂-kaš₄-e mu-ši-gi₄-in

futárt küldtem

itid MAŠ-/am₃\

most a hónap közepe („fele”) van

lugal- $\hat{g}u_{10}$ he₂-en-zu

királyom tudd meg (mindezt)

ezen: „*ünnep*”

zal: „*telék/halad*”

lu₂-kaš₄: „*futó/futár*”

MAŠ: „*fele valaminek*”

(A sumer hónapok nevei szinte városról városra változtak. Általában az abban a hónapban tartott vallási ünnepről (**ezen**) nevezték el azokat.)

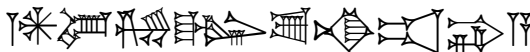
Šulgi király válaszából következzen néhány sor:

(1-5)

^marad₂- $\hat{g}u_{10}$ -ra u₃-na-a-dug₄

Aradgunak mondd:

[^m]dšul-gi lugal-zu na-ab-be₂-a

Šulgi királyod üzeni

lu₂ in-ši-gi₄-in-na-zu lu₂ šul-a-zu in-nu-u₃

akihöz elküldtelek, nem alárendelted

šu-zu-ta-am₃ a₂ aĝ₂-ĝa₂ šu la-ba-ra-ab-teĝ₃-ĝe₂₆-e

tőled („kezedtől”) kérést nem fogadhat el

a-na-aš-am₃ niĝ₂ a-na an-ga-am₃ bi₂-in-ak-a-ni

ur₅ i₃-me-a nu-e-zu

a dolgot miért így tetted? a helyzetet („ami van”) nem érted

lu₂ šul: „alárendelt”

(6-9)

ĝe₂₆-e niĝ₂ ĝe₂₆-e-gin₇-nam ma-da gen₆-ne₂-de₃

képviselőmként a vidéket biztosíthatod

uĝ₃ si sa₂-sa₂-e-de₃ suhuš ma-da ge-en-gen₆-ne₂-de₃

a népet elgázíthatod, vidék alapjait biztosíthatod

iri^{ki} ma-da ud teĝ₃-ĝe₂₆-de₃-en-na-zu umuš-bi zu-zu-a

vidék városát amikor megközelíted, szándékaik felől tudakozódj

lu₂ gal-gal-be₂-ne inim-bi zu-a

vezetőik szavát tudd meg

gen₆: „megalapoz/sokáig tartó”

suhuš: „alap”

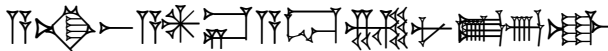
umuš: „terv/ megértés/ utasítás/ megfontolás/ eszeség”

(16-17)

a₂-še₃ mu-e-da-a-aĝ₂

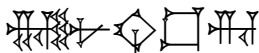
ezt kértem

a-na-aš-am₃ ĝa₂-a-gin₇-nam nu-un-ak

miért nem így tettél?

(18-23)

tukum-bi gal-zu unken-na-ĝu₁₀ ĝa₂-a-gin₇ nam nu-ub-gur₄-re

ha a „tanács bölcse” képviselőmként nem várna tiszteletet

ĝiš^{gu}-za barag^{tug₂}šutur-e ri-a nu-ub-tuš

trónon, köpenyben nem ülne

ĝi^s ĝiri₃-gub kug-sig₁₇-ka ĝiri₃-ni nu-ub-ĝar

arany zszámolyon nem hagyná lábát

ensi₂ nam-ensi₂-ta

kormányzót a kormányzóságtól

lu₂-ĝarza₂ nam-ĝarza₂-ta

papi hivatalától

ni₂-te-ni₂-te-a li-bi₂-in-ĝar u₃ nu-ub-ta-gub-bu

öt magát (akkor) megfosztanám, helyéről eltávolítanám

nam gur₄: „vastagság” – itt „tisztelet”

ĝarza₂: „egy papi hivatal”

(24-26)

lu₂ nu-un-gaz igi nu-un-hul

(ha a kormányzó) embert nem öl, nem vakít meg

lu₂ igi bar-ra-ka-ni lu₂-al li-bi₂-dirig

„figyelőt” nem emeli a többiek fölé

a-na-gin₇-nam ma-da ib₂-gen₆-ne₂

hogyan tudná a vidéket biztosítani?

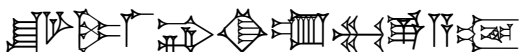
gaz: „megüt / megöl”

igi hul: „megvakít”

lu₂ igi bar-ra: „felderítő”

(27-28)

tukum-bi ki um-mu-e-a-aĝ₂

ha te szereted királyod („szeretsz”)

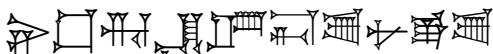

ŝag₄-zu ŝag₄ sumur_x(KA) keše₂ ba-ra-na-ĝa₂-ĝa₂

szívedben haragnak nem adhatsz helyet

sumur_x(KA): „barag”

(29-30)

i₃-gur₄-re-en aga-us₂-zu nu-e-zu

a katonáid hősködését sem érted

nam-lu₂-u₁₈-lu-ni u₃ nam-ur-saĝ-ni igi-zu bi₂-in-zu

férfiasságukat és vitézségüket vegye észre szemed

gur₄: „vastag/nagy”

(31-32)

tukum-bi ama-a-tud-gu₁₀ me-en-ze₂-en

ha jó követeim („házi szolgálaim”) vagytok

igi 2(MIN)-na-zu-ne-ne im sar-ra gu₃ he₂-em-ta-de₂-de₂-e

mindkettőtök figyeljen írt agyagablámra

(33-35)

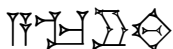
gu₃ teš₂-a sig₁₀-ge₅-NE-en-ze₂-en

büszke fenbangotokon ti

suhuš ma-da gen₆-ne₂-eb-ze₂-en

a síkvidéket biztosítatok

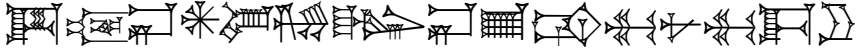
a-ma-ru-kam

sürgős („mint az áradat”)

Egy részletekben megmaradt levél talán Aradgû válasza.

(8,18-20)

a₂ aĝ₂-ĝa₂ dšul-gi lugal-ĝa₂-ke₄ gu₂-ĝu₁₀ nu-mu-da-šub

királyom, Šulgi kérését nem hanyagolom

šag₄-ĝu₁₀ šag₄ zu₂ keše₂ a-gin₇ he₂-en-ĝa₂-ĝa₂

szívemben haragnak hogy adhatnék helyet?

ma-da suhuš bi₂-ge-en gu₃ teš₂-a bi₂-sig₁₀-ge₅

síkeridéket biztosítom, engedelmeskedem

lugal-ĝu₁₀ lugal nu-mu-e-da-sa₂ šag₄-zu he₂-eb-dug₃-ge

királyom, akibe z nincs hasonló („egyenlő”) király, szíved örüljön

gu₂ šub: „figyelmen kívül hagy/negligál/lenéz”

teš₂: „büszke”

gu₃ sig₁₀: „alul”

dug₃: „jó/édes”

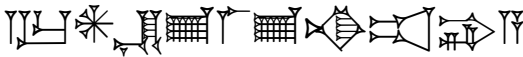
És egy másik, rövid levél Ur-Enlilától egy kormányzónak:

(1-2)

ensi₂ saĝĝa-ra u₃-na-a-dug₄

kormányzó és plébánosnak mondd

^mur-d^{en}-lil₂-la₂-ke₄ na-ab-be₂-a

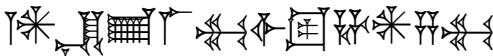
Ur-Enlila üzeni

(3-5)

pa₅ i₃-luh-ha a i-ib₂-tum₃

a megtisztított csatornát, ami vizet bozott

[^md^{en}]/en-lil₂-la₂-ĝu₁₀ u₃ ha-an-za-mu

Enlilaĝu és Hanzamu

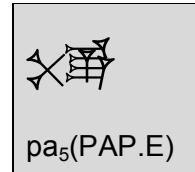

ib₂-sig₉-ge-eš mu-da-an-kar-re-eš

elterelte, megszüntette

pa₅: „csatorna”

luh: „tisztá”

tum₃: „hoz”

sig₉: „behoz”

kar: „elvesz/ megszűntet”

(6-8)

^mlugal-an-ne₂ na-ab-be₂-a

Lugal-Ane mondja:

ĝe₂₆-e pa₅ 1(DIŠ)-am₃ za-e pa₅ 1(DIŠ)-am₃ ensi₂ pa₅ 1-am₃

nekem 1 csatorna, neked 1 csatorna, kormányzónak 1 csatorna

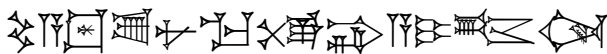
a he₂-mu-e-de₆ bi₂-dug₄ nu-mu-un-še-ge-eš

vizet vinne, de ezzel nem értenek egyet

šeg: „egyetért” – itt szótagolva

(9-11)

erin₂ id₂-zu nu-ma pa₅-bi a i-ib₂-tum₃

emberek a csatornádnál nincsenek, (pedig) az vizet ad

ĝa₂-a sah₆-bi a ma-ab-tum₃

tőlem elvett vizet ad

a₂ ma-tur 5(IA₂) ġuruš 10 hu-mu-e-ši-in-gi₄-gi₄-ma

5 kis földem(?) megerősítésére küldhetnél 10 erős („ifjú”) embert

ma: „föld/ vidék/ ország”

erin₂: „ember/ csoport”

sah₆: „eltűnt”

ġuruš: „férj/ fiatal felnőtt férj”

(12)

a-ma-ru-kam

sürgős („mint az ár”)

14.

Inanát, a szerelem és háború istennőjét a Vénusz bolygóval azonosították.

Olvassunk el néhány sort Inana egy himnuszából!

(1-4)

ud gal pirig̃ an-na inim he₂-a dug₄-dug₄

Hatalmas fény, ég orozlánja, bozzájárulást adó

^dinana ud gal pirig̃ an-na inim he₂-a dug₄-dug₄

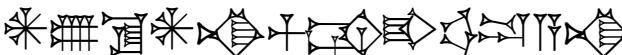
Inana, hatalmas fény, ég orozlánja, bozzájárulást adó

^dnin-e₂-gal-la an ud zal-le-da-ke₄ izi su₃-ud-bi il₂-la

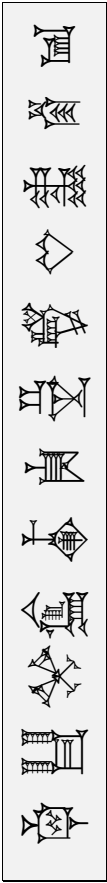
Ninegal, a hajnali ég emelkedő távoli lángja („tűz”)

an-u₂-sa₁₁-an-na dalla e₃-a-na

alkonyi égen subanó („érkező/távozó”) ragyogás

he₂-a: „legyen” – itt „bozzájárulás”

^dnin-e₂-gal-la: szó szerint „Egal úrnője”

ud zal: „bajnal”

izi: „tűz”

su₃-ud: „távoli” – szótagolva

an-u₂-sa₁₁-an: „alkony/este”

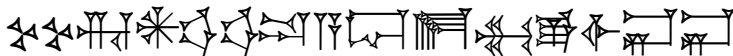
dalla(MAŠ.GU₂.GAR₃): „ragyogás”

(6-7,9)

an-zib₂-ba zag hi-li an-na

beavatott, égi szépség („ég előljáró vonzereje”)

kur-kur-re^dutu e₃-a-gin₇ e₂ mu-e-ši-/ġa₂\-ġa₂

minden ország, mint Utunak, templomot alapít („helyez”) neked

^dinana nin me šar₂-ra-me-en diġir nu-mu-e-da-sa₂

Inana, minden mennyei erő te vagy, isten nincs hozzád hasonló

an-zib₂-ba: „beavatott/Inana egy jelzője”

zag-e₃: „elől lévő/előljáró/előre tekintés”, „külső sarok”

hi-li: „vonzóerő”

Idővel Inanának egyre nagyobb lett a kultusza, az istenek legnagyobbjaiként, sőt, esetenként azok fölött állóként tisztelték.

A következő énekben Inana „szólal meg”, néhány szót (a dőlt betűvel jelöltek) **eme-sal** nyelven-dialektusban ejtve:

(1-2,4)

a-ĝu₁₀ an *ma-an-ze₂-eĝ₃* ki *ma-an-ze₂-eĝ₃*

atyám az eget nekem adta, a földet nekem adta

me-e^d *ga-ša-an-an-na-ĝen*

Inana vagyok

^d*mu-ul-lil₂-le* an *ma-an-ze₂-eĝ₃* ki <*ma-an-ze₂-eĝ₃*>

Enlil az eget nekem adta, a földet nekem adta

ze₂-eĝ₃(=*šum₂*): „*ad*” – eme-sal

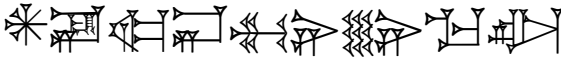
ga-ša-an(=*nin*): „*úrnő*” – eme-sal

me-e(=*ĝe₂₆*): „*én*” – eme-sal

ĝen(=*me-en*): „*vagyok*” – eme-sal

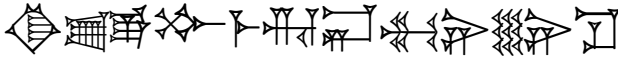
mu-ul(=*en*): „*úr/ férfi*” – eme-sal

(10-11)

an men saĝ-ĝa₂ mu-ni-in-ma-al

(Enlil) az eget koronaként a fejemre helyezte

ki^{kuš}e-sir₂ me-ri-ĝa₂ mu-ni-in-sig₉

a földet szándákként lábamra feladta

men: „korona/ diadém”

ma-al(=ĝal): „helyez” – eme-sal

^{kuš}e-sir₂: „szándál”

me-ri-ĝa₂(=ĝiri₃): „láb” – eme-sal

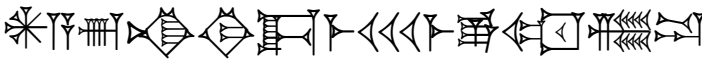
sig₉: itt „igazít”

(14-17)

diĝir buru₅-me-eš me-e mu-tin-ĝen

az istenek fecskék, én sóhym vagyok

^da-nun-na di-da-me-eš me-e sumun₂ zid-ĝen

Anunák lépegetnek, én igazi vadtulokként rohanok („megyek”)

gir₂-su^{ki}-a eš₂-dam-kug <ma-a-kam>

Girsuban Ešdamkug („Szent bitvesi szentély”) az enyém

kiš^{ki}-a hur-saĝ-kalam-ma <ma-a-kam>

Kišben Hursaĝkalamma („Ország hegysége”) az enyém

KIŠ

umma^{ki}-a ib-gal <ma-a-kam>

Ummában az Ibgal („Nagy hely/sarok”) az enyém

a-ga-de₃^{ki}-a ul-maš ma-a-kam

Agadében az Ulmaš az enyém

UMMA(GIŠ.KUŠU₂)

hur-saĝ: „hegység”

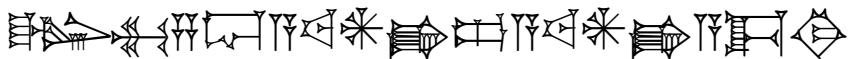
kalam: „ország”

kiš: Kiš város

umma(GIŠ.KUŠU₂): Umma város

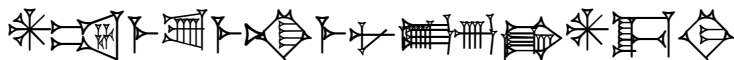

Az igei láncon belüli, az igét megelőző **-(n)-ga-** prefixum „és”, „sem” összekapcsoló szerepű. (Itt a **-ga-** nem szókezdő, ill. nem közvetlenül a tagadás után szerepel. Önállóan a szókezdő **ga-** óhajtást jelent.)

lugal-ġu₁₀ za-gin₇ a-ba an-ga-kalag a-ba an-ga-a-da-sa₂

királyom, mint tiéd, senkinek sem olyan az ereje, senki, aki veled egyenlő

^dnanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa₂

Nanše, mennyei hatalmaddal más mennyei hatalom sem nem érhet fel

Esetenként az **-n-** eltűnhet. (Ekkor a **-ga-** szótagot általában egy magánhangzó előzi meg.)

gal mu-zu gal i₃-ga-tum₂-mu

tudásban nagy, és nagy dolgokra hivatott („megfelelő”)

Már sokszor találkoztunk a „jelölőkkel”, a szót megelőző vagy követő ékjellel, amely a szó értelmét pontosítják, és amit nem ejtünk ki.

Például az **EN KID** ékjelek jelölhetik Enlil istent (ekkor azok előtt egy **AN** jel szerepel), vagy Nibrut (az „Átkelő helyet”) Enlil városát (és akkor az ékjelek után egy **KI** jel szerepel), de jelentheti Nibru néven a Jupitert is, Enlil „csillagát” (ekkor előtte egy **MUL** jel szerepel). (A Jupitert általában **SAG.ME.GAR** néven említik.)

A szó előtti jelölők a következők:

	d(DIĜIR)	<i>isten</i>
	MUL	<i>csillag/ bolygó</i>
	m(DIŠ)	<i>személynév, elem, egy</i>
	lu ₂	<i>férfi, férfifoglalkozás</i>
	f(MUNUS)	<i>nő, női foglalkozás</i>
	dug	<i>edény, jármű</i>
	gi	<i>nád</i>
	ĝiš	<i>fa</i>
	id ₂	<i>folyó, csatorna</i>
	kuš	<i>bőr, takaró</i>
	na ₄	<i>kő</i>
	šim	<i>illat, aroma</i>
	tug ₂	<i>ruha</i>
	u ₂	<i>növény, gabona</i>

	iri	<i>város</i>
	urudu	<i>réz, bronz</i>
	uzu	<i>bús, testrés</i>

És a szó utáni jelölők:

	ki	<i>hely, város</i>
	ku ₆	<i>hal</i>
	mušen	<i>madár</i>
	nisi(g)	<i>zöldség</i>
	zabar	<i>bronz</i>

(Az **urudu** elő- és a **zabar** utójelölő gyakran egyszerre fordul elő)

Közmondások, legelőször egy hosszú:

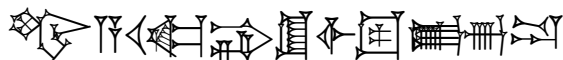
ur-bar-ra 9-bi 10-am₃ udu hi-a u₃-mu-ni-in-dab₅

9 farkas 10 jubot elkapott

1(DIŠ)-am₃ ab-si-am₃ ha-la-be₂-ne nu-/ha\-la-a

egyvel több volt, mint amit eloszthattak

ka₅-a ugu-bi-še₃ u₃-un-ĝen

azzal jött a róka

ĝe₂₆-e ga-mu-e-ne-ha-la

én elosztom nektek

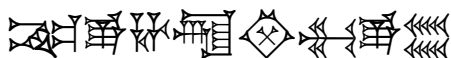
9 za-e-en-ze₂-en 1(DIŠ)-am₃ šu te-ba-ab-ze₂-en

ti kilencen egyet vegyetek

ĝe₂₆-e dili-ĝu₁₀-ne 9 šu ga-ba-ab-ti

én egyedül kilencet elveszek

ne-e ha-la šag₄-ĝu₁₀-e-še

ez az én osztozásom

dab₅: „fog/elvesz/megköt”

ka₅-a: „róka”

ha-la: „eloszt/örökség”

šu te: „átvesz/elfogad”

Rövidebb közmondások:

dam tuku-tuku lu₂-ulu₃-/ka\

dumu tuku-tuku diġir-ra-/ka\

a házasság emberi (dolog),

szülőnek lenni isteni (dolog)

lu₂-ulu₃: „emberi/emberség”

tuku: „van neki/birtokol”

šag₄ ki aġ₂ niġ₂ e₂ du₃-du₃-u₃-dam

šag₄ hul gig niġ₂ e₂ gul-gul-lu-dam

a szerető szív házat épít,

a gyűlölő szív házat rombol

du₃: „épít”

hul gig: „gyűlölet”

gul: „rombol/eltör”

ki ur-mah-e lu₂ in-gu₇-a

2(MAN)-kam-ma-še₃ lu₂ na-me nu-dib₂-be₂

*abol oroszlán embert evett,
(oda) másodsorra senki sem megy*

ur-mah: „oroszlán”

gu₇: „eszik”

na-me: „senki”

dib₂: „megy/jár”

ezem-ma-kam dam na-an-tuku-tuku-un-e-še

buli („ünnep”) idején ne válassz házastársat

ezem: „ünnep”

zu-a nu-di is-hab₂-ba-am₃

aki tudja, de nem mondja, az bolond

di: „mond”

is-hab₂: „bolond/gonosztevő/gazember/durva”

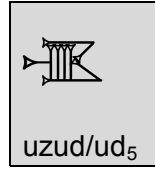

uzud-de₃ nu-ġen-na e₂-ri-a an-zu

bár sosem járt ott, a kecske ismeri az ugart

uzud: „kecske”

e₂-ri-a: „ugar”

ur-gin₇ ki-nu₂ nu-e-tuku

mint egy kutya, nincs hol aludnod

ur: „kutya”

ki-nu₂: „fekvőbely”

ur sag₉-ga ur-tur-še₃ ba-an-kur₉

a jó kutya újra kölyökké válik

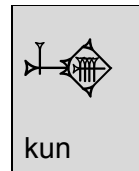
ur-tur: „kölyökkutya”

ur kun nu-tuku-am₃

kutya, farok nélkül

kun: „farok”

udu-ni šu-a li-bi₂-in-gi₄

*ha elengeded a pásztort („ha a pásztor elmehet”),
a juha („kézhez”) nem fog visszatérni*

anše-kur lu₂ u₅-a-ni u₃-mu-ni-in-šub

tukum-bi gu₂-un-ĝu₁₀ da-ri₂-še₃

ne-en-nam al-sig-en-e-še

*a ló miután ledobta lovasát mondja:
ha mindig csak ennyi terhem lenne,
milyen gyenge lennék*

anše-kur: „ló”

u₅: „lovagol”

šub: „leesik”

tukum-bi: „ha”

da-ri₂: „mindig/ örökké”

gu₂-un: „teher/ rakomány/ adó”

ne-en: „ez”

sig: „gyenge/ vékony/ keskeny/ alacsony”

ud nam-tar gig-ga-ka ba-tu-ud-de₃-en

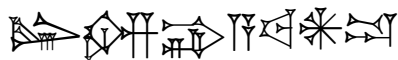
rossz sorsú napon születtem

an ba-gul-gul ki ba-sag₃-sag₃

an ba-gul ki ba-sag₃-ga-ta

lu₂ ni₂-bi-a ba-an-gub

égszakadás, földindulás...

ég szakadt, föld indult,

(de) maguk az emberek (még mindig) állnak

gul: „rombolódik”

sag₃: „remeg/reszket”

gub: „áll/feladatot végez”

a-a igi i-ni-in-bar nam-tar-ĝu₁₀ ba-dib-ba

a vízbe néztem, a sorsom elsodródott

igi bar: „(rá)néz”

dib: „eltelik/elmegy”

ma-mu₂: „*álm*”

ud mu-e-ši-zal a-na-am₃ šu mu-da¹-til

az idő eltelt, mit tettél („fejeztél be”)?

zal: „*telik*”

til: „*befejez*”

šag₄-ġu₁₀ ġiš⁶kiri₆ ha-ra-dirig-ga

^dutu nu-um-ta-e₃

szívemet a Nap, ami a kerten áthalad, (soba) nem hagyja el

ġiš⁶kiri₆: „*kert*”

dirig: „*túlhalad*”

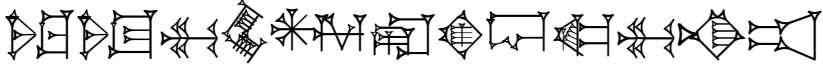

A felszólító mód azt jelenti, hogy valakit egy adott cselekvésre utasítunk, annak a megtörténését akarjuk elérni.

Sumer nyelven a felszólító módot a befejezett aspektusból képezzük és az csak (egyes és többes szám) második személyben létezik. A

többi személyben a **he₂-** („*badd*”) óhajtó, a **na-** („*nem kellene*”) ellenző vagy **ba-ra-**, ill. a **la-ba-ra** („*ne*”) tiltó módot alkalmazzák.

A felszólító módot alapvetően úgy képzik, hogy az ige (befejezett aspektusban) az igei lánc elejére kerül, és azt követi az összes elő- és utótag.

nin₉ e₅-gu₁₀ kug ^dinana-ra ur₅-gin₇ dug₄-mu-na-ab

úgy mondd azt hercegi nővéremnek, Inanának

A felszólító mód általában egyes szám második személyre vonatkozik. Az ige ismétlése így több tárgyra, a cselekvés gyakorítására vagy egyszerűen csak hangsúlyozásra utal.

er₂ du₆-du₆-dam mar-mar-ma-ni-ib

könnyeid halmát ontsd („behezd”)

Ha mégis többes szám második személyre („*ti*”) vonatkozik a felszólítás, akkor az igei szerkezet végére a **-ze₂-en** kerül (általában **-n-ze₂-en**, **-b-ze₂-en** vagy **-m-ze₂-en** formában).

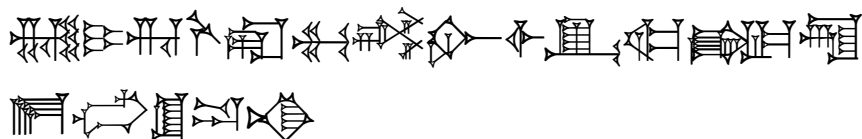

1-am₃ u₂ nam-til₃-la 1-am₃ a nam-til₃-la

ugu-ni-a šub-ba-ab-ze₂-en

egyikőtök az élet vizét, másik („egyikőtök”) az élet fűvét kenje fejére

A felszólító mód egyszerűsített változata esetén az igét mindössze egy magánhangzó, általában az **-a**, ritkább esetben az **-e** követi, pl. **de₆-a** „*bozda*”. (Ez valójában annyit jelent, hogy nincs prefix-lánc, ezért az ún. *finite-marker* egyik változata jelenik meg az ige után.)

nam i-ri-tar-ra-ĝu₁₀ he₂-em-si-ĝal₂ saĝ il₂-la e₂-mah-še₃ ĝen-na

(Enlil mondja:) a sors, amit neked megszábtam, beteljesüljön, felemelt fejjel a fenséges templomba menj

an-bar₇-gana₂-ka im-du₈-gin₇ zig₃-ga

nappal mint a forrás, emelkedj

an-bar₇: „nappal/napközben”

im-du₈: „forrás”

A magánhangzó után kapcsolódhat a személyes vagy személytelen tárgyjelölő **-n** vagy **-b**.

ninda MAŠ šag₄-da zig₃-ga-ab

(közmondás:) önként („szívvel”) (csak) a kenyér felét add („nyújtsd”)

izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi₄-in-zu sar-ra-ab

amíg a tűz el nem alszik, feladatod („gyakorló táblád”) írd meg

Ha a felszólító mód irányultságot is jelöl, akkor azt egy -m hang jelöli (de ez a szó végén elmaradhat), illetve a magánhangzó is megváltozhat, pl. **zu-am₃** „*tanuld meg*”, vagy:

ga-ra-an-ba de₆-um

a (szőlő) fürtöt hozd ide

ga-ra-an: „(gyümölcs) fürt”

Vagy röviden: **ġa₂-nu** („gyere ide”, azaz „én helyem irányba”).

Néhány részlet Inana egy másik himnuszából:

(1-2)

in-nin šag₄ gur₄-ra ereš u₃-na gu₃-zal^da-nun-na-[ke₄-ne]

csodálatos kisasszony, vad királynő, szépséghes az Anunák között

zag dib kur-kur-ra dumu gal^dsuen-na mah-[di nun-gal-e-ne]

országokon járó, Suen nagy gyermeke, Nagy hercegek fenségese

šag₄: „szív”

gur₄: „vastag/nagy/nagynak érez”

šag₄ gur₄: „csodálatosnak érez”

ereš(NIN): „királynő/úrno”

u₃-na: „vad/büszke/vadállat”

gu₃-zal: „szeszélyes/megbízhatatlan/csirkefogó”

zag dib: „átlép/tovább lép”

nun-gal-e-ne: „Nagy hercegek” – Igigi istenek megnevezése

(3-5)

ereš nam-mah me an ki ur₄-ur₄ an gal-da zag ša₄

királynő, fenséged ég és föld mennyei hatalmait összegyűjti, nagy An-nal versengsz

dígir gal-gal-e-ne a₂-ġal₂-bi-im e-ne [gi] til-le-be₂-ne

hatalmas istenek segítője, aki igazságot hozó

inim mah-a-ni-še₃ d a-nun-na-ke₄-ne kušum₄ ki mu-un-tag-ge-ne

fenséges szavaid elől az Anunák elfutnak

ur₄: „összegyűjt”

zag ša₄: „verseng”

a₂-ĝal₂: „segítség”

gi: „igazság”

til: „öreg/ teljes/ hosszú ideig tartó”

kušum₄ tag: „fut”

(8,10-11)

me gal-gal šu du₇ šibir ba-e-dab₅-be₂ saĝ-kal mah-be₂-ne

minden nagy mennyei hatalommal rendelkező, subát hordó, fenségesek előjárója

ni₂ gal-a-ni hur-saĝ gal dul-lu kaskal mu-un-sig₉-sig₉-ge

félelmetessége nagy hegységet lefedi, utakat bejárja („elfoglalja”)

za-pa-aĝ₂ dugud-da-ni-še₃ diĝir kalam-ma-ke₄

ni₂ am₃-ma-ur₄-ru-ne

hangos kiáltása országok isteneit megremegteti

šu du₇: „teljes”, „teljesen felszerelt”

šibir: „pásztor ruha”

dab₅: „bord/ választ/ elfogad”

dul: „lefed/ betakar”

kaskal: „út”

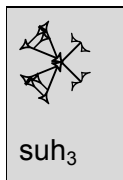
sig₉: „belyež”

za-pa-aĝ₂: „bang/ zaj/ lélegzet”

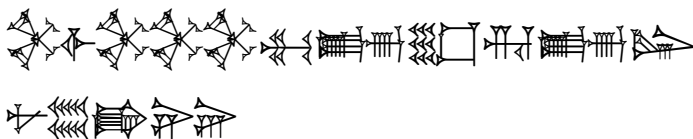
dugud: „erős/ fontos”

kalam: „föld/ ország”

ur₄: „megráz/ megrázkódtat”

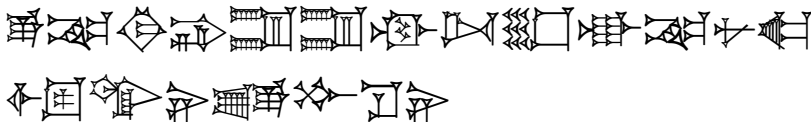

(18,20)

suh₃ igi suh₃-suh₃-suh₃ mu-un-sar-re uĝ₃ lu₂ nu-še-ga-ni-ir

zavart, káoszt kelt az ellenszegülő népben

e-ne-di-bi šen-šen me₃ hub₂ sar ak-de₃ nu-kuš₂-u₃

ĝiri₃-ni^{kuš}e-sir₂ si-ni

játéka az összecsapás, csata, roham, fáradhatatlanul, lábát szandálba bújtatva

suh₃: „zavar/ káosz”

sar: „fut/ siettet”, „ír”, „füstöl”

uĝ₃: „nép”

še-ga: „egyetért”

e-ne-di: „játék”

šen: „*barc/összecsapás*”, „*tiszta*”

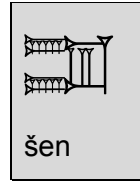
me₃: „*csata*”

hub₂ sar: „*futás*” – itt talán „*robam*”

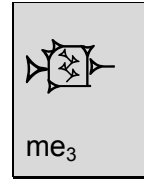
kuš₂-u₃: „*fáradt*”

ġiri₃-si: „*lábujj*”

si: „*betölt/feltölt*”

šen

me₃

(118-121)

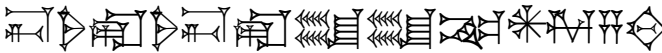
ġiri₃-us₂ ka-ġiri₃ si sa₂-sa₂-de₃ ki dar ge-en-ge-en
^dinana za-a-kam

ösvényt, utat vágni, földet felszántani – Inana, te vagy („a tiéd”)

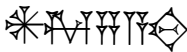
gul-lu dim₂-me zi-zi ġa₂-ġa₂ ^dinana za-a-kam

rombolni, teremteni, felemelni, elhelyezni – Inana, te vagy

[nitah] munus-ra munus nitah-ra ku₄-ku₄-de₃ ^dinana za-kam

férfit nővé, nőt férfité változtató – Inana, te vagy

la-la šag₄-zig₃-ga niġ₂-šu ġal₂ e₂ niġ₂-gun₂ ġa₂-ġa₂
^dinana za-a-kam

vágy beteljesülése, javak megteremtője, otthon berendezője – Inana, te vagy

ġiri₃-us₂: „ösvény”

ka-ġiri₃: „út”

ki dar: „földet feltör”

ge-en: „tartós / földet feltör / megalapít / megerősít / ellenőriz / jónak lenni”

gul: „rombol”

la-la: „beteljesülés / boldogság / vágy”

šag₄-zig₃-ga: „(szexuális) vágy”

niġ₂-šu: „javak / tulajdon”

niġ₂-gun₂: „felszerelés”

(254-257)

nin-ġu₁₀ nam-mah-zu kur-kur-ra ka-tar-zu ga-si-il

úrnóm, fenséged minden országban imába foglalják

a-ra₂ nam-gur₄-ra-zu me-teš₂ hu-mu-i-i

útjaid hadd dicsérjük

za-e nam-diġir-zu a-ba e-da-sa₂

a te istenséged, ami páratlan

ġarza-zu-še₃ a-ba-a mu-un-na-sig₁₀-ge

szeptartásod, ami páratlan

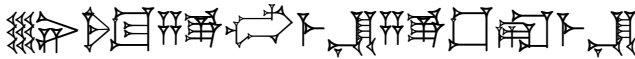
ka-tar si-il: „*imádkozik*”

a-ra₂: „*út/ómen*”

nam-gur₄: „*vastag/széles*”

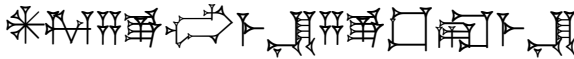
ĝarza: „*szeptartás/rítus/kozmikus rend*”

(268-274)

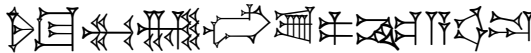
in-nin za-e mah-me-en za-e gur₄-ra-me-en

kisasszony, fenséges vagy, nagy vagy

^dInana za-e mah-me-en za-e gur₄-ra-me-en

Inana, fenséges vagy, nagy vagy

nin-ĝu₁₀ nam-mah-zu pa bi₂-a-e₃

úrnőm, fenséged megjelen

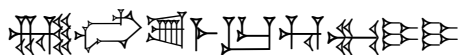
ŝag₄-zu ki-bi ha-ma-gi₄-gi₄

szíved a föld felé fordulhasson

niĝ₂ gal-gal-zu niĝ₂ zag nu-sa₂

hatalmas dolgaid páratlanok

nam-mah-zu me-teš₂ hu-mu-i-i

fenséged hadd dicsérjük

ki-sikil ^dInana za₃-mi₂-zu dug₃-ga-am₃

szerűes Inana, himnuszod énekeljük

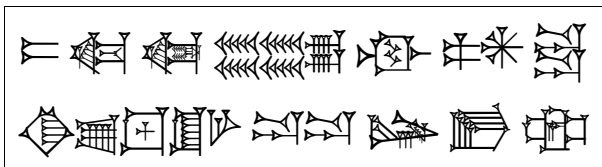

Befejezésül egyetlen sor, amit a Lagaš uralkodóit összegyűjtő írnok írt a listája végére:

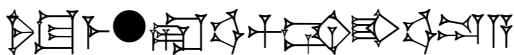

e₂-dub-ba sar-/ra\ ^dInisaba /za₃-[mi₂]

(mindez) E-dubban („a Tábla házában”) (lett) megírva; Nisabát dicsőítsük!

Inana, a szerelem és a háború nagy istennőjének megdicsőülése (a szöveg teljes terjedelmében):

(1) nin me šar₂-ra ud dalla e₃-a

minden mennyei hatalom úrnője, ragyogó fény

(2) munus zid me-lem₄ gur₃-ru ki aĝ₂ an uraš-a

igaz bölgy, ragyogásba öltözött, Ég és Föld szeretettje

šar₂: „számtalan/ minden/ 3600”

ud: „nap/fény”

dalla: „ragyog/féktelen/vad”, „gyűrű/korona”

dalla e₃: „megjelenik/ragyog”

me-lem₄: „ijesztő ragyogás”

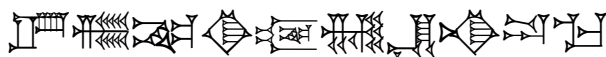
gur₃-ru: „bord”

uraš: „Föld istennője”

(3) nu-gig an-na suh-gir₁₁(KEŠ₂) gal-gal-la

égi szerető, hatalmas diadémmal

(4) aga zid-de₃ ki aĝ₂ nam-en-na tum₂-ma

igaz koronád az en papság szeretetéhez illik

nu-gig: „szajba/ (egy fajta) papnő”

suh-gir₁₁(KEŠ₂): „diadém”

aga: „fejdísz/ diadém/ korona”

nam-en: „(magas szintű) papság”

(5) me 7-bi šu sa₂ dug₄-ga

a 7 mennyei hatalmat (kezédben) összefogtad

(6) nin-ĝu₁₀ me gal-gal-la saĝ keše₂-bi za-e-me-en

úrnóm, minden mennyei hatalom felügyelője te vagy

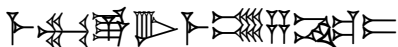
sa₂ dug₄: „(meg)érkeztet”

saĝ keše₂: „figyel/ felügyel”

(7) me mu-e-il₂ me šu-zu-še₃ mu-e-la₂

mennyei hatalmakat felemelted, mennyei hatalmakat kezédbé kötötted

(8) me mu-e-ur₄ me gaba-za bi₂-tab

mennyei hatalmokat összegyűjtötted, mennyei hatalmokat magadhoz szorított

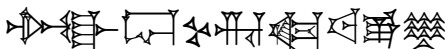
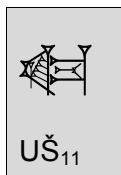
il₂: „emel/ bordoz/ kezel”

la₂: „akaszt/ mutat/ köt”

ur₄: „összegyűjt/ arat”

gaba: „mellkas/ mell/ első rész”

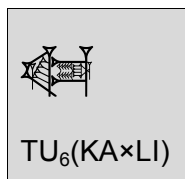
tab: „párhuzamos”

(9) ušumgal-gin₇ kur-re uš₁₁ ba-e-šum₂

sárkányként országokra mérget köpsz („adsz”)

uš₁₁: „mérég”

(10) ^diškur-gin₇ ki šeg_x(TU₆) gi₄-a-za ^dezina₂ la-ba-e-ši-ĝal₂

Iškurként földre zúgva a Gabonaistennő védtelen („nem védekezhet”)

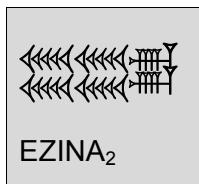
iškur(IM): „a tavaszi eső és viharok istennője”

šeg_x(TU₆=KA×LI): „hang/ kiáltás/ zaj”

šeg_x gi₄: „zajt csinál”

ezina₂(ŠE.ŠE.NIR): „gabona/ mag/ Gabonaistennő”

ĝal₂: „őriz/ véd”

(15) inim kug an-na-ta inim dug₄-dug₄

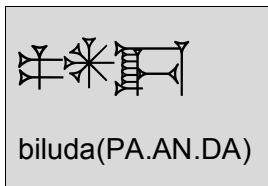
An szent szavait mondod

(16) biluda gal-gal-la niĝ₂-zu a-ba mu-un-zu

batalmas szertartásaid mélyét ki ismerhetné

biluda(PA.AN.DA): „szertartás/ rítus”

(17) kur gul-gul ud-de₃ a₂ ba-e-šum₂

országokat pusztító vihart táplálsz („erőt adsz”)

gul: „pusztít”

ud: „nap/ idő/ vihar”

a₂ šum₂: „erőt ad”

(18) ki aĝ₂ ^den-lil₂-la₂ kalam-ma ni₂ mi-ni-ri

Enlil szeretettje, az országokba félelmet visz el

ri: „távoli/ vissz”

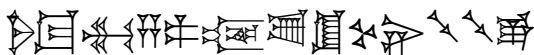

(19) a₂ aĝ₂-ĝa₂ an-na-ke₄ ba-gub-be₂-en

An kívánságát beteljesíted

a₂ aĝ₂: „kívánság/ kérés”

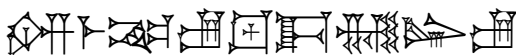
gub: „áll/ feladatot teljesít”

(20) nin-ĝu₁₀ za-pa-aĝ₂-zu-še₃ kur i₃-gam-gam-e
úrnőm, kiáltásodra az országok meghajolnak

za-pa-aĝ₂: „hang/ zaj/ lélegzet”

gam: „kör/ ív/ hajlik”

(21) ni₂ me-lem₄ u₁₈-lu-da nam-lu₂-ulu₃
démoni ijesztő ragyogásodat az emberek

(22) niĝ₂-me-ĝar ĝiri₃-bi u₃-mu-ri-gub
csendben várják

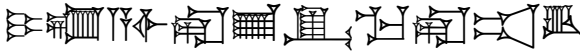
u₁₈-lu: „déli szél/ Dél/ démon”

niĝ₂-me-ĝar: „csend/ kábulat”

ĝiri₃ gub: „vár (vmire)”

(23) me-ta me huš-bi šu ba-e-re-ti
mennyei batalom haragját megragadod

(24) i-dub er₂-ra-ke₄ ĝal₂ ma-ra-ab-taka₄

könnyek gátja miattad megnyílik

(25) e₂ a-nir gal-gal-la sila-ba mu-ri-du

nagy panaszkök házának utcájába mennek

huš: „mérges / baragos”

šu teĝ₄: „fogad”

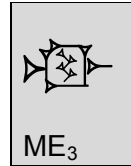
i-dub: „kiindulópont / küszöb”

er₂: „könny”

ĝal₂ taka₄: „megnyit”

a-nir: „panasz”

sila: „utca”

(26) igi me₃-ta niĝ₂ ma-ra-ta-si-ig

barc(od) látványától minden földre kerül

(27) nin-ĝu₁₀ a₂ ni₂-za^{na₄} zu₂ zu₂ i₃-gu₇-e

úrnőm, félelmetes erőd köveket törő („evő”)

me₃: „barc”

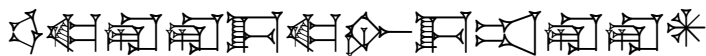
si-ig: „belyeződik”

zu₂: „kovakő / kvarc”

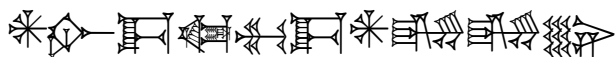
(28) ud du₇-du₇-gin₇ i₃-du₇-du₇-de₃-en

kitörő vibarként nyomulsz előre

(29) ud gu₃ ra-ra-da gu₃ im-da-ab-ra-ra-an

üvöltő vibarral kiáltasz

(30) ^diškur-da šeg_x(TU₆) mu-da-an-gi₄-gi₄-in

Iškurral dörögsz

du₇: „nyom”

gu₃ ra: „kiált”

iškur(IM): „a tavaszi eső és viharok istennője”

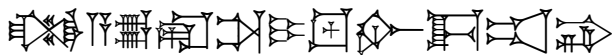
(31) im-hul-im-hul-da im-da-kuš₂-u₃-de₃-en

orkánok elfáradnak

(32) ġiri₃-za nu-kuš₂-u₃ i₃-im-si

(de) a te lábad fáradhatatlanul jár

(33) balaġ a-nir-ra-ta i-lu im-da-ab-be₂

balaġ hangja énekeket mond

im-hul: „romboló szélvihar”

kuš₂-u₃: „fáradt/fárad/aggódik”

ġiri₃ si: „szolgálatot tesz”

balaġ: „egy hangszer/dob/hárfa”

i-lu: „éneke/örömeinek/sirató”

be₂: „mond”

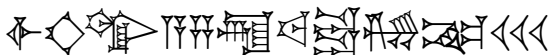
(₃₄) nin-ġu₁₀ ^da-nun-na diġir gal-gal-e-ne

úrnőm, a hatalmas Anuna istenek

(₃₅) su-din(TIN)^{mušen} dal-la-gin₇ du₆-de₃ mu-e-ši-ib-ra-aš

repdeső denevéreként halomban (?) szállnak hozzád

(₃₆) igi huš-a-za la-ba-sug₂-ge-de₃-eš

haragos tekinteted nem állhatják

su-din^{mušen}: „denevér”

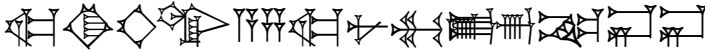
dal: „repül”

ib-ra-aš: „repül”

du₆: „(rom)halom”

huš: „rémisztő/haragos/mérges”

sug₂: „áll (gub többes számú alakja)”

(37) saĝ-ki huš-a-za saĝ nu-mu-un-de₃-ĝa₂-ĝa₂

rettenő rítusaidnak nem állhatnak ellent

saĝ-ki: „előjáró/ elöl/ első rész”, „ritus”

saĝ-ĝa₂-ĝa₂: „ellenáll/ megtámad”

(38) šag₄ ib₂-ba-za a-ba ib₂-te-en-te-en

haragvó szívedet ki csillapíthatná

ib₂: „harag/ átok”

te-en: „csillapít/ nyugtat”

(39) šag₄ hul-ĝal₂-la-za te-en-ten-bi mah-am₃

gonosz szíved nyugtatni túl nagy feladat („fenséges”)

(40) nin ur₅ i₃-sag₉ nin šag₄ i₃-hul₂

úrnőt jókedvre deríteni, úrnőt felvidámitani

hul-ĝal₂: „gonosz”

ur₅ sag₉: „felvidít/ bangulatát javítja”

hul₂: „örül”

(41) *ib*₂-ba nu-te-en-te-en dumu gal ^dsuen-na

Suen csillápatatlan haragú nagy gyermeke

(42) nin kur-ra dirig-ga a-ba ki-za ba-an-tum₃

országot irányító úrnő, ki veheti el földedet

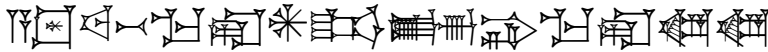
(43) kur saĝ-ki-za ba-e-de₃-gid₂-de₃-en ^dezina₂ niĝ₂-gig-bi

ba országukra kiterjeszkedsz, a Gabonát megrontod

(44) e₂-gal-la-ba izi mu-ni-in-ri-ri

palotáikat felgyújtod („tüzet viszel”)

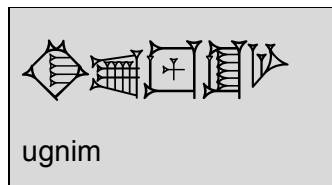
(45) id₂-ba uš₂ ma-ra-an-de₂ uĝ₃-bi ba-ra-na₈-na₈

folyóikba halált („vért”?) hozol, hogy a népük ne ibasson

gid₂: „búsz/átad/átvisz/átalakít”

niĝ₂-gig: „tiltott/rossz/gonosz”

uš₂: „vér/halál”

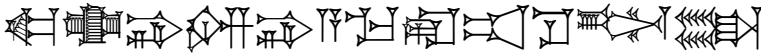

ugnim

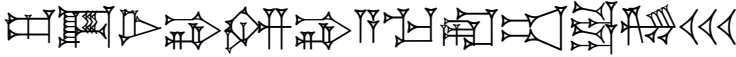
(46) ugnim-bi ni₂-bi-a ma-ra-ab-lah₅-e

hadseregükre félelmet hozol

(47) zu₂ keše₂-bi ni₂-bi-a ma-ra-ab-si-il-le

csapataikat szétvágod

(48) ġuruš a₂-tuku-bi ni₂-bi-a ma-ra-ab-sug₂-ge-eš

erős férfiakat megállítod

ugnim(KI.SU.LU.EŠ₂.GAR): „badsereg/ katonaság”

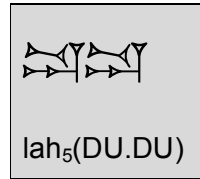
lah₅(DU.DU): „boz” – a de többes számú formája

zu₂ keše₂: „csapat”

si il: „szétszed/ szétvág”

ġuruš: „férfi/ férfias”

a₂-tuku: „erős/ képes”

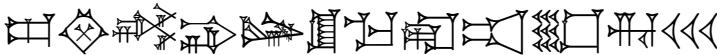

(49) iri-ba ki-e-ne-di-ba mir i-ib₂-si

városuk tereit hideg szél tölti be

ki-e-ne-di: „tér/ színtér/ játék tér”

mir: „Észak/ északi szél/ vihar”

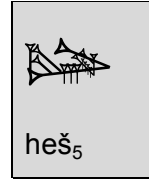
(50) ġuruš šag₄-gan-bi heš₅-eš₂ ma-ra-ab-sar-re-eš

kiváló férfiak elnyomottakként futnak

šag₄-gan: „tökéletes”

heš₅-eš₂: „elnyomott”

sar: „fut/ menekül”

(51) iri kur za-ra li-bi₂-in-dug₄-ga-am₃

országok városai, amelyek a tiédnek magukat nem mondták

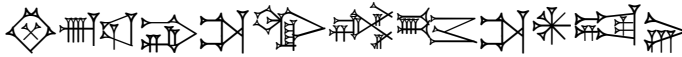
(52) a-a ugu-zu li-bi₂-in-eš-am₃

atyád feje előtt

(53) inim kug-zu bi₂-in-dug₄ ki ġiri₃-za he₂-eb-gi₄

széntséged szavára – utadból pusztuljanak(?)

(54) šag₄ tur₃-bi-ta ġiri₃ he₂-eb₂-ta-an-ze₂-er

méhükből élet elfolyjon

ki ġiri₃: „út/ ösvény”

gi₄: „fordul”, „(meg)öl”

šag₄ tur₃: „(emberi) méh”

ze₂-er: „kitör/feltör”

ġiri₃ ze₂-er: „csúszik”

(55) munus-bi dam-a-ni-ta sag₉-ga na-an-da-ab-be₂

feleségeik jót ne mondjanak

(56) ġi₆ u₃-na ad na-an-di-ni-ib-gi₄-gi₄

éjjel tanácsot ne adjanak

(57) niġ₂ kug šag₄-ga-na nam-mu-da-an-bur₂-re

szív szent dolgát ne fedjék fel

munus: „nő/ lány”

dam: „társ/ pár”

ġi₆ u₃-na: „éj/ éjjel”

di: „mond” – dug₄ befejezetlen formája

bur₂: „enged/ felszabadít/ felfed”

(58) u₃-sumun₂ zid-zid dumu gal^dsuen-na

jó vadtulok, Suen nagy gyermeke

(59) nin an-ra dirig-ga a-ba ki-za ba-an-tum₃

An-t meghaladó, földed ki vehetné el

u₃-sumun₂: „vad szarvasmarha/ vad tehen”

dirig: „meghalad”

tum₃: „hoz/ bordo”

(60) me zid-de₃ nin gal nin-e-ne

igaz mennyei hatalmak által, úrnők nagy úrnője

(61) šag₄ kug-ta e₃-a ama ugu-ni-ir dirig-ga

szent méhből származó, szülőanyádon túléltél

(62) gal-zu igi-ĝal₂ nin kur-kur-ra

országok bölcs tekintetű úrnője

(63) zi-ĝal₂ uĝ₃ lu-a šir₃ kug-zu ga-am₃-dug₄

élők és népek sokfélesége szent éneked énekelje

(64) diĝir zid me-a tum₂-ma gal-bi dug₄-ga-zu mah-am₃

mennyei hatalmakhoz illő igaz istennő, megnyilatkozásod fenséges

ugu: „szül”

igi ĝal₂: „ránéz”

igi ĝal₂ tuku: „bölcs”

zi ĝal₂: „élő dolog/ teremtmény”

lu: „keverék/ sokféle”

(65) šag₄ su₃-ra₂ munus zid šag₄ zalag-zalag-ga
me-zu ga-mu-ra-ab-dug₄

*száved mélységéről, igaz bölgy, ragyogó szív, mennyei hatalmadról
hadd beszéljek*

su₃: „távoli”

(66) ġi₆-par₃ kug-ġa₂ hu-mu-ši-in-kur₉-re-en

szent folyosóra hadd lépjek be

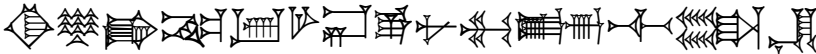
(67) en-me-en en-he₂-du₇-an-na-me-en

„en” pap, Enbeduana („Égi dísz papja”) vagyok

(68) ^{ġi}ma-sa₂-ab i₃-gur₃-ru asil-la₂ i₃-dug₄

kosaram emelem, örömeimet zengek

(69) ki-sig₁₀-ga bi₂-ib-ġar ġe₂₆-e nu-mu-un-til₃-le-en

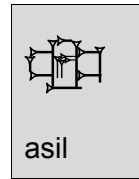
áldozati felajánlásom elhelyezem, mintha nem (is) itt élnék

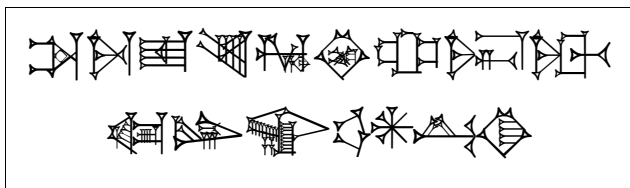
ġi₆-par₃: „kolostor/folyosó”

^{ġi}ma-sa₂-ab: „kosár”

asil: „öröm/díszítés”

ki-sig₁₀-ga: „felajánlás/áldozat”

(70) ud-de₃ ba-te ud mu-da-bil₂

a fényt megközelítettem, (de) a fény megégetett

(71) ġissu ne ba-te u₁₈-lu-da im-mi-dul(U.TUG₂)

ezt az árnyékot megközelítettem, szelleme betérített

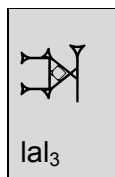
teġ₃: „közelít”

bil₂: „ég”

ġissu: „(védelmező) árnyék”

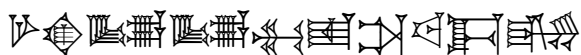
u₁₈-lu: „déli szél/Dél/démon”

dul: „befed/takar”

(72) ka lal₃-ġu₁₀ šu uh₃-a ba-ab-dug₄

édes ajkaim keserűvé („mérэгgе”) váltak

(73) niġ₂ ur₅ sag₉-sag₉-ġu₁₀ sahar-ta ba-da-gi₄

finom bőröm kiszáradt

lal₃: „pap”, „édes/jó/szűrűp/méz”

šu dug₄: „érint/átalakít”

uh₃: „méreg/köpet”

niġ₂ ur₅-ra: „felszín”

sahar: „föld/por”

uh₃

sahar/ IŠ

(74) nam-ġu₁₀ ^dSuen lugal-an-ne₂

sorsomat Suen, ég királya

(75) an-ra dug₄-mu-na-ab an-ne₂ ha-ma-du₈-e

An-nak mondd el, (hogy) An badd szüntesse meg

du₈: „szétszór”

lam

(76) a-da-lam an-ra ba-an-na-ab-be₂-en an-ne₂ mu-e-du₈-e

most azonnal An-nak mondd, hogy An megszabadítson

a-da-lam: „most azonnal”

(77) nam lugal-an-ne₂ munus-e ba-ab-kar-re

a sorsot az Ég királya által a hölgy felügyelje

(78) kur a-ma-ru ġiri₃-ni-še₃ i₃-nu₂

az áradás országai a lábai előtt bevernek

(79) munus-bi in-ga-mah iri mu-un-da-ab-tuku₄-e

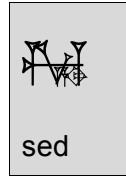
a hölgy hatalma a városokat megrázza

nu₂: „fekszik”

kar: „száll/elvesz”

a-ma-ru: „áradás”

tuku₄: „rázkódik”

(80) gub-ba šag₄-ga-na ha-ma-sed-de₃

előre lépve szívét hadd bűtse le

(81) en-he₂-du₇-an-na-me-en a-ra-zu ga-mu-ra-ab-dug₄

Enbeduana („Ég díszének papja”) vagyok, esdeklésem mondom

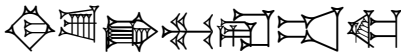
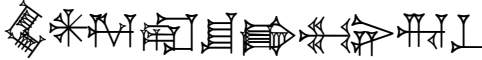
sed: „bideg/lehűl/tél”

a-ra-zu: „esdeklés”

(82) er₂-gâ₂ kaš dug₃-ga-gin₇

könnyeimet jó sörként

(83) kug ^dInana-ra šu ga-mu-ni-ri-bar sa₂-zu ga-mu-ra-ab-dug₄

szent Inánának ontom, mondd tanácsod

er₂: „könny”

kaš: „sör/alkoholos ital”

šu bar: „elenged/elfelejt”

di: „mondás/döntés”

sa₂(DI) „tanács”

(84) ^daš-im₂-babbar na-an-kuš₂-u₃-de₃-en

Ašimbabbartól („(női) megújulástól”) félned nem kell

(85) šu-luh an kug-ga-ke₄ niĝ₂-nam-ma-ni in-kur₂

szent An (szertartásos) tisztítása bármit megváltoztat

šu-luh: „rituális megtisztulás”

niĝ₂-nam: „akármí”

kur₂: „változik”

(86) an-da e₂-an-na ha-ba-da-an-kar

An-nal Eannába szállsz

(87) diĝir lu₂ gu-la-ta ni₂ ba-ra-ba-da-te

legnagyobb isteni férfit félelem nem közelítheti

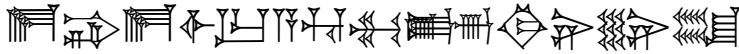
kar: „száll”

gu-la(=gal)

(88) e₂-bi la-la-bi ba-ra-mu-un-gi₄ hi-li-bi ba-ra-mu-un-til

a nem múlt élvezetek házáat, a végtelen („befejezhetetlen”) boldogságét

(89) e₂-bi e₂ hul-a hu-mu-un-di-ni-in-kur₉

azt a házat romházzá változtathatja

(90) tab mu-ši-in-kur₉-ra-ni ninim-ma-ni hu-mu-un-te

belépésekor irigysége növekedik („közeledik”)

la-la: „teljesség/ boldogság/ élvezet/ beteljesülés”

ninim: „irigy”

ninim

ki bal: „lázádo föld”

hul gig: „gyűlölet”

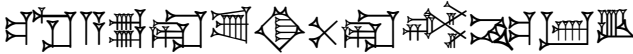
nam kud: „megátkoz”

er₂ pad₃: „sír”

(97) nin a-nir ki ġar-ra

bölg, panaszkok hangozzanak („kapjanak helyet”)

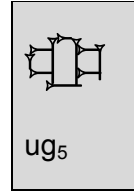

(98) ġi^š ma₂ a-nir-ra-zu ki kur₂-ra he₂-bi₂-ib-taka₄

panaszkok hajója idegen földre induljon

kur₂: „idegen/ más/ megváltozik”

a-nir: „panaszkodás/ gyász”

(99) šir₃ kug-ġa₂-ke₄-eš i₃-ug₅-ge-de₃-en

szent dalától baldoklom

ug₅: „baldoklik” – az uš „meghal” többes és befejezetlen formája

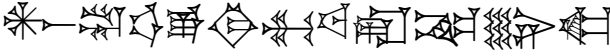
(100) ġe₂₆-e^d nanna-ġu₁₀ di^l-[ġu₁₀ ba]-ra-bi₂-in-kud

Nannám engem nem ítélhet

(101) ki-lul-la he₂-eb-gul-gul-en

bűn tanyája engem elpusztíthatna

(102) ^daš-im₂-babbar-e di-ġu₁₀ ba-ra-bi₂-in-dug₄

Ašimbabbar ítéletem nem mondhatja

di kud: „ítél”

ki lul: „gyilkos”, „bűnözés helye”

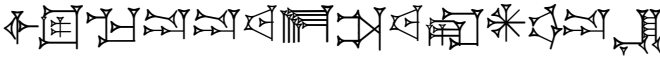
di kud: „ítél”

ki lul: „gyilkos”

(103) bi-in-dug₄ nam-ġu₁₀ li-bi₂-in-dug₄ nam-ġu₁₀

sorsom mondva, sorsom nem mondva (?)

(104) u₃-ma gub-gub-ba e₂-ta ba-ra-an-e₃-en

diadalmasan állva, (engem) templomból kidobott („kivezetett”)

(105) sim^{mušen}-gin₇ ab-ta ba-ra-an-dal-en zi-ġu₁₀ im-mi-gu₇

fecskeként ablakból kirepített, életerőm elfogyott („megevődött”)

u₃-ma: „diadal/győzelem”

sim(NAM): „fecske”

ab: „ablak”

(106) $\hat{g}i\dot{s}$ ki $\dot{s}i_{16}$ kur-ra-ke $_4$ bi $_2$ -in-du-e-en

ország („hegyek”?) akácai közé vitt

(107) aga zid nam-en-na mu-da-an-kar

„en” papság igaz koronáját elvette

(108) $\hat{g}iri_2$ ba-da-ra ma-an- $\dot{s}um_2$ a-ra-ab-du $_7$ ma-an-dug $_4$

kést és ásót adott nekem, mondva, neked ezek a megfelelők

ki $\dot{s}i_{16}$ (U $_2$.TAB $_2$): „akác”

$\hat{g}iri_2$: „kés”

ba-da-ra: „ásó/fegyver”

du $_7$: „illik vmibe/z/megfelelő”

(109) nin kal-kal-la an-ne $_2$ ki a \hat{g}_2

hatalmas hölgy, An szeretettje

(110) $\dot{s}ag_4$ kug-zu mah-a ki-bi ha-ma-gi $_4$ -gi $_4$

szent szívéd fensége földre vissza hadd térjen

(111) nitalam(SAL.UŠ.DAM) ki a \hat{g}_2 d u $\dot{s}umgal$ -an-na-ka

Ég sárkányának szeretett párja

𒀭𒄩𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶

(112) an-ur₂ an-pa nin gal-bi-me-en

horizonton, zeniten nagy úrnő vagy

nitalam(SAL.UŠ.DAM): „*vkinek párja/ (ház)as társ*”

an-ur₂: „*horizont*”

an-pa: „*zenit*”

nitalam(SAL.UŠ.DAM)

𒀭𒄩𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶

(113) ^da-nun-na-ke₄-ne gu₂ ġiš ma-ra-an-ġar-re-eš

Anunák engedelmeskednek neked

𒀭𒄩𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶

(114) u₃-tud-da-ta nin ban₃-da-me-en

születésed óta ifjú királynő vagy

𒀭𒄩𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶

(115) ^da-nun-na diġir gal-gal-e-ne a-gin₇ ba-e-ne-dirig-ga

batalmas Anuna isteneket apjukként irányítod

𒀭𒄩𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶

𒀭𒄩𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶𒀭𒌶

(116) ^da-nun-na-ke₄-ne nundum-nundum-bi-ta

ki su-ub ma-ra-ak-ke₄-ne

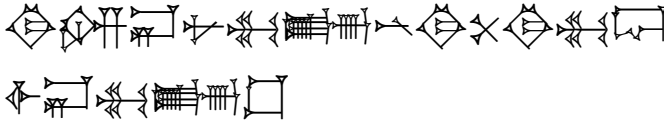
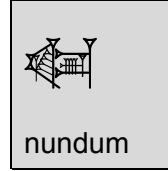
Anunák ajkai a földet érintik előtted

gu₂ ġiš ġar: „engedelmeskedik”

banda: „gyermek/ fiatal/ ifjú”

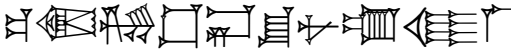
nundum: „ajak”

ki su-ub: „földre borul”

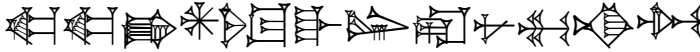

(117) di ni₂-ġa₂ nu-mu-un-til di kur₂ di-ġu₁₀-gin₇ igi-ġa₂
mu-un-niġin₂

*saját ítéletem még nem teljesedett be, vádló ítélet, mintha magam ítélném,
szemem előtt beteljesedik*

(118) ġiš-nu₂ gi-rin-ġa₂ šu nu-um-mi-la₂
virágos („tisztta”?) ágyam nem szennyeződött be

(119) inim dug₄-ga ^dnin-gal lu₂-ra nu-mu-na-bur₂
Ningal szavait (más) embernek nem mondtam („terjesztettem”)

di: „jogi eljárás/ ítélet”

niġin₂: „teljes/ összeg/ minden/ teljesség”

ġiš-nu₂: „ágy”

gi-rin: „tisztta/ gyümölcs/ virág”

šu la₂: „beszennyez”, „megbíz”, „megbénít”

(120) en dadag-ga ^dnanna-me-en

Nanna ragyogó „en” papja vagyok

(121) nin ki aĝ₂ an-na-ĝu₁₀ šag₄-zu ha-ma-sed-de₃

An-om szeretett úrnője szíved nyugodjon meg irántam

dadag: „ragyogó”

sed: „bűvös / megnyugszik / tél”

(122) he₂-zu he₂-zu-am₃ ^dnanna li-bi₂-in-dug₄-ga

za-a-kam bi₂-in-dug₄-ga

tudják, tudják meg, Nanna nem mondta dicsőítésed

(123) an-gin₇ mah-a-za he₂-zu-am₃

mint az ég, fenséges vagy, tudják meg

(124) ki-gin₇ daĝal-la-za he₂-zu-am₃

mint a föld, hatalmas vagy, tudják meg

daĝal: „széles / hatalmas”

(125) ki-bal gul-gul-lu-za he₂-zu-am₃

ellenséges földeket elpusztítod, tudják meg

(126) kur-ra gu₃ de₂-e-za he₂-zu-am₃

országokra rákiáltasz, tudják meg

(127) saĝ ĝiš ra-ra-za he₂-zu-am₃

ölsz, tudják meg

(128) ur-gin₇ ad₆ gu₇-u₃-za he₂-zu-am₃

mint egy oroszlán („kutya”?), hullákból lakomáznál („eszél”), tudják meg

ad₆(LU₂×BAD): „(bolt)test/hajótest”

(129) igi huš-a-za he₂-zu-am₃

rémisztő tekinteted ismerjék meg

(130) igi huš-bi il₂-il₂-i-za he₂-zu-am₃

rémisztő pillantásod rájuk veted, tudják meg

il₂: „emel”

(131) igi gun₃-gun₃-na-za he₂-zu-am₃

elsötétülő tekinteted ismerjék meg

(132) uru₁₆(EN)-na nu-she-ga-za he₂-zu-am₃

erőd és hajthatatlanságod ismerjék meg

gun₃(DAR): „többszínű/foltos”

uru₁₆: „magasrangú”

še-ga: „egyetértés”

(133) u₃-ma gub-gub-bu-za he₂-zu-am₃

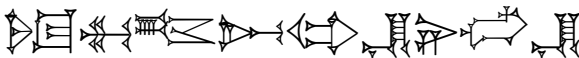
győzelmesen kitartasz mindig, tudják meg

u₃-ma: „egyetértés”

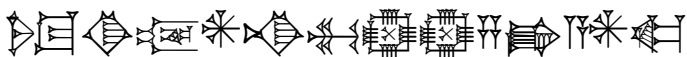
(134) ^dnanna li-bi₂-in-dug₄-ga za-a-kam bi₂-in-dug₄-ga

Nanna nem mondhatta, dicsőítésed én mondom

(135) nin-gu₁₀ ib₂-gu-ul-en i₃-mah-en

úrnőm, nagy, fenséges vagy

(136) nin ki aĝ₂ an-na-ĝu₁₀ barag-barag-/za\ ga-am₃-dug₄

An-om szeretett úrnője, dicsőítésed elmondom

barag: „uralkodó/ király/ emelvény/ trón”

(137) ne-mur mu-dub šu-luh si bi₂-sa₂

szenet balmozgattam, megtisztulást elvégeztem,

(138) e₂-eš₂-dam-kug ma-ra-ĝal₂ šag₄-zu na-ma-sed-de₃

szent egyesülés oltárának templomában szíved békülbessen meg

(139) im-ma-si im-ma-dirig-ga-ta nin UN-gal ma-ra-dug₄

betöltött, (engem) magával ragadott, úrnőm, hivatalodat elmondanom

ne-mur: „szén/ hamu”

šu-luh: „rituális megtisztulás”

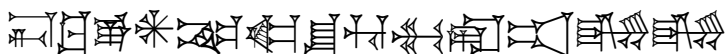
si: „betölt/ vizet vezet”

UN-gal: „kormányzó/ vezető”

(140) niĝ₂ ĝi₆ u₃-na ma-ra-an-dug₄-ga-am₃

dolgok éjjel elhangzottak

(141) gala-e an-bar₇-ka šu hu-mu-ra-ab-gi₄-gi₄

nappali énekes ismételje

gi₆-u₃-na: „éjjel/ éj egy szakasza”

gala: „énekes”, ill. „vulva”

šu gi₄: „ismétel/ újrajátszik”

(142) dam dab₅-ba-za-ke₄-eš dumu dab₅-ba-za-ke₄-eš

fogoly párodért, fogoly gyermekedért

(143) ib₂-ba-zu ib₂-gu-ul šag₄-zu nu-te-en-te-en

baragod nő, szíved nem nyugodhat

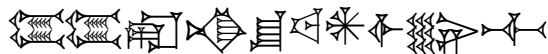
dab₅: „megfog/ fog/ visz/ mekköt/ elfogad”

ib₂: „barag”

(144) nin gu₂-tuku nir-ĝal₂ gu₂-en-na-ke₄

tökéletes úrnő, a vezetők megbízottjának

(145) sizkur₂-ra-na šu ba-an-ši-in-ti

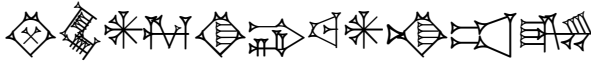
imáját elfogadta

gu₂-tuku: „tökéletes/ gazdag”

nir-ġal₂: „megbízott”

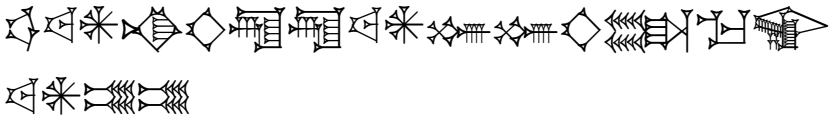
gu₂-en-na: „gyűlés/ tisztviselő”

šu ti: „elfogad”

(146) šag₄ kug dInana ki-bi ba-an-na-ab-gi₄

Inana szent szíve a földre visszatért

(147) ud ba-an-na-dug₃ la-la ba-an-sud-sud hi-li ma-az
ba-an-du₈-du₈

a fény jó volt, vágy beteljesült (?), gyönyör szétáradt

la-la: „beteljesülés/ boldogság/ gyönyör”

sud: „távolli/ sokáig tartó/ mély/ beható/ alapos”

hi-li: „gyönyör”

ma-az: „örvendez”

du₈: „terjed/ szétáradt”

(148) iti₆(UD.AN.ŠEŠ.KI) e₃-a-gin₇ la-la ba-an-guru₃

mint a boldfény, a vágy áradt

(149) dNanna u₆ zid-de₃-eš mu-un-e₃

Nanna igaz csodálattal figyelte

(150) ama-ni ^dnin-gal-am₃ šudu₃ mu-na-an-ša₄

anyja, Ningal megáldotta

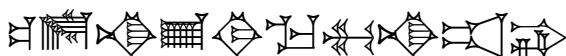
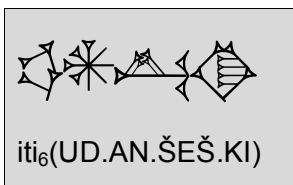
iti₆: „bold”

guru₃: „emel/ bordo_z”

u₆: „csodálat”

šudu₃: „ima/ áldás”

šudu₃ ša₄: „imádko_zzik/ áld”

(151) ġiš-kan₄-na-ke₄ silim-ma mu-na-ab-be₂

ajtónálló köszöntötte („egészségét kívánta”)

(152) nu-gig-ra dug₄-ga-ni mah-am₃

menyei szerető asszonynak fenségét mondták

kan₄: „kapu”

ġeš-kan₄-na: „ajtófélfő” – itt valószínűleg „ajtónálló”

silim: „egészség”

nu-gig: „szajba/ (egy fajta) papnő”

(153) kur gul-gul an-da me ba-a

országok pusztítójának An-nal menyei hatalmat adva

(154) nin-ĝu₁₀ hi-li gu₂ e₃ ^dinana za₃-mi₂

úrnómet, gyönyörrel teljest („betakartat”), Inanát dicsőítsük

gu₂ e₃: „befedett/ betakart”

za₃-mi₂: „ima/ dicsőítés”

Pešé-benger – győzedelmes Inana

Jegyzetek

A sumer szövegek és szemelvények ETCSL forrásai a következők:

- (Agade) Átok Agadéra (*The cursing of Agade*)
- (Aradĝu) Aradĝu levele Šulginak – részletek (*Letter from Aradĝu (?) to Šulgi about bandits and Apillaša*)
- (Aradĝu/Šulgi) Aradĝu levele Šulginak (*Letter from Aradĝu to Šulgi about Apillaša*)
- (Bau) Tigi Bau istennőnek Gudea részére (*A tigi to Bau for Gudea („Gudea-A”)*)
- (Būr-Suen) Adab Ninurta istennek Būr-Suen részére (*An adab to Ninurta for Būr-Suen (Būr-Suen B)*)
- (Dumuzid/Inana/J) Inana és Dumuzid éneke (*A song of Inana and Dumuzid (Dumuzid-Inana J)*)
- (Dumuzid/Inana/O) Balbale Inana istennőnek (*A balbale to Inana (Dumuzid-Inana O)*)
- (Dumuzid/Inana/P) Balbale Inana istennőnek (*A balbale (?) to Inana (Dumuzid-Inana P)*)
- (Edubba) A mester tanácsai az írnokeidáknak (*The advice of a supervisor to a younger scribe „E-dub-ba-a C”*)
- (Ekur) Ekur himnusza (*A hymn to the E-keur*)
- (Enki) Enki és a világ rendje (*Enki and the world order*)
- (Enki/Nibru) Enki útja Nibruba (*Enki's journey to Nibru*)
- (Enki/Ninhursagá) Enki és Ninhursagá (*Enki and Ninhursagá*)
- (Enlil/ Sud) Enlil és Sud (*Enlil and Sud*)

- (Enlil/A) Enlil az Ekurban (*Enlil in the E-*kur* (Enlil A)*)
- (Enlil/Namzid tara) Enlil és Namzid tara (*Enlil and Nam-*zid-tara**)
- (Enlil/Ninlil) Enlil és Ninlil (*Enlil and Ninlil*)
- (Enmerkar/Aratta) Enmerkar és Aratta ura (*Enmerkar and the lord of Aratta*)
- (Enmerkar/Ensuhgirana) Enmerkar és Ensuhgirana (*Enmerkar and En-*subgir-ana**)
- (Gilgameš) Gilgameš és Huwawa – „A” változat (*Gilgameš and Huwawa (Version A)*)
- (Gilgameš/bika) Gilgameš és a mennyei bika (*Gilgameš and the bull of heaven*)
- (Gudea) Gudea – Ningirsu templomának építése (*The building of Ningirsu's temple „Gudea, cylinders A and B”*)
- (hal) A hal otthona (*The home of the fish*)
- (Hendursaĝa) Hendursaĝa himnusza (*A hymn to Hendursaĝa (Hendursaĝa A)*)
- (Iddin-Dagan A) Ninsiana éneke Iddin-Dagannak (*A šir-namursaĝa to Ninsiana for Iddin-Dagan (Iddin-Dagan A)*)
- (Iddin-Dagan/B) Iddin-Dagan imádságos éneke (*A praise poem of (Iddin-Dagan B)*)
- (Inana) Inana az Alsóvilágban (*Inana's descent to the nether world*)
- (Inana/A) Balbale Inana istennőnek (*A balbale to Inana (Inana A)*)
- (Inana/C) Inana himnusza (*A hymn to Inana (Inana C)*)
- (Inana/D) Inana Ninegal himnusza (*A hymn to Inana as Ninegala (Inana D)*)
- (Inana/Enki) Inana és Enki (*Inana and Enki*)

- (Inana/F) Balbale Inana istennőnek (*A balbale (?) to Inana (Inana F)*)
- (Inana/M) Inana megdicsőülése (*The exaltation of Inana (Inana B)*)
- (Inana/Šukaletuda) Inana és Šukaletuda (*Inana and Šu-ka-le-tuda*)
- (Išme-Dagan) Išme-Dagan imádságos éneke (*A praise poem of Išme-Dagan (Išme-Dagan A + V)*)
- (K/1) Közmondások – 1 (*Proverbs: collection 1*)
- (K/2) Közmondások – 2+6 (*Proverbs: collection 2+6*)
- (K/3) (K/5) (K/7) (K/8) (K/9) (K/11) (K/15) Közmondások – 3 ... Közmondások – 15 (*Proverbs: collection 3 ... Proverbs: collection 15*)
- (Királyok) Sumer királyok (*The Sumerian king list*)
- (K/Nibru) Közmondások Nibruból (*Proverbs: from Nibru*)
- (K/Urím) Közmondások Urimból (*Proverbs: from Urím*)
- (Lagaš) Lagaš uralkodói (*The rulers of Lagaš*)
- (Lagaš) Lagaš uralkodói (*The rulers of Lagaš*)
- (Lipit-Eštar) Lipit-Eštar imája (*A praise poem of Lipit-Eštar (Lipit-Eštar A)*)
- (Lu-diġira) Lu-diġira üzenete az anyjának (*The message of Lu-diġira to his mother*)
- (Lugalbanda) Lugalbanda a hegyi barlangban (*Lugalbanda in the mountain cave*)
- (Lugalbanda/Anzud) Lugalbanda és az Anzud madár (*Lugalbanda and the Anzud bird*)
- (Lugal-nesaġe) Lugal-nesaġe levele Enlil-massu részére (*Letter from Lugal-nesaġe to Enlil-massu*)

- (Luma) Adab Bau istennőről Luma részére (*An adab to Bau for Luma (Luma A)*)
- (Martu) Martu házassága (*The marriage of Martu*)
- (Nanna/A) Balbal Suen istenről (*A balbale to Suen (Nanna A)*)
- (Nanna/E) Nanna himnusza (*A hymn to Nanna (Nanna E)*)
- (Nanna/F) Nanna nyája (*The berds of Nanna (Nanna F)*)
- (Nanna/H) Adab Nanna istennek (*An adab to Nanna (Nanna H)*)
- (Nanna/Nibru) Nanna-Suen útja Nibruba (*Nanna-Suen's journey to Nibru*)
- (Nanše/A) Nanše istennő himnusza (*A hymn to Nanše (Nanše A)*)
- (Nanše/C) Nanše és a madarak (*Nanše and the birds (Nanše C)*)
- (Nergal) Nergal himnusza (*A hymn to Nergal (Nergal B)*)
- (Nibru) Nibru („Nippur”) siratása (*The lament for Nibru*)
- (Ninġišzida) Ninġišzida útja az Alsóvilágba (*Ninġišzida's journey to the nether world*)
- (Ninlil) Adab Ninlilnek (*An adab to Ninlil (Ninlil A)*)
- (Ninisina/A) Ninisina éneke (*A šir-gida to Ninisina (Ninisina A)*)
- (Ninurta G) Ninurta éneke (*A šir-namšub to Ninurta (Ninurta G)*)
- (Ninurta/B) Ninurta útja Eridugba – ének (*Ninurta's journey to Eridug: a šir-gida to Ninurta (Ninurta B)*)
- (Ninurta/C) Ninurta himnusza (*A hymn to Ninurta (Ninurta C)*)
- (Ninurta/hős) Ninurta hőstette (*Ninurta's exploits: a šir-sud (?) to Ninurta*)

- (Ninurta/Nibru) Ninurta visszatérése Nibruba – ének (*Ninurta's return to Nibru: a šir-gida to Ninurta*)
- (Ninurta/teknős) Ninurta és a teknős (*Ninurta and the turtle*)
- (Nungal) Nungal himnusza (*A hymn to Nungal (Nungal A)*)
- (réz/ezüst) Réz és Ezüst vitája (*The debate between Copper and Silver*)
- (Rīm-Sîn) Ima An istenhez Rīm-Sîn részére (*A prayer to An for Rīm-Sîn (Rīm-Sîn C)*)
- (Šulgi/A) Šulgi dicsőítő éneke - A (*A praise poem of Šulgi (Šulgi A)*)
- (Šulgi/Aradġu) Šulgi levele Aradġunak (*Letter from Šulgi to Aradġu about Apillaša*)
- (Šulgi/B) Šulgi dicsőítő éneke - B (*A praise poem of Šulgi (Šulgi B)*)
- (Šulgi/C) Šulgi dicsőítő éneke - C (*A praise poem of Šulgi (Šulgi C)*)
- (Šulgi/D) Šulgi dicsőítő éneke - D (*A praise poem of Šulgi (Šulgi D)*)
- (Šulgi/E) Šulgi dicsőítő éneke - E (*A praise poem of Šulgi (Šulgi E)*)
- (Templom) Templomi himnuszok (*The temple hymns*)
- (Ur-Enlila) Ur-Enlila levele a kormányzó és templomfelügyelőnek (*Letter from Ur-Enlila to a governor and temple administrator*)
- (Urim) Urim („Ur”) siratása (*The lament for Urim*)
- (Ur-Ninurta/A) Ének Inana istennőről Ur-Ninurta részére (*A šir-namgala (?) to Inana for Ur-Ninurta (Ur-Ninurta A)*)

- (Ur-Ninurta/E) Adab An istenről Ur-Ninurta részére (*An adab to An for Ur-Ninurta (Ur-Ninurta E)*)
- (Utu) Utu himnusza (*A hymn to Utu (Utu B)*)

A rövid nyelvtani példák Foxvog „*Introduction to Sumerian Grammar*” (2010 júniusi változat) összefoglalója alapján készültek.

1

(Enki).₂₀₀ kur-gal a-a^den-lil₂

(Templom).₃₄ nun-zu nun gal^den-lil₂

(Templom).₃₉₂ nin-zu a-zu gal

(Enki).₂₀₀ lugal-zu kur-gal a-a^den-lil₂
 „királyod”-ként is olvasható

2

(Ninlil).₂₈ munus zid ama^dnin-lil₂

(Foxvog)._{33,154} lugal-zu-ne-ne, lugal-a-ne2-ne, lugal-be2-ne

3

(K/3).₃₅ dumu-ĝu₁₀-me-en

(Inana/M).₁₁₂ nin gal-bi-me-en

(Ninisina/A).¹³⁰ munus-me-en ur-saĝ-me-en
 (Lipit-Eštar).¹⁸ sipad-zid-bi-me-en
 (Inana/C).¹⁷⁹ za-e nin an ki-me-en
 (Inana).⁸⁰ a-ba-me-en za-e
 (Enki/Ninhursaĝa).¹⁷⁰ a-ba-me-en za-e-me-en
 (Enlil/Ninlil).¹⁴⁴ ^den-lil₂ en za-e-me-en lugal za-e-me-en
 (Enki).⁴²² munus-me-en dili-ĝu₁₀-ne a-na bi₂-ak
 (Enlil/A).¹⁶⁵ nin an ki
 (Ninisina-A).⁸⁵ a-a-ĝu₁₀ an lugal sipad diĝir-re-e-ne
 (Enlil/A).⁵⁴ e₂ ^den-lil₂-la₂
 (Ninurta).⁷²⁴ en gal ^den-lil₂-la₂ dumu e₂-kur-ra
 teljes:
 [en] gal ^den-lil₂-la₂ ^dnin-urta dumu mah e₂-kur-ra
 (Enlil/A).¹³⁹ en diĝir lugal ^den-lil₂-la₂-me-en
 (Enki).⁶⁸ dumu-saĝ an-na-me-en
 (Enki).⁷⁰ a-a kur-kur-ra-me-en
 (Nergal).²¹ ur-saĝ gal kur-kur-ra-me-en
 (Ninisina/A).¹²⁶ nin gal diĝir-re-e-ne-me-en
 (Ninurta/G).⁶¹⁻⁶² dumu ur-saĝ a-a ^den-lil₂-la₂-me-en
 (Lipit-Eshtar).⁷⁰ sipad zid kur-kur-ra-me-en
 (Būr-Suen).⁸ kur-kur-ra diĝir-bi za-e-me-en

4

(Enki/Ninhursaĝa).²⁰¹ a-ba-me-en za-e-me-en

(Királyok).⁹⁷ dumu ^dutu en-am₃ lugal-am₃

(Ninurta/B).⁸⁻⁹ iri-zu mah-am₃ e₂-zu mah-am₃
me-zu mah-am₃

(Nanše/A).²⁵¹ nin-ĝu₁₀ me-zu me-mah-am₃

(Nanna/E).⁶¹ ^dsuen en-zu mah an ki aga-zu aga mah-am₃

(Lagaš).⁹ nam-lugal aga iri-am₃

(Šulgi/D).¹⁶ nam ur-saĝ-zu

(Ninurta/B).⁵ diĝir nam tar-ra

(Šulgi/A).⁹ u₂ nam tar-ra ^den-lil₂-la₂-me-en

(Nanna/H).¹ en zid nam-tar-ra

(Enki).³⁹¹ ^da-nun-na diĝir gal-gal-e-ne nam tar-tar-ra-bi

(Enmerkar/Ensuhgirana).²⁵² iri^{ki} nam-tar-ra an ^den-lil₂-la₂

(Dumuzid/Inana/P).³² e₂ nam kur-kur-ra tar-ra na-nam

(Enlil/Ninlil).¹¹ ^dnin-lil₂ ki-sikil tur-bi na-nam

(hal).²⁵ dumu ki aĝ₂-ĝu₁₀

(Enmerkar/ Ensuhgirana).²⁵³ iri ki aĝ₂ ^dnin-lil₂-la₂

(Lugalbanda).²⁰⁸ ^dsuen dumu ki aĝ₂-ĝa₂ ^den-lil₂-la₂

(Nanna/A).²¹⁻²² ki aĝ₂-bi na-nam ki aĝ₂-bi na-nam
en e₂-kur-ra ki aĝ₂-bi na-nam

(Ninurta/C).₅₆

ur saĝ-me-en ama-ĝu₁₀ ^dnin-lil₂-la₂ ki aĝ₂-ni ĝe₂₆-e-me-en

(Nanše/A).₁ iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam

(Ekur).₁₋₃ e₂ gal kur-ra-am₃ gal...

(Rīm-Sîn).₇ an gal mah an ki-a

(Enlil/Ninlil).₁₅₀ ^den-lil₂ an-na ^den-lil₂ lugal-am₃

(Lipit-Eštar).₂₅ ^den-lil₂-le dumu ki aĝ₂-ĝa₂-ni-me-en

(Templom).₃₈₁ me-bi me an-ne₂ nam tar-ra

(Išme-Dagan).₃₀₈ ^dnin-lil₂ nin diĝir-re-e-ne-ra

(Šulgi/B).₂₁₀ ur-saĝ ki-en-gi^{ki}-ra ur-saĝ ĝe₂₆-e-me-en

(Šulgi/C).₁₀ sipad zid ki-en-gi-ra-me-en

5

(Šulgi/Aradĝu).₉ lu₂-gal-gal-be₂-ne inim-bi zu-a

(Nanna/F).₉ inim-ma-ni zid-da

(Enki).₁₉₂ ki-en-gi kur gal ma-da an ki

(Ninurta/B)._{D-10} nam-lugal-zu inim-bi mah-am₃

(Būr-Suen)._{B-3} ^den-lil₂-me-en dug₄-ga-zu mah-am₃

(Ninurta/B)._{A-8} inim dug₄-ga-zu

(Inana/Enki)._{H-45} a-a-zu dug₄-ga-ni mah-am₃

(Luma).³⁵ nin-ĝu₁₀ dug₄-ga-zu zid-da
(Hendursaĝa).^{C-56} lu₂ lu₂-ra a-na na-an-dug₄
(Enmerkar/Arrata).³⁹⁵ lu₂ lu₂-ra dili a-na na-an-tah
(Templom).⁴⁴⁴ a zid kur gal-e ^dnin-lil₂-le tud-da
(Dumuzid/Inana/J).⁴ nin-ĝu₁₀ nam-nin-e tud-da
(Enki).³⁷⁹ ^dutu dumu ^dnin-gal-e tud-da
(Nanna/A).⁴⁷ dumu ur-saĝ ^dnin-lil₂-le tud-da
(Nanna/A).⁵¹ dug₄-ga zid dumu ^den-lil₂-la₂-me-en
(Nanna/H).¹⁻² en zid nam tar-ra ^dnin-lil₂-le tud-da
^dsuen dumu ki aĝ₂ ^dnin-lil₂-la₂
(Nanna/H).⁵ me-zu me mah-am₃ an-ne₂ ŝum₂-ma-a-am₃
(Šulgi/B).³⁷⁶ ama-a-tud an-na-me-en
(Šulgi/D).¹² sipad zid a₂ ŝum₂-ma ^den-lil₂-la₂
(Lipit-Eštar).⁴⁹ a₂ mah ŝum₂-ma ^den-lil₂-la₂-me-en
(Enki).²⁴⁴ lugal ^den-lil₂-le a₂ ŝum₂-ma
(Ekur).⁶⁷⁻⁶⁸ dumu nun e₂-kur-ra e₂ nam-dumu zid-da
lugal ^den-lil₂-ra tum₂-ma-am₃
(Inana/M).⁶⁴ diĝir zid me-a tum₂-ma gal-bi dug₄-ga-zu mah-am₃
(Inana/M).⁴ aga zid-de₃(NE) ki aĝ₂ nam-en-na tum₂-ma
igaṣ koronádboṣ illō aṣ „en”-papság sṣeretete
(ETCSL) (*Mistress of heaven,*) *with the great diadem, who loves the good*
headdress befitting the office of en priestess

(Inana/C).267

nin₉ nin-e-ne nam nam-ma-tar-re nam-nin-a tum₂-ma

(Iddin-Dagan/A).212 lugal hul₂-la-am₃

(Templom).34 nun-zu nun gal^den-lil₂ en dug₃

(Lipit-Eštar/C).56-57 an-e dug₄-ga-ni nam dug₃ tar-ra-am₃
an gal-e dug₄-ga-ni nam dug₃ tar-ra-am₃

(Inana/D).207^dinana nin me gal-gal-la-me-en

(Inana/C).269^dinana za-e mah-me-en

(Enmerkar/Ensuġirana).276 za-e-me-en en ki-aġ₂^dinana-me-en

(Iddin-Dagan/A).221^dinana dumu gal^dsuen-na

(Enmerkar/Aratta).484^dinana nin e₂-an-na-ra

(Šulgi/B).175 hul₂-hul₂-le-me-en dug₃-dug₃-ge-me-en

5*

(Šulgi/A)

6

(Nanše/C).11 e-ne an-ta ki-a gub-ba-am₃

(Királyok).1 nam-lugal an-ta ed₃-de₃-a-ba

(Lu-diġira).13 ud tur-ra-ni-ta nam-ma-ni tar-ra-am₃

(Išme-Dagan).257 nam gal tar-ra a-a^den-lil₂-la₂-ta

(Nanna/Nibru).₉ ur-saĝ-me-en ĝe₂₆-e iri-ĝu₁₀-še₃ ga-ĝen

(Királyok).₆₄₋₆₅ e-ta-na sipad lu₂ an-še₃ ba-ed₃-de₃

(Nibru).₃₁₉ ud nam tar-ra-še₃

(Ninurta/G).₅₉ a-a ^den-lil₂-da

(Utu).₉ ^dutu iri-da e₂-nun-an-na dumu ^dnin-gal-e tud-da

(Nanna/Nibru).₉ iri-ĝu₁₀-še₃ ga-ĝen

(Aradĝu/Šulgi).₃₄ lugal-ĝu₁₀ he₂-en-zu

(Ur-Ninurta/A).₃₄ kur-kur-re sipad zid-bi he₂-me-en

(Dumuzid/Inana/O).₂₀ he₂-me-en dumu diĝir-za he₂-me-en

(Királyok).₂₈₄ a-ba-am₃ lugal a-ba-am₃ nu lugal

(Enmerkar/ Aratta).₁₃₆₋₁₃₈

ud-ba muš nu-ĝal₂-am₃ ĝir₂ nu-ĝal₂-am₃...

(Enki/Ninhursaĝa).₁₄ ur-bar-ra-ke₄ sila₄ nu-ub-kar-re

🌀 6*

(Enki/Ninhursaĝa)

🌀 7

(Inana/M).₁₂₃₋₁₂₄ an-gin₇ mah-a-za he₂-zu-am₃

ki-gin₇ daĝal-la-za he₂-zu-am₃

(Enmerkar/Ensuhgirana).^{1-5,6-9}

(teljes:) kul-aba₄^{ki} iri^{ki} an ki-da mu₂-a

*Kulaba (Unug egyik központi kerülete), város, eget a földdel
összenőtt...*

unig^{ki}-ga mu-bi^dtir-an-na-gin₇...

🌀 7*

(Bau)

🌀 8

(Nanna/H).¹⁻⁵ en zid nam tar-ra^dnin-lil₂-le tud-da...

(Nungal).^{64,69}

nin-me-en an-ne₂ nam mu-un-tar ĝe₂₆-e dumu an-na-me-en
e₂-gal ki-tuš(KU) kug nam-lugal-la-ka ĝe₂₆-e diĝir-bi-me-en

(Ur-Ninurta/E).³ lugal-la nam gal tar-ra-ni

(Ninurta/B).¹⁵ nam-mah-zu^den-lil₂-la₂ niĝ₂ šag₄-ga-na-ka

(Inana/F).^{21,22}

an ĝa₂-a-kam ki ĝa₂-a-kam me-e ur-saĝ-ĝen
unug^{ki}-ga e₂-an-na ĝa₂-a-kam

(Templom).⁴³¹ lugal-zu en gal dumu^den-lil₂-la₂-kam

(Gilgameš/Huwawa).^{100,101}

ur-saĝ ka-ga₁₄-ni ka ušumgal-la-kam
igi-ni igi piriĝ-ĝa₂-kam

(Šulgi/A).^{4-5,22-27} lugal an ub-da 4(LIMMU₂)-ba-me-en...

(Šulgi/B)._{3-5,11-17} ^dšul-gi lugal urim₅(ŠEŠ.AB)^{ki}-ma-ke₄...

(Šulgi/A).₁₉ dub-sar gal-zu ^dnisaba-kam-me-en

🌀 8*

(Enlil/Namzid tara)

🌀 9

(Ninurta/teknós).₅₃

nam-kalag-ga-zu me-še₃ ba-an-ĝen nam-ur-saĝ-zu me-a

(K/3).₁₉₇...

niĝ₂ ga-til₃(TI) nu ga-til₃ niĝ₂ ba-til nu ba-til...

(Ninurta/hós).₃₈₀ šul zid munus zid-de₃ ba-an-dug₄

(Gudea)._{A1.29} ama-ĝu₁₀ ma-mu-ĝu₁₀ ga-na-de₆

(Gudea)._{A1.24-25} ga-na ga-na-ab-dug₄ ga-na ga-na-ab-dug₄...

(Gudea)._{A1.19} e₂-a-ni du₃-ba mu-na-dug₄

(Iddin-Dagan/B).₄₇₋₄₈

mu mah-zu kalam-ma i₃-ĝal₂

an-zag-še₃ mu-zu pa bi₂-in-e₃

(Ninurta/Nibru)._{1-6,9-12} an-gin₇ dim₂-ma dumu ^den-lil₂-la₂...

(Királyok).₁₋₂

nam-lugal an-ta ed₃-de₃-a-ba

eridug^{ki} nam-lugal-la

(Ninurta/Nibru).168-169,171-174

iri ki aĝ₂-ĝu₁₀ eš₃ nibru^{ki} an-gin₇ gu₂ he₂-eb₂-us₂...

(hal).A.40 na-an-ga-ba-e-da-du-e igi-zu ki-ĝu₁₀-uš-še₃

(K/1).38...

dumu si nu-sa₂ ama-a-ni na-an-u₃-tud

diĝir-ra-ni na-an-dim₂-dim₂-e

(K/1).^d4 nin-ĝiš-zid-da-ra ga-til₃ na-an-na-ab-be₂-en

(K/1).78...

he₂-lu-a nam-ba-lal...

(Nanše/A).1,3-5

iri^{ki} na-nam iri^{ki} na-nam me-bi na-pad₃-de₃...

(Inana/Šukaletuda).57

i₃-ne-eš₂ lu₂ u₃ lu₂-ra a-na na-an-dug₄

🌀 9*

(Gudea)

🌀 10

(Gudea).A3.18 iri-še₃ i₃-du-e

(Gudea).A1.14 gud du₇ maš₂ du₇-gub(DU) si im-sa₂-sa₂-e

(Ninurta/Nibru).6

^dnin-urta ši-mah-e-en nam-mah-zu me-teš₂ he₂-i-i

(Gudea).A5.4 e₂-a ĝiš-hur(AR₃)-bi im-ĝa₂-ĝa₂

(Gudea).A1.4 iri-me-a niĝ₂-du₇ pa nam-e₃

(Nanše/A).₅ e₂ zid-da ud-bi na-ed₂-e

(Ningišzida).₅₆ gu₃ an-na ba-te gu₃ ki-ta ba-te

(Lugal-nesaĝe).₂
dumu diĝir-ra-ni-ir gub-ba a-a ama-ni ni₂ teĝ₃-ĝe₂₆-e-ra

(Ninurta/hós).₃₇₃
ur-saĝ gal an-gin₇ ib₂-ba-na a₂-bi lu₂ nu-teĝ₃-ĝe₂₆

(Enlil/Namzid tara).₈ nam-mu-un-gub-be₂-

(Enki/Ninhursaĝa).₇₅₋₇₆ ud 1-am₃ itud 1-a-ni...
(ETCSL) ud 1-am₃ itid 1-a-ni

(Lugalbanda).₂₄₆ ^dutu lu₂ 2 du 3-kam-ma-bi za-e-me-en

(Ninurta/teknós)._{B.1-4}
dug₄-ga-ni-ta ^{ĝiš}tukul(KU)-zu hul-a mu-ni-in-tag...

(Enki/Nibru).₅ ^den-ki en nam tar-tar-re-de₃

(Enlil/A).₄₃₋₄₄
me-bi me abzu lu₂ igi nu-bar-re-de₃
šag₄-bi ab su₃-ra₂ an-zag nu-zu-a

(K/3).₁₈₇...
za-e ĝe₂₆-e mu-de₃-dug₄ ĝe₂₆-e za-e mu-de₃-dug₄

(K/5).₁₃ gud-gin₇ a-ga gur-ra nu-e-zu

(K/9).₈ usu(A₂.KAL) diĝir-ĝa₂ ni₂-ĝa₂ ba-til

(K/3).₁₀... ud-da ga-ĝen na-gada-kam...

(K/1).₃₄... in-na in-bi-im aš₂-e aš₂-bi-im...

(K/1).33 aš₂-e gi₄-a aš₂-a ba-ni-in-gi₄

(K/3).9 dumu-ĝu₁₀-me-en diĝir-zu kur₂-ra-am₃

(K/2).28 nam-tar ud huš kalam-ma ri-a

(K/2).67 dub-sar-me-en mu ni₂-za nu-zu

(K/2).80...

dub-sar eme-gir₁₅ nu-mu-un-zu-a

a-na-am₃ nam-dub-sar-ra-ni

(K/2).68-69

dub-sar-re mu 1(DIŠ)-am₃ he₂-en-zu

šu-ni he₂-sag₉-sag₉ e-ne-am₃ dub-sar-re

10*

(Gudea)

11

(Šulgi/D).13-15 šul-gi^d nin-lil₂-la₂ ki aĝ₂ šag₄-ga-na...

(Enki/Ninhursaĝa).254 šeš-ĝu₁₀ a-na-zu a-ra-gig

(Gilgameš/Huwawa).111

za-e ĝe₂₆-e tah-ma-ab ĝe₂₆-e za-e ga-ra-ab-tah

a-na-me lu₂ ba-an-tum₃

(Lipit-Eštar/C).15-16

an-na dug₄-ga-ni inim ki-bi-še₃ ĝar-ra...

(K/5).119 eĝer-ĝu₁₀-ta niĝ₂ na-me bi₂-in-gub

(K/5).⁷⁴ niĝ₂ na-me igi nu-mu-un-du₈

(Agade).¹⁶⁰⁻¹⁶¹

niĝ₂ na-me a₂-bi la-ba-ra-e₃

lu₂ na-me a₂-bi la-ba-an-da₁₃-da₁₃

(Šulgi/E).²⁰¹ ud na-me lugal kalam-ma-ke₄ ^{ĝi₅}tukul-še₃ nu-gi₄

(Nanše/A).²⁵² ^dnanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa₂

(Enlil/A).¹⁰³ diĝir na-me igi nu-mu-ni-in-du₈

(Agade).⁸⁴ eĝer-bi niĝ₂ na-me nu-sag₉-ge-de₃

(Urim).⁴¹⁸ ud ul ud kur₂-ra ud-da eĝer-bi-še₃

(K/15).²³ ^{id₂}idigna uz ^{mušen}-am₃ ^{id₂}buranun-na kur-gi₄ ^{mušen}-am₃

(Agade).⁷ ud-ba eš₃ a-ga-de₃ ^{ki}kug ^dinana-ke₄...

(7) me-lim₄ an-ne₂ im-us₂-sa-a-bi

(8) an-ne₂ an-šag₄-ga ba-e-ed₃

a mennyei ragyogást, amit An ajándékozott

An az ég közepébe ehítte

(ETCSL) me-lem₄ an-ne₂ im-us₂-sa-a-bi...

An took up into the midst of heaven its fearsomeness that reaches heaven.

(ePSD) me-lim₄(NE): „(rémisztő) ragyogás”

(Gilgameš/Huwawa).⁹⁵

ĝiri₃ kur-še₃ gub-ba-ĝu₁₀ iri^{ki}-še₃ ba-ra-gub-be₂-en

(Šulgi/A).²⁴ niĝ₂-erim₂(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ₂-ĝa₂-am₃

(Ninurta/G).¹⁷⁵ nu-uš-in-ga-zu-am₃

(Enki/Ninhursaĝa).⁵ dili-ni-ne dilmun^{ki}-a u₃-bi₂-in-nu₂

(Lugalbanda).²⁴² šul ^dutu zi-zi-da-zu-ne uĝ₃ ši-mu-e-da-zi-zi-i

(Enlil/Namzid tara).¹⁴ gu₃(KA) al-de₂-de₂-e

(Inana).¹³² si-a^d inana me kur-ra-ke₄ šu al-du₇-du₇

(Lu-diĝira).¹⁷

inim lugal-la-ke₄ gu₃ de₂ lugal inim-bi li-bi-gu-ul-e

(K/Urim).-UET 6/2 251

lu₂-ulu₃ diĝir-da nu-me-a

nu la-ba-gu nu la-ba-tur-ra

(Šulgi/A).²⁴ niĝ₂-erim₂(NE.RU)-e ki la-ba-ra-aĝ₂-ĝa₂-am₃

(Lipit-Eštar/C).¹⁶ diĝir na-me saĝ la-ba-ab-šum₂-mu

(Agade).¹⁶⁰⁻¹⁶¹

niĝ₂ na-me a₂-bi la-ba-ra-e₃

lu₂ na-me a₂-bi la-ba-an-da₁₃(TAK₄)-da₁₃

(Enlil/A).²⁸ lu₂-erim₂ lu₂ hul-ĝal₂ šu-bi la-ba-ra-e₃

(K/1).^{A-1} niĝ₂-gi-na-da a-ba in-da-sa₂ nam-til₃ i₃-u₃-tud

(ETCSL) niĝ₂-gen₆-na-da a-ba in-da-sa₂ nam-til₃ i₃-u₃-tud

(ePSD) niĝ₂-gi-na: „iĝazsáĝ”

(K/1).^{A-2}

niĝ₂-erim₂-e a₂-bi he₂-bi₂-ib₂-kuš₂-u₃^dutu me-da tum₃

(K/1).^{A-29} ninda MAŠ šag₄-da zig₃-ga-ab

(K/Nibru).CBS 11372 /dug₄\-ga-dug₄-ga šag₄ lu₂-ulu₃-kam ĝal₂-la

(K/1).⁶⁵ in-gu₇ nu-un-gu₇ numun sag₉-ga-am₃

(K/1).¹⁹ iri^{ki} en₃-du-bi maš₂-šu-gid₂-gid₂-bi-im

a város dala a jósa

(ETCSL) *The songs of a city are its diviners.*

(K/Nibru).3N-T 772 gud si gal-gal-zu ma-ra-an-gi₄-gi₄-de₃

(K/Nibru).UM 29-16-394 lugal iri šag₄-ge /pad₃-da\ he₂-til₃

11*

(Gudea)

(B14.6) ambar-ra hi ubi₂^{ku6} ubi₂^{ku6} ĝal₂-la-da

(ETCSL) ambar-ra HI.SUHUR^{ku6} suhur^{ku6} ĝal₂-la-da
to make the marshes full with carp and perch (?)

(ePSD) ubi₂(SUHUR): „*bal*”

12

(Inana).1...

an gal-ta ki gal-še₃ ĝeštug₂-ga-ni na-an-/gub\...

(Enki/Ninhursaĝa).201 a-na-am₃ ne-e

(Enki/Ninhursaĝa).50 ud ne-a

(Inana).182 ^den-lil₂-la₂-še₃

(Martu).80 3-kam ur₅-am₃ um-ak-e

(Lugalbanda/Anzud).321

nin₉ e₅-ĝu₁₀ kug ^dinana-ra ur₅-gin₇ dug₄-mu-na-ab

(K/2).67 dub-sar-me-en mu ni₂-za nu-zu

(Gilgameš).41 mu ni₂-ĝa₂

(Enki).167 ĝissu-bi ki-šar₂-ra la₂-a uĝ₃-e ni₂ te-en-ten

(Lugalbanda/Anzud).⁷

šag₄ ni₂-te-na-ka inim am₃-mi-ib₂-sig₁₀(SUM)-ge

(Inana/Šukaletuda).¹²⁸ kug^dinana-ke₄ ni₂-te-a-ni igi im-kar₂-kar₂

(Ninurta/hős).¹² ^dnin-urta lugal ^den-lil₂-le ni₂-te-na dirig-ga

(K/Urim).^{UET 6/2 275} ni₂-te-ni-še₃ lugal-a-ni-še₃-am₃

(Luma).⁵⁵ nin iri-ni ki aĝ₂-e ni₂-te-ni pa bi₂-in-e₃

𒀭 12*

(Gudea)

𒀭 13

(Inana).^{217...}

a-a ^den-ki ^dnin-šubur-ra-ke₄ mu-un-na-ni-ib-gi₄-gi₄ ...

(Réz/Arany).⁷⁶ gud udu še hi-a u₃-mi-gu₇

(Réz/Arany).⁸³ mušen hi-hi-a

(Nibru).³⁵ uĝ₃ saĝ gig₂-ga u₂ hi-a udu-gin₇ bi₂-ib₂-gu₇-a

(Nanna/F).¹⁹ ab₂ hi-a-ni 36000 + 3600-am₃

(Inana/Šukaletuda).¹⁹¹ 7 a-ra₂ 7

(Királyok).³⁸⁴ a-ra₂ 5-kam

(Nanna/Nibru).^{1...}

ur-saĝ-e iri ama-/na\-[še₃]...

(Gilgameš/Huwawa).¹¹¹ za-e ĝe₂₆-e tah-ma-ab

(Gilgameš/Huwawa).¹¹¹ ĝe₂₆-e za-e ga-ra-ab-tah

(Gudea).^{A5.12} sipad-ĝu₁₀ ma-mu-zu ĝe₂₆ ga-mu-ra-bur₂-bur₂

(Gudea).^{A5.11} ensi₂-ra ama-ni^d nanše mu-na-ni-ib₂-gi₄-gi₄

(K/1).⁷⁸ he₂-lu-a nam-ba-lal

(ETCSL) he₂-lu-a nam-ba-la₂

(Enki/Ninhursaĝa).⁶ ki^d en-ki dam-a-ni-da ba-an-da-nu₂-a-ba

(Gudea).^{A11.25} lu₂ dili lu₂ 2(MIN)-da kiĝ₂ mu-da-ak-ke₄

(Gudea).^{A7.14} ĝiš im-ma-ta-ĝar

(Inana).¹⁷³ ĝi₆ 3-am₃ um-ta-zal-la-ta

(Nanna/Nibru).¹⁰ a-a-ĝu₁₀-še₃ ga-an-ši-ĝen

(Inana).¹⁶⁸ igi mu-ši-in-bar

(Gudea).^{A10.6} me 50-a zag mi-ni-keše₂(KEŠ₂)

(Inana).¹⁸ hi-li saĝ-ki-na šu ba-ni-in-ti

(Edubba).^{1...}

dumu e₂-dub-ba-a ud ul-la ĝa₂-nu ki-ĝu₁₀-še₃...

(8) i₃-sun₅-ne na-mu-da-ši-hul₂ sa₂(DI)-ĝa₂ i-ni-in-dug₄

szerénységem miatt örült, tanácsot mondott

(ETCSL) i₃-sun₅-ne na-mu-da-ši-hul₂ silim(DI)-ĝa₂ i-ni-in-dug₄

He rejoiced that I was humble before him and he spoke in my favour.

(ePSD) sa₂(DI): „tanács / értelem / intelligencia”

(ePSD) silim(DI): „egészség / teljeség”

(9) ĝiš ma-an-hur-ra na-an-dim₂ ki-bi-še₃ al-ĝar-ĝar

feladatot („tervet”) adott („készített”), megoldandót („megtalálándót”)

(10) **na de₅(RI)-ga-ni-ta lu₂ hu-ru-um šu bar-dib-ba-e**
tanácsait alázatosan megfogadtam

(ETCSL) **ġiš ma-an-hur-ra na-an-dim₂ ki-bi-še₃ al-ġar-ġar**
na de₅-ga-ni-ta lu₂ hu-ru-um šu bar dib-ba-e

*I just did whatever he outlined for me
-- everything was always in its place.*

(ePSD) **hu-ru-um:** „fiatal/ alárendelt”

(ePSD) **šu dib:** „kezel”

(16) **niġ₂-zu-a-ni pa nu-um-e₃ ka-ga₁₄-ni ba-an-la₂**
tudásával nem dicsekedett, csendes maradt

(ETCSL) *He did not vaunt his knowledge; his words were modest.*

ka la₂: valószínűleg „marad”, mert ePSD **ka-la₂-a** „remainder”

(20) **saġ-ki gal-gal-la um-ma-te inim-zu ba-dugud-de₃-en**
a hatalmas koponyákat (nyomukat) kövesd, szavad méltassa őket

(ETCSL) *once you have come into contact with such great brains*

dugud: „kemény/ fontos”

(22) **ki za-za teš₂ lu₂-lu₇^{lu}-ka mah-bi gu₂ he₂-ri-du₃**
meghajolva, emberi büszkeséged fenségességét mellőzöd

(ETCSL) **ki za-za teš₂ lu₂-u₁₈-lu-ka mah-bi gu₂ he₂-ri-du₃**

(ETCSL) *that would be greatly to demean due deference, the decency of mankind*

(ePSD) **ki za:** „meghajol”

(ePSD) **lu₂-lu₇^{lu}:** „ember/ emberség/ emberiség”

(23) **u₂ teš₂-a-ka šag₄ ab-sed₄-de₃ nam-tag-ga al-duh-e**
büszkeséged ága („növénye”) – a szív megnyugodjon, bűn elbagyódjon

(ETCSL) **u₂ teš₂-a-ka šag₄ ab-sed₄-de₃ nam-tag-ga al-du₈-e**
Worthy plants calm the heart, and sins are absolved.

(ePSD) **teš₂:** „büszkeség”

(ePSD) du₈(GABA): „szétterjed/ halmoz”

(ePSD) duh(GABA): „elhagy/ elenged/ kinyit”

(K/3).219

siškur₂-re nam-til₃ i₃-u₃-tud

(ETCSL) sizkur₂-re nam-til₃ i₃-u₃-tud

(K/2).1

diĝir siškur-ra me-te-bi-im

(ETCSL) diĝir sizkur-ra me-te-bi-im

(K/2).128 lul dug₄-ga-ab zid dug₄-ga-ab lul ba-e-sig₁₀-ge₅

(K/3).47...

kug tuku šag₄ an-hul₂ še tuku ur₅ an-sag₉

niĝ₂-ur₂-limmu₂ tuku-e u₃ mu-un-ši-ku-ku

(K/1).12 niĝ₂-ĝu₁₀ niĝ₂ am₃-kur₂

(K/1).17 niĝ₂ ud tur-ra-kam

(K/1).18

niĝ₂-hul(IGI.UR) dim₂-ma-zu a-na-am₃ na-an-na-ab-be₂-en

(K/1).21 niĝ₂ am₃-da-tuku-tuku igi am₃-da-uru₃-e

(K/1).13-14

niĝ₂ i₃-pad₃-da-zu nu-ub-be₂-en

niĝ₂ u₂-gu de₂-a-zu ab-be₂-en

(K/7).55-56

sag₉-ga-bi pad₃-da

hul-bi u₂-gu de₂-a

(K/1).69 niĝ₂ mah gu₇-gu₇-e u₃ nu-um-ši-ku-ku

(K/1).71-72

šag₄-ge šag₄ hul gig nu-ub-tu-ud

dug₄-ge šag₄ hul gig ib₂-tu-ud

(K/3).200 2(MIN)-a-bi lu₂ 1(DIŠ)-gin₇-nam

(K/1).36 niĝ₂ igi nu-du₈-a-gin₇ mu-un-ak

🌀 13*

(Aradĝu - Šulgi)

(Šulgi - Aradĝu)

(28) šag₄-zu šag₄ sumur_x(KA) keše₂ ba-ra-na-ĝa₂-ĝa₂

sꜫávedben haragnak nem adhatsꜫ helyet

(ETCSL) šag₄-zu šag₄ zu₂(KA) keše₂ ba-ra-na-ĝa₂-ĝa₂

you will not bear him a grudge

(ePSD) sumur_x(KA): „harag”

(Aradĝu)

(Ur-Enlila)

a₂ ma-tur 5(IA₂) ĝuruš 10 hu-mu-e-ši-in-gi₄-gi₄-ma

5 kás földem(?) megerősítésére küldhetnél 10 erős („ifjú”) embert

(ETCSL) *My workforce is inadequate so send me five or 10 able-bodied men*

(ePSD) ma: „föld/vidék/ország”

🌀 14

(Inana/D).1...

ud gal piriĝ an-na inim he₂-a dug₄-dug₄...

(Inana/F).1...

a-ĝu₁₀ an ma-an-ze₂-eĝ₃ ki ma-an-ze₂-eĝ₃...

(Šulgi/D).14

lugal-ĝu₁₀ za-gin₇ a-ba an-ga-kalag a-ba an-ga-a-da-sa₂

(Nanše/A).252^d nanše me-zu me na-me nu-un-ga-an-da-sa₂

(Gudea).A7.10 gal mu-zu gal i₃-ga-tum₂-mu

(K/5).40-46

ur-bar-ra 9-bi 10-am₃ udu hi-a u₃-mu-ni-in-dab₅...

(K/1).43-44

dam tuku-tuku lu₂-ulu₃-/ka\

dumu tuku-tuku diĝir-ra-/ka\

(K/11).147-148

šag₄ ki aĝ₂ niĝ₂ e₂ du₃-du₃-u₃-dam

šag₄ hul gig niĝ₂ e₂ gul-gul-lu-dam

(K/5).31-32

ki ur-mah-e lu₂ in-gu₇-a

2(MAN)-kam-ma-še₃ lu₂ na-me nu-dib₂-be₂

(K/11).150

ezem-ma-kam dam na-an-tuku-tuku-un-e-še

(K/9).11

zu-a nu-di is-hab₂-ba-am₃

(K/8).11

uzud-de₃ nu-ĝen-na e₂-ri-a an-zu

(ETCSL) ud₅-de₃ nu-ĝen-na e₂-ri-a an-zu

(ePSD) uzud: „*keeske*”

(K/5).140 ur-gin₇ ki-nu₂ nu-e-tuku

(K/5).110 ur sag₉-ga ur-tur-še₃ ba-an-kur₉

(K/5).141 ur kun nu-tuku-am₃

(K/5).107

ur-gir₁₅-re gu₂ gid₂-gid₂-ab-ze₂-en ur-tur ki aĝ₂-ab-ze₂-en

(K/7).55-56

til₃-la lul-la hul na-an-gu-ul-/e\

gam ha-la-zu mu-un-/ĝal₂\

(K/3).23-24

sipad he₂-em-ta-ab-ed₃-de₃-a

udu-ni šu-a li-bi₂-in-gi₄

(K/5).19-21

anše-kur lu₂ u₅-a-ni u₃-mu-ni-in-šub

tukum-bi gu₂-un-ĝu₁₀ da-ri₂-še₃

ne-en-nam al-sig-en-e-še

(K/2).16

ud nam-tar gig-ga-ka ba-tu-ud-de₃-en

(K/3).247-249

an ba-gul-gul ki ba-sag₃-sag₃

an ba-gul ki ba-sag₃-ga-ta

lu₂ ni₂-bi-a ba-an-gub

(K/2).15

a-a igi i-ni-in-bar nam-tar-ĝu₁₀ ba-dib-ba

(K/3).231 ^dinana-ke₄ šag₄ gig-ga-ĝu₁₀ i₃ he₂-eb-de₂

(K/3).236 izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi₄-in-zu sar-ra-ab

(K/3).262 zag tag-ga ^dinana ĝeštug₂ u₁₈-lu ma-mu₂-da-ka-ni

(K/3).284 ud mu-e-ši-zal a-na-am₃ šu mu-da¹-/ti\

(K/3).294-295

šag₄-ĝu₁₀ ^{ĝiš}kiri₆ ha-ra-dirig-ga
dutu nu-um-ta-e₃

(Lugalbanda/Anzud).321

nin₉ e₅-ĝu₁₀ kug^dinana-ra ur₅-gin₇ dug₄-mu-na-ab

(Inana).34 er₂ du₆-du₆-dam mar-mar-ma-ni-ib

(Inana).226

1-am₃ u₂ nam-til₃-la 1-am₃ a nam-til₃-la
ugu-ni-a šub-ba-ab-ze₂-en

(Enlil/Sud).145

nam i-ri-tar-ra-ĝu₁₀ he₂-em-ši-ĝal₂ saĝ il₂-la e₂-mah-še₃
ĝen-na

(Enmerkar/Aratta).159 an-bar₇-gana₂-ka im-du₈-gin₇ zig₃-ga

(K/1).29 ninda MAŠ šag₄-da zig₃-ga-ab

(K/3).236 izi nu-ub-da-an-ten-a-aš li-gi₄-in-zu sar-ra-ab

(Enki/Ninhursaĝa).149 ga-ra-an-ba de₆-um

(Inana/C).1...

(1) in-nin šag₄ gur₄-ra ereš u₃-na gu₃-zal^d a-nun-na-[ke₄-ne]

(ETCSL) in-nin šag₄ gur₄-ra ereš u₃-na giri₁₇-zal^d
a-nun-na-[ke₄-ne]

(ePSD) gu₃-zal: „szeszélyes / megbízhatatlan / csirkefogó”

(20) e-ne-di-bi šen-šen me₃ hub₂ sar ak-de₃ nu-kuš₂-u₃
ĝiri₃-ni^{kuš} e-sir₂ si-ni

*játéka az összecsapás, csata, roham, fíradhatatlanul, lábát szándálba
bújtatva*

(ETCSL) e-ne di-bi šen-šen me₃ hub₂ sar ak-de₃ nu-kuš₂-u₃
ġiri₃-ni^{kuš} e-sir₂ si-ni

It is her game to speed conflict and battle, untiring, strapping on her sandals

(ePSD) e-ne-di: „játék”

(254) nin-ġu₁₀ nam-mah-zu kur-kur-ra ka-tar-zu ga-si-il
úrnök, fenséged minden országban imába foglalják

(ETCSL) nin-ġu₁₀ nam-mah-zu kur-kur-ra ka tar-zu ga-si-il
My lady, let me proclaim your magnificence in all lands, and your glory!

(ePSD) ka-tar si-il: „imádkeozik”

(271) šag₄-zu ki-bi ha-ma-gi₄-gi₄

szíved a föld felé fordulhasson

(ETCSL) *May your heart be restored for my sake!*

(Lagaš).200 e₂-dub-ba sar-/ra\ ^dhisaba /za₃\-[mi₂]

14**

(Inana/M)

(54) šag₄ tur₃-bi-ta ġiri₃ he₂-eb₂-ta-an-ze₂-er
méhükből élet elfogyon

(ETCSL) *Responsible care is removed from its sheepfolds.*

(63) zi-ġal₂ uġ₃ lu-a šir₃ kug-zu ga-am₃-dug₄
élők és népek sokfélesége szent éneked énekelje

(ETCSL) *life-force of the teeming people: I will recite your holy song!*

(65) šag₄ su₃-ra₂ munus zid šag₄ zalag-zalag-ga
me-zu ga-mu-ra-ab-dug₄

*sziéd mélységéről, igaz hölgy, ragyogó szív, mennyei hatalmadról
hadd beszéljek*

(ETCSL) *Deep-hearted, good woman with a radiant heart, I will enumerate your
divine powers for you!*

(66) ġi₆-par₃ kug-ġa₂ hu-mu-ši-in-kur₉-re-en

szent folyosóra hadd lépjek be

(67) en-me-en en-he₂-du₇-an-na-me-en

„en” pap, Enheduana („Égi dís papja”) vagyok

(68) ⁹ma-sa₂-ab i₃-gur₃-ru asil-la₂ i₃-dug₄

kosaram emelem, örömekeket zengek

(ETCSL) *I, En-hedu-ana the en priestess, entered my holy ġipar in your service. I
carried the ritual basket, and intoned the song of joy.*

(69) ki-sig₁₀-ga bi₂-ib-ġar ġe₂₆-e nu-mu-un-til₃-le-en

áldozati felajánlásom elhelyezem, mintha nem itt élnék

(ETCSL) *But funeral offerings were brought, as if I had never lived there.*

(71) ġissu ne ba-te u₁₈-lu-da im-mi-dul(U.TUG₂)

ezt az árnyéket megközelítettem, szelleme betértett

(ETCSL) *I approached that shade, but I was covered with a storm.*

(73) niġ₂ ur₅ sag₉-sag₉-ġu₁₀ sahar-ta ba-da-gi₄

finom bőrom kiszáradt

(ETCSL) *My ability to soothe moods vanished.*

(74) nam-ġu₁₀ ^dsuen lugal-an-ne₂

sorsomat Suen, ég királya

(75) an-ra dug₄-mu-na-ab an-ne₂ ha-ma-du₈-e

An-nak mondd el, (hogy) An hadd szüntesse meg

(76) a-da-lam an-ra ba-an-na-ab-be₂-en an-ne₂ mu-e-du₈-e

most azonnal An-nak mondd, hogy An megszabadítson

(ETCSL) *Suen, tell An about Lugal-Ane and my fate! May An undo it for me!
As soon as you tell An about it, An will release me.*

(77) nam lugal-an-ne₂ munus-e ba-ab-kar-re

a sorsot az Ég királya által a hölgy felügyelje

(78) kur a-ma-ru ġiri₃-ni-še₃ i₃-nu₂

az áradás országai a lábai előtt bevernek

(ETCSL) *The woman will take the destiny away from Lugal-Ane; foreign lands
and flood lie at her feet.*

(81) en-he₂-du₇-an-na-me-en a-ra-zu ga-mu-ra-ab-dug₄

Enheduana („Ég díszének papja”) vagyok, esdeklésem mondom

(ETCSL) *I, En-hedu-ana, will recite a prayer to you.*

(82) er₂-ġa₂ kaš dug₃-ga-gin₇

könnyeimet jó sörként

(83) kug ^dinana-ra šu ga-mu-ni-ri-bar sa₂-zu ga-mu-ra-ab-dug₄

(ETCSL) *kug ^dinana-ra šu ga-mu-ni-ri-bar di-zu ga-mu-ra-ab-dug₄
szent Inanának ontom, mondd tanácsod*

(ETCSL) *I shall say to her "Your decision!"*

(84) ^daš-im₂-babbar na-an-kuš₂-u₃-de₃-en

Ašimbabbartól („(női) megújulástól”) félned nem kell

(85) šu-luh an kug-ga-ke₄ niġ₂-nam-ma-ni in-kur₂

szent An megtisztítása bármit megváltoztat

(86) an-da e₂-an-na ha-ba-da-an-kar

An-nal Eannába szállsz

(87) diġir lu₂ gu-la-ta ni₂ ba-ra-ba-da-te

legnagyobb isteni férfit félelem nem közelítheti

(ETCSL) *Do not be anxious about Ašimbabbar. In connection with the purification rites of holy An, Lugal-Ane has altered everything of his, and has stripped An of the E-ana. He has not stood in awe of the greatest deity.*

(88) e₂-bi la-la-bi ba-ra-mu-un-gi₄ hi-li-bi ba-ra-mu-un-til

a nem múlt élvezetek házáat, a végtelen („beféjezhetetlen”) boldogságát

(89) e₂-bi e₂ hul-a hu-mu-un-di-ni-in-kur₉

azt a házat rombázza változtathatja

(90) tab mu-ši-in-kur₉-ra-ni ninim-ma-ni hu-mu-un-te

belépésekor irigysége növekedik („közeledik”)

(ETCSL) *He has turned that temple, whose attractions were inexhaustible, whose beauty was endless, into a destroyed temple. While he entered before me as if he was a partner, really he approached out of envy.*

(92) ki zi-šag₄-ĝal₂-la-ka ĝe₂₆-e a-na-me-en

a bátorság mezején („bátorítás földje”) mivé lesznek (?)

(ETCSL) *In the place of divine encouragement, what is my standing now?*

(93) ki-bal hul gig^dnanna-za-ke₄-eš an-ne₂ ha-ba-ab-šum₂-mu

Nannádat gyűlölő lázadó földnek An adjon

(ETCSL) *May An extradite the land which is a malevolent rebel against your Nanna!*

(99) šir₃ kug-ĝa₂-ke₄-eš i₃-ug₅-ge-de₃-en

szent dalától baldoklom

(100) ĝe₂₆-e^dnanna-ĝu₁₀ di\-[ĝu₁₀ ba]-ra-bi₂-in-kud

Nannám engem nem ítélhet

(101) ki-lul-la he₂-eb-gul-gul-en

bűn tanyája engem elpusztíthatna

(ETCSL) *Must I die because of my holy songs? My Nanna has not decided my case. He has destroyed me utterly in renegade territory.*

(102) ^daš-im₂-babbar-e di-ġu₁₀ ba-ra-bi₂-in-dug₄

Ašimbabbar ítéletem nem mondhatja

(103) bi-in-dug₄ nam-ġu₁₀ li-bi₂-in-dug₄ nam-ġu₁₀

sorsom mondva, sorsom nem mondva (?)

(ETC.SL) *Ašimbabbar has certainly not pronounced a verdict on me. What is it to me if he has pronounced it? What is it to me if he has not pronounced it?*

(110) šag₄ kug-zu mah-a ki-bi ha-ma-gi₄-gi₄

szent szívéd fensége földre vissza hadd térjen

(ETC.SL) *your holy heart is great; may it be assuaged on my behalf!*

(115) ^da-nun-na diġir gal-gal-e-ne a-gin₇ ba-e-ne-dirig-ga

batalmas Anuna isteneket apjukként irányítod

(ETC.SL) *how supreme you are now over the Anuna, the great gods!*

(118) ġiš-nu₂ gi-rin-ġa₂ šu nu-um-mi-la₂

virágos („tisztá”?) ágyam nem szennyeződött be

(ETC.SL) *I did not reach out my hands to my flowered bed.*

(122,134) he₂-zu he₂-zu-am₃ ^dnanna li-bi₂-in-dug₄-ga
za-a-kam bi₂-in-dug₄-ga

tudják, tudják meg, Nanna nem mondta dicsőítésed

(ETC.SL) *It must be known! It must be known! Nanna has not yet spoken out! He has said, "He is yours!"*

(127) saġ ġiš ra-ra-za he₂-zu-am₃

ölsz, tudják meg

(ETC.SL) *Be it known that you crush heads!*

(137) ne-mur mu-dub šu-luh si bi₂-sa₂

szenet halmoztam, megtisztulást elvégeztem,

(138) e₂-eš₂-dam-kug ma-ra-ġal₂ šag₄-zu na-ma-sed-de₃

szent egyesülés oltárának templomában szívéd békülbessen meg

(139) im-ma-si im-ma-dirig-ga-ta nin UN-gal ma-ra-dug₄

betöltött, (engem) magával ragadott, úrnőm, hivatalodat elmondanom

(ETCSL) *I have heaped up the coals in the censer, and prepared the purification rites. The E-ešdam-kug shrine awaits you. Might your heart not be appeased towards me? Since it was full, too full for me, great exalted lady,*

(140) niĝ₂ ĝi₆ u₃-na ma-ra-an-dug₄-ga-am₃

dolgok éjjel elhangzóttak

(141) gala-e an-bar₇-ka šu hu-mu-ra-ab-gi₄-gi₄

nappali énekes ismételje

(ETCSL) *I have recited this song for you. May a singer repeat to you at noon that which was recited to you at dead of night*

(146) šag₄ kug^dinana ki-bi ba-an-na-ab-gi₄

Inana szent szíve a földre visszatért

(147) ud ba-an-na-dug₃ la-la ba-an-sud-sud hi-li ma-az

ba-an-du₈-du₈

a fény jó volt, vágy beteljesült (?), gyönyör szétáradt

Inana's holy heart has been assuaged. The light was sweet for her, delight extended over her, she was full of fairest beauty.

(152) nu-gig-ra dug₄-ga-ni mah-am₃

mennyei szerető asszonyának fenségét mondták

(153) kur gul-gul an-da me ba-a

országok pusztítójának An-nal mennyei hatalmat adva

(154) nin-ĝu₁₀ hi-li gu₂ e₃^dinana za₃-mi₂

úrnőmet, gyönyörrel teljest („betakartat”), Inanát dicsőítsük

(ETCSL) *Everyone's speech to the mistress is exalted. Praise be to the destroyer of foreign lands, endowed with divine powers by An, to my lady enveloped in beauty, to Inana!*

Szótár

- a: „víz”, „utód/ leszármazott”, „madárenek”
- a₂: „kar/ erő”, „munka”
- a₂ aĝ₂: „kívánság/ kérés”, „parancsol irányít/ instruál”
- a₂ kuš₂: „erőfeszítést tesz”
- a₂ šum₂: „erőt ad”
- a₂-dab₅: „vezető”
- a₂-ĝal₂: „segítség”
- a₂-ĝeš-ĝar-ra: „munka norma/ termelési norma”
- a₂-la₂: „fa dob”, „kezet megköt”
- a₂-nun-ĝal₂: „erős/ hatalmas”
- a₂-tuku: „erős/ képes”
- a-a: „apa” („aja”-ként ejtve)
- ab: „ablak”
- ab: „tenger”
- a-ba: „ki”
- abzu(ZU.AB): „Abzu”, az alsó világ, a mitikus földalatti óceán
- ad gi₄: „tanács/ tanácsol” (ad önállóan „hang/ zaj”)
- ad₆(LU₂×BAD): „test/ hajótest”
- a-da-lam: „most azonnal”
- aga: „fejdísz/ diadém/ korona”
- a-ga: „hátra/ hátul/ hátsó rész (pl. épületé)”

aga-us₂: „*katona*”
 a-ġi₆(A-MI): „*bullám/áradás*”
 a-gin₇: „*abogy*”
 ah: „*köpet/nyálka/hab*”
 ak: „*tesz/csinál*”
 al dug₄: „*vágyik/kér*”
 ama(GA₂×AN): „*anya*”
 ama gan: „*szüilő nő*”
 ama₅: „*asszonyoszoba/terem*”
 ama-a-tud: „*bázi-szolga*”
 a-ma-ru: „*áradat/özellvíz*”
 a-maš: „*jubakol*”
 ambar: „*nádas/mocsár/tó*”
 an: „*ég/felső/(lomb)korona/An*”
 a-na: „*mi*”
 a-na-aš: „*minek/miért?*”
 a-na-gin₇: „*bogyan?*”
 an-bar₇: „*nappal/napközben*”
 a-nir: „*panaszkodás/gyász*”
 an-kar₂(KAR₂: GAR₂-tenű): „*an-kar*”,
 an-pa: „*zenit*”
 an-šag₄: „*ég közepe/ekliptika*”
 anše_edur₉(DUN): „*szamár*”
 anše_edur₉-ur₃(DUN GA₂×NIR): „*csődör*”
 anše-kur: „*ló*”

an-u₂-sa₁₁-an: „*alkony/este*”
 a-nun-na(k): „*Anuna*” – azaz szó szerint „*bercegi vér/utód*”
 an-ur₂: „*horizont*”
 an-zib₂-ba: „*beavatott/Inana egy jelzője*”
 a-ra₂: „*-szor/alkalom/út/ómen*”
 arad₂: „*követ/megbízott/szolga*”
 a-ra-zu/a-ra₂-zu: „*esdekés*”
 AŠ: „*egyesül*” – bizonytalan kiejtésű
 aš₂(AŠ₂): „*kívánság*”, „*átok*”
 a-šag₄: „*mező*”
 asil: „*öröm/díszítés*”
 a-ta: „*amitől*”
 a-zu: „*gyógyító*”
 ba: „*ad*”, „*juttat/megenged*”
 babbar: „*féhér/ragyogó*”
 ba-da-ra: „*ásó/fegyver*”
 bal(BAL): „*szolgálati idő*”
 balaĝ: „*nagy dob vagy hárfa*”
 banda: „*gyermek/fiatalkor/ifjú*”
 bar: „*külső/test külseje*”
 bar₇: „*ég/kiéget*”
 barag: „*uralkodó/király/emelvény/trón*”
 ba-u₂: „*Bau istennő*”
 be₂(BI): a „*mond*” többes számú befejezett formája.
 bil₂: „*ég*”

biluda(PA.AN.DA): „szertartás/rítus”
 bur: „külső”
 bur₂: „elenged/szétterjed/betakar/enged/felzabadi/felfed/ruha”
 bur₃(U): „bur(terület mértékegység – 64800m²)”
 buru₅(NAM-sessig.ERIM₂): „fecske”
 da₁₃(TAK₄): „félbeszakít/megszökik”
 dab₅(KU): „elfogad/megragad”, „fog/elvesz/visz/megköt/hord/vezet/tart”
 dadag(UD.UD): „ragyogó”
 dağal(AMA): „szélesnek/hatalmasnak lenni”
 dal: „repül”
 dalla(MAŠ.GU₂.GAR₃): „ragyogás”, „ragyog/féktelen/vad”, „gyűrű/korona”
 dalla e₃: „megjelenik/ragyog”
 dam: „hitves/társ/pár”
 da-ri₂: „mindig/örökké/örökké való”
 dar^{mušen}(DAR): „fogoly (madár)”
 de₂(DU): „önt/hoz/formál/teremt”
^dga₂-tum₃-dug₃(GA₂.TUM₃.HI): „Gatumdug istennő”
^dga-ša-an-na(=Inana): „Inana” – eme-sal
 di: „jogi eljárás/ítélet”, „mond” – dug₄ befejezetlen formája,
 „mondás/döntés”
 di kud: „ítél”
 di₄(TUR): „kicsi/apró/ kicsinek lenni”
 dib(DIB/DAB): „jár/telik”
 dib₂: „megy/jár”

di-da(=ĝen): „megy” – eme-sal

diĝir: „isten”

dili(AŠ): „egy/egyedül”

dilmun(NI.TUK): „Dilmun”

dim: „órbély”

dim₂(DIM₂): „teremt/ készít/ előhoz”

dim₂-ma: „tervezés/ utasítás/ gondolat”

dirig(SI.A): „irányít/ meghalad/ felette lenni”

^dlamma(KAL): „védő isten”

^dnanna(r)(ŠEŠ.KI): „Nanna, Holdisten”; akkádul Suen; az ékjel szó szerint: „a föld testvére”.

^dnin-e₂-gal-la: szó szerint „Egal úrnője”

^dnin-ĝiš-zid-da: „Ningišzida isten” („a jó fa ura”)

^dnin-tur₅(TU): Ninhursaĝ (Nintu „születés úrnője”)

^dnin-urta(NIN-IB): „Ninurta”

du: „megy”

du₃: „épít/ csinál/ végrehajt”

du₅(DUN₃)-mu(=dumu): „gyermek” – eme-sal

du₆(NE): „balmoz/ (törmelék/ romos) domb/ (rom)halom”, „tűz”

du₇(UL=U.GUD): „belyes/ illik vmibe/ megfelelő”, „nyom”

du₈(GABA): „árad/ szétárad/ terjed/ szétszór”

dub(DUB): „írótábla”

dub₂: „remeg”

dub-sar: „írnok”

dub-sar-gal: „mester írnok”

dub-sar-tur: „*írnok tanuló*”
 dug₃: „*jó / édes / isteni*”
 dug₄: „*mond*”
 dugud(DUGUD=MI.AŠ): „*kemény / fontos / erős*”
 duh: „*elhagy / elenged / kinyit*”
 dul: „*befed / takar*”
 dumu: „*gyermek / kölyök (állaté is)*”
 dumu-gi₇: „*nemes*”, „*édes gyermek*”
 dumu-nita: „*fiú*”
 dumu-saĝ: „*elsőszülött*”
 dur₂: „*alja / hátulja*”, „*fenék*”
 dur₂ ĝar: „*széke / székhely*”
 dur₃(ANŠE.ARAD): „*fiatal csődör számár*”
 dusu(IL₂): „*földbordó kosár*”
 e₂: „*ház / otthon / templom*”
 e₂ niĝ₂-gur₁₁: „*raktár*”
 e₂-dub-ba: „*Tábla háza, írnekiskola*”
 e₂-kin₂-kin₂: „*malom*”
 e₂-ri-a: „*ugar*”
 e₃/ed₂(UD.DU): „*figyel*”, „*elmegy / jár / kel*”
 e-bar₇(NE)-gana₂: „*napközben / délben*”
 ed₃(LAGAR-gunû.DU): „*leereszkedik / leszáll / felemelkedik*”
 edin: „*mező / sztyeppe*”
 eĝer-be₂: „*azután / azt követően*”
 eĝer-bi-ta: „*azóta*”

eme: „(beszélt)nyelv/ nyelv (testrészt)”
 eme-gi₇: „sumer nyelv”; szó szerint: „otthoni nyelv”
 en: „úr”
 en₃ tar: „kérdés”
 en₃-du: „dal/ének”
 e-ne: „ő”
 e-ne-di: „játék”
 ensi(EN.ME.LI): „álomfejtő”
 ensi₂(PA.TE.SI): „kormányzó/ álomfejtő”
 er₂: „könny”
 er₂ pad₃: „sír”
 eren: „cédrus”
 ereš(NIN): „királynő/ úrnő”
 eridu(g)(NUN): „Eridu(g) város”
 erim₂(NE.RU): „rosszindulatú/ ellenséges”
 erin₂: „ember/ csoport”
 eš₃(AB): „szent hely/ létesítmény/ szentély/ oltár”
 eš₂-gana₂: „mérő pálca/ vonal”
 eše₃(IDIM): „mérőrud/ eše₃(mértékegység – 60 méter)”
 ezem/ezen: „ünnep”
 ezina₂(ŠE.ŠE.NIR): „gabona/ mag/ Gabonaistennő”
 ga: „tej”
 ĝa₂(GA₂): „tapos/ helyezés”
 ĝa(r): „összeadni”

ĝa₂-nu: „jön/ megy” – szótagolva
 gab₂-bu: „bal”
 gaba: „mell/ mellkas/ test eleje/ első rész”
 gaba-ri: „ellenfél/ ellene van”
 gaba-šu-ĝar: „ellenfél/ rivális”
 gabu₂(KAB): „bal (oldal)”
 gada: „vászon”
 gag: „szög/ karó/ nyílhegy”
 gal: „nagy”
 ĝal₂: „létezik/ van/ lérbető”, „őriz/ véd”
 ĝal₂ taka₄: „nyit”
 gala(UŠ.KU): „szereplő”, „énekes”, ill. „vulva”
 galam(GALAM): „ügyesség/ ügyesnek, művészeknek, kifinomultnak lenni”
 gal-an-zu: „bölcs/ bölcsesség”
 gal-di: „magas rangú/ emelkedett”
 gal-zu: „ügyes/ bölcs”
 gam: „kör/ ív/ hajlik”
 ga-na: „rajta/ gyerünk”
 gana₂: „mező”
 ĝar(GAR): „elhelyez/ lerak”
 ga-ra-an: „(gyümölcs) fűrt”
 garadin₃: „kéve”
 ga-rig₂: „villa/ fésű”, „fegyver”
 ĝarza(PA.AN): „ritus/ szertartás/ mennyei-kozmosz rend”
 ĝarza₂: „egy papi hivatal”

ga-ša-an(=nin): „úrno” – eme-sal
 ga-til₃: „felajánlás/ eskü”
 gaz: „megüt/ megöl”
 ge-en: „tartós/ földet feltör/ megalapít/ megerősít/ ellenőriz/ jónak lenni”
 ĝen(=me-en): „vagyok” – eme-sal
 ĝen: „megy”
 gen₆(GI): „igaz”, „ellenőriz/ fordít”, „megalapoz/ sokáig tartó”
 ĝeš₃/ĝiš₃: „férfi nemiszerv”
 ĝeš⁶gu-za: „szék/trón”
 ĝeš-kan₄-na: „ajtófélfő” – itt valószínűleg „ajtónálló”
 ĝeš-tag: „felajánlani”
 ĝeštug₂ gub(GIŠ.TUG₂.PI): „figyel/ tervez/ vágyódik”
 ĝeštug₂ u₁₈-lu: „elfelejt”
 ĝeštug₃(GIS.PI.TUG₂): „bölcesség/ terv”
 gi: „igazság”, „nád” – hosszmérték, 3 méter
 gi-1(diš)-nindan: „1 gi ninda-pálca”
 gi₄: „fordul”, „(meg)öl/ változik/ visszatér”
 ĝi₆(MI): „éj”
 ĝi₆-par₃: „kolostor/ folyosó”
 ĝi₆-u₃-na: „éjjel/ éj egy szakasza”
 gibil: „megújul”, „tűz/ tűzifa”
 gid₂: „szív/ búz/ átad/ tejet ad/ átalakít”, ill. „bosszú/ megnézni/ mérni”
 ĝidru(PA): „batalom”
 gi-dub-ba: „íróvessző (nád)”

gig(MI.NUNUZ): „*betegség/ betegnek lenni*”, „*beteg/fáj*”, „*búza*”

gigir(GIGIR: LAGAB×BAD): „*szekeér*”

^{gi}ma-sa₂-ab: „*kosár*”

ĝir₂: „*skorpió*”

gir₁₅(EŠ₂): „*behi, otthoni*”

ĝiri₂: „*kés*”

ĝiri₂-PA-na: „*kés-féle*”,

ĝiri₃(GIR₃): „*út/ ösvény/ láb*”

ĝiri₃ gub: „*belép/ kilép/ vár vkire*”

ĝiri₃ si: „*szolgálatot tesz*”

ĝiri₃ ze₂-er: „*csúszik*”

ĝiri₃-si: „*lábujj*”

ĝiri₃-us₂: „*ösvény*”

gi-rin: „*tiszta/ gyümölcs/ virág*”

ĝiš(GIŠ/ geš/ ĝeš): „*fa*”

ĝiš ĝar: „*behyt áll*”? (ĝiš „*fa*”, ĝar „*behyen van*”)

ĝiš tuku: „*meghallgat*”

^{ĝiš}banšur: „*áldozati asztal*”

ĝišgal(URU×MIN): „*állomás*”

^{ĝiš}ĝiri₃-gub: „*zsámoly (lábemelvény)*”

ĝiš-gu₃-di: „*hangszer*”

^{ĝiš}gu-za: „*széke/ trón*”

ĝiš-hur: „*rajz/ terv*”

ĝiškim(IGI.DUB): „*jel*”

ĝiš₆kiri₆: „*keert*”

ĝiš-nu₂: „*ágy*”

ĝissu(GIŠ.MI): „*védelem / árnyék / (védelmező) árnyék*” („*fa sötétje*”).

ĝiš₃u₃-šub(RU): „*téglaöntő forma*”

ĝizzal(GIŠ.TUG₂.PI.ŠIR.SILA₃): „*bölcsesség / megértés / fül*”

gu₂(GU₂): „*nyak / teljesség / erő*”, „*teljesség / összeg*”, „*bab / borsó*”

gu₂ du₃: „*elbogy / elmulaszt / mellőz*”

gu₂ e₃: „*befedett / betakart*”

gu₂ ĝiš ĝar: „*engedelmeskedik*”

gu₂ gur: „*balmozódik*”

gu₂ šub: „*figyelmen kívül hagy / negligál / lenéz*”

gu₂ us₂: „*felemeli a fejét(nyakát)*”, átvitt értelemben: „*felemelkedik*”

gu₂-en-na: „*gyűlés / tisztviselő*”

gu₂-tuku: „*tökéletes / gazdag*”

gu₂-un: „*teher / rakomány / adó*”

gu₃(KA): „*hang*”

gu₃ de₂:(KA DE₂) „*szólit*”

gu₃ ra: „*kiált*”

gu₃ sig₁₀: „*kiabál / hangosan beszél*”, „*alul*”

gu₃-de₂-a(KA-de₂-a): „*Gudea*”, Lagaš kormányzója („*elbívott / elhivatott*”)

gu₃-zal: „*szelesélyes / megbízhatatlan / csirkefogó*”

gu₄-ud: „*felugrik / szökik / táncol*”

gu₇: „*eszik*”

gub(DU): „*áll elhelyezkedik*”, „*feladatra kijelölve / feladatot teljesít*”

gud(GUD): „*ökör*”

gud₃(U₂.KI.SUM.GA): „*fészkek*”

gudug(HI×NUN.ME): egy papi méltóság

gug: „*karneol (vörös ékkő)*”

gug₂: „*sütemény*”

gul: „*pusztít rombol/eltör*”

gun₂: „*adó*”

gun₃(DAR): „*többszínű/foltos sokszínűnek lenni*”

gur/gurum: „*hajlít/fordul/emel/beteker/kör*”

gur₁₁(GA): „*halom/felhalmoz*”

gur₂(GAM): „*hajlik/ív/körbe teker*”

gur₃(II₂): „*bordo*”

gur₃-ru: „*bord*”

gur₄: „*vastag/nagy/nagynak érez*”

gur₈: „*hajlik*”

guru₃: „*emel/bordo*”

guru₇-du₆: „*gabona halom*”

guru₇-maš: „*gabona halom*”, másik fajta

ġuruš: „*férfi/férfias/fiatal felnőtt férfi*”

gu-za: „*szek*”

ha-la: „*rész/eloszt/örökség/osztást végez/megoszt/szétoszt*”

ha-luh: „*megrémül*”

har: „*kör*”

har-ra-an: „*útvonal*”

ha-za: „fog/tart”
 he₂-a: „legyen”, „bozszájárulás”
 he₂-am₃: „igen (legyen az)”
 he₂-ĝal₂: „bőség”
 heš₅-eš₂: „elnyomott”
 hi: „mindenféle/keverék”
 hi-li: „élvezni/gyönyör/örül/szépség/vonzóerő”
 hub₂ sar: „futás”, „roham”?
 huĝ(EŠ₂): „lecsendesít/megbékéltet”
 hul(IGI.UR): „rossz/gonosz/rossz szagú/hamis/bűnöző”
 hul gig: „gyűlölet”
 hul-ĝal₂: „gonosz”
 hul₂: „örül”
 hur-saĝ: „begység/domság/pusztá”
 hu-ru-um: „fiatal/alárendelt”
 huš(HI.GIR₃): „rémisztő/haragos/mérges/vörös/rettenetes”
 i: „előhoz/elhagy/kimegy”
 i₃: „olaj/vaj”
 i₃-bi₂: „füst”
 i₃-ne-eš₂: „most”
 i₃-ti: „Hold” – itt szótagolva
 ib₂: „barag/átok”
 i-bi₂: „füst”
 ibila(TUR.UŠ): „örökös”
 ib-ra-aš: „repül”

id₂(A.ENGUR = A.LAGAB×HAL): „folyó/csatorna”

idigna(MAŠ.GU₂.GAR₃): „Tigris (folyó)”

i-dub: „kiindulópont/ küszöb”

igi: „szem/ tekintet/ eleje”

igi bar: „tekint”

igi du₈: „meghallgatási ajándék”

igi ĝal₂ tuku: „böls”

igi ĝal₂: „ránéz”

igi ĝar: „megjelenik/ ránéz”

igi hul: „megvakít”

igi kar₂: „megvizsgál”

igi suh: „baragos”, „választ”

igi-nu-du₈: „vak”

igi-še₃: „előtt”

il₂(IL₂=GA.GIN₂): „emel(kedik)/ hordoz/ kezel”

ildag₂: „nyárfa”

i-lu: „ének/ örömenek/ sirató”

im: „agyag”

im-du₈: „forrás”

im-hul: „romboló szélvihar”

in: „sértés/ erőszak”

inim: „szó”, „értelem/ lényeg”

inim sig₁₀: „kifejez ötletet/ vágyat”

inim-ĝar: „megfelelővé/ törvényessé tesz, rendez”

iri: „város”

ir-sim(IR-NAM): „*illat*”

is-hab₂: „*bolond / gonosztevő / gazember / durva*”

iškur(IM): „*a tavaszi eső és viharok istennője*”

iti/itud: „*Hold*”

iti₆: „*bold*”

izi(NE): „*tűz*”

ka la₂: „*marad*” (ePSD: ka-la₂-a „*maradék*”)

ka(g) (KA): „*száj*”

ka₅-a: „*róka*”

kadra(GAR.ŠA₃.A): „*ajándék*”

ka-ġiri₃: „*út*”

ka-inim-ma: „*ima / ráolvasás*”

kal: „*ritka / értékes*”

kalag(KAL): „*erős / hatalmas / hatalommal bíró*”

kalam(UN): „*ország / föld*”

kan₄: „*kapu*”

kar(TE.A): „*erővel elvesz / megszüntet*”, „*száll / elvesz*”, „*öböl / rakpart*”

kaš: „*sör / alkoholos ital*”

kaskal: „*út*”

ka-tar si-il: „*imádkozók*”

keše₂: „*köt*”

ki: „*föld / hely / alsó*”

ki bal: „*lázadó föld*”

ki dar: „*földet feltör*”

ki gal: „*nagy föld*”, a_z Alsóvilág, amely a föld alatt terül el

ki ĝar: „alap/elhelyez”
ki ĝiri₃: „út/ösvény”
ki la₂: „földre zuhan”
ki lul: „gyilkos”, „bűnözés helye”
ki su-ub: „földre borul”
ki za: „meghajol”
ki-e-ne-di: „tér/színtér/játék tér”
kiĝ₂(KIN): „munka”
ki-ĝar: „alapított”, önállóan a ki „föld”, ĝar „elhelyezni”
ki-gi₄: „helyre állít”
ki-ĝu₁₀-še₃: „hozzám („helyembe”)”
ki-nu₂: „alvóhely/ágy/fekvőhely”
kir₄(KA): „hiéna”
kiš: „Kis város”
kisal: „belső udvar”
ki-šar₂: „teljes föld/mindenség/horizont”
kiši₁₆(U₂.TAB₂): „akác”
kišib(MES/RID): „pecsét/kéz/csukló”
ki-sig₁₀-ga: „felajánlás/áldozat”
ki-sikil: „fiatal lány/szűz”
ki-sur: „határkijelölés”
ki-tuš gen₆-na: „tartós lakóhely”
ki-tuš(KI-KU): „tartózkodási hely”
ku₄(r): „belép”

ku₆(HA): halak után használt jelölő

kug(KU₃): „szent/tiszta/fényes”, „fém/nemesfém”, „megtisztít”

kug me-a: „ragyogó fém/nemesfém”

kug-sig₁₇(KUG-GI): „arany”

kum₂: „forró”

kun: „farok”

ku-nu: „kezelíteni”

kur: „hegy/ország”

kur₂(PAP): „különböző/idegen/más/ellenséges/megváltozik”

kur₉(KU₄): „belép”

kur-ġar: „szereplő”

kur-gi₄^{mušen}: „liba/lúd”

kuš₂: „fáradt/aggódik”

kuš₂-u₃: „fáradt/fárad/aggódik”

kuš^e-sir₂: „szándál”

kušum₄ tag: „fut”

la₂(LAL): „bordozi/mutat/köt/akaszt”, „felügyel/felfüggesztődik/leköt/fog”

lagaš(ŠIR(NU₁₁).BUR.LA): „Lagaš”

lah₅(DU.DU): „hoz” – a **de** többes számú formája

lal(LA₂): „hiányos/kicsi/jelentéktelen”, „mínusz”

lal₃: „pap”, „édes/jó/szirup/méz”

la-la: „beteljesülés/boldogság/gyönyör/vágy”

le-um: „írótábla”

li-gi₄-in: „gyakorló tábla”

li^{ġiš}: „boróka”

lil₂: „szellem/ lélek/ szél/ lélegzet”

li-mu-um: „1000”

lipiš: „test”

lipiš bal: „barag”

lu: „bőséges/ mindenféle/ sokféle/ keverék”

lu₂: „férfi”

lu₂ igi bar-ra: „felderítő”

lu₂ kar: „szökevény”

lu₂ šul: „alárendelt”

lu₂-kaš₄: „futó/ futár”

lu₂-lu₇^{lu}: „ember/ emberség/ emberiség”

lu₂-na-me: „valaki/ bárki”

lu₂-ulu₃: „ember/ emberség”

lugal: „király”

luh: „tisztá”

lul: „hamis/ bűn/ hazugság”

m(DIŠ): „1” (általában férfi) nevek előtt használt jelölő

ma: „föld/ vidék/ ország”

ma₂: „hajó”

ma-al(=ĝal): „belyeꜣ” – eme-sal

ma-az: „örvendeꜣ”

ma-da: „ország/ föld/ vidék”

mah: „nagy(ságos)/ fenséges”

ma-mu: „álom”

ma-mu₂: „álom”

mar(=ĝar): „*helye*” – eme-sal nyelven
 mar-uru₅(MAR-GUR₈): „*tege*”
 MAŠ: „*fél/fele valaminek*”
 maš₂(MAŠ₂=MAŠ.DUG): „*kecske*”, „*jóslat*”
 maš₂-šu-gid₂-gid₂: „*jós*”
 maš-ĝi₆(k): „*éjjeli látomás/jós álmom*”
 me: „*menyei erő/létezés*”
 me₃: „*csata/harc*”
 me-a: „*hol?*”
 me-e(=ĝe₂₆): „*én*” – eme-sal
 me-en-ze₂-en: „*ti*”
 me-lim₄: „*(rémisztő) ragyogás*”
 men: „*korona/diadém/tiara*”
 me-ri-ĝa₂(=ĝiri₃): „*láb*” – eme-sal
 me-še₃: „*hova/merre?*”
 me-ta: „*honnan?*”
 me-te: „*megfelelő*”
 me-teš₂ i: „*dicsér*”, szó szerint: „*magasztalást előboz*”
 me-teš₂(me-UR): „*magasztalás*”
 mi₂ dug₄(SAL KA): „*óvó szeretet*”
 mi₂(SAL): „*kedvelt/magasztal*”
 mir: „*Észak/északi szél/vihar*”
 mu: „*év/név*”
 mu₂(SAR): „*növekszik/megnő*”
 mu-dur₇(MU-BU): „*kosz/piszok*”

mul(MUL= ANx3): „*csillag/ragyogás*”
 mu-lu(=lu₂): „*férfi*” – eme-sal
 mun: „*barmonikus*”
 munus: „*nő/lány*”
 mur: „*bát/váll*”
 mu-ru-b: „*középe/női nemi szerv/kapu*” – itt szótagolva
 muš: „*kégyó*”
 mušen(HU): „*madár*”
 mu-tin(=MU-DIN): „*sólyom*”
 mu-ul(=en): „*úr/férfi*” – eme-sal
 na de₅(NA RI): „*tanács/tanácsot ad/értelmezés/tisztázni/megvilágosítani*”
 na₄: „*kő/kristály*”
 na₈(g): „*iszik*”
 na-gada(NA-GAD): „*gulyás*”
 nam gur₄: „*vastagság*” – itt „*tisztelet*”
 nam kud: „*megátkoz*”
 na-me: „*senki*”
 nam-en: „*(magas szintű) papság*”
 nam-gur₄: „*vastag/széles*”
 nam-kug-zu: „*bölcsesség*”
 nam-lu₂-tur: „*fiatalság*”
 nam-nar: „*zeneiség*”
 nam-nir-ġal₂: „*tekintély*”
 nam-nita: „*férfiasság*”
 nam-nun: „*nagyszerű/fényűző/pompázatos*”

nam-sikil: „tisztaság”
 nam-šub: „imádság/ ráolvasás”
 nam-tag₂-ga: „bűn”
 nam-tag-ga: „bűn”
 nam-til₃: „élet/ teljesség”
 na-nam: „valóban”
 nanše(NINA=AB×HA): „Nanše”
 ne₃(PIRIG): „erő”
 ne-en: „ež”
 ne-mur: „szén/ hamu”
 ni te(ĝ): „félelem fogja el” („félelem” + „közélt”)
 ni₂: „félelem/ félelmetes”, „saját/ önmaga”
 ni₂ huš: „rémisztő megjelenés”
 ni₂ te-en: „bűvös”
 niĝ₂(GAR): „dolog/ saját”
 niĝ₂ ur₅-ra: „felszín”
 niĝ₂-du₇: „megfelelő”
 niĝ₂-dug₄-ga: „beszéd”
 niĝ₂-erim₂: „rossz/ gonoszság”
 niĝ₂-gig: „tiltott/ rossz/ gonosz”
 niĝ₂-gi-na: „igazság”
 niĝ₂-gun₂: „felszerelés”
 niĝ₂-gur₁₁(GAR-GA): „tulajdon”
 niĝ₂-me-ĝar: „csend/ kábulat”

nig₂-mi₂-us₂-sa₂: „*ajándékozó*”
 nig₂-nam/ niĝ₂-na-me: „*valami*”
 niĝ₂-si-sa₂: „*igaz*”
 niĝ₂-šu: „*javak/ tulajdon*”
 niĝ₂-tug₂: „*bám*”
 niĝ₂-tuku: „*gazdagság/ vagyon*” (niĝ₂: „*dolog*”, tuku: „*megszerezett*”)
 niĝ₂-zu: „*tudás*”
 niga: „*bízott*”
 niĝin₂(LAGAB): „*megkerül*”, „*teljes/ összeg/ minden/ teljesség*”
 ni-is(GIŠ)-ku: „*csataló/ paripa*”
 nim: „*fent*”, „*repülő rovar*”
 nin: „*bölg/ kialsaszonny/ tulajdonos/ úr*”
 nin₉: „*nővér/ húg*”
 ninda(GAR): „*kenyér*”
 nindan(GAR): „*ninda*” – hosszmérték, 6 méter
 ninim: „*irigy*”
 ninnu:(NINNU=5×U) „50”; e₂-ninnu: „50 háza”.
 nin-sikil-la: „*szerű úrnő*”, Ninhursága egyik megszólítása.
 nir-ĝal₂: „*megbízott/ tekintélyes*”
 nisaba(ŠE.NAGA): „*Nisaba*”, az írás és a számolás istennője
 nisig(SAR): „*zöldellő/ zöltség*”
 nita(h)(UŠ): „*férfi*”
 nitah₂: „*kos*”
 nitalam(SAL.UŠ.DAM): „*vkinek párja/ (házastárs)*”
 nu₂, nud(NA₂): „*fekszik*”

nu_x(SA₄: HU.NA₂): „*fekszik*”
 nu-gig: „*szejba / (egy fajta) papnő*”
 numun: „*mag*”
 nun: „*herceg / hercegnő*”
 nundum: „*ajak*”
 nun-gal-e-ne: „*Nagy hercegek*” – Igigi istenek megnevezése
 nu-u₈-gig: „*szejba / (egy fajta) papnő*”
 nu-um: „*nem*”
 pa e₃: „*megjelen*”
 pa₅: „*csatorna*”
 pad₃(IGI.RU): „*talál / felfedez / megnevez*”
 pad₃-da: „*kiválasztott*”
 piriĝ(PIRIG): „*oroszlán*”
 pu₂: „*forrás / ciszterna*”
 ra(RA): „*lecsap*”
 re₆(DU): „*jár(ogat)*”
 ri(b): „*kiemelkedő / hatalmas*”
 ri: „*lerak / elhelyez / kiró / lerak / elenged / elmegy / árad*”, „*távoli*”
 rig₇(PA.HUB₂.DU): „*adományoz*”
 ru: „*elhelyezni / lerakni*”, „*irányít / vezet*”
 sa₂: „*egyenlő / egyenes*”, „*tanács / értelem / intelligencia*”
 sa₂ dug₄: „*(meg)érkeztet*”
 saĝ: „*fej*”
 saĝ e₃: „*elsőbbséges / előljáró*”

saĝ gig₂: „*feketefejű*”; környező nép a „*feketefejűek népe*”
 saĝ ĝiš ra: „*gyilkol*”, szó szerint: „*fejbe (saĝ) fával (ĝiš) csapja (ra)*”
 saĝ keše₂: „*figyel/felügyel*”
 saĝ šum₂: „*ellene megy*” (saĝ „*fej*”, šum₂ „*ad*”)
 saĝ zig₃: „*felel*”, itt: „*büszke*”
 sag₃: „*remeg/reszket*”, „*ütés*”
 šag₄(ŠA₃): „*szív*”, „*test belseje/méb*”, „*belső/középe*”, „*lényege*”
 šag₄ gur₄: „*csodálatosnak érez*”
 šag₄ sed₄: „*szívet csillapít/lebut*”
 šag₄ tur₃: „*(emberi) méh*”
 šag₄-gan: „*tökéletes*”
 šag₄-zig₃-ga: „*(szexuális) vágy*”
 sag₉(ŠA₆): „*jónak/szépnek lenni*”
 sag₉-ge: „*jó*”
 šaĝa/šaga/heš₅(LU₂×KAR₂): „*elnyomott/fogoly*”
 šaĝan: „*kehely/palack*”
 saĝ-dili: „*magányos/egyetlen/nemes*”
 saĝ-ĝa₂-ĝa₂: „*ellenáll/megtámad*”
 saĝ-ki: „*előljáró/elöl/első rész*”, „*rítus*”, „*homlok*”
 saĝ₆: „*eltűnt*”
 saĝar: „*föld/por*”
 sal: „*vékonynak/finomnak lenni*”
 sar: „*fut/menekül/siettet*”, „*ír/karcol*”, „*füstöl*”, „*területegység*” – 36m²
 šar₂(SAR₂): „*minden/összes/számos/számtalan*”, „*3600*”
 še: „*gabona*”

še₈(š): „sír”
 še₂₁(SA₄: HU.NA₂): „báv/ szólút”
 sed: „bideg/ lehűl/ tél”
 sed₄(MUŠ₃.DI): „bideg”
 sed₆(MUŠ₃): „bideg/ hűt/ tél”
 šeg: „egyetért”
 šeg₃: „eső/ esik”
 šeg₆(NE): „forr/ szárít/ éget”
 šeg₁₂(SIG₄): „téglá”
 šeg₁₂ gi₄: „hangzik”
 še-ga: „egyetért”
 šeg_x gi₄: „zajt csinál”
 šeg_x(TU₆=KA×LI): „hang/ kiáltás/ zaj”
 šembi.zid: „szemfesték”
 šen: „harc/ összecsapás”, „tisztá”
 šeš-ban₃-da: „rokon (atyafi)”
 šeš-gal: „idősebb testvér/ tanító/ mentor”
 si: „betölt/ feltölt/ megtölt”, „vizet vezet”, „szarv”, „szarv-alakú”
 si il: „szétszed/ szétvág”
 si sa₂: „egyenessé/ függőlegessé tesz”, „terel”, „helyes/ jó”, „jó/ javít/ jót hoz”
 ši/zi: „élet(erő)”
 šibir: „pásztor ruha”
 šid: „számol”
 sig: „gyenge/ vékony/ keskeny/ alacsony”, „beköt”, „lent/ alsó”, „alacsony”

sig₁₀(SUM): „*tiszteletlennek lenni/lelapítani*”, „*tekintik vminek/egyenlő*”, „*elbelyez*”

sig₉: „*belyez*”, „*igazít*”

sig-ba: „*alsótest*”

si-ig: „*belyeződik*”

si-im: „*dob*” – šem₃ szótagolva

sikil: „*tiszta*”

sila: „*utca*”

sila₄(GA₂×PA): „*bárány*”

silim(DI): „*letelt/teljes lett*”, „*egészségesnek lenni*”

sim(NAM): „*fecske*”

šim: „*füstölő*”

si-muš₃: „*ragyogás*”

sipad(PA.LU): „*pásztor*”

šir₃(EZEN): „*ének/ (össze)köt*”

sirara₆(UD.MA₂.NINA.KI.TAG): „*Sirara*”

siškur(SIŠKUR=AMAR×ŠE): „*ima*” (néha kettőzve írják)

šu: „*kéz*”

šu bal: „*megváltoztat*”

šu ba(r): „*enged/elenged/elfelejt*”

šu bi₂-du₇: „*teljesség/működővé tesz*”

šu daǵal: „*kiterjed*”

šu dib: „*kezel*”

šu du₇: „*teljesen felszerelt/jól működő*”, „*teljes/tökéletes/helyén lenni*”

šu du₈: „*(keze)ben tart*”

šu dug₄: „érint/átalakít”
 šu gi₄: „ismétel/újrajátszik”
 šu gid₂: „elfogad”, „vizsgálja”
 šu la₂: „beszennyez”, „meghííz”, „meghénít”
 šu mu₂(ŠU SAR): „megnövel/ kiterjeszt/ nagyít”, „imádkozik”
 šu tag: „díszít”
 šu ti: „elfogad/ megközelít/ elér” – šu „kéz”, teĝ₃ „közelít”
 su(g): „kiegészít/ kípótol”
 su: „test/ hús/ belek”
 su₃(SUD): „messzi/ távoli/ mély”
 su₃-ud: „távoli” – szótagolva
 šub: „ejt/ esik/ zuhan”, „lefektet”
 sud: „távoli/ sokáig tartó/ mély/ beható/ alapos”
 šud₃ ša₄: „imádkozik”
 su-din^{mušen}: „denevér”
 šudu₃ ša₄: „imádkozik/ áld”
 šudu₃: „ima/ áldás”
 šudum(ŠID): „számolás”
 suen(EN.ZU): „Suen (a Holdisten)”
 sug₂: „áll (gub többes számu alakja)”
 sug₄(SUD): „üres/ meztelen/ csupasz/ csupaszít/ lecsupaszít”
 šu-ĝa₂(r): „kezelt”
 suh₃: „zavar/ káosz”
 suh-gir₁₁(KEŠ₂): „diadém”

suhuš: „alap”

sukkal: „követ/titkárszolga”

šukur: „lándzsás”

šukur₂(U.GAR): „élelemadag/porció”

šul(DUN): „fiatalnak lenni”

šu-luh: „rituális megtisztulás”

šum₂: „ad”

sumun₂: „tehén/vad tehén/vad szárvassmarha”

sumur_x(KA): „barag”

sun₅: „szereény”

šu-teĝ₄(II): „elfogad”

tab: „párhuzamos”

tab₂(TAB₂): „ég”

tag(TAG): „érint/megköt/megtámad”

tah(MU&MU): „ad/növel”

taka₄: „elhagy/visszatart”

tam₂(DAM): „megbíz/hisz”

tar: „vág/szab”

te/teĝ₃(TE): „megközelít/közel”

te-en: „csillapít/nyugtat”

ten: „kihűl/kialszik”

teš₂: „büszkeség”, „büszkeség”, „egység”

ti: „íj”

ti-gid₂(BU)^{mušen}-lu₂: „tigidla” (egy madárfajta)

til: „befejesz/ kiegészít/ teljessé tesz”, „öreg/ teljes/ hosszú ideig tartó”

til₃: „él

tir-an-na: „szivárvány”, azaz „égi íj/ ív”

tud: „szül”

tud₂: „szül”

tug₂-šu-gur-ra: „turbán” – Inana egyik jelölője

tug²šutur: „ruha/ öltözet/ köntös”

tuku(TUK): „megszerez/ birtokol/játszik”

tuku₄: „reszketés/ remegés”

tukul(KU): „fegyver”

tukum-bi(ŠU.GAR.TUR.LAL-BI): „ha”

tum₂: „illik/ illeszkedik/ megfelel”, „hoz/ hordoz”

tum₃: „hoz/ hordoz”

tur: „kis/ gyermek”

tur₃(NUN.LAGAR): „istálló”

tur₅: „beteg”

tuš(KU) : „ül/ tartózkodik/ marad”.

u₁₈-lu: „déli szél/ Dél/ démon”

u₂: „növény”

u₂-dug₄: „szellem/ démon”

u₂-gu de₂: „eltűnik”

u₂-sal-la nu₂(d): „nyugodtan fekszik”

u₃ ku: „alszik”

u₃(IGI.DIB): „alvás”; az igi „szem” jelentésű, a dib pedig „elmegy”

u₃: „és”

u₃-ma: „*diadal/győzelem*”, „*egyetértés*”
 u₃-na: „*vad/büszke/vadállat*”
 u₃-sa-ga: „*álom*” –szótagolva
 u₃-sumun₂: „*vad szarvasmarha/vad tehen*”
 u₃-u₈-a: „*aj*”
 u₄-sakar(UD SAR): „*növekvő Hold*”
 u₅: „*lovagol*”, „*terület*”
 u₆ (IGI.E₂): „*csoda*”
 u₆: „*csodálat*”
 u₈: „*jub*”
 ub: „*sarok*”
 ubi₂(SUHUR): „*hal*”
 ub-šu-kin-na: „*az összegyűlés helye*”
 ud ne: „*ezen a napon*”
 ud ul-la: „*holnap*”, „*egyszer („távoli napon”)*”
 ud zal: „*bajnal*”
 ud/u₄: „*Nap/nap/idő/mikor/vihar*”, „*tűz*”
 ud-bi-ta: „*azóta*”
 ud-da: „*mai napon/most*”
 ud-da: „*ellenáll*”
 udu(LU): „*jub*”, „*bárány*”, „*egy papi méltóság*”
 udun(U.MU)-mah: „*kemence*”
 uĝ₃(UN): „*nép*”
 ug₅: „*haldoklik*” – az uš „*meghal*” többes és befejezetlen formája
 uga^{mušen}(U₂.NAGA.GA): „*varjú*”, „*holló*”

ugnim(KI.SU.LU.EŠ₂.GAR): „*hadsereg/ katonaság*”
 ugu: „*koponya*”, „*sziil*”
 ugu₄: „*sziilni*”
 uh₃: „*méreg/ köpet*”
 ul: „*(időben) távoli*”
 ul₄(TAB₂): „*sietve/ noszogatra*”
 UI-maš: Inana temploma Agadéban
 umbin-si: „*köröm*”
 umma(GIŠ.KUŠU₂): „*Umma város*”
 um-ma: „*idős bölgy*”
 um-mi-a: „*mester/ szakértő*”
 umuš: „*terv/ megértés/ utasítás/ megfontolás/ eszeség*”
 UN-gal: „*kormányzó/ vezető*”
 unken: „*összejövetel*”
 unu₆(TE.AB): „*trón/ szentély*”
 unug: „*Unug (Uruk) város*”
 ur: „*férfi/ kutya/ szolgál (női is)*”, „*kutya/ oroszlán*”
 ur₄: „*megráz/ megrázkódtat*”, „*összegyűjt/ összefog/ arat*”
 ur₅ sag₉: „*felvidít/ hangulatát javítja*”
 uraš(İB): „*Föld istennő*”
 ur-bar: „*farkas*”
 ur-gir₁₅: „*(házi) kutya*”
 ur-gu-la: „*orozlán*”
 urim₂(ŠEŠ.UNUG, azaz ŠEŠ.AB-gunû) „*Ur város*”

urim₅(ŠEŠ.AB): Uri(m) (akkádul Ur) egyszerűbb ékjele

ur-mah: „oroszlán”

ur-saĝ: „bős/ harcos”

ur-tur: „kölyökkegya”

uru(URU): „magas rangú

uru₁₆(EN): „emelkedik/ nő”

uru₁₆: „magasrangú”

uru₂: „város”

uru₃(URI₃): „örködik”

uru₃: „vigyáználak/ ébernek lenni” (itt szótagolva: u₃-ru)

urud₁ha-zi-in: „fejse”

uš: „alap”

uš₁₁: „méreg”

us₂(UŠ): „emelkedik/ követ/ hűz/ oldal/ sarok/ határos/ szomszédos”, „útvonal”, „kiköt”

uš₂: „vér/ halál”

usu(A₂.KAL): „erő”

ušum(BUR₂): „kégyó”

ušumgal(GAL.BUR₂): „sárkány”

utu: „Utu Napisten”

uz(ŠE.HU): „kecsa”

uz-ga: „szentély/ cella/ kincstár”

uzu: „hús”

uzud: „kecske”

za: „gyöngy/ drágakő”

za₃-mi₂: „*ima / dal / líra / dicsőítés*”
 zag dib: „*átlép / továbblép*”
 zag keše₂(ZAG KEŠ₂): „*összefog / összeköt*”
 zag ša₄: „*verseng*”
 zag tag: „*eltasztat*”
 zag(ZAG): „*jól*”, „*oldal*”
 zag-e₃: „*elől lévő / előjáró / előre tekintés*”, „*külső sarok*”
 za-gin₃(ZA-KUR): „*lazúrkő*”
 zag-še: „*váll*”
 zal(NI): „*befejez / melegít / renget / időt tölt / halad / telik*”
 za-pa-aĝ₂: „*bang / zaj / lélegzet*”
 za-ra: „*neked*”
 za-ra: „*zár*”; za – „*bezár*”
 ze₂-eĝ₃(=šum₂): „*ad*” – eme-sal
 ze₂-er: „*kitör / feltör*”
 zi(ZID): „*kivon / levág / töröl*”, „*emel*”, „*életerő*”, „*jó / jobb (oldal) / igaz(ságos)*”
 zi ĝal₂: „*élő dolog / teremtmény*”
 zig₃(ZI): „*emelkedik*”
 zi-šag₄-ĝal₂: „*bátorítás*”
 ziz: „*tönköly*”
 zu: „*tud / ismer / tanul*”
 zu₂: „*kovakő / kvarc*”
 zu₂ keše₂: „*csapat*”

Irodalom

ETCSL: Black, J.A., Cunningham, G., Ebeling, J., Flückiger-Hawker, E., Robson, E., Taylor, J., and Zólyomi, G., *The Electronic Text Corpus of Sumerian Literature* (<http://etcsl.orinst.ox.ac.uk/>), Oxford 1998-2006. Az Oxfordi egyetem több száz szöveg hangzósítását és fordítását tartalmazó gyűjteménye.

ePSD: <http://psd.museum.upenn.edu> *Pennsylvania Sumerian Dictionary Project* (PSD). (Internetes sumer-angol szótár, és jeltár.)

Daniel A. Foxvog: „*Introduction to Sumerian Grammar*” és 2010 júniusi változat), „*Elementary Sumerian Glossary*” (2010. júniusi változat); (<http://home.comcast.net/~foxvog/>) A Kaliforniai Egyetem (Berkeley) nyugalmazott assziriológus professzorának Interneten elérhető összefoglalói.

Dietz Otto Edzard: *Sumerian Grammar* (2003.) (A sumer nyelvtan részletes leírása.)

Konrad Volk: *A Sumerian Reader* (1999). Sumer ékírásos szöveggyűjtemény, pl. Gudea feliratokkal, ill. adminisztratív szövegekkel.

A.H. Jagersma: *A Descriptive Grammar of Sumerian* (2010).

<http://etana.org> *Electronic Tools and Ancient Near Eastern Archives*. (Több könyv elektronikus facsimile változatával.)

The Cuneiform Digital Library Initiative (<http://cdli.ucla.edu>)
Többek között itt fényképezett agyagtáblákat is találunk.

Steve Tinney: Unicode 5.0 szabványos Ur-III ékírás-betűkészlet
(<http://cdl.museum.upenn.edu/cuneifonts.html>)

Gavin White: *Babylonian Star-lore. An Illustrated Guide to the Star-lore and Constellations of Ancient Babylonia* (2008)

Francesca Rochberg: *The Heavenly Writing: Divination, Horoscopy, and Astronomy in Mesopotamian Culture* (2007)

Erica Reiner: *Astral Magic in Babylonia* (Transactions of the American Philosophical Society - 1995)

Lipin, Below: *Az ékírás regénye* (1955)

Vojtech Zamarovsky: *Kezdetben volt Sumer* (1966)

Gwendolyn Leick: *Mezopotámia – A városok evolúciója* (2001)

Stephen Bertram: *Élet az ókori Mezopotámiában* (2006)

Joan Oates: *Babilon* (2008)

Helen Keiser: *A nagy istennő városa* (1973)

